

Letnik 1912.

Državni zakonik

za

kraljevine in dežele, zastopane v državnem zboru.

Kos LV. — Izdan in razposlan 8. dne julija 1912.

Vsebina: (Št. 130 in 131.) 130. Zakon o vojaškem kazenskem pravnem redu za skupno vojno moč. — 131. Zakon o vojaškem kazenskem pravnem redu za deželno brambo.

130.

Zakon z dne 5. julija 1912. l.

o vojaškem kazenskem pravnem redu za skupno vojno moč.

S pritrditvijo obeh zbornic državnega zbora ukazujem tako:

I. Poglavje.

Obča določila.

§ 1.

Zaradi hudodelstev in pregreškov (prestopkov) se more kaznovati le, ko se je prej vršil kazenski postopek po tem kazenskem pravnem redu na podlagi javne obtožbe in z razsodbo, ki jo je izreklo pristojno sodišče, kolikor se v § 2 ne dela izjema.

§ 2.

Brez sodnega postopka se lahko ob pregreških (prestopkih) disciplinarno kaznuje, ako je zapretna kazen samo denarna kazen ali kazen na svobodi, koje najvišja izmera ne presega šest mesecev in koje najmanjša izmera ne presega enega mesca, in ako zadostuje disciplinarna kazen.

V vojni (§ 452, A) in na morju (§ 452, B) velja to tudi tedaj, ako najmanjša izmera zapretna kazni na svobodi presega en mesec.

Disciplinarno kaznovanje je izključeno, če mora nastopiti izguba šarže in se to ne more disciplinarno izreči.

Ako se je kaznivo dejanje rešilo disciplinarno, ne da so bili dani pogoji sprednjih odstavkov, je dodatno začeti sodni postopek, ako še ni ugasnila kaznivost dejanja. Ako se kdo zaradi takega dejanja obsodi na časno kazen na svobodi, je vračunati zaradi istega dejanja izvršeno disciplinarno kazen.

Ako pridejo disciplinarni prestopki ali taka kazniva dejanja, ki se morejo disciplinarno rešiti, skupaj s kaznivimi dejanji, pri katerih je disciplinarna rešitev izključena, jih je privzeti v sodni kazenski postopek, ako se ne odredi njih izločba (§ 37).

§ 3.

Obtožbo zastopa vojaški pravdnik (sodni častnik). Za začetek kazenskega postopka mu je treba naloga pristojnega poveljnika (§§ 27 in 28) in pri kaznivih dejanjih, ki se smejo zasledovati samo na zahtevanje tistega, ki je upravičen za to, vrhutega tega zahtevanja.

Kazenski postopek mora izostati, čim Njegovo Veličanstvo zaukaže, da naj se ne začne ali da naj se začeti postopek ustavi.

§ 4.

Vsa v kazenskem postopku poslujoča poveljstva, oblastva in vsi oblastveni organi se morajo z enako skrbnostjo ozirati na obremenjujoče in obtežilne ter na opravičevalne in olajšujoče okolnosti in so dolžni obdolženca poučiti o njegovih pravicah in o rabi dovoljenih pravnih pomočkov, tudi kjer to ni izrečno predpisano.

§ 5.

Sodišča skupne vojne moči presojuje zasebno-pravna predprašanja samostojno.

Na razsodbo civilnega sodnika ali drugega oblastva, izdano o takem predprašanju, niso vezana ta sodišča, kolikor gre za presojanje kaznivosti obdolženca.

Samo če se tiče predprašanje veljavnosti zakona, je dati razsodbo za to pristojnega sodišča kazenskosočni odločbi v podstavo. Ako se taka razsodba še ni izrekla, obravnava pa je že v teku, ali ako jo je kazensko sodišče samo povzročilo, ker so se pokazala dejanstva, ki utemeljujejo zakonski zadržek, na katerega se je treba uradoma ozirati, je treba počakati na odločbo pristojnega sodišča in, ako treba, siliti, da se pospeši.

§ 6.

Sodišča skupne vojne moči razsojajo v imenu Njegovega Velikanstva (§ 307, točka 1).

§ 7.

Sodišča skupne vojne moči morajo zoper osebe, ki so pod njihovo sodno oblastjo, tudi če ne pripadajo vojaški zvezi, uporabljati za skupno vojno moč veljajoče kazensko pravo.

§ 8.

Določila tega zakona veljajo, tudi če se zaradi tega, da je krajše, govori samo o skupni vojski, o vojnih oblastvih ali vojnih osebah, zmislu primerno tudi za vojno mornarico, mornariška oblastva ali mornariške osebe. Ako pa naj veljajo za skupno vojsko in za vojno mornarico različna določila, se posebej navajajo v zakonu. Določila tega zakona, ki

se nanašajo na skupno vojsko, veljajo tudi za c. in kr. bosensko-hercegovinsko orožništvo.

Določila tega zakona, ki se tičejo deželne brambe, se zmislu primerno uporabljajo tudi na črno vojsko in orožništvo, ako se ne dela izrečno razlika.

§ 9.

„Poveljstva“ so tudi vojaška oblastva in zavodi, ako ta zakon ne dela izrečno razlike. Koga je umeti z izrazom „pristojni poveljnik“, se določa v § 29, odstavek 2.

Z „lokalnimi oblastvi“ umeva ta zakon pri skupni vojski vojaška postajska, trdnjavska (vojno-pristanska) in mestna poveljstva, pri vojni mornarici mornariška postajska poveljstva, pri deželni brambi deželnobrambovska postajska in deželnobrambovska mestna poveljstva.

„Častniki in zenačenci“ so v tem zakonu vse v činovni razred uvrščene vojaške osebe, nadalje častniški aspiranti in vojaški uradniški aspiranti.

II. Poglavje.

Obseg vojaškega kazenskega sodstva.

§ 10.

Vojaško kazensko sodstvo se deli v kazensko sodstvo skupne vojske in vojne mornarice (vojno kazensko sodstvo) in v kazensko sodstvo deželne brambe (deželnobrambovsko kazensko sodstvo).

To poglavje obravnava samo obseg vojnega kazenskega sodstva. Obseg deželnobrambovskega kazenskega sodstva se določa v vojaškem kazenskem pravdnem redu za deželno brambo.

§ 11.

Pod vojno kazensko sodno oblast so zaradi vseh kaznivih dejanj, ki so odkazana v razsodbo sodiščem, izvzemši dohodarstvene prestopke, postavljani:

1. aktivne osebe skupne vojne moči, izvzemši tiste, ki so v c. kr. ali kralj. ogr. deželni brambi (črni vojski) ali v c. kr. ali kralj. ogr. ali kralj. ogr. hrv.-slav. orožništvu v trajni službeni porabi ali v poskusnem službovanju,

2. druge aktivne vojaške osebe, ki so v skupni vojni moči v trajni službeni porabi ali v poskusnem službovanju,

3. pozvane osebe c. kr. in kralj. ogr. črne vojske, ki se porablja za dopolnitev skupne vojske ali vojne mornarice na vojni stalež ali ki so pridružene skupni vojni moči v posebno službovanje za vojne namene,

4. neaktivne, v činovni razred uvrščene vojaške osebe, ki so v tej lastnosti v skupni vojni moči v kakršnikoli službeni porabi,

5. v vojaških invalidnicah nastanjeni invalidi skupne vojne moči,

6. vse osebe, ki spadajo k moštvu v službo postavljene vojne ladje ali plovila, ki je v primeru mobilizacije ali vojne časno pridruženo vojni mornarici,

7. vse osebe, ki so o priliki kazenskega postopka, ki teče zoper nje pri skupni vojni moči, v zavarovalnem ali preiskovalnem zaporu ali ki prestopajo kazen na svobodi v vojaški (mornariški) jetnišnici, izvzemši v prezentnem staležu svojega krdele (zavoda, kora) ostajajoče osebe c. kr. in kralj. ogr. deželne brambe (črne vojske) in c. kr., kralj. ogr. ter kralj. ogr. hrv.-slav. orožništva,

8. vsi beguni, ki so pobegnili iz aktivnega službovanja in ki so bili ob času svojega pobega pod vojno kazenskosočno oblastjo,

9. vse osebe, ki spadajo k spremstvu mobiliziranih ali izven avstrijsko-ogrske monarhije stoječih krdel (poveljstev) skupne vojne moči,

10. vojni ujetniki in talci, ki so postavljeni pod varstvo krdel ali poveljstev skupne vojne moči ali spravljani na vojna plovila.

§ 12.

Vojno kazensko sodstvo se razteza za osebe, omenjene v § 11, samo na tista kazniva dejanja, ki so jih storile v času, dokler traja razmerje, ki osnuje to kazenskosočno oblast.

Osebe, ki so zavezane zakoniti ali prostovoljno prevzeti aktivni (prezentni) službi v skupni vojni moči, torej zaradi kaznivega dejanja, storjenega pred nastopom tega aktivnega službovanja (prezentacije), ne pridejo pod vojno kazensko sodstvo.

Isto velja za vse osebe reserve, nadomestne reserve, pomorske brambe in črne vojske, ki se pozovejo na orožno ali službeno vajo, na prvo vojaško izučbo ali na drugo vojaško službovanje ali na

posebno službovanje za vojne namene, zaradi vseh kaznivih dejanj, storjenih pred nastopom tega službovanja (prezentacije, pregleda).

Samo kadar oseba neposrednje prestopi iz deželnobrambovskega kazenskega sodstva v vojno kazensko sodstvo, se razteza to vojno kazensko sodstvo tudi na kazniva dejanja, storjena v prejšnjem razmerju, ako zaradi njih poizvedbeni postopek ali obtožba ni bila zaukazana že pred prestopom.

§ 13.

Pod vojno kazenskosočno oblastjo so nadalje:

1. neaktivne osebe skupne vojne moči ter neaktivne osebe c. kr. in kralj. ogr. deželne brambe, ki so v primeru vojne določene za pomnožbo skupne vojske, zaradi hudodelstva ali pregreška, ker niso slušale vojaškega pozivnega povelja, ali zaradi dejanja, ki so ga storile s tako neposlušnostjo in ki ga je hujše kaznovati,

2. pozvane osebe c. kr. in kralj. ogr. črne vojske, ki so določene za dopolnitev skupne vojske ali vojne mornarice na vojni stalež ali za posebno službovanje za vojne namene v skupni vojni moči, zaradi istih kaznivih dejanj,

3. neaktivne osebe skupne vojne moči zaradi vseh vojaških kaznivih dejanj, storjenih na kontrolnem zboru (dodatni kontroli) ali na glavnem raportu (dodatnem raportu),

4. neaktivni častniki in zenačenci skupne vojne moči zaradi tistih vojaških kaznivih dejanj ter zaradi tistih izgrediv zoper razmerje vojaške nad- in podrejenosti, ki jih storé v vojaški uniformi, potem zaradi kaznivih dejanj, katerih se zakrivijo v vojaški uniformi zoper vojaška sodišča, ki postopajo o priliki vojaškosodnih kazenskih primerov, zoper vojaška poveljstva ali organe med njihovim uradnim poslovanjem,

5. pomorski roparji, ki jih je ujela vojna mornarica, zaradi pomorskega ropa.

§ 14.

Ako se v času mobilizacije, vojne ali ob neposrednji nevarnosti, da izbruhne vojna, osebe, ki so sicer pod civilno kazenskosočno oblastjo, zaradi hudodelstev neupravičeno nabiranja, zapeljevanja ali pripomaganja, da se krši s prisego obljubljena vojaška službena dolžnost, ogledništva in drugih

sporazumljenj s sovražnikom ali drugih dejanj, ki namerjajo škodo za oboroženo moč ali njena zavezniška krdela ali korist za sovražnika, nadalje zaradi zapeljevanja, naj se ne sluša vojaško pozivno povelje, ali zaradi kaznivega dejanja, storjenega s takimi čini, ki ga je hujše kaznovati, po § 14 vojaškega kazenskega pravnega reda za deželno brambo denejo pod deželnoobrambovsko kazenskosodno oblast, stopi izjemoma vojna kazenskosodna oblast na mesto deželnoobrambovske kazenskosodne oblasti, ako se deželnoobrambovska kazenskosodna oblast zaradi vojnih dogodkov ne more izvrševati.

§ 15.

Udje cesarske rodovine ter osebe, katerim gre po mednarodnem pravu eksteritorialnost ali osebna oprostitvev, so izvzete od vojne kazenskosodne oblasti.

Pravica imunitete udov zakonodajnih korporacij in udov delegacij, postavljenih za razpravljanje skupnih stvari, se ne izpreminja s tem zakonom.

§ 16.

Ko neha razmerje, na katero se opira vojna kazenskosodna oblast, neha ta oblast za navadna kazniva dejanja, ako za sestavo kazenske ovadbe poklicano poveljstvo ali lokalno oblastvo (§ 130, odstavek 1 in 2), pristojni poveljnik ali pristojno sodišče pred koncem tega razmerja ni nič ukrenilo, kar bi se nanašalo na pripravo ali začetek kazenskega postopka.

Pri vojaških kaznivih dejanjih in v primerih § 13, točka 4 neha vojna kazenskosodna oblast, ako se taka odredba ni ukrenila najdalje v enem letu potem, ko je nehalo razmerje, na katero se opira kazenskosodna oblast in, ako je storilcu naložena zakonita vojaška službena dolžnost, ne najdalje v enem letu po njegovem izstopu iz te službene dolžnosti.

Ako pridejo vojaška hudodelstva ali pregreški skupaj s podlimi hudodelstvi ali pregreški (prestopki), ostane vojna kazenskosodna oblast tudi za poslednja tako dolgo v moči kakor za vojaška kazniva dejanja, ako se podla hudodelstva ali pregreški (prestopki) ne izločijo (§ 37) in ne prepusté civilni kazenskosodni oblasti.

Kadar oseba neposrednje prestopi iz vojne kazenskosodne oblasti v deželnoobrambovsko kazenskosodno oblast, ostane prej osnovana kazenskosodna oblast zaradi kaznivih dejanj, storjenih

v prejšnjem razmerju, samo tedaj v moči, ako je bil ovedbeni postopek ali vložba obtožbe zaukazana že pred prestopom.

§ 17.

Ako je kdo storil več kaznivih dejanj, ki so deloma pod vojno kazenskosodno oblastjo, deloma pod deželnoobrambovsko ali civilno kazenskosodno oblastjo, naj vsako pristojno sodišče postopa samostojno.

Sodišče, ki izreče poznejšo sodbo, naj se odmerja kazen primerno ozira na kazen, ki je bila krivcu prisojena s prejšnjo razsodbo.

Ako zapade eno izmed stekajočih se kaznivih dejanj smrtni kazni ali dosmrtni kazni na svobodi, se mora postopek zaradi tega kaznivega dejanja vršiti pred postopkom zaradi drugega kaznivega dejanja, kateremu preti milejša kazen.

Praviloma je najprej izvršiti tisto kazen, ki jo je naložilo sodišče, ki je najprej pravomočno razsodilo.

III. Poglavje.

Uredba sodnih oblastev.

§ 18.

Kazenskosodno oblast izvršujejo v skupni vojski vojna sodišča, v vojni mornarici mornariška sodišča.

§ 19.

Sodišča so:

A. v skupni vojski:

1. brigadna sodišča,
2. divizijska sodišča;

B. v vojni mornarici:

1. sodišča mornarskih korov,
2. admiralska sodišča;

C. za obe skupno:

Vrhovno vojaško sodišče.

Pozneje se umevajo, kolikor se dotična določila nanašajo na sodno pristojnost in sodni postopek in niso v zakonu izrečno omenjene razlike, z brigadnimi sodišči tudi sodišča mornarskih korov in z divizijskimi sodišči tudi admiralska sodišča.

§ 20.

Brigadnim sodiščem gre:

1. postopek in odločba o vseh pregreških (prestopkih), katerim je po kazenskih postavkih, ki jih je uporabljati, zapreten k večjemu šestmesečen navaden ali hud zapor z izgubo šarže ali brez nje ali samo z denarno kaznijo ali samo z izgubo šarže, če storilec ni častnik ali zenačenec,

2. sodelovanje v poizvedbenem postopku v takih kazenskih primerih, ki so divizijskim sodiščem odkazana v odločbo.

§ 21.

Divizijskim sodiščem gre:

1. postopek in odločba o vseh hudodelstvih in o tistih pregreških (prestopkih), ki so z ozirom na zapretno kazen ali na storilčevo osebo odtegnjena področju brigadnih sodišč (§ 20, točka 1),

2. postopek in odločba o prizivu zoper sodbe brigadnih sodišč in v primerih, izrečno oznamenjenih v tem kazenskem pravdnem redu, odločba o pritožbah.

§ 22.

Vrhovno vojaško sodišče mora poleg drugih odločb in opravil, ki so mu odkazana v tem kazenskem pravdnem redu, razsojati o prizivih zoper sodbe divizijskih sodišč in o ničnostnih pritožbah.

§ 23.

Pristojnost posameznih brigadnih sodišč in divizijskih sodišč se ravna po pristojnosti vojaških poveljnikov, katerim je poverjena pravica zaukazati kazensko preganjanje in katerim so odkazana ta sodišča v kazenskopravnem oziru.

Pristojnost vrhovnega vojaškega sodišča se razteza na vse osebe, ki so pod vojno kazenskosožno oblastjo.

§ 24.

Organizacijska razdelba odloča o tem, pred katero divizijsko sodišče gredo pravni leki zoper odločbe brigadnih sodišč.

Vrhovnemu vojaškemu sodišču so podrejena vsa vojna in mornariška sodišča.

§ 25.

Sodišča se morajo uradoma držati svoje stvarne pristojnosti (področja), zlasti tudi mej med vojno, deželnoobrambovsko in civilno kazenskosožno oblastjo.

§ 26.

Sodišča ter njihovi udje in sodniški organi so, kadar opravljajo sodniška poizvedovanja ter kadar

izrekajo razsodbe neodvisni in podvrženi samo zakonu.

Za vojaške sodnike poslujoči častniki za pravosodno službo so zaradi kršenja svojih uradnih in službenih dolžnosti v disciplinarnem oziru podrejeni samo svojim sodniškim predstojnikom in vrhovnemu vojaškemu sodišču.

§ 27.

Kazensko preganjanje zaradi kaznivih dejanj, ki so odkazana v razsodbo brigadnim sodiščem, zaukazuje:

A. v skupni vojski:

brigadni poveljnik;

B. v vojni mornarici:

poveljnik mornarskih korov.

§ 28.

Kazensko preganjanje zaradi kaznivih dejanj, ki so v prvi instanci odkazana v razsodbo divizijskim sodiščem, zaukazuje:

A. v skupni vojski:

krdelni divizijski poveljnik,

vojaški teritorialni poveljnik;

B. v vojni mornarici:

najvišji poveljnik vojne mornarice na sedežu admiralskega sodišča,

mornariški poveljnik.

§ 29.

Ta kazenski pravdni red določa, katere pravice gredo v §§ 27 in 28 navedenim poveljnikom razen pravice zaukazati kazensko preganjanje.

Ako se poslužuje ta kazenski pravdni red izraza „pristojni poveljnik“ ali „poveljnik“ brez natančnejšega oznamenila, je umevati s tem v § 27 ali v 28 oznamenjene poveljnike, kakor gre za kazenske reči, ki so odkazane v razsodbo brigadnim sodiščem ali divizijskim sodiščem.

§ 30.

Pravice pristojnega poveljnika lahko podeli Njegovo Veličanstvo, če zahtevajo to razmere, tudi drugim, v §§ 27 in 28 ne imenovanim vojaškim poveljnikom.

Njegovo Veličanstvo določi nadalje od primera do primera pristojnega poveljnika za tiste generale (zastavne častnike) in tiste druge vojaške osebe od V. činovnega razreda navzgor, za katere

po 1. odstavku ali po §§ 28 ali 33, odstavek 2, ni poveljnika.

§ 31.

Ako je pristojni poveljnik zadržan, izvršuje njegove oblasti njegov namestnik v poveljstvu.

To določilo se ne uporablja na primere § 30, odstavek 2.

§ 32.

Pristojnost poveljnika se razteza na vse njemu vojaško podrejene ali k področju njegova poveljstva spadajoče osebe.

§ 33.

Vojaški teritorialni poveljnik in mornariški poveljnik izvršujeta pravice pristojnega poveljnika samo nad tistimi njima podrejenimi osebami, ki niso podrejene drugemu poveljniku z enakim področjem.

Ukazoma se lahko pristojnost poveljnika omeji ali raztegne na določna vojaška krdela, poveljstva in vojaške osebe.

§ 34.

Vojaške osebe, ki se s poveljem odkažejo od svoje k drugi vojaški zvezi, so v kazenskopravnem oziru za dobo, dokler so odkazane, podrejene pristojnemu poveljniku te druge zveze (§ 170).

§ 35.

Pravice pristojnega poveljnika izvršuje čez tiste vojni kazenskosočni oblasti podrejene osebe, ki ne spadajo pod nobeno izmed sprednjih določil, stvarno pristojni poveljnik, ki je najbližji kraju zasačbe ali kraju storjenega dejanja.

Isti poveljnik je nadalje pristojen za vse vojni kazenskosočni oblasti podrejene osebe, ki so od svoje vojaške zveze odločene drugače nego je omenjeno v § 34 in se zasačijo v tujem vojaškem teritorialnem okraju ali so storili tam kaznivo dejanje, ako se po sprednjih paragrafih pristojni poveljnik ne posluži sam svoje pravice do kazenskega preganjanja.

Ako je po kraju zasačbe ali po kraju storjenega dejanja osnovana pristojnost več poveljnikov, ima med njimi tisti prednost, ki je pred drugimi ukrenil kaj, kar se tiče kazenskega preganjanja storilca.

Pri izročitvah iz tujih držav je kraj izročitve smatrati za kraj zasačbe.

§ 36.

Ako je vojni kazenskosočni oblasti podrejena oseba kriva več kaznivih dejanj ali ako se je istega kaznivega dejanja udeležilo več tej kazenskosočni oblasti podrejenih oseb kakor storilci, sokrivci, udeležniki ali podpomočniki, se mora kazenski postopek izvršiti in skleniti praviloma istočasno in skupno.

Ako spadajo kazenske stvari, ki so med seboj v zvezi, deloma v področje brigadnega sodišča, deloma v področje divizijskega sodišča, gre skupno kazensko preganjanje pristojnemu poveljniku pri divizijskem sodišču in temu primerno skupna izvršitev kazenskega postopka temu sodišču.

§ 37.

Ako je koristno, da se zabranijo zamude in ovire postopka ali da se skrajša zapor obdolženca, lahko pristojni poveljnik odredi izločitev ene ali več kazenskih stvari, ki so med seboj v zvezi, ali njih ločeno izvedbo. Ako je za izločeno kazensko stvar, ki zaradi svoje zveze z drugo kazensko stvarjo po § 36, odstavek 2, spada v področje divizijskega sodišča, po sebi pristojno brigadno sodišče, pride po izločitvi v področje poveljnika, ki je pri brigadnem sodišču poklican za kazensko preganjanje.

Pristojni poveljnik lahko odredi izločitev kaznivih dejanj tudi tedaj, ako so ta dejanja nebitvena za izmero kazni. Dodatni zaukaz obtožbe je v tem primeru dopusten samo v enem mesecu po nastopu pravne moči razsodbe. Določilo tega odstavka ni uporabno na kazniva dejanja, ki jih je zasledovati samo na zahtevanje upravičenca.

§ 38.

Ako se je istega kaznivega dejanja udeležilo več oseb, ki spadajo k pristojnosti različnih poveljnikov, ki drug z drugim niso v razmerju podrejenosti, nastopi skupno kazensko preganjanje in izvedba kazenskega postopka samo tedaj, ako se izrečno zaukaže združitev kazenskih stvari. To zaukaže na predlog enega izmed pristojnih poveljnikov tisti poveljnik, ki je njihov najbližji skupni predstojnik. Ako takega ni ali ako se je eden izmed obdolžencev že obtožil,

se morejo take kazenske stvari združiti samo s sklepom vrhovnega vojaškega sodišča. Kateremu izmed pristojnih poveljnikov gre kazensko zasledovanje za združene kazenske stvari, določi predstojni poveljnik ali vrhovno vojaško sodišče izpolnjuje predpis § 36, odstavek 2.

Ako je pozneje, da se zabranijo zamude ali ovire postopka ali da se skrajša zapor obdolženca, koristno postopati ločeno zoper enega ali drugega obdolženca, se lahko združitev enako zopet odpravi; pri tem se lahko pusti izvrševanje pravic pristojnega poveljnika tudi gledé izločene osebe po okolišnih še dalje poveljniku, ki ga je določil predstojni poveljnik ali vrhovno vojaško sodišče.

§ 39.

Ako se dvomi o pristojnosti več poveljnikov, odloči tisti poveljnik, ki je njihov najbližnji skupni predstojnik; ako ga ni, vrhovno vojaško sodišče.

Ako se pokaže spor o pristojnosti med poveljniki različnih delov oborožene moči, odločijo pristojna vrhovna sodišča v medsebojnem porazumu.

§ 40.

Ako nastane spor o pristojnosti med poveljnikom skupne vojne moči in civilnim kazenskim sodiščem, mora poveljnik poročati vrhovnemu vojaškemu sodišču. Ako je to sodišče istega mnenja kakor civilno kazensko sodišče, mora dati poveljniku primerno naročilo.

Ako vrhovno vojaško sodišče ni istega mnenja kakor civilno kazensko sodišče, se mora dogovoriti z najvišjim sodiščem, ki je nadrejeno civilnemu sodišču, zaradi odločbe spornega vprašanja.

§ 41.

Dotlej, da se odloči o pristojnosti, morajo udeleženi poveljniki in sodišča ukreniti dejanja, potrebna za poizvedbo učina, in zlasti vse tiste preiskovalne korake, pri katerih je nevarno odlagati.

§ 42.

Vrhovno vojaško sodišče ima pravico na predlog pristojnega poveljnika ali obdolženca ali ura-

doma, iz ozirov vojaške službe, javne varnosti ali iz drugih važnih razlogov izjemoma prenesti kazensko stvar iz pristojnosti pristojnega poveljnika v pristojnost drugega poveljnika z enakim delokrogom.

Ta prenos je dopusten tudi za eno ali več stekajočih se kaznivih dejanj; pri tem se mora prenesti na poveljnika, ki je stvarno pristojen za izločeno kazensko stvar.

§ 43.

Pristojni poveljnik ima dolžnost zaradi dejanj, za katera je izvedel, ki spadajo v njegovo področje in ki jih je kazenskosočno zasledovati, zaukazati kazenskosočni postopek in v teku postopka ravnati v zmišlu tega kazenskega pravdnega reda.

§ 44.

Kakor obtožitelj posluje pri brigadnih sodiščih sodni častnik, pri divizijskih sodiščih vojaški pravdnik, pri vrhovnem vojaškem sodišču generalni vojaški pravdnik.

§ 45.

Sodni častniki se jemljejo iz staležne skupine častnikov vojaškega stanu, vojaški pravdniki iz staleža častnikov za pravosodno službo in se pri-deljujejo pristojnim poveljnikom.

Po potrebi se lahko določi za sodnega častnika kakor za vojaškega pravdnika iz iste staležne skupine eden ali več namestnikov in sodnega častnika ali vojaškega pravdnika pristojnega poveljnika lahko nadomešča sodni častnik ali vojaški pravdnik drugega poveljnika.

Vojaški pravdnik in sodni častnik ter njuna namestnika so neodvisni od sodišča.

Vojaški teritorialni poveljnik in mornariški poveljnik se lahko za opravljanje pravdniskih službenih opravil v posameznih kazenskih stvareh, ki spadajo v njihovo področje, poslužijo tudi enega ali drugega vojaškega pravdnika njim vojaško podrejenih pristojnih poveljnikov.

§ 46.

Sodnega častnika in njegova namestnika postavi pristojni poveljnik, vojaškega pravdnika in

njegova namestnika imenuje, če imata šaržo štabnega častnika, Njegovo Veličanstvo, sicer pa vojni minister.

Sodnega častnika (namestnika) naj zapriseže ob nastopu njegove službe pristojni poveljnik tako, da bo zvesto izpolnjeval dolžnosti kakor sodni častnik.

§ 47.

Generalnega vojaškega pravdnika in njegove stalne namestnike imenuje Njegovo Veličanstvo iz staleža častnikov za pravosodno službo.

Po potrebi lahko določi vojni minister častnike za pravosodno službo začasno za namestnike generalnega vojaškega pravdnika.

Generalni vojaški pravdnik in njegovi namestniki so neodvisni od vrhovnega vojaškega sodišča in podrejeni vojnemu ministru.

§ 48.

Častniki za pravosodno službo, ki so poklicani za pravdniška opravila, ne morejo za čas te porabe poslovati za preiskovalne sodnike ali ude razsojajočega sodišča in tudi ne za zagovornike, sodni častniki pa niti za zagovornike niti za sodnike pri razsojajočih sodiščih.

§ 49.

Vojaškemu pravdniku in sodnemu častniku je razen zastopanja obtožbe naloženo izvesti poizvedbeni postopek, ako se to ne poveri sodišču po § 143, udeležiti se sodnega poizvedbenega postopka, vložiti obtožnico (staviti kazenski predlog) in zglasti in izvesti pravne pomočke.

Gledati morata na to, da se zadostno izrabijo vsi pomočki, ki služijo izsledbi resnice.

IV. Poglavje.

Sestava sodišč. Poslovanje.

A. Brigadna sodišča in sodišča mornarskih korov.

§ 50.

Brigadna sodišča in sodišča mornarskih korov se postavljajo in razpuščajo ukazoma na povelje Njegovega Veličanstva.

Brigadna sodišča se postavljajo načeloma v stojaščih brigadnih poveljstvih in se imenujejo

enako kakor sodišča mornarskih korov po svojem uradnem sedežu.

Brigadna sodišča lahko poslujejo tudi kakor sodišča mornarskih korov, čim je pristojen poveljnik vojne mornarice v kazenskopravnem oziru napoten nanja. Isto velja narobe za sodišča mornarskih korov.

§ 51.

Vsako brigadno sodišče in vsako sodišče mornarskih korov je sestavljeno iz častnika za pravosodno službo, imenovanega za njegovega voditelja, kateremu se lahko po obsegu opravil sodišča pridenejo še drugi častniki za pravosodno službo, potem iz pisarniškega osebja.

Odločbe in odredbe, ki ne gredo zbranemu sodišču, ukrepa voditelj sodišča in podpisuje izdaje. V nujnih primerih in, če je odposlan, lahko oskrbuje ta opravila, kolikor se nanašajo na poizvedbeni postopek, tudi preiskovalni sodnik.

§ 52.

Kakor preiskovalni sodnik in voditelj razprave morejo nastopati samo častniki za pravosodno službo in sicer ali voditelj sodišča sam ali pri sodišču prideljen častnik za pravosodno službo, ki ga določi od primera do primera.

§ 53.

Razsojajoče sodišče (vojno sodišče) pri brigadnih sodiščih in pri sodiščih mornarskih korov je sestavljeno iz treh sodnikov, in sicer:

iz podpolkovnika ali majorja vojaškega stanu za predsednika,

stotnika (ritmojstra) vojaškega stanu za prisednika, in

voditelja razprave.

Ako častnik oznamenjene šarže ni na razpolaganje, se lahko komandira častnik prihodnje višje ali nižje šarže za predsednika ali prisednika.

Pri vojni mornarici so oznamenjenim službenim stopnjam enake primerne službene stopnje vojne mornarice.

Predsednik mora imeti višjo ali enako šaržo kakor voditelj razprave.

Predsednik in prisednik vojaškega stanu naj se komandirata v vrstnem redu, ki se določi naprej ob začetku vsakega leta. Sestavlja je imenik se je ozirati na jezikovne razmere vojaških krdel, na katera se razteza pristojnost sodišča. Od določenega vrstnega reda se sme odstopiti samo iz nujnih razlogov. Od vrstnega reda je odstopiti, ako bi se sicer ne moglo poklicati jezikovno usposobljeno vojno sodišče.

Ako treba, se lahko izjemoma ud vojnega sodišča skupne vojske nadomesti z udom vojnega sodišča vojne mornarice in narobe.

B. Divizijska sodišča in admiralska sodišča.

§ 54.

Divizijska in admiralska sodišča se postavljajo in razpuščajo ukazoma na povelje Njegovega Veličanstva.

Divizijska sodišča se postavljajo načeloma v stojališčih krdelnih divizijskih poveljstev in se imenujejo enako kakor admiralska sodišča po svojem uradnem sedežu.

Divizijska sodišča lahko poslujejo tudi za admiralska sodišča, čim je pristojen poveljnik vojne mornarice v kazenskopravnem oziru napoten nanja. Isto velja narobe za admiralska sodišča.

§ 55.

Razsojajoče sodišče (vojno sodišče) pri divizijskih in admiralskih sodiščih je sestavljeno iz voditelja razprave in iz štirih častnikov vojaškega stanu. Izmed teh častnikov predseduje najvišji po šarži in činu.

Ti častniki so:

1. ako je obtoženec oseba iz moštva ali v noben činovni razred uvrščen gažist: eden štabni častnik, dva stotnika (ritmojstra) in eden nadporočnik,

2. ako je obtoženec častniški aspirant, vojaški uradniški aspirant, praporščak vojne mornarice, področni častnik ali stotnik (ritmojster): eden polkovnik ali podpolkovnik, eden major in dva stotnika (ritmojstra),

3. ako je obtoženec major: eden polkovnik, eden podpolkovnik in dva majorja,

4. ako je obtoženec podpolkovnik: eden generalni major, eden polkovnik in dva podpolkovnika,

5. ako je obtoženec polkovnik: eden generalni major in trije polkovniki,

6. ako je obtoženec generalni major: eden podmaršal in trije generalni majorji,

7. ako je obtoženec podmaršal: eden general infanterije (general konjištva, feldcajgmajster) in trije podmaršali.

Ako je obtoženec častnik še višje šarže, določi Njegovo Veličanstvo častnike vojaškega stanu, ki naj sodelujejo kakor sodniki.

Določila § 53, odstavki 3 do 6 se uporabljajo, prav tako določila § 53, odstavek 2, tako, da ne sme biti noben ud vojnega sodišča, izvzemši voditelja razprave, v šarži nižji nego obtoženec.

§ 56.

Ako je obtoženec vojaški zdravnik, vojaški računovodnik ali vojaški uradnik, se sestavi vojno sodišče oziraje se na obtoženčevo šaržo po § 55. Toda namesto dveh po činu najmlajših častnikov vojaškega stanu je privzeti dva pripadnika dotičnega častniškega zbora ali dva vojaška uradnika, kolikor moči, obtoženčeve službene stroke in s šaržo tistih častnikov, na kojih mesto naj stopita. Vojnemu sodišču čez vojaškega duhovnika ali častnika za pravosodno službo se privzame namesto po činu najmlajšega častnika vojaškega stanu častnik za pravosodno službo s šaržo obtoženca.

§ 57.

Ako pripada obtoženec deželni brambi, črni vojski ali orožništvu, se sestavi vojno sodišče prav tako kakor za osebo iz vojske.

Ako je obtoženec civilna oseba, se sestavi vojno sodišče po § 55, točka 1; ako pa ima šaržo častnika ali zenačenca v neaktivnem razmerju, se ravna z njim ob sestavi vojnega sodišča prav tako kakor z aktivno vojaško osebo.

Ako se civilna oseba obtoži hkratu z vojaško osebo, se sestavi vojno sodišče po določilih, velja jočih za vojaško osebo.

Sestavlja je vojno sodišče za vojne ujetnike se je kolikor moči ozirati na njihovo šaržo. O tem odloča pristojni poveljnik.

§ 58.

Ako pride več vojaških oseb različne šarže kakor obtoženci pred vojno sodišče, je za njegovo sestavo merodajna šarža najvišjega soobtoženca.

Ako pripadajo soobtoženci deloma vojaškemu stanu, deloma drugim službenim strokam ali ako je več vojaških oseb različnih v § 56 oznamenjenih službenih strok obtoženih skupno, je treba na mesto po činu najmlajšega častnika vojaškega stanu poklicati za uda vojnega sodišča častnika za pravosodno službo enake šarže.

§ 59.

Vzklicno sodišče se sestavi pri divizijskih in pri admiralskih sodiščih po § 55, točka 1, z razliko, da vstopi namesto nadporočnika za sosodnika še en častnik za pravosodno službo, ki ga določi voditelj sodišča.

Voditelj razprave mora imeti šaržo štabnega častnika, za sosodnika določeni častnik za pravosodno službo mora biti po činu mlajši nego voditelj razprave.

§ 60.

Gledé osebja in poslovanja pri divizijskih in pri admiralskih sodiščih se uporabljajo določila §§ 51 in 52.

C. Vrhovno vojaško sodišče.

§ 61.

Uradni sedež vrhovnega vojaškega sodišča določi Njegovo Veličanstvo.

§ 62.

Na čelu vrhovnega vojaškega sodišča stoji višji general za predsednika.

Ta ukrepa, kolikor v tem zakonu niso omenjene izjeme, odločbe in odredbe, ki so potrebne izven senatove seje, poprašavši vodilnega senatnega predsednika (§ 65), nadzoruje izpolnjevanje opravnega reda in predseduje praviloma v sejah senata.

Da ga nadomeščajo, je določen eden ali več generalov za podpredsednike.

Predsednika in podpredsednike imenuje Njegovo Veličanstvo.

§ 63.

Predsednik in podpredsedniki prisežejo, kadar nastopijo svojo službo, pred zbranim skupnim zborom (plenomom) naslednjo prisego:

„Prisegam pri Bogu Vsemogočnem in Vsevednem, da bodem dolžnosti predsednika (podpredsednika) vrhovnega vojaškega sodišča zvesto izpolnjeval zakonu primerno in po najboljši vednosti in vesti. Tako gotovo kakor mi Bog pomaga!“

§ 64.

Pri vrhovnem vojaškem sodišču se sestavljajo senati.

Vrhovno vojaško sodišče odloča, ako v tem kazenskem pravdnem redu ni izrečno nasprotno zaukazano, kolegijalno posvetovaje v senatih, zaslišavši generalnega vojaškega pravdnika.

Senati so sestavljeni iz predsednika za predsedovatelja, iz enega senatnega predsednika, iz potrebnega števila svetnikov in iz častnikov vojaškega stanu.

Za razpravljanje in odločevanje o ničnostnih pritožbah, ki se opirajo zgolj na kršenje pravnih predpisov (§ 358, točke 1 do 8), se sestavljajo senati pod predsedstvom senatnega predsednika samo iz svetnikov, ne da bi se privzeli častniki vojaškega stanu.

Razpravo vodi vedno senatni predsednik.

§ 65.

Vodilnemu senatnemu predsedniku je poverjeno vodstvo notranje službe pri vrhovnem vojaškem sodišču.

§ 66.

Vodilni senatni predsednik, senatni predniki in svetniki so častniki za pravosodno službo in imenuje jih Njegovo Veličanstvo.

§ 67.

Senati razpravljajo in razsojajo v naslednji sestavi:

1. če predseduje predsednik (§ 64, odstavek 3): dva generala ali polkovnika vojaškega stanu, eden senatni predsednik in trije svetniki,

2. ako predseduje senatni predsednik (§ 64, odstavek 4): štirje svetniki.

§ 68.

Ako hoče senat v pravnem vprašanju odstopiti od prejšnje odločbe senata ali skupnega zbora, se

je treba zaradi razsodbe spornega pravnega vprašanja obrniti na skupni zbor.

V skupnem zboru se razpravlja in razsoja z udeležbo vsaj dveh tretjin vseh senatnih predsednikov in svetnikov vrhovnega vojaškega sodišča in privzemši štiri generale ali polkovnike vojaškega stanu, ki jih mora vodilni senatni predsednik zaprijeti pred razpravo (§ 276). Ako je senat, ki je zaprosil razsodbo, sestavljen po § 67, točka 2, se ne privzamejo častniki vojaškega stanu.

Pred skupnim zborom se razpravlja pod predsednikovim predstvom, ako se pa častnikom vojaškega stanu ni treba udeležiti razprave, pod predstvom vodilnega senatnega predsednika v nejavni seji, h kateri je razen udov skupnega zbora in zapisnikarja privzeti samo generalnega vojaškega pravdnika. Senatni predsednik vodi razpravo.

Pravno vprašanje se razsodi na pismeno poročilo za poročevalca postavljenega svetnika, ko se je poprej zaslislal generalni vojaški pravdnik s svojimi pismenimi predlogi.

§ 69.

Ko je skupni zbor odločil o pravnem vprašanju, mora senat, ki je zaprosil to odločbo, v stvari sami razsoditi; pri tem je vezan na odločbo skupnega zbora.

Razsojajoči senat mora razpravo z udeleženci, ako se mora po tem zakonu vršiti pred odločbo o stvari, najprej opraviti, ali ako se je že prej vršila, jo obnoviti.

Kadar se udeleženci pozovejo na to razpravo, jim je hkratu naznaniti odločbo skupnega zbora v pravnem vprašanju.

§ 70.

Predsednik vrhovnega vojaškega sodišča porazdeli senatne predsednike in svetnike v senate ter določi redne namestnike zanje, če so zadržani, ob začetku opravnega leta za njega dobo, poprašavši vodilnega senatnega predsednika in senatne predsednike.

Ta porazdelitev se more v teku opravnega leta izpremeniti le, če postane to potrebno, ker je kak senat preobložen ali ker se menjajo ali so trajno zadržani posamezni udje sodišča.

§ 71.

Vojaškemu stanu pripadajoči udje senata in skupnega zbora morajo biti po šarži višji nego

obtoženec; če osebe take šarže niso na razpolaganje, določi Njegovo Veličanstvo, kdo naj stopi na njihovo mesto.

Vojaškemu stanu pripadajoči udje senata in skupnega zbora naj se komandirajo v vrstnem redu, ki se določi naprej ob začetku vsakega leta. Od tega vrstnega reda se sme odstopiti samo iz nujnih razlogov.

§ 72.

Vrhovnemu vojaškemu sodišču se odkažejo za tajništvo, konceptno službo in pisanje zapisnikov častniki za pravosodno službo, za opravljanje pisarniške službe pa potrebno pisarniško osebje.

§ 73.

Poslovanje pri vrhovnem vojaškem sodišču se uredi, kolikor ta zakon ne odreja nič o tem, z opravnim redom, ki ga odobri Njegovo Veličanstvo.

D. Glasovanje razsojajočih sodišč.

§ 74.

Ob odločbah v kazenskih stvareh ne sme biti število glasovalcev vstevši predsednika niti večje niti manjše kakor je določeno v tem kazenskem pravdnem redu.

Pri nejavnih posvetovanjih in glasovanjih ne sme biti razen glasujočih sodnikov in zapisnikarja nikdo navzoč, ker bi bila sicer nična.

Način glasovanja in njega utemeljevanje po posameznih sodnikih je treba ohraniti tajno. Kršenje te dolžnosti zapade kazenskim določilom o kršenju zapovedi molčanja (§ 263).

§ 75.

Pri brigadnem sodišču in pri divizijskem sodišču odda voditelj razprave najprej svoj glas, pri vrhovnem vojaškem sodišču pa poročevalec. Potem glasujejo ostali sodniki in sicer po šarži (činu) nižji pred višjimi. Pri vrhovnem vojaškem sodišču pa oddajo vojaškemu stanu pripadajoči udje svoje glasove po glasovih častnikov za pravosodno službo.

Predsednik naj zadnji odda svoj glas; pri vrhovnem vojaškem sodišču glasuje samo tedaj, kadar so glasovi enako razdeljeni med dvema mnenjema.

§ 76.

O vprašanju, ali je smatrati dejanstvo za dokazano, ni odločati po zakonitih dokaznih pravilih, temveč samo po svobodnem prepričanju, ki se je dobilo iz vestne preskušnje vseh dokazil, podanih za in proti.

§ 77.

Kjer zakon ne zaukazuje izrečno kaj drugega, se zahteva za vsak sklep absolutna večina glasov, to je več nego polovica vseh glasov.

Ako se delé glasovi v več nego dve različni mnenji, tako da nima nobeno teh mnenj zase potrebne večine, se prištevajo obdolžencu najneugodnejši glasovi bližnjim manj neugodnim tako dolgo, da se poda absolutna večina glasov.

Ako se pokažejo razne misli o tem, katero izmed dveh mnenj je manj neugodno za obdolženca, je treba glasovati najprej o tem.

§ 78.

O raznih mnenjih o predmetu, o besedilu in vrstnem redu vprašanj, ki se stavijo, odloča razsoja joče sodišče.

Ako se dvomi o pristojnosti sodišča ali o potrebnosti, da se dopolni postopek, ali ako se pojavijo druga predprašanja, se mora o tem vedno najprej glasovati.

Noben sodnik ne sme odreči daljnega glasovanja, ker je ob glasovanju o predprašanju ostal v manjšini.

§ 79.

Odločujé o glavni stvari je vprašanje, ali je obtoženec kriv dejanja, katerega je obdolžen, vedno ločiti od vprašanja o kazni in ga dati na glasovanje pred tem vprašanjem. Ako je obtoženec obdolžen več kaznivih dejanj, se mora zaradi vsakega posameznega dejanja posebej sklepati o krivdi ali nekrivdi obtoženca.

Posvetovanje o kazni naj se omeji na tista kazniva dejanja, katerih je bil obtoženec proglašen za krivega. Pri tem je dano sodnikom na voljo, ki obtoženca niso spoznali krivega kaznivega dejanja, katerega je bil obdolžen, da oddajo svoj glas o kazni na podlagi sklepa, storjenega o vprašanju krivde, ali da se vzdržé glasovanja. V poslednjem primeru je šteti njihove glasove tako, kakor da bi bili pristopili za obtoženca najugodnejšemu izmed mnenj, ki so jih izrekli ostali glasovalci.

E. Sodni jezik, zapisnikar, tolmač.

§ 80.

1. Jezik pismenega službenega občevanja pravosodnih oblastev skupne vojne moči s civilnimi oblastvi in strankami se ravna po predpisih, ki obstajajo za občevanje vojaških oblastev s civilnimi oblastvi in strankami.

2. Izven glavne razprave ali vzklicne razprave se zaslišuje praviloma v službenem jeziku skupne vojske. Ako tisti, ki ga je zaslišati, ni zmožen službenega jezika, ga je zaslišati v njegovem jeziku privzemši tolmača (§ 82).

Enaka načela so merodajna za ustna oznanila, ki se zgodé izven glavne razprave ali vzklicne razprave.

3. Za glavne razprave in vzklicne razprave pred brigadnimi in divizijskimi sodišči skupne vojske in sodišči mornarskih korov in admiralskimi sodišči vojne mornarice veljajo naslednja določila:

a) Razpravlja se praviloma v službenem jeziku skupne vojske.

Ako obtoženec ni zmožen službenega jezika, je razpravo izvesti v njegovem jeziku, ako spada ta jezik k deželnonavadnim jezikom v kraljevinah in deželah, zastopanih v državnem zboru, in ako je brez izdatne težave mogoče privzeti obtožitelja, zagovornika in ude vojne sodišča, ki so zmožni tega jezika.

b) Ako je razpravljati zoper dva ali več obtožencev in ako govoré ti obtoženci različne jezike, je treba razpravljati v službenem jeziku.

c) Ako obtoženec ni zmožen razpravnega jezika, je k razpravi privzeti tolmača (§ 82) in oznanjeno sodbo je obtožencu razglasiti v njegovem jeziku.

4. Obtožnica (predlog za kaznovanje), sodbe vseh instanc z razlogi vred ter odločbe in odredbe druge vrste se izdajajo obdolžencu, ki ni zmožen službenega jezika skupne vojske, na njegov predlog v njegovem jeziku (točka 3, a, odstavek 2).

5. V vseh ostalih primerih, zlasti pa za notranji uradni jezik in za jezik pisanja zapisnikov služi službeni jezik skupne vojske.

Ob zasliševanjih in oznanilih, ki se godé izven glavne razprave ali vzklicne razprave v drugem jeziku in ne v službenem jeziku, je sestaviti zapisnik razen v službenem jeziku tudi v jeziku, katerega se poslužuje oseba.

Izpovedbe, ki se oddajo v glavni razpravi ali vzklicni razpravi v drugem jeziku nego v službenem jeziku, je vzprejeti v zapisnik ali prilogo tudi v jeziku, katerega se poslužuje oseba, ako se zdi to potrebno z ozirom na važnost izpovedbe.

6. Za jezikovno rabo pravosodnih oblastev skupne vojne moči, ki imajo svoj sedež v deželah svete ogrske krone, in za jezikovno rabo vrhovnega vojaškega sodišča v kazenskih stvareh iz teh dežel so merodajni tam veljajoči predpisi.

§ 81.

Za opravljanje službe zapisnikarja pri sodiščih se porablja aspiranti za vojaško pravosodno službo in vojaški sodni pisarniški uradniki, pri glavnih razpravah tudi častniki za pravosodno službo. Dopustno je tudi porabljati za zapisnikarje druge častnike in pripravne podčastnike.

Pri razpravah vrhovnega sodišča pišejo zapisnik častniki za pravosodno službo.

Vojaškim pravdnikom in sodnim častnikom se stalno odkazuje zapisnikarji, pri poizvedbah zoper častnike in zenačence se jim lahko pridodajo za zapisnikarje, ako je potreba, častniki vojaškega stanu.

Stalni zapisnikarji morajo, preden nastopijo svojo službo, na sodišču priseči, da bodo zvesto izpolnjevali dolžnosti zapisnikarja in varovali molččnost.

Od primera do primera k sodišču za zapisnikarje komandirani častniki in podčastniki morajo priseči od primera do primera. Zapisego je zaznamovati v dotičnih zapisnikih. Častniki za pravosodno službo, aspiranti za vojaško pravosodno službo in vojaški sodni pisarniški uradniki, ki se porabljajo za zapisnikarje, ne prisegajo posebej.

§ 82.

Ako je treba razpravljati z osebami, ki niso zmožne jezika, v katerem je uradno obravnavati, je privzeti tolmača. Tolmač se lahko hkratu porablja za zapisnikarja.

Tolmača ni treba privzeti, ako so vse udeležene osebe zmožne jezika tistega, ki ga je zaslišati, kar je zaznamovati v zapisniku.

Tudi spise, ki niso sestavljeni v razpravnem jeziku, ki pa se zde važni za kazensko stvar, je dati prevesti po zapriseženih tolmačih.

§ 83.

Za razpravljanje z gluhih ali mutastimi osebami je privzeti, ako se ni mogoče pismeno ali ustno sporazumeti, enega ali več tolmačev, s kojih pomočjo se bo moči sporazumeti drugače.

§ 84.

Tolmač, ki ga je porabljati na sodišču, mora priseči, da bo prevajal zvesto in vestno.

Pred vsakim uradnim dejanjem se opomni na storjeno prisego. Od primera do primera postavljeni tolmači prisegajo od primera do primera.

Zapisego in opomin na prisego je zaznamovati v dotičnih zapisnikih.

Službo tolmača lahko opravlja zapisnikar.

§ 85.

Določila o izbiranju, izključevanju in odklanijanju izvedencev, o njihovi dolžnosti prevzeti njim izročeno službo ter o njih kaznovanju (§§ 206 do 208) se zmislu primerno uporabljajo tudi na tolmače, ki se porabljajo na sodišču.

Za pravdniška uradna dejanja izbira tolmače vojaški pravdnik (sodni častnik).

V. Poglavje.

Obdolženec in njega zagovarjanje.

§ 86.

Tisti, ki ga zadene sum kaznivega dejanja, se more smatrati za obdolženca šele tedaj, kadar je zoper njega zaukazan poizvedbeni postopek ali vložena obtožba.

Ko je vložena obtožba, se imenuje obdolženec obtoženec.

Kolikor pa predpisi tega zakona, ki se tičejo obdolženca, po svoji naravi niso omejeni na poizvedbeni postopek, se uporabljajo tudi na tistega, zoper katerega se je podala ovadba zaradi suma kaznivega dejanja ali so se uvedla oblastvena poizvedovanja.

§ 87.

Obdolženec se lahko v vseh kazenskih stvareh, ko je vložena obtožba, v glavni razpravi in za izvedbo

pravnih pomočkov zoper sodbo posluži sodelovanja zagovornika.

Tudi v vzklicni razpravi pred divizijskimi sodišči in v razpravah o ničnostnih pritožbah pred vrhovnim vojaškim sodiščem se lahko obtoženec poslužuje pomoči zagovornika ali se dá zastopati po njem.

Gledé zagovarjanja v postopku, preden se dvigne obtožba, so merodajna določila § 102.

§ 88.

Ako se glasi obtožba na hudodelstvo, za katero je po kazenskem postavku, ki ga je uporabiti, zapretna hujša kazen nego kazen na svobodi do pet let, je obtožencu za glavno razpravo in za razpravo pred vrhovnim vojaškim sodiščem uradoma postaviti zagovornika, ako si ga noče izbrati (§ 89).

Razen primera potrebnega zagovarjanja (odstavek 1) je za glavno razpravo in za razpravo v drugi instanci tudi zoper voljo obtoženčeve uradoma postaviti zagovornika tedaj, ako smatra pristojni poveljnik, v postopku pred vrhovnim vojaškim sodiščem njegov predsednik, ali ako smatra voditelj razprave ali v teku razprave razsojajoče sodišče, da je to potrebno, ali ako prosi za to zakoniti zastopnik nedoletnega obtoženca.

V vseh drugih primerih je obtožencu za glavno razpravo in za razpravo v drugi instanci uradoma postaviti zagovornika samo na njegovo izrečno zahtevanje.

§ 89.

Zagovornik se uradoma ne postavi in, če je že bil postavljen, izgubi to veljavnost, čim imenuje obtoženec zagovornika, ki ga je sam izbral in ki ustreza zakonitim zahtevam, in čim ta prevzame zagovorništvo, ako se z menjavo zagovornikove osebe ne ovira kazenski postopek.

S poslednjim pogojem je obtožencu tudi dovoljeno, namesto že izbranega zagovornika izbrati si drugega pripravnega zagovornika. Ako ta prevzame zagovorništvo, izgubi nalog najprej izbranega veljavo.

Za nedoletnega obtoženca, ki se ne poslužuje svoje pravice izbrati si zagovornika, lahko izvršuje to pravico njegov zakoniti zastopnik z isto močjo, kakor da bi ga bil izbral obtoženec sam.

§ 90.

Obtoženca je o pravici, ki mu gre z ozirom na zagovorništvo, poučiti, kadar se mu naznani, da je dvignjena obtožba, v postopku v drugi instanci pa, kadar se naznani rok razprave.

Obtoženec (zakoniti zastopnik) mora prositi, da se uradoma postavi zagovornik, v tistih primerih, v katerih zagovarjanje ni potrebno, najkasneje dva dneva po tem naznanilu.

V vseh primerih, v katerih se postavi zagovornik uradoma, se je kolikor moči ozirati na želje obtoženca (zakonitega zastopnika) gledé zagovornikove osebe, in v postopku pred divizijskimi sodišči in pred vrhovnim vojaškim sodiščem postaviti vedno prava večšega zagovornika, ako obtoženec ne zahteva izrečno nasprotno.

§ 91.

Zagovorniki so lahko:

1. aktivni častniki vojaškega stanu in za častnike drugih stanovskih skupin in za vojaške uradnike vrhu tega tudi aktivni častniki in vojaški uradniki njihove stanovske skupine (njihove službene stroke),
2. aktivni častniki in aspiranti za vojaško pravosodno službo,

3. v imenik vojaških zagovornikov vzprejeti odvetniki in neaktivni častniki za pravosodno službo.

Zagovorniki pred sodišči za vojsko lahko pripadajo tudi deželni brambi, črni vojski ali orožništvu.

§ 92.

O vzprejemu v § 91, točka 3 oznamenjenih oseb v imenik vojaških zagovornikov odloča minister za deželno bran v porazumu z vojnim ministrom.

Ob vzprejemanju se je v prvi vrsti ozirati na take osebe, ki niso ali niso bili neaktivni častniki za pravosodno službo ali drugi neaktivni častniki ali zenačenci. Na jezikovno sposobnost se je treba ozirati.

Vzprejema se po potrebi in vzprejem daje pravico prevzeti zagovarjanje pred brigadnimi in divizijskimi sodišči, ki so v ozemlju, za katero velja ta zakon, potem pred vrhovnim vojaškim sodiščem.

§ 93.

Tistega, ki je vpisan v imenik vojaških zagovornikov, je črtati iz imenika, ako:

1. se je odrekel svoji službi kakor zagovornik pred sodiščem za vojsko,
2. je bil proglašen, da je izgubil častniško ali uradniško šaržo, ki jo je eventualno imel v oboroženi moči ali orožništvu,
3. je bil črtan iz imenika odvetnikov ali se je zoper njega odredilo, da se mu začasno ustavi izvrševanje odvetništva.

Iz imenika vojaških zagovornikov se lahko črta:

1. ako je zagovornik odložil častniško ali uradniško šaržo, ki jo je eventualno imel v oboroženi moči ali v orožništvu,
2. ako ga je vojaško sodišče v njegovi lastnosti kakor zagovornika v vojaškem kazenskem postopku kaznovalo zaradi hude nerednosti ali ponovno zaradi nerednosti.

Izbris odredi minister za deželno bran v porazumu z vojnim ministrom. V primerih odstavka 2 je treba dati vpisanemu pred odločbo priliko, da se izjavi.

§ 94.

V § 91 oznamene osebe ne morejo zagovarjati pred sodišči za vojsko, kadar teče zoper nje vojaški kazenskosodni postopek od tedaj, ko se zaukaže poizvedbeni postopek ali se neposrednje dvigne obtožba, naprej ter dokler teče zoper nje preiskava častnega sveta ali komisijsko ravnanje.

Isto velja za osebe, omenjene v § 91, točka 3, ki so bile vzete v preiskavo ali neposrednje obtožene pri civilnem kazenskem sodišču, nadalje za odvetnike, zoper katere je pristojno disciplinarno oblastvo izreklo odstavitev od izvrševanja odvetništva.

§ 95.

Izključen od zagovorništva je:

1. kdor služi za vojaškega (deželno-brambovskega) pravdnika ali sodnega častnika, kdor je v isti kazenski stvari opravljal sodniške posle ali poklican za nje ali kdor je postopal kakor pristojen poveljnik,
2. kogar je v razpravi zaslišati za pričo ali izvedenca,
3. kdor še ni prestopil 24. leta starosti.

Izbrani ali uradoma postavljeni zagovornik ne more dalje poslovati za zagovornika, čim so odpadli v § 91 obseženi pogoji njegove sposobnosti za zagovorniško službo.

§ 96.

Za zagovornika se ne more uradoma postaviti:

poškodovanec, zakonski drug ali zaročenec poškodovane osebe, ter kdor je s poškodovancem, z enim izmed sodnikov, z obtožiteljem, s pristojnim poveljnikom v navzgor ali navzdolni vrsti ali v stranskem kolenu do bratranca v sorodu ali svaštvu ali je z eno izmed imenovanih oseb v razmerju varuštva, skrbstva, varstva in skrbstva ali posinovitve.

§ 97.

V § 91, točka 1 imenovani zagovorniki ne smejo imeti nižje šarže kakor obtoženec, ti zagovorniki ter v § 91, točka 2, imenovani pa ne višje šarže (čina) nego predsednik razsojajočega sodišča. Ta omejitev velja tudi za druge zagovornike, ako pridejo na razpravo v vojaški uniformi.

§ 98.

Ako se glasi obtožba na kršenje pokorščine (subordinacije) ali ako meri zagovarjanje obtoženčevu na to, da mu je predpisom nasprotno vedenje predstojnika dalo povod za kaznivo dejanje, ne sme biti zagovornik, ki se postavi uradoma, k tistemu, zoper katerega se je kršila pokorščina ali zoper katerega je naperjena izpovedba obdolženca, v razmerju podložnika.

§ 99.

Zagovornika postavi uradoma v vseh primerih sodišče, pri vrhovnem vojaškem sodišču predsednik poprašavši vodilnega senatnega predsednika.

Kdor sme po § 91 zagovarjati pred sodišči za vojsko, je dolžen prevzeti v njegovem stanovališču uradoma mu izročeno zagovorništvo, ako ne dokaže zadostnih razlogov za odklonitev. O tehtnosti navedenih razlogov odloči tisto oblastvo, ki je poklicano postaviti zagovornika.

Aktivne vojaške osebe potrebujejo za prevzete zagovorništve privoljenja svojega predstojnega poveljstva, ki pa se sme odreči samo, če se dotičnik ne more pogrešati v službi.

§ 100.

Obtožencu ni dovoljeno privzeti več nego enega zagovornika.

Izmed več hkratu obtoženih si lahko izbere vsak svojega zagovornika.

Uradoma se postavi za več hkratu obtoženih praviloma skupen zagovornik. Samo če se pokaže, da so si interesi navskriž, je treba na predlog enega izmed obtožencev ali zagovornika ali uradoma skrbeti za ločeno zastopanje.

§ 101.

Obtoženec se lahko, tudi če je zaprt, pogovarja s svojim zagovornikom, ne da bi bile navzoče tretje osebe, in lahko občuje z njim tudi pismeno brez kontrole.

Obtoženec ter njegov zagovornik imata pravico, pod nadzorstvom vpogledovati akte, izvzemši posvetovalne zapisnike, in jih prepisovati.

Zagovornik lahko postopa v interesu obtoženca, ne da bi mu bilo treba za opravo posameznih pravnih dejanj posebnega pooblastila. Da zglati redne pravne pomočke ter da stavi predlog, naj se obnovi kazenski postopek, za to mu je treba privoljenja obsojenca. Ugovarja lahko v vlogi ali ustno.

§ 102.

Tudi med postopkom, preden se dvigne obtožba, si lahko obdolženec izbere zagovornika iz števila pripuščenih zagovornikov (§ 91) in ga imenuje sodišču. Ta zagovornik ima pravico predlagati, naj se opravijo posamezna poizvedbena dejanja, sodelovati pri uradnih dejanjih, oznamenjenih v §§ 194, odstavek 2, 203 in 230, in se v ta namen pogovarjati z obdolžencem in sicer, ako je zaprt, v navzočnosti organa, ki vodi poizvedbo, ali njegovega namestnika. Ako se strinja z namenom postopka, je obdolžencu in njegovemu zagovorniku dovoliti tudi vpogled v akte ali njih del.

§ 103.

Zagovornik, ki ga je postavilo sodišče prve instance, ni dolžen, razen ako se vnovič postavi, sodelovati v razpravi o vzklicu ali ničnostni pritožbi, ki jo je določilo višje sodišče, pač pa je dolžen pomagati obtožencu, kadar se poprime pravnih pomočkov.

VI. Poglavlje.

Poškodovanec in zasebni tožnik.

§ 104.

Poškodovanec je tisti, čigar pravica je bila s kaznivim dejanjem koga drugega neposrednje kršena ali je bila v nevarnosti.

Zasebni tožnik je, kdor ima ob kaznivih dejanjih, ki se smejo po kazenskem pravu zasledovati samo na zahtevanje udeleženca, pravico to zahtevati in je to zahteval.

§ 105.

Zasebni tožnik ima do časa, ko se razsojajoče sodišče prve instance umakne, da razsodi, pravico odstopiti od zahteve po kazenskem zasledovanju.

§ 106.

Poškodovanec in zasebni tožnik imata pravico pritožbe zoper odklonitev kazenskošodnega zasledovanja po pristojnem poveljniku (§§ 138 in 240, odstavek 2) in zoper ustavitev poizvedbenega postopka po sodišču (§ 240, odstavek 1) v osmih dneh po obvestilu in, ako je obvestilo izostalo, v treh mescih po odklonjenem ali ustavljenem postopku.

Pritožba zoper odklonitev kazenskega zasledovanja v kazenski stvari, ki je odkazana brigadnim sodiščem v odsojanje, gre na bližnjega predpostavljene pristojnega poveljnika, sicer pa na vrhovno vojaško sodišče, ki razsoja tudi o pritožbi zoper sodno ustavitev poizvedbenega postopka.

Pritožba mora obsegati dejanstva, ki naj utemeljujejo kazenskosočno poseganje, ter dokazila.

O pritožbi je treba obdolženca zaslišati ali mu naročiti, da se izjavi.

§ 107.

Ako smatra predpostavljene poveljnik ali vrhovno vojaško sodišče, da je pritožba utemeljena, odredita, da se naj kazenskosočno postopa zoper obdolženca. Pristojni poveljnik mora na podlagi te odredbe zaukazati, da se začne ali nadaljuje poizvedbeni postopek ali da se dvigne obtožba.

V nasprotnem primeru je treba pritožnika obvestiti o odločbi predstojnega poveljnika (vrhovnega vojaškega sodišča) ter mu naznaniti razloge.

§ 108.

Vse pravice, ki jih imata po tem zakonu poškodovanec in zasebni tožnik, lahko izvršujejo zanja tudi njuni zakoniti zastopniki.

Poškodovanec in zasebni tožnik ter njuni zakoniti zastopniki se lahko potezajo za svoje pravice ob sodnih poizvedbenih dejanjih in pri razpravah na sodišču ali osebno ali po takem pooblaščenju, ki ima sposobnost za zagovorniško službo na sodiščih skupne vojne moči.

VII. Poglavlje.

Izključitev in odklonitev sodnih oseb. Izključitev obtožitelja in pristojnega poveljnika.

§ 109.

Vsak vojaški sodnik, vsak sicer za sodniške posle poklicani in vsak zapisnikar na sodišču je izključen od sodelovanja pri sodnih dejanjih ali odločbah v obeh instancah,

1. če je sam poškodovanec ali tista oseba, zoper katero se je storilo kaznivo dejanje,

2. če je obdolžena ali poškodovana oseba z njim zaročena ali če je ali je bila zvezana z vezjo zakona,

3. ako je obdolženec, poškodovanec, pristojni poveljnik, obtožitelj, zasebni tožnik ali zagovornik z njim v navzgornji ali navzdolni vrsti v sorodu ali v svaštvu, ako je njegov bratranec ali z njim še bližje v sorodu ali v enaki stopnji v svaštvu,

4. ako je ali je bil k'eni izmed oseb, oznamenjenih v točki 3, v razmerju varuštva, skrbstva, varstva in skrbstva ali posinovitve.

S svaštvom osnovani vzrok izključitve traja dalje, tudi če ne obstaja več zakon, s katerim se je osnovalo svaštvo.

§ 110.

Izključen je nadalje v obeh instancah od poslovanja za vojaškega sodnika, od izvrševanja sodnih poslov in od poslovanja za zapisnikarja pri sodišču,

1. kdor je bil izven svojih službenih opravil priča kaznivega dejanja, za katero gre, ali je bil

v stvari zaslišan za pričo ali za izvedenca, ako njegova izpovedba ne obsega samo razlage dejanstev, za katera je izvedel službeno,

2. kdor je v tej stvari sodeloval kakor pristojni poveljnik, ovadnik, zagovornik ali obtožitelj ali je sestavil kazensko ovadbo (§§ 130, odstavek 1).

Od sodelovanja in odločanja v glavni razpravi pred divizijskimi sodišči je izključen tisti, ki je v isti stvari posloval za preiskovalnega sodnika.

Ako se mora glavna razprava pred divizijskim sodiščem ponoviti zaradi pravnega pomočka, so od nove glavne razprave izključeni tisti sodniki, ki so se udeležili prve razprave.

§ 111.

Vojaški sodniki in za sodniške posle poklicane osebe vojaškega stanu so v višji instanci izključene:

1. od odločanja o pravnih pomočkih zoper sodbe in o pritožbah zoper odredbe in sklepe, pri katerih so se v spodnji instanci sami udeležili sklepanja,

2. od odločanja o vseh kazenskih stvareh, v katerih so poslovali za preiskovalnega sodnika,

3. od poročanja ter od predsedstva in vodstva razprave v kazenskih stvareh, v katerih je poslovala za preiskovalnega sodnika ali za voditelja razprave ali za predsednika na nižjem sodišču oseba, ki je z njimi v enem izmed razmerij, oznamenjenih v § 109, točki 3 in 4.

§ 112.

Da ne smejo poseči vmes kakor obtožitelji, so izključene v § 109, točka 1 imenovane in tiste osebe, s katerimi je obdolženec ali njegov zagovornik ali poškodovanec v enem izmed razmerij, omenjenih v § 109, točke 2 do 4, nadalje, ki so bile izven svojih službenih opravil priče kaznivega dejanja, za katero gre, ali so bile v stvari zaslišane za priče ali izvedence, ako njihova izpovedba ne obsega samo razlage dejanstev, za katera so izvedele službeno, končno tiste, k so v isti kazenski stvari poslovale za zagovornike ali sodnike.

§ 113.

Vojaški sodnik in vsaka za sodniške ali pravdniške posle poklicana oseba ima dolžnost razmerje,

ki je vzrok njene izključitve, nemudoma naznaniti tistemu službenemu mestu, ki mora ukreniti zaradi nadomestila za izključenca.

Izključeni zapisnikar mora to naznaniti pri preiskovalnem sodniku ali pri voditelju razprave, pri katerem naj bi pisal zapisnik.

§ 114.

Vojaški sodnik in zapisnikar na sodišču ter vsaka za sodniške posle poklicana oseba se mora od časa, ko je izvedela za kak vzrok izključitve, vzdrževati vseh sodniških dejanj, ker bi bila sicer nična. Samo kadar je nevarno odlagati in se ne more takoj dobiti pripravno nadomestilo, naj izključenec opravlja nujno potrebna uradna dejanja sam, razen ako bi bilo treba nastopiti zoper osebe, ki so ž njim v enem izmed razmerij, oznamenjenih v § 109, točki 2 in 3.

Zoper nastopanje pravnikaškega opravilca, ki je po zakonu izključen in ki bi se bil moral torej vzdržati nastopanja, je dopustna pritožba po obdolžencu, toda s tem se ne sme ovirati postopek.

O pritožbi odloči pristojni poveljnik, v postopku pred vrhovnim vojaškim sodiščem pa vojni minister.

§ 115.

Obtožitelj in obdolženec lahko v poizvedbenem postopku kakor tudi v razpravi pred razsojajočim sodiščem prve in druge instance odklonita sodniško osebo ali zapisnikarja sodišča zaradi enega izmed zakonitih izključilnih vzrokov, oznamenjenih v §§ 109 do 111, ter tudi tedaj, če moreta navesti in dokazati druge vzroke, ki so v stanu pokazati dvome o popolni nepristranosti tistega, ki se odklanja.

§ 116.

Prošnjo, s katero se dokazuje pravica odklonitve, je vložiti na sodišču, kateremu pripada odklonjenec, in sicer, ako se odkloni izven razprave razsojajočega sodišča, tako, kakor je oznamenjeno v § 324.

Odklonitev uda ali zapisnikarja razsojajočega sodišča se more zahtevati le neposrednje pred razpravo ali med razpravo, in sicer zaradi bojazni gledé nepristranosti v prvi instanci samo dotlej, da se prečita obtožnica, pri brigadnih sodiščih dotlej, da se

razloži obtožba, v drugi instanci samo do začetka poročanja.

V prošnji za odklonitev se morajo razlogi odklonitve natančno navesti in kolikor mogoče dokazati.

Odklonjenec se mora izjaviti o vzrokih odklonitve.

§ 117.

O pripustnosti odklonitve preiskovalnega sodnika odloča voditelj sodišča, ako je pa predlog izšel od obtožitelja in voditelj sodišča ne pristopi temu predlogu, pa sodišče višje instance. Ako poizveduje voditelj sodišča sam, odloča v vseh primerih sodišče višje instance.

O odklonitvi zapisnikarja odloča v poizvedbenem postopku voditelj sodišča.

§ 118.

Ako se odkloni ud razsojajočega sodišča ali njegov zapisnikar, odloča sodišče samo.

Ako se je vložila prošnja za odklonitev prepozno ali se ni navedel ali naredil verjeten vzrok odklonitve, naj sodišče zavrne prošnjo za odklonitev kakor nedopustno. Prošnja se lahko tudi zavrne, ako je sodišče soglasno mnenja, da je bila prošnja očitno vložena samo z namenom, da bi se postopek zavlekel.

Odločbe ni treba, ako smatra odklonjenec prošnjo za odklonitev za osnovano.

§ 119.

Pristojni poveljnik, zoper katerega je dan eden izmed izključilnih razlogov, oznamenjenih v § 112, ali ki se smatra iz tehtnih razlogov v stvari za pristranskega, naj se obrne na vrhovno vojaško sodišče zaradi delegacije drugega poveljnika.

VIII. Poglavje.

Odločbe in odredbe v kazenskem postopku in njih naznanjanje. Vpogled v akte.

§ 120.

Odločbe in odredbe, s katerimi se odklanja kak predlog ali ki se dajo izpodbijati s pravnim pomočkom, je treba obrazložiti.

Odločbe in odredbe se naznanjajo ali z ustnim razglasom ali z vročitvijo izvirnika ali poverjenega prepisa.

§ 121.

Ustni razglas se mora narediti razviden v aktih.

Pri aktivnih osebah moštva in v noben činovni razred uvrščenih aktivnih gažistih je ustno razglasjanje pravilo. Razglasi se lahko včasih na zaprosilo tudi po neposrednje pristojnem poveljstvu tistega, ki ga je obvestiti.

Na zahtevanje je treba dati tistemu, kateremu se ustno razglasi odločba ali odredba, njen poverjen prepis.

Vojaškemu pravdniku (sodnemu častniku) in generalnemu vojaškemu pravdniku se naznanjajo sodne odločbe in odredbe praviloma tako, da se mu pošlje izvirni koncept. Vpogled potrdijo na njem s tem, da pristavijo datum. Na zahtevanje jim je treba dati poverjen prepis.

§ 122.

Aktivnim vojaškim osebam se vročajo odločbe in odredbe po poveljstvu, ki jim je neposrednje predpostavljeno.

Drugim osebam, ki so v danem primeru pod vojno kazenskosočno oblastjo, se vročajo ali neposrednje po vojaških oblastvih ali po oblastvih ali organih, ki so poklicani vročati civilne kazenskosočne odredbe.

Zaradi vročanja drugim nego v sprednjih odstavkih imenovanim osebam naj se obračajo sodišča, oblastva in organi skupne vojne moči na oblastva in organe, ki so poklicani vročati civilne kazenskosočne odredbe.

Civilna oblastva in civilni organi vročajo po predpisih, obstoječih zanje.

§ 123.

Poškodovancu in zasebnemu tožniku naj sodišče dovoli vpogled v kazenskosočne akte v času poizvedbenega postopka, če ne nasprotujejo posebni vzroki. Razen tega naj jim sodišče dovoli vpogled v kazenskosočne akte ali izročitev prepisov iz njih, ako verjetno dokažejo, da jim je ta vpogled ali prepis potreben, da izvedejo pravico do odškodnine ali da zahtevajo obnovitev, ali iz drugih razlogov.

Presoji sodišča je prepuščeno, v koliko je dovoliti vpogled v akte in izročitev prepisov tudi drugim osebam razen primerov, oznamenjenih v tem kazenskem pravdnem redu.

Pri vrhovnem vojaškem sodišču daje v sprednjih odstavkih omenjeno dovoljenje vodilni senatni predsednik.

IX. Poglavje.

Rokovi in opravičevanje zamujenih rokov.

§ 124.

V rokove, določene po dnevih, ni všteti dneva, katerega se je izdala odredba, se je zgodilo dejanje ali dogodek, ki določa začetek roka.

Rok, ki je določen po tednih ali mescih, neha, ko poteče tisti dan zadnjega tedna ali zadnjega mesca, ki po svojem imenu ali številu ustreza dnevu, katerega se je začel rok; ako tega dneva ni v zadnjem mescu, se konča rok, ko poteče zadnji dan tega mesca.

Nedelje in prazniki se ne všteta v rokove.

§ 125.

Zoper zamudo roka za zglasitev pravnega pomočka sme oblastvo, ki je poklicano odločiti o pravnem pomočku, dovoliti, da se postavi v prejšnji stan, ako predlagatelj dokaže, da je bil zadržan držati se roka po vojaški službi ali po neodvratni oviri, katere ni bil sam kriv.

Za neodvratno oviro je smatrati tudi to, če predlagatelj brez svoje krivde ni izvedel za vročitev.

Da ga je zadrževala vojaška služba, to je treba dokazati s službenim potrdilom.

§ 126.

Prošnjo, da se mu opraviči zamuda roka, je treba vložiti najkasneje tri dni potem, ko je prenehala ovira, na tistem mestu, kjer je bilo treba zglasti pravni pomoček, ter navesti vzroke zamude in okoliščine, ki opravičujejo zamudo.

S prošnjo je združiti zglasitev zamujenega pravnega pomočka.

§ 127.

Za odločbo o pravnem pomočku poklicano oblastvo razsodi takoj v glavni stvari, ako dovoli, da se postavi v prejšnji stan.

Prošnja, da se postavi v prejšnji stan, ne ovira izvršitve, dokler to ni bilo dovoljeno. Odredi pa se lahko odlog izvršitve in sicer, ako gre za kazensko sodbo, ga odredi pristojni poveljnik, sicer pa tisto oblastvo, kjer je bilo treba zglasti pravni pomoček, v vseh primerih pa tudi oblastvo, ki je poklicano odločiti o pravnem pomočku.

X. Poglavje.

Priprava in izvedba poizvedbenega postopka.

§ 128.

Kdor je izvedel za kaznivo dejanje, ki spada k pristojnosti vojnih sodišč in ki ga je zasledovati uradoma, ima pravico ovaditi ga.

V koliko so vojaške osebe dolžne, ovajati kazniva dejanja, se določa z vojaškim kazenskim pravom in vojaškimi službenimi predpisi.

Aktivne vojaške osebe morajo podajati take ovadbe praviloma službeno.

Za vlaganje ovadb po drugih nego v sprednjem odstavku imenovanih osebah so merodajni predpisi civilnega kazenskega pravnega reda, toda sprejeti ovadbo je dolžno tudi osumljencu predpostavljeno poveljstvo, vsako lokalno oblastvo vojske ali deželnoqrambovsko lokalno oblastvo, pristojni poveljnik, vsak pravdnik in sodni častnik skupne vojske in deželne brambe in vsako vojaško sodišče.

O ustni ovadbi je treba praviloma sestaviti zapisnik.

§ 129.

Zahtevo za kazenskosočno zasledovanje zaradi kaznivih dejanj, ki se smejo zasledovati samo na zahtevanje upravičenca, mora ta, če je aktivna vojaška oseba, vložiti službeno, sicer pa pri enem

izmed vojaških oblastev, oznamenjenih v § 128, odstavek 4, pismeno ali ustno.

§ 128, zadnji odstavek se uporablja.

§ 130.

Predpostavljeno poveljstvo mora o kaznivem dejanju podrejenca, ki mu je bilo ovadeno ali za katero je sicer izvedelo in ki ga mora zasledovati vojno sodišče, takoj dognati in zaukazati, kar je neobhodno potrebno, da se pojasni stvarni položaj in da se zagotové dokazi in oseba storilca, potem sestaviti natančno kazensko ovadbo, obsegajočo dognani stvarni položaj, razloge suma in dokazila, in jo nemudoma predložiti pristojnemu poveljniku.

Iste dolžnosti ima kraju storjenega dejanja ali bivališču osumljenca najbližje lokalno oblastvo, ki je izvedelo za kaznivo dejanje, ki ga mora zasledovati vojno sodišče, ako osumljencu predpostavljeno poveljstvo zaradi krajevné oddaljenosti ne more pravočasno nastopiti ali ako osumljenec sploh ni podrejen vojaškemu poveljstvu.

V vseh drugih primerih pošljejo lokalna oblastva prav tako kakor vojaška sodišča in vojaški pravdniki (sodni častniki) ovadbo nemudoma pristojnemu poveljniku.

Vsa v sprednjih odstavkih imenovana poveljstva, oblastva in organi morajo tudi potem, ko so predložila ovadbo, dotlej, da odloči pristojni poveljnik, za pripravo, ki se ne dá odložiti, dognati in zaukazati, kar služi za pojasnilo stvari ali ima namen neizpremenjeno ohraniti sledove kaznivega dejanja in dokazila ali naj zabrani ubeg storilca.

Te naredbe in njih uspeh morajo brez odloga naznaniti pristojnemu poveljniku.

§ 131.

Ako se pokaže ob pripravljalnih ugotovitvah, omenjenih v § 130, nujna potreba pod prisego zaslišati kako pričo ali ogledati stvar, zaseči kaj, izvršiti hišno ali osebno raziskavo, se mora predpostavljeno poveljstvo ali lokalno oblastvo ali vojaški pravdnik (sodni častnik) obrniti za opravo takih uradnih dejanj na bližnje vojaško sodišče in, ako se to sodišče ne dá pravočasno doseči ali ako po § 132 tega zakona ali po § 132 vojaškega kazenskega pravnega reda za deželno brambo ne more izvršiti uradnega dejanja, na bližnje civilno kazensko sodišče.

Ako se ne more doseči, da bi sodišče nemudoma nastopilo, in ako je nevarno odlagati, mora ogled ali zasego — izvzemši primere § 227, odstavki 1 do 3 — ter hišno ali osebno raziskavo opraviti predpostavljeno poveljstvo ali lokalno oblastvo ali vojaški pravdnik (sodni častnik) sam ali poveljstvo (lokalno oblastvo, pravdnik, sodni častnik) skupne vojske ali deželne brambe, ki je zaproseno, da to opravi, in ki je kraju uradnega dejanja bližje, ako je to dopustno po § 132 tega zakona ali po § 132 vojaškega kazenskega pravnega reda za deželno brambo. Tudi policijska in druga varnostna oblastva in organi se lahko zaprosijo za taka neodloživa uradna dejanja.

Poveljstva (lokalna oblastva) morajo, kadar opravljajo ogled, zasego in hišno ali osebno raziskavo, kolikor mogoče gledati na bistvene formalnosti, ki so predpisane za sodna dejanja te vrste, zapisnike pa sestavljati samo tedaj, ako je to potrebno, da se natančno doženejo važne okolnosti. Za vojaškega pravnika in sodnega častnika je v tem oziru merodajen § 142, odstavek 3. Sestavljene zapisnike je nemudoma vposlati pristojnemu poveljniku ter razložiti neodloživo nujnost opravljenih uradnih dejanj; pristojni poveljnik ukrene, ako je zaukazal poizvedbeni postopek, da se ti akti naznanijo pristojnemu preiskovalnemu sodišču. Sodišče mora preskusiti obliko in popolnost zapisnikov, ako treba, ponoviti ali popolniti poizvedbeno dejanje in sklepati o tem, ali se zasega ohrani v moči ali se razveljavi.

§ 132.

Sodišča in poveljstva (lokalna oblastva, vojaški pravdniki, sodni častniki) skupne vojske smejo izven poslopij vojske ali poslopij in prostorov (skladišče, strelišče, vojne ladje i. t. d.), ki jih je zasedla skupna vojska, samo nasproti osebam, ki so pod kazenskosodno oblastjo vojske ali deželnobrambovske kazenskosodno oblastjo, poslednjim nasproti samo s privoljenjem pristojnega deželnobrambovskega sodišča ali, ako je nevarno odlagati, izsiliti ogled, izvršiti zasego, ali hišno ali osebno raziskavo. Nadalje se izvedenci, ki so pod civilno kazenskosodno oblastjo, ne smejo s silo pripeljati pred začetkom omenjena oblastva in se morejo samo pred sodišči prisiliti k izvedbi.

Priče, ki so pod civilno kazenskosodno oblastjo, se ne smejo niti siloma privedi pred vojaška poveljstva in lokalna oblastva niti prisiliti, da bi izpovedale pred temi oblastvi ali pred vojaškim pravdnikom ali sodnim častnikom.

§ 133.

Ako izve sodišče ali poveljstvo deželne brambe, civilno kazensko sodišče ali kako drugo civilno oblastvo (organ) za kaznivo dejanje, ki ga mora zasledovati sodišče za vojsko in ki ga ni zasledovati samo na zahtevo upravičenca, morajo ta oblastva poslati ovadbo poveljstvu, ki je predpostavljeno osumljencu, ali najbližjemu lokalnemu oblastvu vojske ali najbližjemu sodišču za vojsko. Tudi morajo ukreniti v svoje področje spadajoče poizvedbe in odredbe, ki so potrebne, da se stvar pojasni, da se zagotovijo dokazi in oseba osumljenca, in ki ne dopuščajo odloga. Prav tako morajo postopati sodišča, poveljstva in organi deželne brambe pri takih kaznivih dejanjih, ki se smejo zasledovati samo na zahtevanje upravičenca, ako se je to zahtevalo pri njih.

Sodišča, poveljstva in organi deželne brambe ter civilna kazenska sodišča in policijska in druga varnostna oblastva in organi morajo ustrezati v zmislu § 131 nanja podanim zaprosilom tedaj, ako željeno uradno dejanje spada v njihov delokrog in je dopustno po zakonitih predpisih, obstoječih zanje, brez ozira na to, ali je uradno dejanje opraviti nasproti osebi, ki je pod deželnobrambovsko, civilno kazenskosodno oblastjo ali pod kazenskosodno oblastjo vojske.

Tudi morajo deželnobrambovska in civilna kazenska sodišča na zahtevanje zaslišavati priče pod prisego in privzemši osebe, ki imajo pravico biti navzoče (§ 194).

Deželnobrambovskih in civilnih oblastev in organov se je zaradi opravljanja uradnih dejanj, za katere so upravičena sodišča (poveljstva, organi) skupne vojske, posluževati samo tedaj, ako v kraju, kjer se naj opravi uradno dejanje, ali v njegovi neposrednji bližini ni sodišča za vojsko ali drugega za uradno dejanje upravičenega poveljstva ali organa skupne vojske.

S pogoji, omenjenimi na koncu drugega odstavka, smejo sodišča, poveljstva in organi deželne brambe ter civilna kazenska sodišča in policijska in druga varnostna oblastva in organi v vojnosednih kazenskih stvareh tudi nepozvana opraviti ogled, zasego, hišno ali osebno raziskavo nasproti osebam, ki so pod kazenskosodno oblastjo vojske, tedaj kadar je nevarno odlagati in kadar sodišče za vojsko ali drugo za uradno dejanje upravičeno poveljstvo ali organ skupne vojske ne more pravočasno poseči vmes.

§ 134.

Poizvedovanje o kaznivih dejanjih, kojih storilec je neznan, pa je očitno pod kazenskosočno oblastjo vojske, ter poizvedovanje o kaznivih dejanjih, ki jih je storil neznan storilec, ki ni očitno pod deželno-grambovsko ali civilno kazenskosočno oblastjo, v poslopju vojske, v poslopju, zasedenem od skupne vojske, ali v takem prostoru, je naloženo poveljstvom in poveljnikom, katerim je poverjena pravica kazenskega zasledovanja in katerim je podrejen domnevani storilec ali h kojih poveljnemu področju spada poslopje ali prostor.

Ob teh poizvedovanjih ima vojaški pravdnik in sodni častnik iste pravice, kakor ob izvrševanju poizvedbenega postopka (§ 141 in 142).

V ostalem se zmislju primerno uporabljajo določila XXV. poglavja.

§ 135.

Ako je aktivna vojaška oseba umrla nenaravne smrti ali ako se najde mrtvo truplo neznane vojaške osebe, morajo policijska in druga varnostna oblastva takoj podati ovadbo na bližnje sodišče za vojsko ali na bližnje lokalno oblastvo skupne vojske, ne kraté ostalih zanja veljajočih predpisov.

§ 136.

Ako umró civilne osebe, so civilna oblastva dolžna to naznaniti bližnjemu sodišču za vojsko ali bližnjemu lokalnemu oblastvu skupne vojske:

1. ako se je smrt povzročila očitno s kaznivim dejanjem osebe, ki je pod kazenskosočno oblastjo vojske, ali

2. ako so dane tudi samo opore za to, da je taka oseba kaznivo udeležena na smrti.

V prvem primeru je poizvedbo učina, zlasti sodni mrliški ogled in razparanje mrliča prepustiti sodišču za vojsko, ako more to sodišče pravočasno nastopiti; vojno sodišče pa lahko zaprosi tudi poizvedbenemu kraju bližje deželno-grambovsko ali civilno kazensko sodišče, da opravi ta uradna dejanja.

V drugem primeru je poizvedba učina naložena civilnim oblastvom. Sodišču za vojsko pa je

kolikor moči dati priliko odposlati preiskovalnega sodnika in izvedence, da se udeležé mrliškega ogleda in razparanja mrliča in ogleda na licu mesta. Tudi pristojni poveljnik lahko odpošlje k tem uradnim dejanjem vojaškega pravdnika ali sodnega častnika.

Enako morajo postopati vojna oblastva, ako je bila na smrti aktivne vojaške osebe kaznivo udeležena oseba, ki je pod deželno-grambovsko ali civilno kazensko sodno oblastjo, in deželno-grambovska oblastva, ako je na smrti aktivne deželno-grambovske osebe kaznivo udeležena oseba, ki je pod kazenskosočno oblastjo vojske.

§ 137.

Čim je pristojni poveljnik izvedel za sum kaznivega dejanja njegovi pristojnosti podrejene osebe, ki ga je uradoma vojnosodno zasledovati, ali čim mu je pri kaznivih dejanjih, ki se morejo zasledovati samo na upravičenčevo zahtevanje, došla ta zahteva za kazensko zasledovanje zoper tako osebo, dá vojaškemu pravdniku ali sodnemu častniku pismeno povelje, naj začne poizvedbeni postopek.

V povelju je oznameniti osebo, zoper katero, in dejanje, zaradi katerega se začne poizvedbeni postopek.

Pristojni poveljnik lahko dá, če je dvomljivo, ali je primer pripraven za kazenskosočno zasledovanje, začasno poizvedovati po vojaškem pravdniku ali sodnem častniku ali po poveljstvu, ki je predpostavljeno osumljencu, in naredi svojo odločbo odvisno od uspeha tega poizvedovanja. Ob teh poizvedbah ima vojaški pravdnik in sodni častnik iste pravice, kakor ob izvrševanju poizvedbenega postopka (§§ 141 in 142).

Poizvedbeni postopek naj se ne zaukaže in obtožba naj se takoj dvigne, če je namen poizvedbenega postopka (§ 140) dosežen že s tem, kar so dognala v § 130 imenovana oblastva.

§ 138.

Ako pristojni poveljnik ne najde zadostnih opor za kazenskosočno zasledovanje, zaukaže, da se ovadba odloži, ter se kratko zapišejo razlogi. O tej odredbi je obvestiti morda zaslišanega osumljenca, poškodovanca in osebnega tožnika (§ 106).

Ako je pristojni poveljnik ovadbo odložil, ker smatra, da se more kaznivo dejanje disciplinarno

poravnati (§ 2), naloži hkratu disciplinarno kazen. Pač pa lahko prepusti disciplinarno kaznovanje pristojnemu poveljstvu ovajenca, ako spozna v ovajenem mu kaznivem dejanju gol disciplinarni prestop. V obeh primerih je poškodovanca in zasebnega tožnika obvestiti o tej odredbi. Zoper odredbo je dopustna pritožba po § 106. Poškodovancu in zasebnemu tožniku je na zahtevanje naznaniti vsebino disciplinarne rešitve.

Ako je bil kdo zaradi pregreška (prestopka), čigar disciplinarno poravnanje je bilo opravičeno po § 2, disciplinarno kaznovan, je izključeno sodno preganjanje zaradi istega kaznivega dejanja.

§ 139.

Ako se smatra poveljnik za nepristojnega ali ako se pokaže njegova nepristojnost v teku poizvedbenega postopka, preden se dvigne obtožba, ali ako pride obdolženec, preden se dvigne obtožba, pod pristojnost drugega poveljnika, je treba stvar nemudoma odstopiti pristojnemu mestu in sicer, ako je bil poizvedbeni postopek v zmislu § 143 poverjen sodišču, na predlog vojaškega pravdnika ali sodnega častnika.

O odstopu kazenske stvari je treba obvestiti morda zaslišanega obdolženca, poškodovanca in zasebnega tožnika.

Ako odkáže poveljnik pri divizijskem sodišču kazensko stvar poveljniku pri brigadnem sodišču, ne more ta odkloniti kazenskega zasledovanja radi tega, ker smatra, da spada kazenska stvar v področje prvega.

Odredbe in uradna dejanja nepristojnih poveljnikov ter nepristojnih vojaških pravdnikov, sodnih častnikov in sodišč v poizvedbenem postopku še niso neveljavna samo zaradi nepristojnosti odredajočega ali uradujočega mesta; toda pristojnemu poveljniku ali sodišču je naloženo presoditi, v koliko je tako odredbo ohraniti v moči ali je treba pravdniško ali sodno uradno dejanje ponoviti ali popolniti.

§ 140.

Namen poizvedbenega postopka je, da se izsledé in doženejo tiste okoliščine, ki so potrebne za presojanje vprašanja, ali se more obtožba zoper določeno osebo dvigniti ali ne. Čez te meje se ne more raztezati poizvedbeni postopek.

Priznava obdolženca ne odveže poizvedujočega organa dolžnosti to izslediti in dognati.

§ 141.

Poizvedbeni postopek vodi praviloma vojaški pravdnik ali sodni častnik, in sicer osebno, ako treba, tudi izven stajališča svojega pristojnega poveljnika. On ima pravico prositi vojaška poveljstva ter druga javna oblastva, urade in njihove organe za pojasnila in poročila, on se lahko obrne na ta oblastva zaradi poizvedovanja ali posameznih poizvedovalnih dejanj.

Zlasti lahko vojaški pravdnik in sodni častnik ukreneta, da se zasliši obdolženec, potem da se brez prisega zaslišijo osebe, ki so pod kazenskosočno oblastjo vojske, po vojaških poveljstvih (pravdnikih, sodnih častnikih) ali jih zaslišita sama ali zaprosita za tako zasliševanje policijska in druga varnostna oblastva in organe.

Tudi lahko zaprosita nazadnje imenovana oblastva in organe, potem poveljstva (pravdnike, sodne častnike) deželne brambe, da brez prisega zaslišijo osebe, ki so pod civilno ali deželnobrambovsko sodno oblastjo, lahko sta sama navzoča pri tem zasliševanju ali lahko tudi sama zaslišujeta.

§ 142.

Zaradi zasliševanja priče pod prisego, zaradi zaukaza in oprave ogleda, zasege, hišne ali osebne raziskave in zaradi drugih sodniških poizvedbenih dejanj se morata vojaški pravdnik in sodni častnik praviloma obrniti na vojaško ali civilno kazensko sodišče, ki je najbližje kraju, kjer se naj opravi uradno dejanje. Ako se pa, če je nevarno odlagati, ne more doseči, da bi sodišče takoj poseglo vmes, lahko vojaški pravdnik in sodni častnik dasta opraviti ogled, zasego — izvzemši primere § 227, odstavki 1 do 3 — hišno ali osebno raziskavo po vojaških poveljstvih ali jih lahko tudi sama opravita ali zaprosita policijska in druga varnostna oblastva ter organe, da opravijo ta uradna dejanja.

Določila §§ 132 in 133 veljajo tudi v pravdniškem poizvedbenem postopku.

Vojaški pravdnik in sodni častnik sta lahko navzoča pri poizvedbenih dejanjih, tudi če jih ne opravljata sama. Poveljstva morajo pri takih uradnih dejanjih kolikor moči gledati na formalnosti, ki so predpisane za sodne akte te vrste, vojaški pravdnik in sodni častnik pa jih morata izpolnjevati brezpogojno. Ako ta sama opravita ogled, imata pravico izbrati si izvedence.

Za popreskušnjo zapisnikov, ki jih ni sestavilo sodišče, po pristojnem preiskovalnem sodišču in za njegove nadaljnje odredbe je merodajen § 131, zadnji odstavek.

§ 143.

Ako je v kazenskih primerih zaradi nejasnosti primera, ker je kaznivo dejanje hudo, ali iz drugih tehtnih razlogov sodniško poizvedovanje potrebno, lahko pristojni poveljnik vsakčas zapove vojaškemu pravdniku ali sodnemu častniku, naj prepusti izvršitev poizvedbenega postopka pristojnemu sodišču. V kazenskih primerih, ki spadajo v področje divizijskega sodišča, se lahko izvršitev poizvedbenega postopka poveri tudi podrejenemu brigadnemu sodišču, ki je bližje kraju storjenega dejanja (§ 24, odstavek 1).

Uporabljeno sodišče naj poveri izvršitev poizvedbenega postopka častniku za pravosodno službo kakor preiskovalnemu sodniku.

§ 144.

V pismenem zaprosilu vojaškega pravdnika na sodišče, da bi začelo ali nadaljevalo poizvedbeni postopek, kateremu je priložiti pismo izdano povelje pristojnega poveljnika, je treba natančno oznameniti kaznivo dejanje, zaradi katerega, in osebo, zoper katero je začeti ali nadaljevati postopek.

V postopku zaradi kazenskih stvari, ki so odkazane brigadnim sodiščem v odsojanje, zadošča pismo ali ustno zaprosilo sodnega častnika, ako hkratu izroči s poveljem pristojnega poveljnika opremljeno ovadbo (poizvedbeni akti).

Ako se pokaže v teku sodnega poizvedbenega postopka potreba raztegniti postopek tudi na drugo kaznivo dejanje ali zoper drugo istemu pristojnemu poveljniku podrejeno osebo, je treba o tem obvestiti vojaškega pravdnika (sodnega častnika), da dobi sklep tega poveljnika. Med tem mora preiskovalni sodnik opraviti neodloživo potrebna poizvedbena dejanja.

Ako smatra pristojni poveljnik v takem primeru, da iz enega izmed razlogov, omenjenih v § 138, odstavek 1 in 2, sodnega kazenskega zasledovanja ni raztegniti na novo pojavljeno kaznivo dejanje, ni treba sodišču dalje poizvedovati o njem. Za obvestilo obdolženca, ki je bil že zaslišan o novi obdolžitvi, poškodovanca in zasebnega tožnika ter za pravne pomočke, ki so pripustni zoper odločbo pristojnega poveljnika, je merodajen § 138.

§ 145.

Preiskovalni sodnik poizveduje praviloma osebno in neposrednje. Kjer pa je potrebno ali namenu primerno, lahko zaprosi preiskovalno sodišče tudi druga vojaška sodišča in civilna kazenska sodišča, da opravijo sodna uradna dejanja.

Preiskovalno sodišče ima tudi vse ostale pravice, ki so v §§ 141 in 142 dovoljene vojaškemu pravdniku in sodnemu častniku gledé uporabljanja drugih oblastev.

Določila §§ 132 in 133 veljajo tudi v sodnem poizvedbenem postopku.

Preiskovalno sodišče poseže uradoma vmes, ne da bi čakalo nadaljnjih obtožiteljevih predlogov, da ove stvari položaj, da poizve storilca, sokrivca, udeleženca ali podpomočnika in da dožene dokazila, ki govoré zoper obdolženca in ki služijo za njegov zagovor toliko, kolikor zahteva namen poizvedbenega postopka.

Preiskovalni sodnik poizveduje na svojem uradnem sedežu, ako je potrebno in namenu primerno, tudi izven tega uradnega sedeža.

§ 146.

Obtožitelj ima pravico vsakčas zahtevati vpogled v akte ali, da se mu pošljejo akti, in preiskovalnemu sodišču staviti predloge zaradi oprave posameznih poizvedbenih dejanj.

Kadar preiskovalni sodnik zaslišuje obdolženca ali priče, praviloma (§ 194, odstavek 2) ne sme biti navzoč. Pravico pa ima biti navzoč pri ogledu, hišni raziskavi ali raziskavi papirjev in oznameniti predmete, na katere je raztegniti poizvedbena dejanja. Preiskovalno sodišče naj v ta namen obtožitelja praviloma poprej obvesti o opravi teh dejanj, opravi jih pa lahko tudi brez tega obvestila, ako je nevarno odlagati.

§ 147.

Kdor meni, da se mu godi krivica s kako odredbo, opustitvijo ali zamudo preiskovalnega sodišča, ima pravico opozoriti voditelja sodišča, ako pa ta sam poizveduje, ima pravico pritožiti se na sodišče višje instance.

§ 148.

Ako je kaznivo dejanje zapustilo sledove, jih je treba ovedeti v teku poizvedbenega postopka, zlasti z ogledom, ako se to ni verjetno zgodilo že po določitih §§ 130 in 131.

Predmete, ki izvirajo od kaznivega dejanja, na katerih ali s katerimi se je storilo kaznivo dejanje ali ki jih je storilec utegnil pustiti na kraju storjenega dejanja, sploh predmete, ki jih morajo obdolženec ali priče pripoznati ali ki morajo drugače služiti za dokaz, naj uradujoče oblastvo (organ), kolikor je mogoče, varno hrani. Ako uradnega dejanja ni opravil poizvedujoči vojaški pravdnik ali sodni častnik ali preiskovalni sodnik sam, je treba te predmete izročiti imenovancem v hrambo. Hranjene predmete je treba natančno zapisati in, da se zabranijo zamenjave, jih poočistiti z uradnim pečatom ali drugače na pripraven način. Na zahtevanje je posestniku izročiti prepis seznamka.

Ako so med temi predmeti za božjo službo posvečene stvari, je treba skrbeti, da se ločijo od vseh ostalih predmetov in da se primerno hranijo.

§ 149.

Poveljstva oblastva in organi, ki opravljajo ovedbe in poizvedbena dejanja, imajo pravico zaukazati in doseči, da se osebe, ki so na kraju uradnega dejanja, od tam odstranijo. Po drugi strani pa lahko takim osebam tudi naroče, da ostanejo tam do konca uradnega dejanja.

Kazenski sodni oblasti vojske ali deželnoobrambovski kazenski sodni oblasti podrejene osebe, ki se ne pokoré tem zaukazom ali ki se o priliki takih uradnih dejanj zakrivijo razposajenega vedenja, ki krati ali žali dolžno spoštovanje, naj po službenih predpisih upravičeni predstojniki disciplinarno primerno kaznujejo, ako njihovo ravnanje ni dejanje, ki ga je kaznovali kazenskosočno.

Civilnim osebam kakor obdolžencem naj v teh primerih pristojni poveljnik naloži za kazen zaradi nereda denarno kazen do sto kron ali zapor do osem dni, ako so pa v preiskovalnem zaporu, naj se zapor poostri po obstoječih predpisih.

Neaktivni častniki in zenačenci v vojaški uniformi so zaradi takega vedenja pod vojaško disciplinarno kazensko oblastjo.

Druge osebe, ki se pri ovedbah ali poizvedbah, ki jih opravljajo sodišča za vojsko, zakrivijo takega vedenja, lahko preiskovalni sodnik pokliče na red in, ako treba, jih naznani okrajnemu sodišču njihovega stanovanjskega ali bivališča, ki naj postopa tako, kakor da bi se bile pregrešile nasproti civilnemu sodišču, opravljajočemu preiskovalno dejanje. Zoper take odredbe okrajnega sodišča so dopustni po civilnem kazenskem pravdnem redu dovoljeni pravni pomočki. Ako so se godili izgrede omenjene vrste zoper druga vojaška oblastva, opravljajoča ovedbe ali poizvedbe, je zaprositi zaradi kaznovanja storilca za to poklicano civilno oblastvo njegovega stanovanjskega ali bivališča.

Zagovornik, ki ne spada k osebam, imenovanim v odstavkih 2 in 4, se lahko odstrani in njegovo vedenje je v takem primeru naznani njegovemu pristojnemu disciplinarnemu oblastvu.

§ 150.

Kadar se opravlja ogled, pri osebnih in hišnih preiskavah, zasegah in raziskavah papirjev mora biti navzoča sodna priča.

Kadar se zaslišuje obdolženec, je privzeti sodno pričo samo tedaj, če obdolženec to izrečno zahteva, ako smatra zaslišujoči organ to za potrebno ali ako predlaga to pri sodnem zasliševanju vojaški pravdnik.

Sodna priča mora biti aktivni častnik in po šarži višji ali vsaj po činu starejši nego tisti, proti kateremu se opravlja poizvedbeno dejanje.

Sodna priča mora biti v stvari neudeležena in se sklicuje na ta zakon opomni, da mora na vse, kar se pred njo godi in izpove, obračati popolno pozornost, da bo mogla mogoče pričati pred sodiščem. Sodna priča mora tudi molčati o vsem, za kar je izvedela pri poizvedbenem dejanju, sicer se disciplinarno kaznuje.

V postopku zaradi kazenskih stvari, odkazanih v odsojanje brigadnim sodiščem, je potrebno privzeti sodno pričo samo tedaj, ako smatra organ, ki opravlja uradno dejanje, to za potrebno ali ako pri sodnem zasliševanju obdolženca predlaga to sodni častnik.

§ 151.

Vse dogodke in dejanstva, ki se tičejo poizvedbenega postopka, zlasti vse ovedbe, ki so jih opravili

ali ukrenili vojaški pravdnik, sodni častnik in preiskovalni sodnik, je treba zaznamovati v spisu.

Vojaški pravdnik, sodni častnik in preiskovalni sodnik morajo o vsakem kazenskem primeru pisati dnevnik, v katerem je natančno zapisovati vse akte poizvedbenega postopka.

§ 152.

O vseh poizvedbenih dejanjih je treba pisati zapisnike. Pri uradnem dejanju mora biti razen organa, ki opravlja uradno dejanje, navzoč zapisnikar; zapisnik morajo, ko je sklenjen, podpisati ta dva oba, ter eventualno sodelujoča sodna priča in tolmač.

V postopku zaradi kazenskih stvari, ki so odkazane v odsojanje brigadnim sodiščem, je treba pisati zapisnik samo pri takih poizvedbenih dejanjih, ki se rabijo za dokaz pri glavni razpravi in ki se naj tam ne ponavljajo; v drugih primerih zadošča kratki zapis bistvene vsebine izpovedb, ki so jih podale zaslišane osebe, po zapisnikarju ali tudi po uradujočem organu samem.

§ 153.

V zapisniku mora biti kraj in dan uradnega dejanja ter imena sodelujočih ali udeleženih oseb in iz njega mora biti razvidno, ali se je pazilo na bistvene formalnosti postopka.

Zapisnik je treba pri uradnem dejanju udeleženim osebam, kolikor se tiče njih, prečitati, da ga potrdé, ali ga predložiti, da ga same prečitajo, in ako treba, raztolmačiti.

Potrdilo je zabeležiti in udeleženci naj podpišejo zapisnik.

Ako podpis izostane, je treba vzrok za to navesti v zapisniku.

§ 154.

Sodišča za vojsko in druga za izvrševanje kazenskega postopka poklicana poveljstva in organi skupne vojske imajo v vsem, kar spada k njihovemu postopku, pravico neposrednje občeati z vsemi vojaškimi oblastvi in z vsemi civilnimi oblastvi, ki imajo svoj sedež v kraljevinah in deželah, zastopanih v državnem zboru, v deželah svete ogrske krone ter v Bosni in Hercegovini.

Pritožbe o tem, da se je odrekla pravna pripomoč, o zamudah in zakasnitvah je pošiljati na oblastvo, ki je neposrednje predpostavljeno zaprosenemu oblastvu.

Ako sodišče ne ugodí zaprosilu za pravno pripomoč, lahko oblastva, poklicana za vojno kazensko sodstvo, pošljejo pritožbo tudi na vrhovno vojaško sodišče.

Stroške pravne pripomoči plača proseče oblastvo.

O občeivanju z oblastvi tujih držav obstojajo posebni predpisi.

§ 155.

Pristojni poveljnik se ne sme udeleževati poizvedbenih dejanj.

XI. Poglavje.

Zasliševanje obdolženca.

§ 156.

Obdolžence, ki spadajo k aktivnim vojaškim osebam, poziva na zasliševanje pristojno poveljstvo ter naznani predmet obdolžitve; ako so zaprti, se privedejo.

§ 157.

Drugi obdolženci, ki so pod vojno kazensko-sodno oblastjo in ki so v prostosti, se praviloma pozivljajo na njihovo zasliševanje.

Pozivlja se s tem, da se vroči pismen, s službenim pečatom opremljen in zaprt poziv, ki ga je podpisal uradujoči oblastveni organ in ki je naslovljen na tistega, ki naj se pozove. V tem pozivu mora biti ime pozivljajočega oblastva in pozvanca, obče oznamenilo predmeta poizvedbe, kraj, dan in ura prihoda in pristavek, da se bode pozvanec zasliševal kot obdolženec in da se privede, ako bi izostal.

Ako je tisti, ki ga je zaslišati, v javnem uradu ali službi in ako se mora nadomestovati, dokler je zadržan, da se varujejo javna varnost ali drugi javni interesi, je treba njegovega neposrednjega pred-

stojnika hkratu obvestiti o pozivu ali privedbi (§ 158).

Ta predpis naj velja tudi tedaj, kadar je treba pozvati ali privedi nameščence železnic in parnikov, delavce v rudnikih, plavžih, fužinah in valjarnicah, v državni ali občinski službi stoječe zdravstvene osebe ali v javni ali zasebni gozdarski službi stoječe osebe.

Zaprti obdolženci se privajajo na zasliševanje.

§ 158.

Da se privedejo v § 157, odstavek 1. označeni obdolženci, lahko odredi pristojni poveljnik in, ako je nevarno odlagati, vojaški pravdnik, sodni častnik ali preiskovalni sodnik, ako po predpisu pozvani obdolženec ni prišel in ni z veljavnim razlogom opravičil, zakaj je izostal, ali tudi brez prejšnjega poziva, ako so dani razlogi, ki bi opravičevali zavarovalni zapor (§ 171).

V privodnem povelju, ki ga je sestaviti pismeno, je treba natančno oznameniti obdolženca in navesti dejanje, katerega je obdolžen, ter vzrok privedbe.

Zaradi privedbe obdolženca se je praviloma posluževati policijskih ali drugih varnostnih oblastev ter njihovih organov.

Privedenca mora takoj zaslišati poizvedujoči organ. Ako to ni mogoče se lahko pridrži dotlej, da bo zaslišan, toda ne čez štiriindvajset ur.

§ 159.

Obdolženec se zaslišuje brez navzočnosti za to po zakonu ne poklicanih oseb in to se mora vršiti dostojno in mirno. Zaslišuje se ustno, toda zaslišujoči organ lahko pri zamotanih točkah dovoli obdolžencu vpogled v pismene zapiske, preden odgovarja na vprašanja.

Ako se je zaprta oseba vklenila v železje, se ji mora železje sneti pred njenim zasliševanjem, ako se more to zgoditi brez nevarnosti.

§ 160.

Predn se začne zasliševanje, je treba obdolženca opomniti, da mora na vprašanja, ki se mu stavijo, odgovarjati določno, razločno in po resnici.

Potem je obdolženca, kadar se prvičkrat zaslišuje, vprašati po njegovih osebnih razmerah.

Ako se dvomi o pravilnosti obdolženčevega odgovora ali ako se iz drugih razlogov pokaže za potrebno, je treba poizvedovati po osebnih razmerah obdolženca.

Pri obdolžencih, ki spadajo k vojaški zvezi, je treba vedno k aktom prinesiti tudi njihove vojaške osebne listine, da se doženejo osebne razmere. Tudi jih je povpraševati po tem, kako so vstopili v vojaško zvezo, in vojaškemu stanu (orožništvu) pripadajoče obdolžence tudi o tem, ali so prisegli vojaško službeno prisego.

§ 161.

Ko je zaslišan obdolženec o osebnih razmerah, mu je treba vobče oznameniti kaznivo dejanje, katerega je obdolžen, in ga napeljati, da se izjavi v nepretrganem, obširnem pripovedovanju o dejanskih stvareh, ki so predmet obdolžitve.

Nadaljnja vprašanja je nameriti, izogibaje se vseh nepotrebnih obširnosti, na to, da se popolni pripovedovanje, da se odstranijo nejasnosti in protislovja, in jih zlasti staviti tako, da izve obdolženec za vse zoper njega dane razloge suma, ki se mu lahko naznanijo brez nevarnosti, da bi se onemogočil postopek, in da dobi popolno priliko jih odstraniti in se opravičiti. Tisti razlogi suma, ki se obdolžencu niso mogli naznaniti, ne da bi se sprivil v nevarnost namen postopka, se mu morajo naznaniti, ko je nehala ta nevarnost, vsekakor pa, preden se konča poizvedbeni postopek.

Ako navaja dejanske stvari ali dokazila v svojo opravičbo ali milejšo presojo, se mora poizvedovati o njih, ako niso bila navedena očitno samo za to, da se zavleče postopek.

§ 162.

Vprašanja, ki se stavijo obdolžencu, ne smejo biti nedoločna, nejasna, dvoumna ali zvičajna; stavijo naj se kolikor moči po časovnem redu dejanskih stvari in drugo naj teče za drugim po naravnem redu in vzročni zvezi. Ogibati se je torej zlasti stavljanja takih vprašanj, v katerih je navodilo za vsebino odgovora ali v katerih se smatra dejanska stvar že za priznano, ki je obdolženec še ni priznal.

Vprašanja, s katerimi se predočujejo obdolžencu dejanske okolnosti, ki se naj doženejo šele z njegovim odgovorom, ali s katerimi se mu naznajo z imenom ali z drugimi lahko poznanimi znaki udeleženci, ki jih je izslediti, se smejo staviti šele tedaj, ako se obdolženec ni mogel napeljati drugače k izjavi o tem. Vprašanja je v takih primerih vzprejemati dobesedno v zapisnik.

Uporabljati se ne smejo niti obljube ali slepila niti pretnje ali druga prisilna sredstva, da bi se obdolženec pripravil do priznanja ali drugih določenih izpovedb. Tudi se poizvedovanje ne sme zavleči s prizadevanjem doseči priznavo.

§ 163.

Predmete, ki se nanašajo na kazniva dejanja ali služijo za dokazovanje proti obdolžencu, mu je treba, ko je bil pozvan, popisati jih, predložiti, da jih pripozna ali, ako jih ni mogoče predložiti, ga je treba peljati k tem predmetom, da jih pripozna. Obdolženec se lahko, ako je to koristno, da se odstranijo dvomi o pristnosti spisa, katerega se dolži, napelja, da zapiše nekaj besed ali stavkov, toda ne da bi se zaradi tega smeli uporabljati prisilni pomočki.

§ 164.

Obdolženci, ki so v vojaški zvezi ali sicer v javni službi ali so izstopili iz nje, se ne smejo izpraševati o okolnostih, o katerih ne smejo izpovedati, ker jim je naložena dolžnost varovati službeno ali uradno tajnost, razen ako bi jih bilo pristojno oblastvo odvezalo te dolžnosti, če treba na uradno zaprosilo.

§ 165.

Ako izjavi obdolženec, potem, ko se mu je naznanila zoper njega dana obdolžitve, da je nekriv, pa se noče natančneje izjaviti o obdolžitvi, mu ni treba staviti daljnjih vprašanj o tem. V tem primeru ter, ako odreče odgovor sploh ali na določna vprašanja ali se dela gluhega, mutastega, blaznega ali bebastega in ako je zaslišujoči organ v poslednjih primerih ali po svojem lastnem opazovanju ali po zaslišanju prič izvedencev prepričan o tem, da se hlina, ga je treba zgolj opozoriti, da njegovo vedenje ne more ovirati postopka, da pa more on s tem škodovati svojemu zagovarjanju.

§ 166.

Ako se poznejše izpovedbe obdolženca razlikujejo od prejšnjih, ako prekliče zlasti prejšnje priznave, ga je treba poprašati, kaj je dalo povod k onim razlikam, in o vzrokih njegovega preklica.

§ 167.

Ako se izpovedbe obdolženca v bistvenih točkah razlikujejo od navedb priče ali soudeleženca, ki izpove zoper njega, mu jih je v teku poizvedbenega postopka predstaviti iz oči v oči samo tedaj, ako se protislovje drugače ne more pojasniti ali ako se je bati, da se v glavni razpravi ne bodo mogli postaviti iz oči v oči.

Zahtevi obdolženca, da bi se soudeležencu ali priči predstavil iz oči v oči že v teku poizvedbenega postopka, je ugoditi, ako se more to zgoditi brez težave in brez zadrževanja postopka.

Obdolženčevi svoji (§ 189) se mu morejo; tudi če pričajo prostovoljno, predstaviti iz oči v oči samo tedaj, če to izrečno zahteva.

V ostalem se na predstavljanje obdolženca soobdolžencu ali priči iz oči v oči zmisli primerno uporabljajo določila § 198.

§ 168.

Ako se spusti obdolženec ob zasliševanju v pri-povedovanje ali priznavo takih kaznivih dejanj, zaradi katerih poizvedbeni postopek še ni bil zaukazan, je o tem, če se je zasliševal pred sodiščem, obvestiti vojaškega pravdnika (sodnega častnika), da se obrne na pristojnega poveljnika za sklep (§ 144. odstavka 3 in 4).

XII. Poglavje.

Odpust iz službe, zavarovalni zapor in preiskovalni zapor.

§ 169.

Pristojni poveljnik odloči o tem, ali je obdolženca, ki spada k aktivnim vojaškim osebam, zaradi uvedenega kazenskega postopka začasno odpustiti iz njegove službe. Oblast predstojnega poveljstva, začasno zaukazati odpust iz službe, se s tem ne izpreminja.

§ 170.

Aktivne vojaške osebe, zoper katere se je ukazal poizvedbeni postopek ali neposrednja vložba obtožbe, se do konca kazenskega postopka ne smejo niti transferirati niti odkomandirati, ako bi se s tem odtegnile pristojnosti dosedanjega poveljnika (§ 34). Drugo transferiranje in odkomandiranje in dajanje dopusta obdolžencem je odvisno od privoljenja pristojnega poveljnika.

Pristojni poveljnik lahko tudi zaukaže, da morajo obdolženci, ki so aktivne vojaške osebe in so bili puščeni v prostosti, do konca kazenskega postopka bivati na sedežu sodišča.

§ 171.

V zavarovalni zapor se lahko vzame osumljenec, obdolženec ali obtoženec:

1. ako se zasači v izvrševanju hudodelstva ali pregreška pri dejanju samem, ali se neposrednje po dejanju z uradno potiro ali z očitnim glasom zaznamuje, da je sumen kaznivega dejanja,

2. ako je pobegnil ali se pripravljaj na beg, ako se je z namenom, da bi se odtegnil kazenskemu postopku, skril in se pozneje ni prostovoljno zgasil ali ako je zaradi velikosti kazni, ki ga najbrže čaka, ali iz drugih tehtnih razlogov sumen, da bi pobegnil,

3. ako je skušal vplivati na priče, izvedence ali soobdolžence tako, da to ovira poizvedovanje po resnici, ali je sicer skušal oteževati poizvedovanje s tem, da je uničil, izpremenil ali skril sledove kaznivega dejanja ali, ako se je upravičeno bati, da bi mogel to storiti,

4. ako je v času, ko teče postopek zoper njega, storil novo hudodelstvo ali pregrešek ali ako posebne okoliščine opravičujejo bojazen, da ponovi dovršeno dejanje ali da završi poskušeno ali zagroženo dejanje, ali

5. ako iz vojaških razlogov ne kaže v aktivni zvezi stoječega osumljenca, obdolženca ali obtoženca puščati v prostosti.

Samo na podstavi točke 1 naloženi zavarovalni zapor ne sme trajati dalje nego osemindeset ur.

Zavarovalni zapor se izvrši v zapornem prostoru, ki ga določi tisti, ki je upravičen zaukazati zapor, po okoliščini v ječi sodišča.

§ 172.

Zavarovalni zapor zaukaže predstojno poveljstvo obdolženca ali lokalno oblastvo.

Ako je nevarno odlagati, ga lahko ukrene tudi neposrednje vojaški pravdnik ali sodni častnik.

Ako se pokažejo ob sodnem zaslišanju obdolženca, ki je v prostosti, okoliščine, ki nujno zahtevajo začasno pripriti ga, lahko tudi preiskovalni sodnik zaukaže zavarovalni zapor.

Zaprtega je treba zaslišati najdalje v štirindvajsetih urah.

Določila § 157, odstavka 3 in 4, se zmislu primerno uporabljajo na primere zavarovalnega zapora.

§ 173.

Polijska in druga varnostna oblastva in organi imajo pravico, ako je nevarno odlagati in ako se ne more doseči vojaški predstojnik ali vojaška straža, zapreti aktivne vojaške osebe, če so dane okoliščine, ki bi jim po zakonitih predpisih, obstoječih zanje, dale pravico zapreti civilne osebe.

Častnike in zenačence v vojaški uniformi ter aktivne vojaške osebe, izvršujoče vojaško službo, sploh smejo zapreti policijska in druga varnostna oblastva in organi samo tedaj, ako se zaradi hudodelstva ali zaradi pregreška, ki vzbuja javno pohujšanje, zasačijo na dejanju samem (§ 171, točka 1) ali ako se drugače ne more zabraniti dovršitev, nadaljevanje ali ponovitev kaznivega dejanja, ali v primeru hudodelstva ubeg storilca in ako se ne more doseči vojaški predstojnik ali vojaška straža. Častnik ali zenačenec naj se nikakor ne zapre, ako zasačeni na poziv policijskega ali varnostnega organa njemu prostovoljno sledi k bližnjemu vojaškemu oblastvu ali, ako ga ni v kraju, h krajnemu policijskemu oblastvu.

Za zapiranje drugih oseb, ki so pod vojskino kazenskosočno oblastjo, po policijskih in drugih varnostnih oblastvih in organih so merodajni isti predpisi kakor za zapiranje oseb, ki so pod civilno kazenskosočno oblastjo.

Prijeto osebo je nemudoma izročiti bližnjemu vojaškemu oblastvu, ako se ne izpusti zopet v prostost, pri vojaškem oblastvu jo je takoj zaslišati in, ako se pri tem pokaže, da ni vzroka jo imeti dalje priprto, takoj izpustiti; drugače pa je postopati po § 175.

§ 174.

Ako pri kaznivem dejanju, ki ga je storilo veliko število oseb, ni mogoče takoj izslediti krivce, se lahko vzamejo v zavarovalni zapor vse osebe, ki so pod vojno kazenskosočno oblastjo in ki so bile navzoče pri dogodku ter niso popolnoma proste suma udeležbe.

Zaslišati pa jih mora najdalje v treh dneh pristojni vojaški pravdnik ali preiskovalni sodnik.

§ 175.

O zaukazu zavarovalnega zopora je treba pristojnemu poveljniku poročati hkratu s kazensko ovadbo (§ 130) ali, ako se je zavarovalni zapor zaukazal po tej ovadbi, nemudoma po tem zaukazu.

Pristojni poveljnik mora, kadar se zaukaže, poizvedbeni postopek ali se neposrednje dvigne obtožba, če mu je pa naznanilo o naloženem zavarovalnem zaporu došlo pozneje, ko je prejel naznanilo, brez odloga odločiti, ali je zaprtega izpustiti v prostost ali je zoper njega zaukazati preiskovalni zapor (§ 177).

§ 176.

Preiskovalni zapor se more ukreniti samo zoper obdolženca, zoper katerega je bil zaukazan poizvedbeni postopek ali vložba obtožbe in pri katerem je nastopila ena izmed okolnosti, ozhamenjenih v § 171, točke 2 do 5.

§ 177.

O ukrepu preiskovalnega zopora odloča pristojni poveljnik. Ukrene se z zapornim poveljem, ki ga izda in v katerem je natančno navesti osebo, ki jo je vzeti v preiskovalni zapor, in dejanje, katerega je obdolžena, ter vzrok preiskovalnega zopora. Zaporno povelje je v izvorniku priložiti aktom.

Zoper ukrep preiskovalnega zopora ali zoper to, da se ohrani v moči, če nasprotuje § 182, ima obdolženec pravico pritožiti se. Pritožba gre v postopku zaradi kazenskih stvari, ki so odkazane v odsojanje brigadnim sodiščem, na bližnje predstojnega pristojnega poveljnika, sicer pa na vrhovno vojaško sodišče.

Dotlej, da se reši, naj se postopek, kolikorkoli mogoče, nadaljuje, akti pa naj se predložijo predpostavljenemu pristojnemu poveljniku ali vrhovnemu vojaškemu sodišču samo tedaj, kadar je to neobhodno potrebno za odločbo o pritožbi. Ako je treba, je napraviti prepise.

§ 178.

Tistega, zoper katerega se je zaukazal preiskovalni zapor, je nemudoma izročiti v ječo sodišča, ako se to ni že zgodilo.

Zaslišati ga je v štiriindvajsetih urah potem, ko je bil prevzet v preiskovalni zapor. Ako bi to ne bilo mogoče, ga je treba zaslišati kolikor mogoče kmalu in sicer najdalje v treh dneh in v zapisniku zabeležiti vzrok, zakaj ni mogel biti prej zaslišan.

Ob tem zasliševanju je zaprtemu naznaniti popolno vsebino zapornega povelja in mu pri tem razodeti, da ima pravico pritožiti se zoper zaporno povelje.

Zaslišuje častnik za pravosodno službo, ki mu je to poverilo pristojno sodišče, v primeru § 143 pa preiskovalni sodnik.

§ 179.

Zavarovalni zapor in preiskovalni zapor je izvršiti, kolikor mogoče prizanašaje obdolženčevi osebi in njegovi časti. Zaprtemu naj se omeji samo to, kar je potrebno, da se zagotovi namen zopora in da se vzdržuje red v ječi.

§ 180.

Zaprti naj se ima priprt kolikor mogoče ločeno od drugih in ne v istem zaporu s kazenskimi jetniki.

Šarži ali stanu in imovinskim razmeram zaprtega primerne ugodnosti in opravila si sme nabaviti na svoje stroške, kolikor je to združljivo z namenom zopora in z redom v ječi in ne škoduje varnosti.

Tisti, ki je odredil zavarovalni zapor ali ki poziveduje, nadzoruje dopisovanje zaprtega, pošiljatve, ki jih hoče odposlati in ki pridejo nanj, in njegove posete.

§ 181.

Zaprta oseba se sme vkleniti samo zaradi posebne nevarnosti njene osebe, zlasti za zavarovanje drugih, potem zaradi poskusa ali priprave ubega in nikdar dalje časa, nego zahteva to najstrožja potreba.

§ 182.

Zavarovalni zapor in preiskovalni zapor je treba takoj odpraviti, kadar ni več vzrokov, da bi ostal zapor v moči. Vsa v kazenskem postopku udeležena poveljstva, oblastva in vsi organi so dolžni delovati na to, da se kolikor moči okrajša ta zapor.

Pravico odpraviti zavarovalni zapor in preiskovalni zapor ima pristojni poveljnik, odpraviti zavarovalni zapor vrhu tega tisti, ki ga je ukrenil in njegovi predstojniki. O odpravi zavarovalnega zapora je nemudoma poročati pristojnemu poveljniku, ako se mu je že podala kazenska ovadba (§ 130).

XIII. Poglavlje.

Zasliševanje prič.

§ 183.

Ako zakon ne dela izjeme, je vsak, ki se pozove za pričo, dolžen slušati poziv in pričati o tem, kar mu je znano o predmetu kazenskega postopka.

§ 184.

Aktivne vojaške osebe se postavijo (privedejo) za priče s službenim zaukazom.

Druge osebe je pozivati po civilnih oblastvih; ako je pa nevarno odlagati, jih lahko pozove tudi neposrednje vojaški pravdnik, sodni častnik ali preiskovalno sodišče. V obeh primerih je treba izdati pismen poziv in v njem opozoriti tudi na zakonite posledice, če kdo izostane.

Predpis § 157, odstavek 3 in 4, se uporablja.

§ 185.

Ako oseba, ki je bila v redu pozvana za pričo po § 184, odstavek 2, ni prišla, se lahko odredi, da se siloma privede.

Ako je bila priča pozvana pred sodišče, je zaprositi zaradi njene privedbe in kaznovanja okrajno sodišče njenega stanovališča ali bivališča, ki naj postopa proti njej tako, kakor da bi bila nepokorna nasproti civilnemu kazenskemu sodišču. Za privedbo pred sodišče se lahko v nujnih primerih prosi tudi policijsko (varnostno) oblastvo.

Ako priča, če je vnovič pozvana pred sodišče v istem poizvedbenem postopku, zopet izostane, se lahko vnovič kaznuje.

Kazen odpade, ako je zadostno opravičeno, zakaj je priča izostala. Ako se dodatno zadostno opraviči, se zopet razveljavijo zoper pričo odrejeni zaukazi.

Zoper odredbe okrajnega sodišča so dopustni pravni pomočki, ki so dopustni po civilnem kazenskem pravdnem redu.

Ako priča ni slušala rednega poziva na zasliševanje po vojaškem pravdniku ali sodnem častniku, se je s prošnjo za privedbo obrniti na policijsko (varnostno) oblastvo.

§ 186.

Ako se priča zasliši po zaprosilu, je dolžnost zaprošenega sodišča, zasliševanje po njegovem uspehu raztegniti tudi na okoliščnosti, ki v zaprosilu niso omenjene, ki so pa važne za stvar.

§ 187.

Za zasliševanje prič, ki niso pod vojskino ali deželnoobrambovsko sodno oblastjo in bivajo izven ozemlja, za katero velja ta zakon, je praviloma zaprositi pristojno tuje sodišče. Ako pa se pokaže potreba, da pride taka priča osebno pred poizvedujočega organa, se priča sicer lahko pozove, toda zoper njo se ne morejo zaukazati prisilne naredbe, ako ne pride prostovoljno.

§ 188.

Za priče se ne smejo zasliševati, ker bi bila izpovedba sicer nična:

1. duhovniki gledé tega, kar se jim je zaupalo v izpovedi ali sicer pod pečatom duhovne uradne molčečnosti,

2. osebe, ki so v vojaški zvezi ali v javni službi ali so izstopile iz te zveze ali službe, če bi s svojim pričevanjem kršile njim naloženo službeno ali uradno tajnost in jih za to pristojno poveljstvo (oblastvo) ni odvezalo te dolžnosti.

§ 189.

Dolžnosti pričevanja so oproščeni in se lahko tudi v teku zasliševanja odrečejo nadaljnji izpovedbi:

1. sorodniki in posvačenci obdolženca v navzgornji in navzdolnji vrsti, njegov zaročenec, njegov zakonski drug, tudi če zakon ne obstaja več, in njega bratje in sestre, njegovi bratje in sestre in njih zakonski drugovi, bratje in sestre njegovih roditeljev ter deda in babice, njegovi nečaki, nečakinje, bratranci (bratranke, sestrične) ter tisti, ki so z obdolžencem v razmerju varušstva, skrbstva, varstva in skrbstva ali posinovitve.

2. Zagovorniki gledé tega, kar jim je v tej lastnosti zaupal obdolženec.

S svaštvom osnovana oprostitev dolžnosti pričevanja traja dalje, tudi če zakon ne obstaja več, s katerim se je osnovalo svaštvo.

Ako je za pričo pozvana oseba samo k enemu izmed več obdolžencev v enem izmed prej omenjenih razmerij, se lahko odreče pričevanju gledé drugih samo tedaj, če se ne morejo ločiti izpovedbe, ki se tičejo njih.

Zgoraj oznamene osebe je treba, če se pozovejo za priče, preden se zaslišijo ali vsaj, čim se je izvedelo za njihovo razmerje k obdolžencu, poučiti o njihovi pravici, odreči se pričevanju in njihovo o tem podano izjavo vzprejeti v zapisnik.

Ako se niso poučile ali ako se priča ni izrečno odpovedala svoji pravici odreči se pričevanju ali ako se pouk in odpoved nista vzprejela v zapisnik, je izpovedba nična.

Priče, ki so pod civilno kazenskosodno oblastjo, so oproščene dolžnosti pričevanja in dolžnosti priseči na izpovedbo tudi tedaj, kadar so dane okoliščnosti, ki po civilnem kazenskem pravnem redu osnujejo oprostitev dolžnosti pričevanja ali priseganja. Odstavka 4 in 5 se uporabljata zmislu primerno.

§ 190.

Ako bi pričevanje ali odgovor na vprašanje za pričo ali njene svojce (§ 189) povzročilo neposredno in precejšno škodo na premoženju, ji škodovalo ali jo spravilo v nevarnost kazenskosodnega preganjanja in ako se zaradi tega brani pričevati, se ne more siliti k temu.

Taka priča lahko tudi v teku zasliševanja izjavi, da iz teh razlogov noče dalje izpovedati.

Vzrok, zakaj se brani pričevati, je po potrebi verojetno dokazati.

Verojetno se dokaže lahko tudi s tem, da se zagotovi namesto prisege (§ 201).

§ 191.

Priče, ki so z boleznijo ali onemoglostjo zadržane priti, se lahko zaslišijo v njihovem stanovanju.

§ 192.

Ude cesarske rodovine zaslišuje za priče voditelj sodišča. Zaradi kraja in časa zasliševanja je prositi za ukrep tistega ki ga je zaslišati.

Ako se zaslišuje potom zaprosila po civilnem kazenskem sodišču, veljajo za to predpisi, ki so v civilnem kazenskem pravnem redu.

Za zasliševanje takih oseb, katerim gre po mednarodnem pravu eksteritorialnost ali osebna oprostitev, so merodajna načela tega prava in obstoječe državne pogodbe.

§ 193.

Aktivne vojaške osebe, ki se brez zakonitega vzroka branijo pričevati ali priseči za pričo, je nannaniti njihovemu predstojnemu poveljstvu, ki tistega, ki se upira, s primernimi disciplinarnimi zapornimi kaznini sili držati se zakona.

Kazen se lahko ponovi; zapor pa se ne more raztegniti čez čas postopka v instanci in skupaj ne sme trajati čez šest mesecev, pri pregreških (prestopkih) ne čez tri mesce.

Predstojno poveljstvo nima pravice preiskovati, ali se je pričevanje ali prisega odrekla brez zakonitega razloga.

Druge nego v odstavku 1 oznamenjene osebe je zaradi tega, ker so se pred sodiščem za vojsko branile izpovedati ali priseči, naznaniti okrajnemu sodišču njihovega stanovišča ali bivališča, ki naj postopa proti njim tako, kakor da bi se bile nasproti civilnemu kazenskemu sodišču branile pričevati ali priseči (§ 185, odstavek 5).

§ 194.

Vsaka priča se zaslišuje praviloma posamez brez navzočnosti zasebnega tožnika, obdolženca ali drugih oseb in, ako se zasliši po preiskovalnem sodniku, v obtožiteljevi odsotnosti.

Ako je pa sodno zaslišati pričo, ki ne bo mogla priti na glavno razpravo, kakor je pričakovati (§ 199, odstavka 2 in 3), je lahko obtožitelj kakor tudi obdolženec in njegov zagovornik navzoč pri zaslišavanju. Obdolženca pa ni pripuščati, ako se je bati, da bi s svojo navzočnostjo vplival na nepristranost priče. O času in kraju zasliševanja je treba poprej obvestiti tiste, ki imajo pravico priti, kolikor so sodišču znani, ako se more to zgoditi, ne da bi se stvar zadrževala. Ako izostanejo, to ne ovira zasliševanja.

Obdolženec, ki spada k aktivnim vojaškim osebam ali ki ni v prostosti, ima vrhu tega samo tedaj pravico biti navzoč pri takem zasliševanju priče, ako se vrši na kraju, ker se mudi službeno ali kjer je v zaporu.

Obdolženec nima pravice, da bi se zasliševanje priče preložilo, ker je zadržan priti.

Ako je obtožitelju, obdolžencu in njegovemu zagovorniku dovoljeno, da so navzoči pri zasliševanju priče, imajo pravico po preiskovalnem sodniku postaviti priči vprašanja (§ 196, zadnji odstavek).

§ 195.

Pričo je treba pred njenim zasliševanjem opomniti, da mora na stavljeni ji vprašanja povedati čisto resnico po svoji najboljši vednosti in vesti, da ne sme nič zamlčati in da mora izpovedati tako, da more izpovedbo, ako treba, potrditi s prisego; nadalje jo je treba opomniti, da bi storila dejanje, ki bi grešilo proti kazenskim zakonom, če bi ne slušala tega opomina.

Potem je pričo izpraševati o njenih osebnih razmerah, o njenem razmerju do obdolženca ali do drugih udeležencev v kazenski stvari ter po okol-

nostih tudi po tem, ali je s kaznivim dejanjem, ki je predmet kazenskega postopka, trpela škodo ali drugo izgubo ali se ji je bati škode ali izgube.

Ako je po posebnih okoliščinah primera neobhodno potrebno, se lahko popraša priča tudi o tem, ali je že kdaj tekel kazenskosočni postopek zoper njo in kak uspeh je imel.

§ 196.

Zaslišuje o stvari sami je pričo napeljati najprej, da nepretrgano pripoveduje dejanske stvari, ki so predmet pričevanja, na to pa jih popolni in odstrani nejasnosti ali protislovja. Pričo je zlasti pozvati, da navede vzrok, zakaj to ve. Vprašanj, s katerimi se ji predočujejo dejanske okoliščine, ki se naj doženejo šele z njenim odgovorom, se je kolikor moči ogibati, in če se morajo postaviti, jih je narediti razvidna v zapisniku. Priči je dovoljeno porabljati beležke ali druge spise, da podpira spomin.

Zasliševanje je urediti tako, da se zasliši priča kolikor mogoče naenkrat o vsem, o čemer je potrebna njena izpovedba.

V primeru § 194, odstavek 5, lahko preiskovalni sodnik odbije, da bi obtožitelj, obdolženec ali zagovornik stavil ji taka vprašanja, ki grešijo zoper zakon ali ki se nanašajo na okoliščine, ki so tako se stališča obtožbe kakor tudi se stališča zagovarjanja brezdvomno docela nebitvene.

§ 197.

Ako nastane potreba zahtevati, da priča prizna osebe ali stvari, je treba ukreniti, da se ji primerno predstavijo ali predložijo; toda pričo je poprej pozvati, da natančno popiše in navede razlikovalne znake.

§ 198

Ako se izpovedbe priče medsebojno ne ujemajo v važnih okoliščinah, se lahko ukrene, da se postavi priča priči pred oči, ako se nasprotje ne more drugače odpraviti ali ako se je bati, da se na glavni razpravi ne bodo mogle postaviti druga drugi pred oči.

Častniki naj se postavljajo drug drugemu ali s tretjimi osebami pred oči samo, ako je to neobhodno potrebno, da se izve resnica.

Praviloma naj se iz oči v oči ne postavlja več nego dve osebi hkratu. Dotičnike je o vsaki posamezni okolnosti, v kateri se razlikujejo drug od drugega, posebej zaslišati. Odgovore z obeh strani je zapisati v zapisnik.

§ 199.

V poizvedbenem postopku se priče praviloma ne zaprsegajo.

Samo ako se je pri priči zaradi bolezni, zaradi daljše odsotnosti, ker nima določnega bivališča, ali iz drugih razlogov bati, da na glavni razpravi ne bo mogla biti navzoča, če bo njen prihod na glavno razpravo zaradi velike oddaljenosti, kakor je pričakovati, združen z nerazmernimi stroški in težavami ali če preiskovalni sodnik iz važnih razlogov smatra, da je potrebno izpovedbo priče potrditi s prisego, zlasti ako meni, da more le s tem izvedeti popolno resnico, lahko preiskovalni ali zaprošeni sodnik zapriseže pričo.

Isto velja tudi tedaj, kadar je mnogo prič in bi se s pozivom vseh na glavno razpravo motila vojaška služba, za tiste priče, ki bi izpovedale o manj važnih okolnostih ali kojih poziv na glavno razpravo je zaradi obdolženčeve priznave nepotreben.

Vzrok zaprisege je navesti v zapisniku.

§ 200.

Naslednje osebe se ne smejo zapriseči za priče, ker bi bila prisega sicer nična:

1. katerim je samim dokazano ali ki so na sumu, da so storile kaznivo dejanje, zaradi katerega se zaslišujejo, ali so se zakrivile sokrivde, udeležbe, deležnosti ali podpomoči,

2. ki so bile že enkrat obsojene zaradi krivega pričevanja ali krive prisega,

3. ki ob času svojega zasliševanja še niso dovršile štirinajstega leta svoje starosti,

4. ki zaradi telesnih ali duševnih napak niso mogle spoznati resnice ali niso v stanu jo razodeti ali ki zaradi nezrelosti ali slabosti svojega uma nimajo pravega pojma o bistvu in važnosti prisega,

5. ki živijo z obdolžencem, zoper katerega izpovedó, v sovraštvu, ki je po osebnostih in z ozirom na okolnosti pripravno izključiti popolno verjetnost priče, končno

6. ki so pri svojem zasliševanju navedle bistvene okolnosti, kojih neresničnost je dokazana in o katerih ne morejo dokazati gole zmote.

Ako je v primerih § 199, odstavka 2 in 3, izostala zaprisega priče iz enega izmed tukaj navedenih razlogov, je treba to narediti razvidno v zapisniku o zasliševanju.

§ 201.

Priča se zapriseže, ko je bila zaslišana. Pred zaprisego je treba pričo poprašati, ali ima svoji izpovedbi še kaj dodati ali na njej kaj izpremeniti.

Nato mora sodnik prisegajočo osebo tako, kakor je to primerno stopnji njene izobrazbe in njeni razumnosti, opomniti na svetost prisega z verskega stališča, na važnost prisega za pravni red in na posledice krive prisega in ji naznaniti, da je treba priseči brez pridržka in brez dvoumnosti.

Prisega priče se mora brez ozira na veroizpovedanje prisegajoče osebe glasiti:

„Prisegam pri Bogu vsemogočnem in vsevednem, da sem po svoji najboljši vednosti in vesti izpovedal(a) čisto in popolno resnico in samo resnico in da nisem nič zamlčal(a). Tako gotovo, kakor mi Bog pomaga!“

Pri osebah, kojih versko prepričanje po njihovi navedbi ne pripušča prisega, zadošča, da slovesno zatrdijo resničnost svoje izpovedbe na čast in vest namesto prisega.

§ 202.

Nemi in gluhonemi, ki znajo čitati in pisati, prisežejo s tem, da podpišejo pismeno besedilo prisega, ki so ga prečitali, gluhi, ki znajo čitati, s tem, da prečitajo pismeno besedilo prisega, ki se jim izroči; preden se zaprisežejo nemi, se morajo ustno opomniti na nasledke krive prisega, preden se zaprisežejo gluhi ali gluhonemi, se morajo pismeno opomniti na nasledke krive prisega.

Ako zaslišana gluha, nema ali gluhonema oseba ne zna čitati in pisati, pa se je mogoče z njo porazumeti s pomočjo tolmača (§ 83), jo je zapriseči s pomočjo tolmača.

XIV. Poglavje.

Ogled in izvedenci.

A. Obča določila.

§ 203.

Ako je potrebno osebno opazovanje, da se doženejo ali pojasnijo dejanske okolnosti, ki so važne za kazensko stvar, se mora opraviti ogled. K ogledu je privzeti tudi obdolženca in druge osebe, če se zdi to namenu primerno zaradi pripoznanja predmetov, ki se preiskujejo, ali da se dobé pojasnila.

Za pravico obdolženca ali njegovega zagovornika biti navzoč pri ogledu tudi v drugih primerih se zmislju primerno uporabljajo določila § 194, odstavki 2 do 4.

Obdolženec in njegov zagovornik imata pravico pri ogledu oznameniti predmete in okolnosti, na katere bi bilo raztegniti poizvedovanje.

§ 204.

Sodniški ogled zaukaže in opravi praviloma preiskovalno sodišče (§ 132, odstavek 1).

Zapisnik, ki se spiše o ogledu, je sestaviti tako določno in obširno, da nudi popolno in zvesto podobo ogledanih predmetov in najdenih sledov in znamenj. V ta namen je zapisniku, če treba, pridejati risbe, fotografije, načrte ali obrise; mere, teže, velikosti in krajne razmere je oznameniti po znanih in nedvumljivih določilih.

§ 205.

Ako je za opazovanje in presojanje dejanskih okolnosti, ki jih je dognati z ogledom, potrebno posebno stvarno znanje, se morajo privzeti k ogledu izvedenci.

Praviloma je privzeti dva izvedenca, zadošča pa privzeti enega izvedenca v postopku zaradi kazenskih stvari, ki so odkazane v odsojanje brigadnim sodiščem, nadalje tedaj, kadar je primer manjše važnosti ali kadar bi bilo za namen preiskave nevarno čakati dotlej, da pride še en izvedenec.

§ 206.

Preiskovalno sodišče ima pravico izbrati izvedence. Za izvedence je kolikor mogoče privzemati aktivne vojaške osebe.

Izbira izvedencev se sme po zaprosilu prepustiti tudi drugemu oblastvu ali zavodu.

Tisti, ki izvršujejo znanost, umetnost ali obrt, ki so potrebne za oddajo mnenja, kakor prislužek ter tisti, ki so javno nastavljeni, da oddajajo mnenja dotične vrste, morajo slušati poziv, da se dadó uporabljati za izvedence na sodišču za vojsko.

Osebe, ki so v vojaški ali javni civilni službi, se ne smejo porabljeni za izvedence, ako njihovo predstojno poveljstvo (oblastvo) izjavi, da ta poraba greši zoper interese javne službe.

Izvedenci, ki jih je izbralo preiskovalno sodišče, se postavljajo ali pozivljajo prav tako kakor priče (§ 184).

§ 207.

Osebe, ki se v kazenski stvari ne smejo zaslišati za priče ali ne smejo zapriseči ali ki so k obdolžencu ali poškodovancu v enem izmed razmerij, omenjenih v § 189, točka 1, ter poškodovanec sam, se ne smejo privzemati za izvedence, ker bi bil postopek sicer ničn.

O izbiri izvedencev je treba obvestiti, ako ni nevarno odlagati, tako obtožitelja kakor tudi obdolženca in njegovega zagovornika, preden se opravi ogled; ako se podajo izdatni ugovori in ako ni nevarno odlagati, je treba privzeti druge izvedence.

Po začetku ogleda je dopusten ugovor samo zaradi izključilnih razlogov, ki so oznamenjeni v prvem odstavku. V tem primeru je ogled prekiniti in privzeti druge izvedence.

§ 208.

Na izvedence, ki ne slušajo njim izdanega poziva ali ki se brez zakonitega vzroka branijo sodelovati pri opravi ogleda, oddati mnenje ali priseči, se zmislju primerno uporabljajo določila §§ 185 in 193.

§ 209.

Tiste izvedence, ki so po svoji stalni namestitvi že v obče zapriseženi, mora preiskovalni sodnik pred začetkom uradnega dejanja opomniti na svetost prisege, ki so jo prisegli.

Druge izvedence mora preiskovalni sodnik pred opravilo ogleda s prisego zavezati, da hočejo predmet ogleda skrbno preiskovati, to, kar bodo opazili, zvesto in popolno povedati in izvid ter svoje mnenje podati nepristransko, po najboljši vednosti in vesti in po pravilih svoje znanosti, svoje umetnosti ali svoje obrti.

§ 201, zadnji odstavek, se uporablja zmislu primerno.

§ 210.

Izvedenci morajo predmete ogleda v navzočnosti sodnih oseb ogledovati in preiskovati, razen, če bi voditelj ogleda iz razlogov npravne spodobnosti smatral za primerno, da se odstranijo sodne osebe in ostale na uradnem dejanju ne neposrednje udeležene osebe ali, ako se morejo potrebni izprevidi kakor pri preiskovanju strupov, opraviti samo s trajnim opazovanjem ali dalje trajajočimi poskusi.

Vselej pa, kadar se odstranijo sodne osebe od kraja ogleda, je treba na pripraven način skrbeti za to, da se zagotovi verjetnost poizvedb, ki jih opravi izvedenci.

Ako je pričakovati, da bo postopek izvedencev uničil ali izpremenil predmet, ki ga preiskujejo, naj se del tega predmeta, ako je mogoče, obdrži v sodni hrambi.

§ 211.

Preiskovalni sodnik vodi ogled. Kolikor mogoče oziraje se na predloge, ki so jih stavili obtožitelj, obdolženec, njegov zagovornik in poškodovanec, oznamenja predmete, na katere naj izvedenci namerijo svoje opazovanje, in stavi vprašanja, na katera se mu zdi odgovor potreben. Izvedenci lahko zahtevajo, da se jim iz aktov ali z zaslišavanjem priče dajo tista pojasnila o določno oznamenjenih točkah, ki se jim zdé potrebna za mnenje, ki ga je treba oddati.

Te priče se lahko zaslišujejo, če je to mogoče brez zadrževanja postopka, med ogledom ob na-

vzočnosti izvedencev, katerim lahko preiskovalni sodnik dovoli, da stavijo vprašanja naravnost priči ali eventualno navzočemu obdolžencu.

Ako smatrajo izvedenci, da je za oddajo temeljitega mnenja vpogled v akte neobhodno potreben, se jim lahko docela ali deloma naznanijo, kolikor ni posebnih pomislekov zoper to.

§ 212.

Navedbe izvedencev o tem, kar so opazili (izvid), je takoj vzprejeti v zapisnik. Mnenje z razlogi vred lahko ali takoj dajo na zapisnik ali si pridržé oddajo pismenega mnenja, za kar naj določi preiskovalni sodnik primeren rok.

Ako se uporablja več izvedencev, je dovoliti, da se posvetujejo med seboj, preden oddajo mnenje.

§ 213.

Ako se navedbe izvedencev o dejanskih stvareh, ki so jih opazili, izdatno razlikujejo druga od druge ali ako je njihov izvid nejasen, nedoločen, v protislovju s samim seboj ali z ovedenimi dejanskimi okolnostmi in ako se pomisleki ne dajo odstraniti s tem, da se še enkrat zaslišijo izvedenci, je treba ogled ponoviti, ako je mogoče, privzemši iste ali druge izvedence.

§ 214.

Ako se pokažejo taka protislovja ali taki nedostatki z ozirom na mnenje ali ako se pokaže, da obsega zaključke, ki se ne morejo dosledno izvajati iz navedenih prednjih stavkov, ali ako obstajajo drugi resni dvomi o pravilnosti mnenja in se pomisleki ne dajo odstraniti s tem, da se še enkrat zaslišijo izvedenci, ali z njihovimi pojasnjujočimi izjavami, se je treba obrniti za mnenje na drugega izvedenca ali več drugih izvedencev.

Ako so izvedenci zdravniki ali kemiki, se lahko v takih primerih dobi naravnost mnenje vojaškega zdravstvenega odbora.

§ 215.

Ako je potrebno, se lahko preiskovalno sodišče obrne na državno strokovno oblastvo, zavod ali na tak organ, ki so poklicani oddajati taka mnenja, da oddajo mnenje izvedencev.

Spredaj stoječa določila o mnenjih izvedencev se zmislu primerno uporabljajo na oddajanje takih mnenj v primerih, kjer se sploh ni vršil sodniški ogled ali kjer se je vršil, ne da bi se bili privzeli izvedenci.

B. Postopek v primerih usmrtitev in telesnih poškodb.

§ 216.

Ako se ob primeru smrti pokaže sum, da se je povzročila s kaznivim dejanjem, se mora mrlič, preden se pokoplje, ogledati in razparati (§§ 135 in 136).

Ako je mrlič že pokopan, se mora v ta namen izkopati, ako se more po okolišnih od tega pričakovati še izdaten uspeh in ako ni nujne nevarnosti za zdravje oseb, ki se morajo udeležiti mrliškega ogleda.

Preden se razpara mrlič, ga je treba natančno popisati in brezdvomno dognati njegovo identičnost, zaslišuje osebe, ki so umrlega poznale. Od teh oseb je zahtevati, ako treba, da natančno opišejo umrlega, preden ga spoznajo. Ako je pa mrlič popolnoma neznan, je treba od mrliča, kolikor je to mogoče, posneti fotografijo in v javnih listih razglasiti natančen popis mrliča.

Pri mrliškem ogledu mora preiskovalni sodnik gledati na to, da se natančno opazi lega in kakovost mrliča, kraj, kjer je bil najden, in obleka, v kateri je bil najden, ter da se skrbno pazi na vse, kar bi po okolišnih moglo imeti pomen za preiskavo. Zlasti je natančno zabeležiti rane in druge zunanje sledove prestanega javnega nasilstva po njihovem številu in njihovi kakovosti, navesti sredstva in orodja, s katerimi so bili najbrže povzročeni, in primerjati eventualno najdena, mogoče rabljena orodja z danimi poškodbami.

§ 217.

Mrliča naj ogledata in razparata dva zdravnika.

Zdravnika, ki je umrlega zdravil v bolezni, ki jo je eventualno imel pred svojo smrtjo, sicer ni porabljati za izvedence, toda ako to pomaga pojasniti stvarni položaj in ako se more zgoditi brez zadrževanja, ga je privzeti k mrliškemu ogledu in razparanju mrliča.

§ 218.

Mnenje se mora izreči o tem, kaj je bil v danem primeru vzrok, ki je najprej povzročil smrt in s čim se je naredil.

Ako se opazijo poškodbe, je zlasti pretresati:

1. ali so bile umrlemu prizadejane z dejanjem koga drugega in, ako se to vprašanje potrdi,
2. ali je to dejanje
 - a) že zaradi svoje obče narave,
 - b) zaradi posebne osebne kakovosti ali posebnega stanja poškodovanca,
 - c) zaradi slučajnih okolišnih, v katerih se je izvršilo, ali
 - d) po vmesnih vzrokih, ki so se slučajno pridružili, pa so bili povzročeni po njem ali so nastali iz njega, povzročilo smrt in končno
 - e) ali se bi bila mogla smrt odvrniti s pravočasno in namenu primerno pomočjo.

Ako mnenje ne obsega vseh za odločbo važnih okolišnih, mora preiskovalni sodnik o tem staviti izvedencem posebna vprašanja.

§ 219.

Ako je dan sum zastrupljenja, lahko preiščejo strupe po okolišnih tudi kemiki sami v zato pripravnem prostoru.

Predmete, ki jih je kemijsko preiskati, je deti v posodo ali shranko tako, da se ne morejo zamenjati, zamešati z drugimi snovmi in da se ne pokvarijo, ter jih izročiti kemikom (§ 210, zadnji odstavek).

§ 220.

Tudi pri telesnih poškodbah je opraviti ogled, privzemši izvedence, ki morajo poškodovanca preiskati in se, ko so natančno popisali poškodbe, izreči zlasti tudi o tem, katero izmed danih telesnih poškodb ali pokazitev zdravja je samo po sebi ali v njenem skupnem delovanju, brezpogojno ali v posebnih okolišnih primera smatrati za lahko, težko ali smrtnonevarno, katere posledice imajo navadno poškodbe te vrste in katere so v danem posameznem primeru nastale iz njih ter s katerimi sredstvi ali orodji in kako so bile prizadejane.

V mnenju je določiti tudi čas, kako dolgo bo trajalo zdravljenje.

V poslednjem oziru se lahko presoja odloži tudi na poznejši čas, že podano mnenje pa uspehu primerno tudi izpremeni.

Izvid (poročilo o poškodbah) in mnenje aktivnega vojaškega zdravnika ali drugega v javni zdravniški službi stoječega zdravnika se lahko vzameta, ako se ujemata z ovedenimi okolnostmi in ako njune pravilnosti ne izpodbija niti obtožitelj niti obdolženec ali poškodovanec, tudi brez sodnega ogleda za dokazilo, da se dožene vrsta telesne poškodbe in čas zdravljenja.

C. Postopek, če se dvomi o dušni zmotecnosti ali o zmožnosti obdolženca, da se mu prišteva dejanje.

§ 221.

Ako nastanejo dvomi o tem, ali je obdolženec pri pameti ali mu je otemnel um, da bi se mu ne moglo prištevati dejanje, je treba ukreniti, da se preišče obdolženčevo duševno ali dušno stanje ne samo z zasliševanjem vseh oseb, ki bi mogle dati pojasnilo o tem, in s tem, da se dobé uradna in službena pojasnila, temveč vsakčas tudi po dveh zdravnikih.

Zdravniška preiskava se lahko vrši na predlog preiskovalnega sodnika, obtožitelja ali enega izmed izvedencev, poprašavši zagovornika, na povelje pristojnega poveljnika v za to pripravnem vojaškem ali drugem javnem zdravilišču in naj, če mogoče, ne traja čez dva mesca.

Ako obdolženec še nima zagovornika (§ 102), mu ga je postaviti uradoma.

Da se je zaukazala zdravniška preiskava v zdravilišču, je naznaniti obdolžencu in njegovemu zagovorniku. Oba imata pravico se pritožiti zoper to v treh dneh na vrhovno vojaško sodišče. Pritožba ima odločivo moč.

Zdravnika morata poročati o uspehu svojih opazovanj, združiti vse dejanske stvari, ki imajo vpliv na presojo obdolženčevega dušnega stanja, jih preiskovati po njihovem pomenu tako posamez kakor tudi v zvezi in, ako smatrata, da je duh zmoten, določiti naravo bolezni, njeno vrsto in njeno stopnjo

in se po aktih kakor tudi po svojem lastnem opazovanju izjaviti o vplivu, ki ga je imela bolezen na misli, nagone in dejanja obdolženca in ga še ima in, ali in v kateri meri je ta zmedenost obstajala v času storjenega dejanja.

D. Preskušnja rokopisov.

§ 222.

Ako nastanejo dvomi o pristnosti kake listine ali ako se naj poizve, od čigave roke izvira določna pisava, jo lahko izvedenci primerjajo z brezdvomno pristnimi spisi kolikor mogoče iz istega časa.

E. Postopek v primerih prenašanja ali ponarejanja javnih kreditnih papirjev, kolkov in poštних vrednostnic, potem v primerih popačenja kovanih novcev.

§ 223.

V primerih prenašanja ali ponarejanja javnih kreditnih papirjev in kovanih novcev, kolkov in poštних vrednostnic, ki so bili izdani v kraljevinah in deželah, zastopanih v državnem zboru, ali v deželah svete ogrske krone ali v Bosni in Hercegovini, je treba kose, ki so predmet kazenskega postopka in, ako mogoče, tudi za prenašanje in ponarejanje rabljena orodja, snovi in druge pripadajoče predmete poslati tistemu oblastvu ali zavodu, ki je izdajal take pristne kreditne papirje, kovane novce, kolke ali poštne vrednostnice, da se dobí izvid o pristnosti ali nepristnosti in nadaljnje pojasnilo, kako se je ponarejalo, ali so se rabila pripravljena orodja, ki olajšujejo razmnoževanje, končno, ali in kje so se našli taki popačeni kosi.

Oznamenjenim oblastvom in zavodom je treba vposlati po docela končanem kazenskosoednem postopku falsifikate z vsemi orodji, snovmi in drugimi pripadajočimi predmeti vred, ki izvirajo od kaznivega dejanja. Čim postanejo ti predmeti potrebni za vnovično kazenskosoedno uradno dejanje, jih je treba zahtevati nazaj.

Zaradi dosege izvida o prenašanem ali ponarejenem denarju, izdanem izven kraljevin in dežel, zastopanih v državnem zboru, dežel svete ogrske krone ter Bosne in Hercegovine, ali o takih javnih kreditnih papirjih je treba prositi vojnega ministra.

F. Postopek v posebnih primerih, če se ne izpolnjujejo vojaške dolžnosti.

§ 224.

Ako gre ob ovedovanju učina zaradi neizpolnjene dolžnosti pred sovražnikom ali zaradi zane-marjanja vojaških službenih predpisov ali zaradi poškodb, ki jih je povzročil vojaški poveljnik brez vojaške potrebe, za vprašanja, za katera se zahteva temeljito znanje višje vojne umetnosti ali vojaške znanosti, da se more odgovoriti nanja, je zaprositi o tem mnenje (taktično mnenje, parere) vojno-znanstvene komisije.

Natančnejša določila o sestavi komisije in o njenem postopanju se uravnajo ukazoma.

Pravtako je postopati pri vojni mornarici tudi tedaj, kadar gre za presojanje krivde, če se razbije ladja, če zaplove na plitvino, če trčijo skupaj plovila, ali ob drugih dogodkih, za katere je potreba znanja plovstva in pomorske službe.

G. Postopek v drugih primerih.

§ 225.

Pri drugih hudodelstvih in pregreških se lahko tisti znaki, ki spadajo po zakoniti določitvi pojma k učinku dotičnega hudodelstva ali pregreška ali ki imajo vpliv na kazen, ki se uporabi, ovedajo po stvarnem položaju tudi z ogledom, privzemši ali ne-privzemši izvedence.

Posebno bodo morali pri hudodelstvih in pregreških zoper lastnino v dvomljivih primerih izvedenci dognati višino povzročene ali nameravane škode.

Pri hudodelstvih in pregreških, s katerimi prizadenejo osebe, ki so v javnem uradu ali javni službi, državi škodo na državnem blagu, ki jim je izročeno v upravo, hrambo ali nadzorovanje, je treba privzeti za ovedbo učina po potrebi za izvedenca dva častnika (vojaška uradnika) dotične stroke vojne uprave.

XV. Poglavje.

Zasega, hišna in osebna raziskava.

§ 226.

Predmete, ki zapadejo ali ki morejo imeti kakor dokazila pomen za kazenski postopek, je treba vzeti v hrambo ali jih drugače zagotoviti.

Vsakdo je dolžen, take predmete na zahtevanje izročiti; ako se to ne zgodi prostovoljno, se zaukaže njihova zasega. Izročitev se torej lahko izsili po določenih § 193, ako se predmet ne more odvzeti s hišno ali osebno raziskavo in ako je priznано ali dokazano, da ima dotičnik predmet v oblasti. Zoper osebe pa, ki so same sumne kaznivega dejanja, in zoper take, ki so v danem primeru oproščene dolžnosti pričevanja, je izključena uporaba v § 191 omenjenih kazni in prisilnih pomočkov za ta namen. § 190, odstavek 3 in 4, se primerno uporablja.

§ 227.

Ako je obdolženec v zavarovalnem ali preiskovalnem zaporu ali ako se je zoper njega izdalo privodno ali zaporno povelje ali tiralnica (iskalni list), lahko sodišče zaukaže zasego brzojavk, pisem ali drugih pošiljatev, ki so naslovljene na obdolženca, in lahko zahteva od poštnih in telegrafskih uradov in drugih prevoznih zavodov, da jih izročé.

Isto velja tudi za brzojavke, pisma in druge pošiljatve, ako so dane dejanske stvari, iz katerih je sklepati, da prihajajo od takega obdolženca ali da so določene zanj in da ima njihova vsebina pomen za kazenski postopek.

Poštni in telegrafski uradi ter drugi prevozniki zavodi so dolžni, zasežene brzojavke, pisma in druge pošiljatve izročati sodišču za vojsko.

Tudi morajo take pošiljatve pridržati še pred sodno zasego na zahtevanje obdolženčevega predstojnega poveljstva, lokalnega oblastva, vojaškega pravdnika ali sodnega častnika. Ako pa preiskovalno sodišče v treh dneh ne razpolaga z njimi, se odprava ne sme dalje odlašati.

Ako se stavi v sprednjih odstavkih omenjena zahteva, je izpolnjevati formalnosti, ki so za to predpisane v civilnem kazenskem postopku.

§ 228.

Zasežene pošiljatve naj odpira preiskovalni sodnik v navzočnosti obdolženca ali njegovega pooblaščenca. Ako je obdolženec ali njegov pooblaščenec odsoten in ako je nevarno odlagati, se sme pošiljatev vendar odpreti v navzočnosti sodne priče.

Odpiraje pošiljatve, o čemer je sestaviti zapisnik, se pečati ne smejo poškodovati; ovoje in naslove je hraniti.

§ 229.

Zasego pošiljatev je treba obdolžencu ali, ako je odsoten, enemu izmed njegovih svojcev naznaniti takoj, najdalje pa v štiriindvajsetih urah.

Ako so se pošiljatve odprle, jih je izročiti obdolžencu ali tistemu, na katerega so naslovljene, ali jih naznaniti v izvirniku ali prepisu docela ali v posnetku, ako se od njihove izročitve ali naznanila njihove vsebine ni bati škodljivega vpliva na kazenski postopek. Ako je obdolženec odsoten, se izroči pošiljatev ali naznani vsebina enemu izmed njegovih svojcev. Ako ni obdolženčevih svojcev, je pošiljatev poslati pošiljaču nazaj, ako smatra sodnik, da je to v njegovem interesu, ali mu naznaniti zasego, če mora pošiljatev ostati pri aktih.

Zasežene pošiljatve, katere se ni zdelo potrebno odpreti, je brez odloga izročiti tistim, na katere so naslovljene, ali jih neodprte vrniti prevoznemu zavodu.

§ 230.

Pri tistem, ki je sumen kaznivega dejanja, se lahko raziščejo stanovanje in drugi prostori ter tam nahajajoči se predmeti ali drugje nahajajoči se predmeti, ki so njegovi, ako se more opravičeno meniti, da bo to vedlo do tega, da se zasači krivec ali da se zagotovi dokazilo ali predmet, ki zapade.

Pri drugih osebah so take raziskave dopustne tedaj, če so dane dejanske stvari, iz katerih je sklepati, da bi se v prostorih ali predmetih, ki jih je preiskati, mogla najti kaznivega dejanja sumna oseba, določno dokazilo ali določen predmet, ki zapade. Ta omejitev se ne uporablja na prostore, določene za vojaško službeno rabo, ter na prostore, kjer se je storilo dejanje ali je bil obdolženec prijet ali kamor je pobegnil pri zasledovanju.

§ 231.

Pri osebah, oznamenjenih v § 230, odstavek 1, ter pri osebah, pri katerih je zelo verjetno, da

imajo v posesti take predmete, ki bi mogli imeti pomen kakor dokazila za kazenski postopek, potem pri osebah, ki so na slabem glasu, se sme raziskati tudi oseba in njena obleka.

§ 232.

Hišne in osebne raziskave je opravljati vedno brez vsakega nepotrebnega hrupa, brez vsakega ne neobhodno potrebnega nadlegovanja ali motenja tistih, ki se jih tiče, kolikor mogoče prizanašaje njihovemu glasu in njihovim zasebnim tajnostim, ki niso v zvezi s predmetom preiskave, ter skrbno varuje spodobnost in dostojnost.

Raziskava se vrši praviloma samo po prejšnjem zaslišanju tistega, nasproti kateremu se naj opravi, in samo tedaj, če se z zaslišanjem ni dosegla niti prostovoljna izročitev iskanega niti odstranitev vzrokov, ki so povzročili raziskavo.

To zaslišanje se lahko opusti pri osebah, ki so na slabem glasu, kakor tudi tedaj, kadar je nevarno odlagati.

Raziskujé prostore, ki niso določeni za vojaško službeno rabo, je treba imetnika prostora pozvati, da je osebno ali po zastopniku navzoč pri raziskavi, ako je on ali njegov zastopnik zadržan ali ni navzoč, se mora pozvati odrasel ud njegove rodbine ali, ako ga ni, domačin ali sosed. Gledé zagovornikove pravice, da sme biti navzoč pri hišni raziskavi, in gledé privzetja obdolženca k temu uradnemu dejanju je zmislu primerno uporabljati predpise § 203.

Zapisnik, ki se sestavi o raziskavi, morajo podpisati vsi navzoči. Ako se ni poizvedelo nič sumljivega, je treba tistemu, katerega se tiče, na njegovo zahtevanje dati potrdilo o tem, ako se je raziskava vršila izven prostorov, ki so določeni za vojaško službeno rabo.

§ 233.

Ako se najdejo pri hišni ali osebni raziskavi predmeti, ki niso v zvezi s kaznivim dejanjem, ki služi za podlago postopka, pa opozarjajo na drugo

kaznivo dejanje istega storilca, ki je je uradoma zasledovati, se vzamejo v sodno hrambo ali se zasežejo in o tem je obvestiti vojaškega pravdnika (sodnega častnika), da se obrne za sklep na pristojnega poveljnika.

Ako se ne uvede kazenski postopek, je nemudoma vrniti v hrambo vzete ali zasežene predmete.

Ako opozarja najdeni predmet, da je druga oseba storila kaznivo dejanje, ki ga je zasledovati uradoma, ga je tudi vzeti v hrambo ali zaseči in ga z zapisnikom vred, ki se sestavi ločeno, nemudoma poslati oblastvu, ki je pristojno za uvedbo kazenskega postopka zoper osumljenca.

§ 234.

Raziskujé papirje je skrbeti za to, da neupravičene osebe ne izvedó za njihovo vsebino.

Ako se v hrambo vzeti ali zaseženi papirji ne morejo takoj zaznamovati, jih je deti v zavoj, ki se zapečati z uradnim pečatom. Tudi tistemu, katerega se tiče in ki je pri raziskavi morda navzoč, je dovoliti, da pritisne svoj pečat. Kadar se zavoj odpečati, je udeleženca pozvati, da bodi pri tem navzoč ali sam ali po pooblaščenca. Ako on ali njegov pooblaščenec ne pride na tak poziv ali ako se mu poziv ne more vročiti zaradi njegove odsotnosti, je zavoj vendar odpečatiti, privzemši sodno pričo.

§ 235.

Zasego, hišno in osebno raziskavo zaukaže in opravi preiskovalno sodišče nasproti osebam, ki so pod vojskino kazenskosočno oblastjo, nadalje v poslopih vojske in v poslopih in prostorih, ki jih je zasledla skupna vojska. Kdaj so za to upravičena druga oblastva, določajo §§ 131, 133 in 142.

Tistemu, katerega se tiče, je vročiti, ako se je vršila hišna raziskava izven prostorov, ki so določeni za vojaško službeno rabo, takoj ali vsaj v prihodnjih štiriindvajsetih urah potrdilo o opravi raziskave in njenih vzrokih.

V drugih nego v odstavku 1 omenjenih primerih je praviloma zaprositi pristojno deželnoobrambovsko sodišče (§ 132, odstavek 1) ali pristojno civilno kazensko sodišče, da zaukaže in opravi zasege in raziskave, kolikor ni zaprositi v zmislu § 145, odstavek 2,

oziroma § 142, odstavek 1, drugih oblastev, ker je nevarno odlagati.

Ako je nujno nevarno odlagati, smejo vojaške straže zasledujé hudodelce na begu opraviti hišne raziskave, da jih zasačijo, ako se ne more pravočasno doseči policijski ali drug varnostni organ, ki je pristojen za opravo takega uradnega dejanja.

§ 236.

Za deželnoobrambovska in civilna oblastva (organe), ki se zaprosijo za opravo zasege, hišne raziskave ali osebne raziskave, stopijo na mesto določil §§ 226 do 234 za nja obstoječi predpisi. Po njih se ravna tudi pravni pomočki zoper odredbe in zaukaze takih oblastev (organov).

XVI. Poglavlje.

Sklep poizvedbenega postopka in obtožba.

§ 237.

Poizvedbeni postopek je skleniti, čim je dosežen njegov namen (§ 140).

Ako je bilo poizvedovanje poverjeno sodišču (§ 143), pošlje sodišče po končanem poizvedbenem postopku akte nemudoma obtožitelju.

Obtožitelj mora akte najdalje v osmih dneh po vročitvi predložiti pristojnemu poveljniku s svojim ustnim ali pisnim predlogom.

Isto se mora zgoditi takoj po končanem poizvedbenem postopku, ako ga je izvršil vojaški pravdnik ali sodni častnik sam.

Pristojni poveljnik lahko zaukaže, da se polni poizvedbeni postopek.

§ 238.

Na podlagi uspeha morda popolnjenega poizvedbenega postopka odloči pristojni poveljnik, ali je nehati s preganjanjem obdolženca, ali je dvigniti obtožbo zoper njega ali je kazensko stvar odstopiti pristojnemu oblastvu.

§ 239.

S preganjanjem obdolženca je nehati:

1. ako ni dano dejanje, ki bi ga bilo kazensko-sodno zasledovati, ako je izključeno, da bi se prištevilo ali ako je prenehala njegova kaznivost,

2. ako pri kaznivih dejanjih, ki se smejo zasledovati samo na zahtevanje upravičenca, ta ni stávil zahteve ali jo je umaknil,

3. ako se od nadaljnega postopka ne more pričakovati uspeha, ker ni dokazov ali ker je izredno težavno dobiti dokazila.

Pristojni poveljnik lahko opusti vložbo obtožbe tudi tedaj, kadar meni, da se more kaznivo dejanje poravnati disciplinarno (§ 2).

§ 240.

Ako sklene pristojni poveljnik po končanem poizvedbenem postopku ali že v teku poizvedbenega postopka, da je nehati preganjati obdolženca, mora, če je bilo poizvedovanje poverjeno sodišču, to sodišče, ki ga je obvestiti o odločbi z razlogi vred, ustaviti poizvedbeni postopek in o tem obvestiti obdolženca, poškodovanca in zasebnega tožnika (§ 106).

Ako poizvedovanje ni bilo poverjeno sodišču, je treba postopati tako, kakor § 138, odstavek 1.

Obdolženca je treba, če je bil zaprt, takoj izpustiti.

§ 241.

Ako je obdolžencu otemnel um, kar izključuje razsodnost, je po končanem poizvedbenem postopku, če niso dani razlogi, da bi se ustavil (§ 239), na ukaz pristojnega poveljnika odložiti nadaljnji postopek dotlej, da obdolženec ozdravi, in o tem obvestiti poškodovanca in zasebnega tožnika ter zakonitega zastopnika in obdolženčevega zagovornika tako, kakor je povedano v prejšnjem paragrafu. Imenovani imajo pravico v osmih dneh po obvestilu pritožiti se zoper to odredbo pristojnega poveljnika na vrhovno vojaško sodišče.

§ 242.

Ako odloči pristojni poveljnik na podlagi končanega poizvedbenega postopka ali brez prejšnjega poizvedbenega postopka (§ 134, odstavek 4), da je dvigniti obtožbo, mora dati vojaškemu pravdniku pismeno povelje, da sestavi in vloži obtožnico.

V postopku zaradi kazenskih stvari, ki so odkazane v razsojanje brigadnim sodiščem, se glasi pismeno povelje pristojnega poveljnika sodnemu častniku, da stavi kazenski predlog na sodišču. Formalne obtožnice ne vloži sodni častnik.

V povelju, naj se obtoži, je oznameniti tako obdolženčovo osebo kakor tudi dejanje, katerega je obdolžen, ter odrediti o tem, ali se ukrene ali ohrani v moči preiskovalni zapor.

§ 243.

Obtožnico, v kateri se je sklicevati na obtožilno povelje pristojnega poveljnika, ki ga je predložiti, je vložiti na sodišču in v njej mora biti:

1. obdolženčevo ime in, ako je vojaška oseba, tudi njegova šarža in njegovo vojaško (staležno) krdelo,

2. natančno oznanilo kaznivih dejanj, ki so predmet obtožbe, po njihovih znakih, ki utemeljujejo zakonito ime in uporabo določenega kazenskega postavka ter so vzeti iz stvarnega položaja, zakonito imenuje ta dejanja in navaja mesta za skupno vojno moč veljajočega kazenskega prava, kojih uporaba se predlaga,

3. iz podatkov ovadbe in dosedanjega postopka zajeta, jedrnata, nepretrgana in objektivna razložba stvarnega položaja in navedba dokazil,

4. napoved, ali je obdolženec v prostosti ali ne, ali se je v obtožilnem povelju pristojnega poveljnika zaukazalo priprejeti ga, potem navedba sodišča, kjer se naj vrši glavna razprava.

V postopku zaradi kazenskih stvari, ki so odkazane v odsojanje brigadnim sodiščem, mora sodni častnik, namesto da bi vložil obtožnico, poslati sodišču obtožilno povelje pristojnega poveljnika s pismenim predlogom kazni, obsegajočim zakonito oznanilo kaznivega dejanja.

Seznamek prič in izvedencev, ki jih je pozvati, da se dožene resnica, ter drugih dokazil, katerih se hoče posluževati vojaški pravdnik (sodni častnik) v glavni razpravi, je vzprejeti v obtožnico (kazenski predlog) ali ji priložiti.

§ 244.

Obtožnico ali kazenski predlog sodnega častnika je s seznamkom dokazil vred (§ 243, odstavek 3) nemudoma naznaniti obdolžencu po voditelju razprave (§ 52).

Ako je obdolženec izven uradnega sedeža sodišča, se lahko zaprosi tudi v bivališču obdolženca se nahajajoče vojaško ali civilno kazensko sodišče ali predstojno poveljstvo obdolženca, da mu to naznani.

Obdolžencu je vročiti prepis obtožnice ali kazenskega predloga s prilogo vred, zadošča pa, da se mu prečita, če se obdolženec v zapisniku odreče prepisu.

Ko se obdolžencu naznani obtožnica ali kazenski predlog, ga je pozvati, naj se izjavi o obtožbi in pravočasno (§ 252) predloži eventualna nova dokazila; tudi ga je treba poučiti, katere pravice ima z ozirom na zagovarjanje in, ako se ne bi bil že itak poslužil pravice po § 102, ga je poprašati, ali si hoče sam izbrati zagovornika ali prepušča sodišču izbiro zagovornika. O tem naznanilu, pouku in pozivu ter o izjavi, ki jo je podal obdolženec, je sestaviti zapisnik.

Ako se je preiskovalni zapor obdolženca ukrenil v obtožilnem povelju pristojnega poveljnika, je z naznanilom obtožnice (kazenskega predloga) združiti tudi v § 178 predpisano zaslišavanje obdolženca.

Obtožnico ali kazenski predlog je s prilogo vred v prepisu vročiti tudi zagovorniku, čim je izbran ali postavljen.

Ako je obdolženec častnik ali zenačenec ali ako ne spada k aktivnim vojaškim osebam, se mu lahko naznani, se pouči in pozove, če je v prostosti, tudi z vročitvijo.

Ko je obtožnica ali kazenski predlog naznanjen ali vročen obdolžencu, je dvignjena obtožba.

§ 245.

Okolnosti, ki so se pojavile ali nastopile potem, ko je bila dvignjena obtožba, imajo na pristojnost poveljnika vpliv samo tedaj, če pokažejo, da je namesto brigadnega sodišča pristojno divizijsko sodišče

ali da vojskina kazenskosočna oblast, ki jo ima v mislih obtožba, sploh ni osnovana.

V obeh primerih mora obtožitelj po naročilu pristojnega poveljnika umakniti obtožnico (kazenski predlog); nato odredi sodišče izročitev kazenske stvari pristojnemu oblastvu. Morda že zaukazana glavna razprava se ne vrši. O odstopu kazenske stvari je obvestiti tako obtoženca in njegovega zagovornika, kakor tudi poškodovanca in zasebnega tožnika.

XVII. Poglavje.

Priprava glavne razprave.

§ 246.

Ko je dvignjena obtožba, določi sodišče čas glavne razprave in ukrene sestavo vojnega sodišča.

Dan glavne razprave določi sodišče, ker bi bila sicer nična, tako, da ostane obtožencu od naznanila, da se je dvignila obtožba, naprej doba najmanj osmih dni, v postopku pred brigadnimi sodišči najmanj treh dni, da pripravi svoj zagovor. Ako pa obtoženec privoli, se lahko skrajša ta doba.

Glavna razprava se vrši praviloma na uradnem sedežu sodišča. Da se bistveno olajša dokazovanje, pa lahko sodišče s privoljenjem pristojnega poveljnika zaukaže, da se vrši glavna razprava v kraju, ki je izven uradnega sedeža sodišča; v tem primeru se lahko tudi pri dotičnem lokalnem oblastvu kraja glavne razprave zahteva, da se komandirajo vojaškemu stanu pripadajoči udje vojnega sodišča. To oblastvo mora vedno komandirati za ude vojnega sodišča v garniziji navzoče, po činu najstarejše izmed šaržnih stopenj, ki so potrebne za sestavo vojnega sodišča.

§ 247.

Ako je obtoženec aktivna vojaška oseba ali ako je v zaporu, se postavi ali privede na glavno razpravo. Kraj in čas glavne razprave se mu mora službeno naznani najkasneje dan poprej. Poročilo, da se mu je to naznanilo, je priložiti aktom.

Druge obtožence mora sodišče pozvati na glavno razpravo, zapretivši jim, da jih privede, tako (§ 157), da je med vročitvijo poziva do glavne razprave doba najmanj treh dni, v postopku pred brigadnimi sodišči

najmanj enega dneva, ako sami ne privoliijo, da se doba skrajša.

Zagovornika, ki je že znan ob času, ko se določi rok glavne razprave, je pozvati na glavno razpravo hkratu, ko se obvesti ali pozove obtoženec, zagovornika, ki se postavi šele pozneje, hkratu, ko se postavi.

Razen obtoženca in njegovega zagovornika mora sodišče pozvati na glavno razpravo priče in izvedence, ki so v obtožnici ali v kazenskem predlogu (seznamku) predlagani za zasliševanje (§§ 184 in 206).

Udje cesarske rodovine se ne pozivljajo za priče na glavno razpravo. Za pozivljanje oseb, katerim gre po mednarodnem pravu eksteritorialnost ali osebna oprostitev, za priče na glavno razpravo, so merodajna načela tega prava in obstoječe državne pogodbe.

Priče in izvedenci civilnega stanu naj se kolikor mogoče pozivljajo tako, da je med vročitvijo poziva in med dnem, katerega se vrši glavna razprava, doba najmanj treh dni vmes.

Kraj in čas glavne razprave mora sodišče naznaniti tudi obtožitelju, poškodovancu in zasebnemu tožniku, poslednjemu s pristavkom, da se glavna razprava izvrši tudi, ako ne pride.

§ 248.

Ako je pričakovati, da bo glavna razprava trajala dalje časa, je ukreniti, naj bodo v razpravi navzoči nadomestni sodniki, da morejo stopiti, če bi bil kak ud vojnega sodišča zadržan, na njegovo mesto.

Da bi se šarža nadomestnega sodnika ujemala s šaržo uda vojnega sodišča, ki ga je namestovati, ni potrebno, toda nadomestni sodnik mora biti častnik (vojaški uradnik) in ne sme imeti nižje šarže nego obtoženec.

§ 249.

Ako izve sodišče o tem, da na glavno razpravo pozvana, toda prej ne zaslišana in ne zaprisežena priča ali tak izvedenec zaradi dalje trajajoče bolezni ali zaradi ovire, ki se ne dá odstraniti, ne bo mogel

priti na glavno razpravo, se lahko odredi, da se pod prisego zasliši ali zapriseže po odposlanem ali zaprošenem sodniku.

Določila § 194, odstavki 2 do 5, se uporabljajo.

§ 250.

Obtožitelj, zasebni tožnik in obtoženec lahko zahtevajo tudi, ko je dvignjena obtožba, in pred rokom glavne razprave, da sodišče dopolni v obtožnici ali v kazenskem predlogu (seznamku) navedene dokaze ali da preskrbi nove dokaze.

V ta namen morajo svoj utemeljeni predlog vložiti na sodišču ustno ali pismeno najkasneje četrtega dne, v postopku pred brigadnimi sodišči najkasneje dan potem, ko se jim je naznanilo, da se je dvignila obtožba, in v tem predlogu natančno navesti pričo, ki jo je zaslišati ali pozvati na glavno razpravo, nadalje izvedeniške ali druge dokaze, ki jih je preskrbeti, in dejansko stvar, ki jo je dokazati. Ta predlog dajo lahko do omenjenega časa aktivne vojaške osebe iz moštva in v noben činovni razred uvrščeni aktivni gažisti, ki so v prostosti, tudi pri svojem predstojnem poveljstvu na zapisnik, ki ga je takoj poslati sodišču.

§ 251.

Sodišče lahko odkloni dokazne predloge, ki so bili stavljeni, ko je bila dvignjena obtožba, ako se zdi okolnost, ki se naj dokaže, nebitvena za odločbo stvari ali ako je očitno, da je obtoženec stavil dokazni predlog, da bi zadrževal odločbo stvari, kakor ne manj, če se stavi predlog po času, določenem v § 250, odstavek 2, in sicer v nazadnje imenovanem primeru, ako predlagana ovedba ali poziv na določeno glavno razpravo ni več mogoč in odložitev glavne razprave (§ 253) ni opravičena. Ta odločba sodišča ne omejuje, da se predlogi ponové v glavni razpravi in da vojno sodišče sklepa o tem.

Ako sodišče ugotovi dokaznemu predlogu, je priče, predlagane za zaslišanje, ter izvedence (§ 206), ki jih je zaslišati na podlagi novega dokaznega predloga, praviloma pozvati na glavno razpravo. O tem pozivu je pred glavno razpravo obvestiti obtožitelja, zasebnega tožnika, obtoženca in njegovega zagovornika.

Ako se je predlagalo, da se opravijo druge dopolnilne ovedbe ali da se neodloživo zaslišijo priče (§ 249), in ako sodišče ugotovi predlogu, naj poizveduje ali zaslišuje častnik za pravosodno službo, ki ga določi voditelj sodišča (§ 110, odstavek 2), ali naj se to zgodi po zaprosilu brez izgube časa. Na to zasliševanje prič in na druga sodniška poizvedbena dejanja, ki bodo morda potrebna zaradi predlaganih ovedb, se zmislu primerno uporabljajo določila § 194, odstavki 2 do 5. Pretresovanje uspehov takih dodatnih ovedb in zasliševanj je praviloma (§ 255) pridržano glavni razpravi.

§ 252.

Sodišče lahko tudi uradoma ukrene, da se pozovejo nove priče in novi izvedenci na glavno razpravo.

V primerih, v katerih se neposrednje dvigne obtožba (§ 137, odstavek 4), ima sodišče nadalje pravico posamezne ovedbe in poizvedbena dejanja ukreniti tudi uradoma; pri tem se uporabljajo določila § 251, odstavek 3.

§ 253.

Sodišče lahko preloži glavno razpravo, ako je obtoženec z boleznijo ali z drugimi neodvratnimi okoliščinami zadržan priti na glavno razpravo, ali iz drugih važnih razlogov na predlog ali uradoma.

Ako je zadržan zagovornik, je to samo tedaj vzrok za preložitve, ako se, ker je premalo časa, ne more več privzeti drug zagovornik na glavno razpravo ali bi se ne mogel več pripraviti na zagovarjanje.

§ 254.

Ako obtožitelj pred začetkom glavne razprave docela ali deloma odstopi od obtožbe iz drugih nego v § 245 omenjenih razlogov, mora sodišče docela ali deloma ustaviti postopek in v prvem primeru izostane eventualno že zaukazana glavna razprava. Odstop obtožitelja je treba utemeljiti.

Da se je postopek docela ali deloma ustavil, o tem je obvestiti obtožitelja in njegovega zagovornika, poškodovanca in zasebnega tožnika. Za pravico pritožbe veljajo določila § 106.

§ 241 se zmislu primerno uporablja tudi potem, ko je dvignjena obtožba.

§ 255.

Ako so se potem, ko je bila dvignjena obtožba, vršile še sodne ovedbe ali ako so se pojavila nova kazniva dejanja, ki jih je izvršil obtoženec, lahko obtožitelj pred začetkom glavne razprave umakne obtožnico (kazenski predlog), ki jo je vložil, in hkratu vloži novo obtožnico (kazenski predlog), opremljeno z novim obtožilnim poveljem pristojnega poveljnika, ako ne obvelja določilo § 245. Z novo obtožnico (kazenskim predlogom) je potem postopati po predpisu XVI. poglavja.

Ako se pokaže, ko je dvignjena obtožba, zaradi novo pojavljenih kaznivih dejanj ali zaradi dodatnih sodnih ovedb potreba izvesti pravdniški ali sodni poizvedbeni postopek, zaukaže pristojni poveljnik, ako ni namenu primerno ločeno zasledovati novo pojavljeno kaznivo dejanje, da se umakne obtožba in uvede ali dopolni poizvedbeni postopek. O tem zaukazu je obvestiti obtoženca in njegovega zagovornika.

Ako je obtoženec pobegnil, ko je bila dvignjena obtožba, je začeti postopek po XXV. poglavju.

Ako je treba glavno razpravo preložiti, ker se je umaknila obtožnica (kazenski predlog), mora to odrediti sodišče.

XVIII. Poglavje.

Glavna razprava.

A. Javnost glavne razprave.

§ 256.

Glavna razprava je javna, sicer je nična. Vršiti se v odsotnosti pristojnega poveljnika.

§ 257.

Pristop na javno glavno razpravo je dovoljen samo odraslim moškim osebam, ki pridejo, kakor je primerno dostojanstvu sodišča.

Ako je obtoženec častnik ali zenačenec, imajo izmed aktivnih in neaktivnih vojaških oseb, ki pridejo v vojaški uniformi, samo častniki in zenačenci pristop na javno glavno razpravo.

Če je malo prostora, lahko predsednik izključi tiste, ki pridejo pozneje.

Zasebnemu tožniku in poškodovancu ter njunim zakonitim zastopnikom in njunim pooblaščenecem je vedno dovoliti pristop na glavno razpravo.

§ 258.

Če je v nevarnosti nravnost, javni red, državna varnost, ali če so v nevarnosti interesi vojaške službe, se lahko izključi pristop neudeleženih oseb na glavno razpravo.

Javnost se lahko izključi na predlog poškodovanca ali zasebnega tožnika tudi tedaj, kadar bi se v postopku zaradi obrekovanja, zaradi izsiljevanja ali zaradi razžaljenja časti onemogočilo varstvo časti in imena poškodovanca ali zasebnega tožnika, če bi se pripustila javnost razprave.

Javnost se lahko nadalje izključi, ako so s tem zadovoljni obtožitelj, poškodovanec in zasebni tožnik, če so navzoči, ter obtoženec in njegov zagovornik.

Javnost se izključi s sklepom vojnega sodišča, ki se sestavi pismeno, obrazloži z razlogi in sklene v nejavni seji. Sklep se razglasi javno.

§ 259.

Ko se je prečital sklep, ki izključuje javnost, se morajo odstraniti vsi poslušalci.

Poveljnik vojaškega krdela, oddelka ali pododdelka obtoženca in predstojnik službenega oblastva, kateremu pripada obtoženec, aktivni častniki za pravosodno službo, potem poškodovanec in zasebni tožnik, ter njuni zakoniti zastopniki in pooblaščeneci pa se ne izključujejo s tako rabsodbo.

Predsednik je pooblaščen dovoliti tudi posameznim drugim osebam, da smejo biti navzoče.

§ 260.

Ako sklne vojno sodišče, da je javnost izključena, lahko obtoženec zahteva, da se dovoli pristop trem osebam njegovega zaupanja. To pa morajo biti osebe, katerim je po § 257, odstavka 1 in 2, dovoljen pristop na javno razpravo, in s tem, da se privzamejo zaupniki, se ne sme prekiniti ali preložiti glavna razprava.

Več hkratu obtoženih lahko zahteva, da se privzame skupaj šest zaupnikov največ, o kojih izberi se morajo zediniti. Ako se ne zedinijo, jih izbere predsednik izmed predlaganih zaupnikov.

§ 261.

Če je treba, kadar je izključena javnost, da se zaradi nevarnosti za državno varnost, vojaški predmeti varujejo tajno, se lahko za čas, ko se govori o njih, izključijo s sklepom vojnega sodišča tudi zaupniki in v § 259, odstavek 2, oznamene osebe.

Predsednik je pooblaščen tudi v tem primeru dovoliti posameznim osebam, da smejo biti navzoče.

§ 262.

Nejavna seja se lahko zaukaže, ko je zaprišeno vojno sodišče, v vsakem času razprave in sicer za del postopka ali za celo razpravo. Sodba pa se mora razglasiti vsakčas javno. (§ 312).

§ 263.

Ako je izključena javnost, ker so v nevarnosti državna varnost ali interesi vojaške službe, se lahko s sklepom vojnega sodišča naloži navzočim osebam dolžnost molčati o dejanskih stvareh, za katere izvedo v razpravi. Ta sklep je treba navesti v razpravnem zapisniku.

Kdor prelomi to dolžnost molčanja z neupravičenim poročilom, tega kaznuje, ako je pod vojskino ali deželnoobrambovsko kazenskosodno oblastjo, njegovo pristojno sodišče z navadnim ali hudim zaporom od enega tedna do treh mesecev, če so posebno obtežilne okoliščine, do šest mesecev.

Osebe, ki so pod civilno kazenskosodno oblastjo in ki se zakrivijo tega kaznivega dejanja, kaznuje pristojno civilno kazensko sodišče zaradi prestopka z navadnim zaporom od enega tedna do treh mesecev, s čemer se lahko združi denarna kazen do 1000 K.

§ 264.

Kdor objavi docela ali deloma kazensko ovadbo, obtožnico ali kak drug uraden spis vojskinega kazenskega postopka brez oblastvenega dovoljenja, preden je bil predložen v javni razpravi, nadalje kdor objavi

iz vojskega kazenskega postopka, v katerem se je izključila javnost razprave, brez oblastvenega dovoljenja predmet, katerega se tiče izključena javnost, se kaznuje zaradi tega kaznivega dejanja po določilih § 263, odstavek 2 in 3.

B. Uradna opravila predsednika in voditelja razprave.

§ 265.

Predsednik izvršuje v glavni razpravi oblasti, ki so mu podeljene v tem kazenskem pravdnem redu, in mora zlasti skrbeti za vzdrževanje miru in varnosti, vojaške discipline in dostojnosti, ki je primerna dostojanstvu sodišča.

Kdor se zaslišuje pred sodiščem ali kdor nagovori sodišče, mora govoriti stojé; toda predsednik lahko dovoli izjemo zaradi telesne lastnosti govorečega, zaradi dalje trajajočega zasliševanja ali iz drugih ozirov.

§ 266.

Znamenja pohvale ali graje so prepovedana. Predsednik ima pravico poslušalce, kimotijo razpravo s takimi znamenji ali kako drugače ali se vedejo tako, da žalijo dostojanstvo sodišča, opomniti na red in, ako treba, odstraniti iz seje dvorane posamezne ali vse poslušalce.

Poslušalce, ki so pod vojaško disciplinarno kazensko oblastjo, lahko dá predsednik, če so nižje šarže (činovnega razreda) nego on sam, tudi zapreti in jih po okoliščinah kaznovati s primerno disciplinarno kaznijo. Poslušalce enake ali višje šarže (činovnega razreda) nego predsednik lahko ta naznani njihovemu predstojnemu poveljstvu, da jih kaznuje.

Zaradi kaznovanja drugih nego v odstavku 2 imenovanih poslušalcev se obrne predsednik na okrajno sodišče njihovega stanovanjskega ali bivališča. To sodišče mora postopati tako, kakor da bi se bilo neredno vedenje vršilo pred civilnim kazenskim sodiščem (§ 185, odstavek 5).

§ 267.

Ako obtoženec, priča, izvedenec ali ako poškodovanec, zasebni tožnik ali njuni zakoniti zastopniki ali pooblaščenici motijo razpravo z nespodobnim vedenjem, ako kratijo sodišču dolžno spoštovanje

kako drugače, ako psujejo in navajajo obdolžitve, ki so očitno neosnovane ali ne spadajo k stvari, jih mora predsednik posvariti in, ako treba, jih lahko dá odstraniti, obtoženca pa samo tedaj, ako nadaljuje svoje nespodobno vedenje kljub opominu in zapretilu, da bo odstranjen od seje.

Osebe, ki so pod vojaško disciplinarno kazensko oblastjo in imajo nižje šaržo (činovni razred) nego predsednik, lahko kaznuje predsednik uradoma ali na predlog obtožitelja ali razžaljenca s primerno disciplinarno kaznijo, ako treba, jih lahko dá tudi takoj pripreti. Obtožencem, ki so civilne osebe, naloži predsednik eno izmed kazni ali poostretev, ki so oznamene v § 149, odstavek 3.

Za tiste vojaške osebe, ki imajo enako ali višjo šaržo (činovni razred) nego predsednik, ter za osebe, ki niso pod vojaško disciplinarno kazensko oblastjo, veljajo zmislu primerno določila § 266.

Ako se obtoženec odstrani iz dvorane zaradi nespodobnega vedenja, se lahko dene, če je v prostosti, na predsednikovo odredbo v zapor dotlej, da se vnovič pokliče pred vojno sodišče. Razprava se nadaljuje v njegovi odsotnosti, preden se konča dokazovanje, pa se mora poklicati v dvorano in obvestiti o bistvenih okoliščinah, ki so se pojavile v njegovi odsotnosti, in o tem, kar so izpovedali zaslišanci, sicer je postopek ničen.

§ 268.

Ako se zagovornik zakrivi take nerednosti, ga lahko predsednik posvari in, ako je pod vojaško disciplinarno kazensko oblastjo, ga kaznuje s primerno disciplinarno kaznijo. Zagovorniku, ki ni pod vojaško disciplinarno kazensko oblastjo, lahko naloži vojno sodišče denarno kazen do dvesto kron; zoper to ima pravico pritožbe v osmih dneh na vrhovno vojaško sodišče. Pritožba ima odločivo moč.

Ako zagovornik nadaljuje svoje nepristojno vedenje, mu lahko vojno sodišče odvzame besedo. V tem primeru ima obtoženec pravico, iz navzočih pripravnih oseb izbrati si drugega zagovornika. Ako to ni mogoče in ako se zagovornik tudi uradoma ne more takoj postaviti, je treba, če je zagovarjanje potrebno ali če se zdi vojnemu sodišču potrebno privzeti zagovornika, glavno razpravo prekiniti ali preložiti, da se izbere ali postavi drug zagovornik. Ako ti pogoji niso dani, je glavno razpravo nadaljevati, ne da bi se privzel zagovornik.

Vsako kaznovanje v imenik vojaških zagovornikov vpisanega zagovornika je naznaniti ministru za deželno bran in, če je zagovornik odvetnik, tudi njegovemu pristojnemu disciplinarnemu oblastvu.

§ 269.

Ako se mora glavna razprava prekiniti ali preložiti zaradi nepristojnega vedenja zagovornika, se mu lahko s sklepom vojnega sodišča naloži tudi povračilo stroškov, povzročenih s tem, da se je razprava prekinila ali preložila.

Zoper ta sklep ima zagovornik pravico pritožiti se v osmih dneh na vrhovno vojaško sodišče. Pritožba ima odločivo moč.

Pravomočna razsodba ima moč izvršilne javne listine.

Zaradi izvršitve se obrne sodišče za vojsko na pristojno civilno sodišče.

§ 270.

Neaktivni častniki in zenačenci, ki pridejo v vojaški uniformi, so zaradi nerednosti, storjenih v glavni razpravi in oznamenjenih v §§ 266 do 268, pod vojaško disciplinarno kazensko oblastjo.

§ 271.

Vojaškega pravdnika in sodnega častnika lahko predsednik zaradi nerednosti posvari in naznani pristojnemu poveljniku, da ju kaznuje.

§ 272.

Na podlagi §§ 266 do 268 odrejene kazni se lahko po okolišnih takoj izvrše, če ni dopustna pritožba z odločivo močjo; naznanila zaradi kaznovanja je treba podajati takoj po glavni razpravi.

Ako osnuje v imenovanih paragrafi omejeno vedenje dejanje, ki ga je kazenskosočno zasledovati, je uporabljati določila § 321.

Izjava razžaljenca ali poškodovanca, da si pridržuje tožbeno pravico zaradi kaznivega dejanja, storjenega zoper njega, ali da se odreka tej pravici,

ne nasprotuje uporabljanju določil, obseženih v §§ 266 do 271.

§ 273.

Glavno razpravo vodi voditelj razprave.

On je dolžen pospeševati poizvedovanje po resnici in mora skrbeti za to, da izostanejo pretresovanja, ki bi glavno razpravo zavlačevala brez koristi za pojasnitev stvari.

On zaslišuje obtoženca, priče in izvedence in določa vrstni red, v katerem naj govoré tisti, ki prosijo za besedo.

Ako je predloženih več točk obtožbe, lahko zaukaže, da je o vsaki ali posameznih razpravljati ločeno.

Ako se stavijo v teku glavne razprave predlogi o posameznih točkah postopka, odloča o takih vmesnih vprašanih voditelj razprave, ako ne gre po zakonu odločba predsedniku ali vojnemu sodišču.

Ako obtožitelj ali obtoženec ugovarja takemu predlogu ali ako voditelj razprave meni, da ni ugoditi neizpodbijanemu predlogu, ali ako je potrebno glavno razpravo prekiniti za več nego štiriindvajset ur ali jo preložiti, če se pripusti predlog, odloča o predlogu vojno sodišče. Posvetovanje in glasovanje, ki se vrši o vmesnih vprašanih pred to in vsako drugo odločbo vojnega sodišča, se lahko vrši na predlog voditelja razprave na zaukaz predsednikov ali po preudarku vojnega sodišča tudi tajno. Razlogi odločbe se morajo vsakčas razglasiti in narediti razvidni v zapisniku.

C. Začetek glavne razprave.

§ 274.

Neposrednje pred začetkom glavne razprave mora voditelj razprave dognati, ali je vojno sodišče pravilno sestavljeno in ali so navzoče tiste osebe, ki jih je pristojno oblastvo določilo za sodnike in za zapisnikarja. Potem popraša v nejavni seji ude vojnega sodišča, zapisnikarja ter obtožitelja in obtoženca, ali je pri kateri izmed sodniških vojaških oseb ali pri zapisnikarju dan izključilni ali odklonilni vzrok. O naznanjenih vzrokih se odloča v zmislu § 118. Morda potrebno dopolnitev vojnega sodišča

ukrene sodišče, ako se pa glavna razprava ne vrši na uradnem sedežu sodišča, voditelj razprave. Ako se nadomestilo ne more takoj preskrbeti, je glavno razpravo preložiti. Isto se mora zgoditi, ako obtoženec ni prišel na glavno razpravo in se ne more takoj postaviti pred sodišče. Glavna razprava mora izostati, ako je obtoženec pobegnil (§ 255, odstavek 3).

§ 275.

Predsednik začne glavno razpravo s tem, da dá stvar oklicati po zapisnikarju.

Obtoženec pride neuklenjen. Ako je treba, ga lahko predsednik postavi pod nadzorstvo straže.

Za dokazovanje morda potrebni predmeti, ki jih je predložiti obtožencu ali pričam, da jih prispoznajo, se morajo pred začetkom razprave prinesiti v sodno dvorano.

§ 276.

Voditelj razprave popraša na to obtoženca o njegovih osebnih razmerah in zapriseže potem nestalne sodnike in morda privzete nadomestne sodnike govoreč jim naslednje besede:

„Vi prisegate pri Bogu vsemogočnem in vsevednem, da boste zvesto izpolnjevali dolžnosti sodnika in oddali svoje glasove po najboljši vednosti in vesti.“

Sodniki prisegajo od predsednika navzdol posamez z besedami: „Prisegam, tako gotovo, kakor mi Bog pomaga!“ Veroizpovedanje ne dela pri tem nikake razlike.

Ako je za isti dan določenih več glavnih razprav, za katere so poklicani isti sodniki, zadošča, da voditelj razprave v poznejših razpravah opozori na sodniško prisego, storjeno v prejšnji glavni razpravi.

§ 277:

Ko so zapriseženi sodniki, dá voditelj razprave po zapisnikarju sklicati na glavno razpravo pozvane osebe in zapove pričam in izvedencem, ko jih je opomnil na svetost prisege, ki jo prisežejo ali so jo prisegli, da naj gredo v izbo, določeno za nje, in naj je brez njegovega dovoljenja ne zapusté za dalje časa.

Po okolnostih lahko voditelj razprave naroči tudi poškodovancu in zasebnemu tožniku, ako ju je zaslišati za priči, naj se začasno odstranita iz sejne dvorane. Ko sta zaslišana, pa se morata na njuno zahtevanje poučiti o tem, kar se je razpravljalo v njuni odsotnosti.

Voditelj razprave zaukaže tudi naredbe, da se zabranijo dogovori ali pogovori prič in izvedencev med seboj in z obtožencem ali njihovo samolastno odstranjenje.

Voditelj razprave lahko končno v vseh primerih, v katerih se mu zdi namenu primerno, da se poizve resnica, odredi, da ostanejo izvedenci med zasliševanjem tako obtoženca kakor tudi prič v sejni dvorani.

§ 278.

Ako priče ali izvedenci niso prišli na glavno razpravo ali ako so se oni ali obtoženec odstranili predčasno, mora predsednik, ako se more upati, da se nenavzočniki hitro postavijo pred sodišče, ukreniti, kar je potrebno, da pridejo nemudoma, po okolnostih tudi ukreniti, da se takoj privedejo.

V odsotnosti obtoženca se glavna razprava ne sme vršiti. Če se torej obtoženec ne more takoj postaviti pred sodišče, jo je prekiniti ali preložiti. Ako obtoženec med glavno razpravo pobegne ali umre, je v prvem primeru prenehati z glavno razpravo in uvesti postopek po XXV. poglavju, v poslednjem primeru pa mora vojno sodišče s sklepom ustaviti nadaljnji postopek.

Ako ni mogoče nedošlo pričo ali izvedenca takoj spraviti pred sodišče, odloči vojno sodišče, poprašavši obtožitelja, zasebnega tožnika, obtoženca in zagovornika, ali naj se glavna razprava prekine, preloži ali nadaljuje in ali naj se, če se nadaljuje, namesto ustnega zaslišanja onih prič ali izvedencev prečitajo njihove v dosedanjem postopku podane izpovedbe ali, ako priče še niso bile zaslišane, ali naj se zaslišijo v zmislu § 249. Vojno sodišče lahko odloži ta sklep tudi na pozneje.

§ 279.

Zaradi kaznovanja priče in izvedenca, ki je neopravičeno izostal od glavne razprave in ki ne spada

k aktivnim vojaškim osebam, veljajo zmislu primerno določila §§ 185 in 208. Kaznovanje je neodvisno od tega, ali se glavna razprava prekine ali preloži.

Ako je bila glavna razprava prekinjena ali preložena, ker priča ali izvedenec ni prišel, lahko vojno sodišče tako pričo ali takega izvedenca, če je aktivna vojaška oseba in se ni opravičil, zakaj je izostal, s posebnim sklepom obsodi na stroške glavne razprave, ki je bila onemogočena, ker je izostal; pri tem se zmislu primerno uporabljajo določila § 269, odstavki 2 do 4.

Ako nedošla priča ali nedošli izvedenec ne spada k aktivnim vojaškim osebam, se obrne sodišče za vojsko na tisto okrajno sodišče, ki ga je zaprositi v zmislu § 185 zaradi kaznovanja izostalega, da ga obsodi v povračilo stroškov onemogočene glavne razprave. To sodišče mora postopati tako, kakor da bi priča ali izvedenec neopravičeno izostal od glavne razprave pred civilnim kazenskim sodiščem (§ 185, odstavek 5).

Da se zagotovi, da pride izostala priča, se lahko zoper njo, če je aktivna vojaška oseba, izda privodno povelje, drugače pa zaprosi pristojno civilno oblastvo, da jo privede.

§ 280.

Ako zagovornik v kazenski stvari, v kateri je zagovor potreben, izostane od razprave ali se predčasno odstrani in ni mogoče takoj privzeti drugega zagovornika (§ 268, odstavek 2), se glavna razprava prekine ali preloži.

V primerih, v katerih zagovor ni potreben, je glavno razpravo prekiniti ali preložiti, ker je izbrani ali postavljeni zagovornik izostal ali se je predčasno odstranil, samo tedaj, ako vojno sodišče meni, da je potrebno privzeti zagovornika.

Ako zagovornik kljub rednemu pozivu neopravičeno ne pride na razpravo ali se odstrani pred koncem razprave, ga je naznaniti njegovemu predstojnemu poveljstvu, če je pod vojaško disciplinarno kazensko oblastjo, drugače pa njegovemu pristojnemu disciplinarnemu oblastvu, da ga kaznuje. V takih primerih je zmislu primerno uporabljati § 269.

§ 281.

Ako ni nobene izmed ovir, oznamenjenih v §§ 278 do 280, dá predsednik, ko so odstopile priče in izvedenci (§ 277, odstavek 4), obtožnico prečitati, ker je razprava sicer nična, v postopku pred brigadnimi sodišči pa obtožbo razložiti po sodnem častniku.

D. Zasliševanje obtoženca.

§ 282.

Nato zaslišuje voditelj razprave obtoženca o vsebini obtožbe. Ako je več obtožencev, lahko voditelj razprave zaukaže, da se zaslišuje vsak posamez v odsotnosti drugih.

Ako izjavi obtoženec na vprašanje, da obtožnice ni razumel, mu jo mora voditelj razprave razložiti.

Ako odgovori obtoženec na obtožbo z izjavo, da je nedolžen, mu mora voditelj razprave naznaniti, da ima pravico obtožbi nasproti postaviti nepretrgano razlago stvarnega položaja in, ko se mu predloži vsako posamezno dokazilo, navesti svoje pripomnje o njem, da lahko nadalje svoje, v dosedanem postopku stavljenе, toda nevpoštēvane predloge, da se dopolni vzprejemanje dokazov, stavi vnovič in predlaga vzprejem novih dokazov.

Ako se obtoženec ne ujema s svojimi prejšnjimi izpovedbami, ga je treba poprašati za vzroke te razlike. Voditelj razprave lahko dá v tem primeru, ter tedaj, kadar se obtoženec brani odgovoriti, docela ali deloma prečitati zapisnik, ki je bil sestavljen o prejšnjih izpovedbah.

Obtožencu se ne more siliti, da bi odgovarjal na stavljeną mu vprašanja.

Obtožencu se ne brani tudi med glavno razpravo pogovarjati se s svojim zagovornikom; pač pa mu ni dovoljeno se posvetovati s svojim zagovornikom neposrednje o odgovoru na posamezna stavljeną mu vprašanja.

V ostalem se zmislu primerno uporabljajo določila XI. poglavja.

E. Dokazovanje.

§ 283.

Po zasliševanju obtoženca je predložiti dokaze v redu, ki ga določi voditelj razprave, in je vzprejeti

praviloma najprej dokaze, ki jih je predložil obtožitelj.

Obtožitelj lahko v teku glavne razprave odstopi od dokazil, toda samo, če privoli obtoženec. Prav tako lahko obtoženec opusti dokazila, če je obtožitelj s tem zadovoljen.

Opustitev posameznih pripravljenih dokazil lahko sklene vojno sodišče tudi brez predloga obtožitelja ali obtoženca tedaj, če so v teku glavne razprave postala popolnoma nepotrebna.

Tako voditelj razprave kakor tudi vojno sodišče lahko v teku glavne razprave na predlog ali uradoma zaukazeta zasliševanje novih prič in izvedencev, od katerih je po teku razprave pričakovati, da pojasnijo važne dejanske stvari, potem vzprejem ali dobavo drugih novih dokazil. Če je zaradi novega vzprejemanja dokazov treba prekiniti glavno razpravo za več nego štiriindvajset ur ali jo preložiti, odloči vedno vojno sodišče. Potrebne pozive in eventualne priredbe ukrene predsednik.

V glavni razpravi zaukazani ogled opravi vojno sodišče, in če je to težko mogoče, na predsednikovo odredbo voditelj razprave z dvema udoma in z zapisnikarjem vojnega sodišča. V poslednjem primeru mora voditelj razprave poročati vojnemu sodišču takoj, ko je ogled končan. Kraj in čas ogleda, ki se opravi, je treba pravočasno naznaniti obtožitelju, obtožencu in njegovemu zagovorniku, sicer je nič, in njim ter poškodovancu, zasebnemu tožniku in njihovim zakonitim zastopnikom in pooblaščenecem je dovoliti, da smejo biti navzoči. § 132, odstavek 1, se uporablja zmislu primerno.

Ovedba in dobava novega dokazila se ne more odreči zaradi tega, ker se je prepozno predložilo dokazilo ali dejanska stvar, ki jo je dokazati.

§ 284.

Za zasliševanje prič in izvedencev v glavni razpravi veljajo vobče določila XIII. in XIV. poglavja, kolikor ni razlik v nastopnem.

Priče in izvedenci se kličejo posamez in se zaslišujejo v navzočnosti obtoženca. Pred njihovim zasliševanjem jih je treba opomniti, naj povedó resnico. Izvedencev, ki so za izvedence že vobče zapriseženi, in prič ali izvedencev, ki so bili zapriseženi že v

uvodnem postopku, ni zaprisegati vnovič, temveč jih opomniti samo na svetost storjene prisega.

Razen tega primera je izvedenca, ko je odgovoril na obča vprašanja in preden se nadalje zaslišuje, zapriseči, ravna se po § 209.

Priče se zaprisegajo, ko so bile zaslišane. To zapriseganje se lahko opusti, ako sta obtožitelj in obtoženec s tem zadovoljna; toda vojno sodišče lahko sklene tudi uradoma, da se kaka priča ne zapriseže.

O tem, ali je zapriseči tiste priče ali izvedence, ki so bili uradoma pozvani na zaukaz voditelja razprave ali na sklep vojnega sodišča, naj odloči vojno sodišče, zaslišavši obtožitelja in obtoženca.

Ako se mora glavna razprava prekiniti ali preložiti, ker je priča nezakonito odrekla izpovedbo ali prisego ali ker je izvedenec nezakonito odrekel sodelovanje pri ogledu ali oddajo mnenja ali prisego, je razen določil §§ 193 in 208 zmislu primerno uporabljati tudi določila § 279, odstavek 2 in 3.

§ 285.

Voditelj razprave mora skrbeti za to, da še nezaslišana priča ni navzoča ob vzprejemanju dokaza sploh, še ne zaslišani izvedenec pa ne ob zasliševanju drugega izvedenca o istem predmetu.

Da se postavijo drug drugemu v oči (§§ 167 in 198), zaukaže voditelj razprave; samo o tem, ali je potrebno, da se častniki predstavijo iz oči v oči med seboj in z drugimi osebami, odloči vojno sodišče.

Priče in izvedenci morajo, ko so zaslišani, tako dolgo ostati navzoči v seji, dokler jih ne odpusti voditelj razprave. Ali je dopustno, da ostanejo še dalje v sejni dvorani, je presojeti po določilih §§ 257 do 262.

Voditelj razprave lahko odredi, da se priče, ko so bile zaslišane, odstranijo iz sodne dvorane in se pozneje zopet pokličejo v njo in še enkrat zaslišujejo ali same ali v navzočnosti drugih prič.

Priče ne smejo druga od druge terjati odgovora o njihovih izpovedbah.

Obtoženec se mora po zaslišanju vsake priče, izvedenca ali soobtoženca in po prečitaniu vsakega zapisnika ali listine poprašati, ali ima kaj odgovoriti.

§ 286.

Razen predsednika in voditelja razprave imajo tudi ostali sodniki in nadomestni sodniki, potem obtožitelj in obtoženec ter njegov zagovornik, ko so dobili za to od voditelja razprave besedo, pravico vsaki osebi, ki se zasliši, zlasti tudi obtožencu staviti vprašanja. Voditelj razprave ima pravico zavračati vprašanja, ki se mu zde neprimerna. Ako se stavijo nejasna ali nerazumljiva vprašanja, pozove voditelj razprave vprašalca, naj pojasni in jasno izrazi svojo namero.

Voditelj razprave lahko prepove staviti neposrednja vprašanja, ako vprašalec kljub ponovnemu svarilu zlorabi pravico vpraševanja.

§ 287.

Voditelj razprave ima pravico v interesu svobodne izpovedbe izjemoma ukreniti, da obtoženec odstopi iz sejne dvorane, kadar se zaslišuje priča ali soobtoženec. Mora mu pa, čim ga je po njegovi zopetni privedbi v dvorano zaslišal o predmetu, obravnavanem v njegovi odsotnosti, obvestiti o vsem, kar se je godilo v njegovi odsotnosti, zlasti o izpovedbah, ki so se med tem izpovedale.

Ako je to naznanilo izostalo, se mora zgoditi dodatno, vsekakor pred koncem dokazovanja, ker je sicer nično.

§ 288.

Zapisniki o zaslišanju soudeležencev in prič, potem mnenja izvedencev se smejo prečitati samo v naslednjih primerih:

1. ako so zaslišanci med tem časom umrli, ako je njihovo bivališče neznano ali ako se ne more prilično doseči, da bi prišli osebno zaradi njihove starosti, zaradi bolezni ali slabosti ali zaradi oddaljenega bivanja, zaradi prevelikih stroškov ali, ker bi se s tem motila vojaška služba, ali iz drugih tehničnih razlogov,

2. ako v glavni razpravi zaslišane osebe v bistvenih točkah izpovedó različno od svojih prej podanih izpovedb ali oddanih mnenj,

3. ako priče, ne da bi imele za to pravico, ali ako soobdolženci odrečejo izpovedbo,

4. ako sta obtožitelj in obtoženec zadovoljna, da se prečitajo, in ako privoli voditelj razprave,

5. ako je zaslišana priča ud cesarske rodovine ali ako ji gre po mednarodnem pravu eksteritorialnost ali osebna oprostitev.

Izvedeniško mnenje, podano v postopku, ki se je vršil pred glavno razpravo, se sme nadalje prečitati, ako ga je oddal v primerih telesnih poškodb aktivno službujoči vojaški zdravnik ali drug v javni zdravniški službi nameščen zdravnik brez prejšnjega sodnega oglada (§ 220, zadnji odstavek) ali ako je mnenje podal v zmislu § 214, odstavek 2 in § 215, odstavek 1, vojaški zdravstveni odbor ali drugo državno strokovno oblastvo, zavod ali tak organ.

Ako obtožitelj ali obtoženec ugovarja čitanju zapisnikov ali mnenj, ki ga je zaukazal voditelj razprave, odloči vojno sodišče o pripustnosti čitanja.

Vzrok čitanja je vedno narediti razviden v razpravnem zapisniku.

Zapisi oglada in izvida, poročila o poškodbah, zoper obtoženca prej izrečene kazenske sodbe, njegove osebne in npravstvene listine, oblastvena obvestila in izpričevala ter listine in spisi druge vrste, ki imajo pomen za stvar, se morajo prečitati, ako se ne odrekó temu tako obtožitelj kakor tudi obtoženec in voditelj razprave.

Zapisnik, ki je bil sestavljen o izpovedbi priče, oproščene dolžnosti pričevanja, se ne sme prečitati, če se taka priča pozneje, zlasti v glavni razpravi posluži oprostitev od dolžnosti pričevanja.

§ 289.

V teku ali na koncu dokazovanja dá voditelj razprave predložiti obtožencu in, kolikor je treba, pričam in izvedencem tiste predmete, ki morejo služiti, da se pojasni stvarni položaj, in jih pozove, naj se izjavijo, ali jih prisopznajo.

§ 290.

Po vzprejemanju dokazov vpraša voditelj razprave obtožitelja, zasebnega tožnika, obtoženca in zagovornika, ali želé staviti predlog zaradi popolnitve dokazovanja.

Ako se to zanika ali ko se je tak predlog odklonil ali ko se je vzprejel nov dokaz, izjavi predsednik, da je dokazovanje sklenjeno.

F. Govori obtožitelja, obtoženca in njegovega zagovornika.

§ 291.

Ko je dokazovanje sklenjeno, podeli predsednik obtožitelju besedo, da stavi in utemeljuje svoje predloge tako o obtoženčevi krivdi kakor tudi o kazenskih določilih, ki jih je uporabljati zoper njega. Določnega predloga o odmeri kazni v mejah kazenskega postavka naj ne stavi obtožitelj. V postopku pred brigadnimi sodišči se lahko sodni častnik omeji na to, da vobče predlaga uporabljanje zakona.

Obtoženec in njegov zagovornik imata pravico na to odgovarjati. Ako je več obtožencev, določi voditelj razprave vrstni red govorov. Ako se zdi obtožitelju potrebno kaj odgovoriti na izvajanja obtoženca ali zagovornika, gre obtožencu in njegovemu zagovorniku vsekakor sklepni govor.

§ 292.

Ako smatra obtožitelj po uspehu glavne razprave, da obtoženca ni obsoditi, ali ako zasebni tožnik v glavni razpravi umakne zahtevo po kazenskem zasledovanju (§ 105), odstopi obtožitelj od obtožbe.

Odstop je treba utemeljiti.

§ 293.

Ako vidi obtožitelj, da je učin z dokazovanjem tako izpremenjen, da je obtoženec kriv drugega kaznivega dejanja nego katerega je bil po obtožnici ali kazenskem predlogu obtožen, predloži po končanem dokazovanju ali svoj obtožilni predlog, ki se opira na izpremenjeni učin, ali predlaga, naj se glavna razprava prekine ali preloži, da se dvigne primerna obtožba.

Ako najde obtožitelj v teku glavne razprave, da je obtoženec razen kaznivega dejanja, ki je predmet obtožbe, kriv še drugega kaznivega dejanja, ki ga je vojnosodno kaznovati, lahko raztegne obtožbo tudi na to dejanje, ne da bi se obrnil za odobrenje na pristojnega poveljnika.

Obtožitelj pa lahko tudi predlaga, naj se prekine ali preloži glavna razprava, da se dvigne primerna obtožba, ali naj se mu pridrži samostojno zasledovanje novo pojavljenega kaznivega dejanja; v teh primerih je potem za zasledovanje novopojavljenega kaznivega dejanja potrebno naročilo pristojnega poveljnika (§ 3).

Pri kaznivih dejanjih, ki se smejo zasledovati samo na zahtevo upravičenca, more staviti obtožitelj v sprednjem odstavku omenjene predloge samo, če je ta upravičenec prej zahteval kazensko zasledovanje.

§ 294.

Ako se obtožitelj v teku glavne razprave prepriča, da čin, ki je podlaga obtožbe, ne spada pod vojno kazensko sodno oblast, kakor je domnevala obtožba, predlaga, da se kazenska stvar odstopi pristojnemu oblastvu.

Isto se mora zgoditi, kadar se sodni častnik v glavni razpravi na brigadnem sodišču prepriča, da je divizijsko sodišče stvarno pristojno za čin, ki je podlaga obtožbe, sam na sebi ali, ker je združen z drugim kaznivim dejanjem.

§ 295.

Obtoženca je treba zaslišati o predlogu, ki ga je stavil obtožitelj v zmislu §§ 293 in 294, naj se glavna razprava prekine ali preloži, da se dvigne obtožba ali da se odstopi kazenska stvar.

Ako se obtožba izpremeni ali raztegne, je voditelj razprave dolžen obtožencu razložiti izpremembo obtožbe in se prepričati, ali je obtoženec spoznal posledice te izpremembe.

Ko se je to zgodilo, je treba obtoženca poprašati, ali želi zaradi tega, ker se je obtožba izpremenila ali raztegnila, da se glavna razprava prekine ali preloži, da pripravi zagovor.

To vprašanje in odgovor nanje je vzprejeti v razpravni zapisnik, ker je postopek sicer ničen.

§ 296.

Govori obtožitelja, obtoženca in njegovega zagovornika se ne smejo prekinjati. Samo predsednik in voditelj razprave jih smeta prekiniti tedaj, kadar njihova vsebina krši ali spravlja v nevarnost javni red, moralo, vojaško disciplino ali vojaško službeno tajnost, ako obsegajo kazniva dejanja ali izraze, ki se brez potrebe tičejo časti tretje osebe, ako omenjajo tako okolnost, koje dokaz je izključen po vojaškem kazenskem pravu, končno, ako se obširno izvajajo take stvari, ki s stvarjo očitno niso v nikaki zvezi.

Ako je zaradi manjše izobrazbe obtoženca ali zaradi njegove nespretnosti v izražanju ali v razpravnem jeziku želeli, mu razloži voditelj razprave v kratkem posnetku vsebino govorov, ako treba, s pomočjo tolmača.

G. Posvetovanje in sklepanje vojnega sodišča.

§ 297.

Ko je predsednik, poprašavši voditelja razprave, izjavil, da je razprava sklenjena, odide vojno sodišče z zapisnikarjem vred v posvetovalnico, da izreče sodbo, ali predsednik dá za to namen izprazniti sejno dvorano. Obtoženec se začasno, če je zaprt, odvede iz sejne dvorane, obtoženec, ki je v prostosti, pa se po potrebi na predsednikov zaukaz dene v zapor.

Sklepanja se more udeležiti le tisti ud vojnega sodišča, ki je bil navzoč v celem teku glavne razprave.

Med posvetovanjem in glasovanjem ne smejo udje vojnega sodišča in zapisnikar občevati z nobeno drugo osebo.

§ 298.

Voditelj razprave posname uspeh razprave in uvede posvetovanje o sodbi, ki jo je izreči. Ko je posvetovanje končano, se glasuje po določilih, ki so v §§ 74 do 79.

§ 299.

Ako meni vojno sodišče, da je potrebno nadalje razjasniti stvar, zaukaže s sklepom, da se postopek popolni in v ta namen, če treba, glavna razprava prekine ali preloži.

§ 300.

Ako meni vojno sodišče na podlagi predloga o odstopu, ki ga je stavil obtožitelj, ali tudi brez takega predloga v teku glavne razprave ali na njenem koncu, da obtoženec ni pod vojskino kazenskosočno oblastjo, mora takoj z razsodbo izreči svojo nepristojnost.

Isto se mora zgoditi in stvar je takoj odkazati pristojnemu oblastvu, ako vojno sodišče na brigadnem sodišču smatra, da kazenska stvar spada v področje divizijskega sodišča. Ta sodba zastopa potem za nadaljnji postopek na divizijskem sodišču mesto obtožnice, vložene brez poizvedbenega postopka.

O tem, ali se ohrani v moči preiskovalni zapor dotlej, da ukrene pristojno sodišče (poveljnik), sklepa vojno sodišče.

§ 301.

Vojno sodišče se ne more izreči za nepristojno, ker bi se bila mogla stvar dognati disciplinarno v zmislu § 2 ali če meni, da so se, ko se je dvignila obtožba, sicer izpolnjevala načela II. poglavja o pristojnosti sodišč skupne vojne moči (§ 300), da pa je osebno nepristojen poveljnik odredil, da se dvigne obtožba. Nadalje se vojno sodišče na divizijskem sodišču ne more izreči za nepristojno tedaj, kadar spada kazenska stvar po njegovem mnenju pred brigadno sodišče, vojno sodišče na brigadnem sodišču pa ne tedaj, ako je sodišče višje instance odkazalo kazensko stvar brigadnemu sodišču.

§ 302.

Na obtožiteljeve predloge je vojno sodišče vezano samo toliko, kolikor ne more izreči, da je obtoženec kriv dejanja, na katero obtožba ni bila niti prvotno namenjena niti se ni raztegnila v glavni razpravi.

Ako meni vojno sodišče, da dejanske stvari, ki so podlaga obtožbe, same ali v zvezi z okolnostmi, ki so se pojavile šele v glavni razpravi, osnavljajo drugo nego v obtožbi oznamenjeno kaznivo dejanje, razsodi brez ozira na to, ali je predložen na to mereč predlog obtožitelja ali ne, po svojem pravnem prepričanju in pri tem ni vezano na oznamenilo, ki je omenjeno v obtožbi. Ako je čin obtoženca po

mnenju vojnega sodišča pod hujšo kaznijo prepovedano kaznivo dejanje nego je dejanje, na katero se glasi obtožba, ali, ako se more nanj uporabiti tako zakonito oznamenilo, zaradi katerega je potrebno pripraviti zagovor v novi smeri, mora vojno sodišče, preden razsodi, zaslišati obtožitelja in obtoženca, ker bi bila sodba sicer nična, in odločiti o njunih eventualnih predlogih, da se glavna razprava prekine ali preloži.

Ako je čin po mnenju vojnega sodišča hudo delstvo, zaradi katerega je po § 88, odstavek 1, potrebno privzeti zagovornika, se more vojno sodišče spustiti v razsojanje sploh samo tedaj, če je obtoženec v glavni razpravi imel zagovornika. Ako ga ni imel, je z glavno razpravo prenehati in odločbo pridržati novi glavni razpravi, h kateri je privzeti zagovornika.

Določilo odstavka 2 zaradi zaslišanja obtožitelja in obtoženca pred razsodbo se ne uporablja v postopku pred brigadnim sodiščem in, kadar se izpremeni oznamenilo disciplinarnih prestopkov.

§ 303.

Ako se obtoženec v postopku pred divizijskim sodiščem v glavni razpravi obdolži še kakega drugega dejanja nego, katerega je bil obtožen, lahko vojno sodišče na predlog vojaškega pravdnika (§ 293, odstavek 2 in 3) raztegne razpravo in sodbo tudi na to dejanje.

Ako je pa novo dejanje po mnenju vojnega sodišča hudodelstvo, zaradi katerega je po § 88, odstavek 1, potreba privzeti zagovornika, se more razprava in sodba raztegniti na to dejanje samo tedaj, ako je obtoženec v glavni razpravi imel zagovornika.

Privoljenje obtoženca, da se novo dejanje privzame v razpravo in sodbo, je potrebno samo tedaj, kadar bi, če bi bil obsojen, zaradi tega dejanja prišel pod kazensko določilo, ki je strožje nego določilo, ki bi ga bilo uporabiti na najhujše kaznivo dejanje, navedeno v obtožnici.

Ako obtoženec v takem primeru odreče svoje privoljenje, da se takoj sodi ali, ako se ne more soditi, ker je potrebna skrbnejša priprava, ali ako se je glavna razprava vršila v primeru odstavka 2, ne da bi se bil privzel zagovornik, se mora sodba omejiti na predmet obtožbe in vojaškemu pravdniku je pridržati samostojno zasledovanje zaradi pridruženega dejanja.

Isto se mora zgoditi v vseh primerih, če vojno sodišče ne ugotovi predlogu vojaškega pravdnika, da bi prekinilo ali preložilo glavno razpravo.

Vojno sodišče lahko na predlog ali uradoma tudi sklene, da se razprava prekine ali preloži. Po okoliščinah lahko preneha z glavno razpravo in pridrži odločbo o vseh kaznivih dejanjih, katerih se dolži obtoženec, novi glavni razpravi.

V poslednjem primeru ter, če se je vojaškemu pravdniku pridržalo samostojno zasledovanje novopojavljenega dejanja, mora pristojni poveljnik v osmih dneh zaukazati pravdniški ali sodni poizvedbeni postopek ali, da se dvigne obtožba.

§ 304.

V postopku pred brigadnim sodiščem se lahko zaradi novo pojavljenega dejanja na predlog sodnega častnika (§ 293, odstavek 2 in 3) sodi vedno, čim spada to v področje tega sodišča in skrbnejša priprava ni potrebna tudi ne s stališča zagovarjanja. Ako spada novo pojavljeno dejanje v področje divizijskega sodišča, se mora vojno sodišče zdržati razsodbe tudi o kaznivem dejanju, ki spada v njegovo področje, in postopati po § 300.

V ostalem je zmislu primerno uporabljati določila § 303 tudi v postopku pred brigadnim sodiščem.

§ 305.

Vojno sodišče se mora razsojaje ozirati samo na to, kar se je godilo v glavni razpravi. Akti morajo služiti za dokazila samo toliko, kolikor so bili prečitani v glavni razpravi.

Vojno sodišče mora dokazila skrbno in vestno preskusiti glede njihove verjetnosti in dokaznosti tako posamez kakor tudi v njihovi notranji zvezi in odloča po svobodnem prepričanju.

§ 306.

Obtoženec se s sodbo vojnega sodišča oprosti obtožbe:

1. ako ni po tem zakonu potrebnega naročila pristojnega poveljnika, naj se dvigne obtožba,

2. ako obtožitelj odstopi od obtožbe, preden se je umaknilo vojno sodišče, da razsodi,

3. ako gre za pregrešek, ki se sme kazensko-sodno zasledovati samo na zahtevanje upravičenca, in ako se pokaže, da se je postopek začel brez te zahteve ali da se je nadaljeval zoper izjavljeno voljo upravičenca,

4. ako vojno sodišče spozna, da činu, ki je podlaga obtožbe, ne preti kazen, ali da učin ni dognan ali da ni dokazano, da je obtoženec storil dejanje, katerega je obdolžen, ali da so dane okoliščine, ki izključujejo ali odpravljajo kaznivost, ali da je preganjanje izključeno iz drugih nego pod 1 do 3 navedenih razlogov.

Ako nastopi ali se dožene ena izmed okoliščin, omenjenih v točkah 1 do 3, pred začetkom ali koncem dokazovanja, se mora izreči sodba, ne da bi se vršilo ali nadaljevalo dokazovanje.

§ 307.

Sodba, ki jo mora sestaviti voditelj razprave in ki jo morajo podpisati predsednik, voditelj razprave in zapisnikar, mora obsegati:

1. napis: „V imenu Njegovega Veličanstva cesarja avstrijskega in Apostolskega kralja ogrskega“,

2. oznamenilo sodišča ter imena in šarže predsednika vojnega sodišča, voditelja razprave, zapisnikarja, obtožitelja, zasebnega tožnika in zagovornika.

3. ime in priimek obtoženca ter ime, pod katerim je eventualno sicer še znan, njegov rojstveni kraj, njegovo domovinsko pravico, njegovo starost, potem obtoženčevo vero, rodbinski stan, šaržo, vojaško krdelo (oblastvo, zavod), dvorna in javna dostojanstva (naslove) in akademiške stopnje, (obrt, opravilo), stanovišče ali bivališče, kolikor so znane te okoliščine,

4. zakonito oznamenilo kaznivega dejanja, na katero je bila naperjena prvotna ali izpremenjena obtožba,

5. dan in kraj glavne razprave in rabsodbe.

6. obsodbo ali oprostitev obtoženca od obtožbe ali izrek nepristojnosti,

7. utemeljitev, ki jo je odločiti od odredjajočega dela rabsodbe.

Ako se ne izpolnjujejo določila, obsežena v točkah 6 in 7, je to vzrok ničnosti.

§ 308.

Ako se obtoženec obsodi, mora odredjajoči del sdsdbs še obsegati:

1. katerega dejanja je bil obtoženec spoznan za krivega, in sicer izrečno oznamenjuje dejanske okoliščine, ki služijo za razlikovanje in so pogoj določnega kazenskega postavka,

2. katero kaznivo dejanje se osnuje z dejanskimi stvarmi, ki se smatrajo za dokazane in katerih je bil obdolženec spoznan za krivega (kvalifikacija),

3. v katero kazen in v katere kazenske posledice se obsoja obtoženec,

4. katera določila kazenskega zakona ali kateri kazenski predpisi so se uporabili nanj,

5. ako se naloži denarna kazen, določitev kazni na svobodi, ki naj stopi na njeno mesto, če se denarna kazen ne more izterjati, končno,

6. odredbo zaradi vštetja zavarovalnega zapora ali preiskovalnega zapora ali morda prestane disciplinarne ali sodne kazni v kazen, ki se prisodi.

Ako se več osebam prisodi smrtna kazen, je treba v rabsodbi določiti tudi vrstni red, v katerem je usmrtiti obsojence.

Če se ne izpolnjujejo določila, obsežena v točkah 1, 2 in 3, je to vzrok ničnosti.

§ 309.

Vojno sodišče ima pravico, če pridejo skupaj jako važne in pretežne olajšujoče okoliščine,

1. namesto zapretené smrtne kazni s strelom rabsoditi na ječo ali hudo ječo ne manj nego tri leta, na hudo ječo pa samo tedaj, ako preti kaznivemu dejanju huda ječa, kadar ni tistih posebnih znakov, ki so pogoj, da se prisodi smrtna kazen,

2. kazen ječe, ki bi jo bilo odmeriti med desetimi in dvajsetimi leti ali dosmrtno, sicer ne izpremeniti po stopnji, pač pa v dobi, toda ne pod tri leta,

3. v primerih, v katerih je kazen ječe določena med pet in deset let, razsoditi tako na milejšo stopnjo kazni ječe kakor tudi kazen znižati po času, toda ne pod eno leto.

Ta izredna pravica olajšila je uporabna tudi pri tistih časnih kaznih na svobodi, ki naj stopijo na mesto zapretenih smrtnih kazni zaradi okolišnosti, da storilec ob času dejanja še ni bil dovršil starosti 20 let ali da je dejanje ostalo pri poskusu.

§ 310.

V utemeljevanju razsodbe je navesti, katere dejanske stvari in iz katerih razlogov jih smatra vojno sodišče za dokazane ali za nedokazane, nadalje je naštetih razloge, ki so bili merodajni za odločbo pravnih vprašanj in za sklepe o predlogih, ki so bili stavljeni v teku glavne razprave, toda zavrženi.

Ako se obtoženec obsodi, je oznameniti obtežilne in olajšujoče okoliščnosti.

Pri oprostilni sodbi je izrečno oznameniti tisti primer § 306, ki je služil za podlago oprostive.

§ 311.

Ako se obtoženec, zoper katerega se je že izrekla kazenska sodba spozna za krivega drugega kaznivega dejanja, storjenega, preden se je izrekla ona kazenska sodba, se je odmerjaje kazen za novo pojavljeno kaznivo dejanje primerno ozirati na kazen, ki je bila prisojena krivcu s prejšnjo razsodbo, tako da se z obema kaznima skupaj ne sme nikdar preseči za hujše kaznivo dejanje določena najvišja kazen. Na to se pa ni treba ozirati, kadar je zaradi novopojavljenega kaznivega dejanja razsoditi na smrtno kazen ali na dosmrtno kazen na svobodi.

H. Razglasitev sodbe.

§ 312.

Neposrednje, ko se razsodi, razglasi voditelj razprave na predsednikov poziv v javni sodni seji in v navzočnosti obtožitelja in obtoženca sodbo z bistvenimi razlogi vred.

Ako bi ne bilo mogoče takoj pismeno izdati sodbo in njene razloge, se mora to zgoditi najdalje v treh dneh, v postopku pred brigadnim sodiščem

v enem dnevu po razglasitvi; pri tem zadošča, da podpišeta sodbo (razloge) voditelj razprave in zapisnikar.

Ako obtoženec ni več navzoč, kadar se razglasi sodba, lahko predsednik odredi, da se pride k razglasitvi, ali po razglasitvi ukrene, da se sodba obtožencu protokolarno naznani po vojaškem sodniku.

Po razglasitvi sodbe je obtoženca poučiti o pravnih pomočkih, ki so pripustni zoper razsodbo.

Ko so se vzprejele obtoženčeve izjave, odloči vojno sodišče, zaslišavši obtožitelja, ali je obsojenca, ki je v prostosti, do nadaljnje odločbe (§ 175) ali dotlej, da pristojni poveljnik zaukaže izvršitev, deti v zavarovalni zapor ali ne.

§ 313.

Ako je izreklo vojno sodišče obsodbo na smrt, se posvetuje neposrednje po zaslišanju, obtoženca o tem, ali se poprime pravnih pomočkov, privzemši vojaškega pravdnika, ali je obsojenec vreden pomilostitve ali ne in katera kazen bi bila primerna namesto smrtnih kazni, če se pomilosti. O tem se stavljeni zapisnik je treba priložiti aktom.

I. Pisanje zapisnika.

§ 314.

O dogodkih in odločbah po § 274 in o glavni razpravi je sestaviti zapisnik, ki ga morajo podpisati voditelj razprave, zapisnikar in k razpravi eventualno privzeti tolmač, sicer bi bila sodba nična. Ta zapisnik naj obsega razen dneva in kraja razprave in oznamenila sodišča imena, šarže in vojaška krdela predsednika, udov vojnega sodišča, zapisnikarja in tolmača, obtožitelja, poškodovanca, zasebnega tožnika, obtoženca in njegovega zagovornika, potem zaupnikov, ki so bili privzeti k nejavni razpravi, naj posvedoči zakonito oznamenilo kaznivega dejanja po obtožbi, zaprisego udov vojnega sodišča, tek razprave, vse bistvene formalnosti postopka, zlasti navede, ali se je vršila razprava javno ali brez javnosti, katere priče in kateri izvedenci so bili zašlišani in kateri akti so bili prečitani, ali so priče in izvedenci bili zapriseženi ali iz katerih razlogov je zaprisega izostala, končno kateri predlogi so bili stavljeni in katere odločbe so se ukrenile med glavno razpravo.

Bistvene stvari izpovedb obtoženca in prič ali izvedencev je vzprejeti v zapisnik samo tedaj, kadar obsegajo te izpovedbe razlike, izpremembe ali dodatke k navedbam, podanim v aktih, ali če se te osebe zaslisijo prvič v glavni razpravi.

§ 315.

Obtožitelju in obtožencu je dano na voljo v varstvo svojih pravic zahtevati, da se doženejo posamezne točke v zapisniku. Voditelj razprave mora, kjer je na tem, da se dožene dobesedna oblika, na zahtevanje obtožitelja ali obtoženca takoj zaukazati, da se prečitajo posamezna mesta.

Ako se zdi voditelju razprave v postopku pred divizijskim sodiščem v važnih primerih primerno, lahko zaukaže stenografski zapis vseh ali posameznih izpovedb in govorov; na pravočasno zahtevanje vojaškega pravdnika ali obtoženca je to, če sploh mogoče, vedno odrediti, na obtoženčevo zahtevanje pa samo tedaj, če naprej na sodišču položi stroške te naredbe. Stenografske zapise je v treh dneh prenesti v navadno pisavo, jih predložiti voditelju razprave v preskušnjo in jih priložiti zapisniku.

Stenografa je treba zapriseči, preden se porablja (§ 84).

Sicer je pa obtožitelju, zasebnemu tožniku in obtožencu dano na voljo v sklenjeni zapisnik in njegove priloge vpogledovati in jih prepisati.

Gledé časa, v katerem mora biti spisan razpravni zapisnik, je zmislju primerno uporabljati določila § 312, odstavek 2, o odpravku sodbe.

Zapisnik je dokaz za to, ali so se izpolnjevale za glavno razpravo predpisane formalnosti; toda dopusten je protidokaz.

§ 316.

O posvetovanjih in glasovanjih vojnega sodišča med glavno razpravo in na koncu glavne razprave je v primerih, v katerih se je vojno sodišče umaknilo v posvetovalnico ali v katerih dá izprazniti sejno dvorano, pisati ločen zapisnik in podpisati ga morajo predsednik, voditelj razprave in zapisnikar.

Ta zapisnik je priložiti aktu zapečaten in vpogledati more vanj samo višje sodišče v postopku o pravnih pomočkah.

K. Glavna razprava se prekine in preloži.

§ 317.

Ako se glavna razprava prekine, se odloži na določen čas, ako se preloži, se odloži na nedoločen čas, ne da bi se določil nov rok.

Ako v tem poglavju niso omenjene izjeme, zaukaže, da se razprava prekine do štiriindvajset ur, predsednik, da se prekine za daljši čas ter da se preloži, zaukaže vojno sodišče.

§ 318.

Glavno razpravo je prekiniti ali preložiti razen v primerih, določenih v tem poglavju, še v naslednjih primerih:

1. če obtoženec oboli, preden je izvajal svoj zagovor, in se ne more izreči oprostilna ali na nepristojnost sodišča glaseča se sodba,

2. s poslednjimi pogoji, če oboli zagovornik med glavno razpravo, če se drug zagovornik ne more takoj privzeti in če gre za kazenski primer, v katerem je zagovor potreben ali zapovedan po mnenju vojnega sodišča,

3. ako priča ali izvedenec zaradi obolelosti ni v stanu podati izjave in ako smatra vojno sodišče izpovedbo ali mnenje za tako bistveno, da se glavna razprava ne more nadaljevati, ne da bi se priča ali izvedenec osebno zaslíšal,

4. ako smatra vojno sodišče, da je potrebno dobiti novo dakazilo, privzeti zagovornika ali natančneje pripraviti zagovor,

5. ako zadene nadaljevanje glavne razprave na nepremagljive težave.

Glavna razprava se lahko tudi prekine, da si oddahnejo osebe, ki se je udeležujejo.

§ 319.

Ako se glavna razprava preloži, se določi nov rok, se skliče vojno sodišče ter se pozovejo in postavijo drugi udeleženci po določenih XVII. poglavja.

Določitev roka nove glavne razprave pa ni navezana na rok, ki je določen v § 247, odstavek 2.

Kadar se glavna razprava prekine, je udeležnike pozvati za čas, določen za nadaljevanje glavne razprave s tem, da predsednik razglasi sklep. Ako se glavna razprava prekine na več nego štiriindvajset ur, se komandirajo udje vojnega sodišča in postavijo drugi v aktivni vojaški službi službujoči udeleženci, vstevši obtoženca, ki je v prostosti, na vnovično zaprosilo sodišča, v nujnem primeru pa na zaprosilo voditelja razprave.

Tako kadar se glavna razprava prekine kakor tudi kadar se preloži, je na novo določeno glavno razpravo, če ne nasprotujejo neodpravne ovire, komandirati iste ude vojnega sodišča (nadomestne sodnike), ki so sodelovali v prvi glavni razpravi.

§ 320.

Dokazovanje naj se ne ponovi, ako se vrši glavna razprava pred istimi udi vojnega sodišča in izza prve glavne razprave ni preteklo več nego osem dni.

Kadar se razprava prekine ali preloži čez osem dni, more ponovitev dokazovanja izostati samo tedaj, ako izza prekinjene ali preložene glavne razprave ni preteklo več nego en mesec in so udje vojnega sodišča ostali isti. Ako obtožitelj ali obtoženec ali ud vojnega sodišča v takem primeru predlaga, naj se dokazovanje ponavlja, odloča o tem vojno sodišče.

L. Vmesni prigodki.

§ 321.

Ako se pokaže z verjetnostjo, da je kaka priča v glavni razpravi vedoma krivo izpovedala, dá predsednik, poprašavši voditelja razprave, o njeni izpovedbi sestaviti zapisnik, ga potem, ko se je prečital in potrdil, podpisati po priči in jo, ako treba, tudi pripreti.

Ako se med glavno razpravo v sejni dvorani stori kaznivo dejanje, ki ga ni zasledovati samo na zahtevanje upravičenca, in ako se storilec pri tem

zasači pri dejanju samem, mora dati predsednik o prigodku sestaviti poseben zapisnik in krivca, ako treba, pripreti.

Ako je storilec pod vojskino ali deželnoobrambovsko kazenskosodno oblastjo, je o prigodku obvestiti predstojno mu poveljstvo ali najbližnje lokalno oblastvo skupne vojske ali deželne brambor in, ako treba, njim izročiti storilca.

Ako je storilec pod civilno kazensko sodno oblastjo, je stvar naznaniti pristojnemu civilnemu oblastvu. Presednikovemu preudarku je prepuščeno, ali se storilec hkratu izroči varnostnemu oblastvu.

Ako je obtoženec med glavno razpravo storil kaznivo dejanje, se uporabljajo določila §§ 293, odstavek 2 in 3, 295, 303 in 304, ako je za to dejanje osnovana vojskina kazenska sodna oblast; v vseh drugih primerih je zmislu primerno uporabljati določila 2. do 4. odstavka.

XIX. Poglavje.

Redni pravni pomočki in popravek.

1. Naslov.

Obča določila.

§ 322.

Redni pravni pomočki so: pritožba, priziv in ničnostna pritožba.

Pritožba se godi zoper odredbe in sklepe pristojnega poveljnika in sodišč, priziv in ničnostne pritožbe pa zoper sodbe.

§ 323.

Zoper odločbe vrhovnega vojaškega sodišča ni rednega pravnega pomočka.

§ 324.

Izjave, ki se nanašajo na vložbo ali umaknitev pravnih pomočkov zoper odredbe in sklepe, je vlagati na tistem oblastvu, ki je izdalo odredbo ali storilo sklep, izjave, ki se nanašajo na vložbo ali umaknitev pravnih pomočkov zoper sodbe, pa na vojnem sodišču ali, ako to sodišče ni več zbrano, na sodišču, kjer se je izrekla sodba.

Aktivne osebe moštva in aktivni gažisti, ki niso uvrščeni v činovni razred, morejo dajati na zapisnik izjave samo ustno in sicer, če so v prostosti, tudi pri svojem pristojnem poveljstvu.

Druge osebe, v številu vojaškega pravdnika in sodnega častnika ter zagovornika, lahko vlagajo svoje izjave pismeno ali jih dajejo ustno na zapisnik.

Obdolženci, ki so v zaporu, lahko dajejo svoje izjave vrhu tega na zapisnik pri častniku (nadzorstvenem častniku), kateremu je poverjeno vodstvo vojaške jetnišnice.

Zapisnik je sestaviti takoj, kadar se poda izjava; ako to ni mogoče, je v njem natančno navesti čas, kdaj se je podala izjava.

Nepravilno oznamenilo pravnega pomočka se ne more razlagati obdolžencu v škodo.

§ 325.

Za obtoženca ima tudi njegov zagovornik pravico vlagati pravne pomočke (§ 101). Isto pravico ima zakoniti zastopnik nedoletnega obtoženca celo zoper njegovo voljo.

Obtožitelj se lahko na zaukaz pristojnega poveljnika posluži pravnih pomočkov, ki mu pristojajo, tudi obtožencu v prid.

Vsak pravni pomoček ima moč, da se more izpodbijana odločba izpremeniti ali razveljaviti tudi obtožencu v prid.

Ako se je pravnega pomočka zoper sodbo poprijel v prid obtožencu njegov zakoniti zastopnik ali obtožitelj, ali ako je dvomljivo, ali obtoženec privoli v tak pravni pomoček, ki se ga je poprijel njegov zagovornik, ga je o tem obvestiti in poučiti, da se s to vložbo pravnega pomočka odlaga pravna moč sodbe in s tem izvršitev eventualno prisojene kazni.

§ 326.

Vložbi pravnega pomočka se lahko kdo odreče in pravni pomoček se lahko umakne tudi, preden poteče za zglasitev določeni rok. Če se kdo odreče pravnemu pomočku ali ga umakne, ima to moč, da preklic ni več dopusten.

Pravni pomoček, ki so ga vložili drugi upravičenci v prid obtožencu, se more umakniti samo z izrečnim privoljenjem obtoženca.

Pač pa se mora umakniti pravni pomoček, ki ga je vložil zagovornik, čim je obtoženec preklical svoje privoljenje za vložbo.

Ako se odloča o pravnem pomočku na podstavi ustne razprave, ni več dopustno umakniti ga po začetku razprave.

Pravne pomočke zoper sodbe, ki jih je vložila neupravičena oseba ali ki se vložijo, ko je pretekkel za zglasitev določeni rok ali ko se jim je dotičnik pravomočno odrekel, mora zavrniti sodišče, kjer se je izrekla sodba. Zoper to odločbo gre prosilcu pravnih pomočkov v treh dneh po obvestilu pritožba na višje sodišče. Ako to sodišče ugodí pritožbi, teče rok za izvršitev pravnega pomočka (§§ 337, odstavek 1, in 361), ako ni že podan, od dneva obvestila o odločbi.

Vse odločbe o pravnih pomočkih je opremiti z razlogi.

2. Naslov.

Pritožba.

§ 327.

Pritožba je dopustna samo v primerih, ki so izrečno ozamenjeni v zakonu.

S tem določilom se ne izpreminja pravica naznani ali izvenpravdno pritožiti se zoper osebe, ki so poklicane sodelovati v kazenskem postopku, zaradi kršenja njihove uradne in službene dolžnosti.

§ 328.

Oblastvo, zoper čigar odredbo ali sklep je naperjena pritožba, ji mora praviloma samo odpomoči, ako jo smatra za osnovano. Drugače je pritožbo predložiti oblastvu, ki je pristojno za odločbo.

§ 329.

Kolikor v tem kazenskem pravdnem redu niso ustanovljene izjeme, nima pritožba odločive moči. Toda tako tisto oblastvo, ki je izdalo izpodbijano odredbo ali odločbo, kakor tudi tisto, ki naj odloči o pritožbi, lahko zaukaže, da se odloži izvršitev.

To oblastvo lahko tudi zaukaže ali samo opravi ovedbe, ki se zdé potrebne za odločbo.

§ 330.

O pritožbi se odloči brez prejšnje ustne razprave.

Na vrhovnem vojaškem sodišču je treba vedno zaslišati generalnega vojaškega pravdnika, preden se odloči o pritožbi.

Ako se ugotovi pritožbi, je treba zaukazati, kar je potrebno v stvari.

3. Naslov.

Priziv.

4. Skupna določila.

§ 331.

Priziv se vrši zoper sodbe brigadnih sodišč in zoper sodbe divizijskih sodišč, izdane v prvi instanci.

§ 332.

Zoper sodbe brigadnih sodišč je dopusten priziv:

1. zaradi danih ničnostnih razlogov (§§ 358 do 360),

2. zaradi izreka o krivdi,

3. zaradi izreka o kazni.

Sodbe brigadnih sodišč na nepristojnost se morejo izpodbijati s prizivom samo tedaj, kadar so bile storjene v zmislu § 300, odstavek 1.

Priziva zoper izrek o kazni se je moči poprijeti obtožencu v škodo samo tedaj, kadar se je izredno polajšala kazen ali kadar se zoper predlog obtožitelja ni razsodilo na izgubo šarže; v prid obtožencu pa samo tedaj, kadar vojno sodišče ni itak že na podstavi pravice izredno polajšati kazen seglo pod najmanjšo mero zapretenih kazni in sploh, ako se je razsodilo na izgubo šarže za samostojno kazen ali v primerih, v katerih ta izguba ni brezpogojno zapretena.

§ 333.

Zoper sodbe divizijskih sodišč se je moči poprijeti priziva samo zaradi izreka o kazni, kolikor ni dan v § 358, točka 11, omenjeni ničnostni razlog, in samo s pogoji, ki so označeni v § 332, odstavek 3. V prid obtožencu je dopusten priziv zaradi izreka o kazni tudi tedaj, kadar vojno sodišče smrtne kazni s strelom ni izpremenilo v kazen na svobodi, do-

smrtne kazni na svobodi pa ne v časo (§ 309, točki 1 in 2).

§ 334.

Vložiti priziv v prid obtožencu ima pravico tako on sam kakor tudi v § 325 imenovane osebe, obtožencu v škodo pa obtožitelj in zasebni tožnik.

Zoper sodbo brigadnega sodišča, s katero izreka to sodišče nepristojnost vojnih sodišč, pristojna priziv tako sodnemu častniku in zasebnemu tožniku, kakor tudi obtožencu.

Pristojnost sodišča za vojsko, ki jo je imelo v mislih brigadno sodišče, lahko s prizivom izpodbija tako sodni častnik kakor tudi obtoženec.

§ 335.

Doba za zglasitev priziva je tri dni po razglasitvi sodbe.

Za obtoženca, ki ni bil navzoč ob razglasitvi sodbe, se začne doba z dnem, ki sledi času, ko se je sodba naznanila obtožencu.

Za zagovornika in zakonitega zastopnika obtoženca teče doba od tistega časa, s katerim se začne za obtoženca.

Osebam, ki imajo pravico vložiti priziv, je na njihovo zahtevanje čim prej vročiti poverjen prepis sodbe z razlogi vred.

§ 336.

Pravočasna zglasitev priziva ima odloživo moč.

Izpust osebe, ki jo je oprostilo brigadno sodišče, ali obtoženca iz zapor, kateremu se je prestani preiskovalni zapor v sodbi brigadnega ali divizijskega sodišča zaračunal za kazen, pa se odloži samo zaradi priziva obtožitelja in sicer samo tedaj, ako je obtožitelj zglasil priziv takoj po razglasitvi sodbe in ako pristojni poveljnik ne zaukaže obtoženca izpustiti v prostost (§ 182).

Ako je priziv naperjen samo zoper izmero kazni, lahko obsojenec nastopi kazen na svobodi, preden nastopi pravna moč sodbe, ako se po § 419 ne zaukaže odlog nastopa kazni iz ozirov vojaške službe. Častniki in zenačenci pa, ki so bili obsojeni na kazen ječe, je ne morejo nastopiti, preden sodba ne dobi pravne moči.

§ 337.

Kdor je zglasil priziv, ima pravico v petih dneh po preteku zglastvenega roka izročiti izvod razlogov priziva ali ga dati na zapisnik (§ 324).

Iz zglastitve ali izvršitve priziva se mora dati jasno spoznati, s katerimi točkami sodbe meni prizivnik, da se mu godi krivica (§ 332, točke 1 do 3), in katerih ničnostnih razlogov se hoče eventualno poprijeti in s katerimi dejanskimi okolnostmi, ki jih je oznameniti posamez in razločno, bodi osnovana zatrjevana ničnost, drugače naj se višje sodišče ne ozira na priziv ali na ničnostne razloge. Nedostatek, ki je v tem oziru v zglastitvi ali izvršitvi priziva obtoženca, pa je odpraviti kolikor mogoče s tem, da se obtoženec sodno zasliši.

Priziv in njegovi razlogi se lahko izpremené ali popolnijo v dobi, ki je odprta za vložbo izvršitve priziva.

Prizivnik lahko naznani v zglastitvi ali izvršitvi priziva zoper sodbe brigadnih sodišč tudi nove dejanske stvari ali dokazila ter natančno navede vse okolnosti, ki služijo za presojanje njihove važnosti,

§ 338.

O zglastitvi priziva in o vložbi izvršitve je treba obvestiti nasprotnika.

Ta lahko v treh dneh po obvestilu na sodišču vpogleda in prepiše spise (zapisnike), nanašajoče se na zglastitev in izvršitev, ter vloži protiižjavo k aktom ali jo dá na zapisnik (§ 324).

V tej protiižjavi lahko, če se je prizivnik poslužil pravice, ki mu gre po § 337, zadnji odstavek, tudi s se strani predlaga dobavo novih dokazil ter dokaže njihovo važnost.

§ 339.

Ko je došla protiižjava ali ko se ji je dotičnik odrekal, ali po preteku tridnevnega roka, je akte predložiti sodišču višje instance.

B. Nadaljnji postopek ob prizivu zoper sodbe brigadnih sodišč.

§ 340.

Priziv je poslati najprej vojaškemu pravdniku na vpogled.

Divizijsko sodišče mora priziv zavrnuti, ker je nedopusten:

1. ako se ga je poprijela za to neupravičena oseba ali ako je bil vložen prepozno ali potem, ko se je prizivnik veljavno odrekal pravnemu pomočku,

2. ako točk, zoper katere je naperjen, ni razločno spoznati ali ako ničnostni razlogi, zaradi katerih samih je bil vložen, niso oznamenjeni posamez in določno in se ta nedostatek ni mogel odpraviti s sodnim zaslišanjem obtoženca, ki se poprime priziva.

Zoper to odrebo, ki jo je naznani tudi vojaškemu pravdniku, gre prizivniku v treh dneh po obvestilu pritožba na vrhovno vojaško sodišče.

Divizijsko sodišče lahko odredi tudi popolnitev aktov ali zahteva pojasnila od brigadnega sodišča.

§ 341.

Ako se pripusti priziv, mora divizijsko sodišče preskusiti, ali so važna po §§ 337 in 338 naznana nova dejanstva in dokazila. Ako so nevažna, mora sodišče takoj zavrnuti predlog dokaza.

Dokazi, ki jih je vzprejelo že brigadno sodišče, se ponavljajo samo tedaj, kadar se zdi sodišču ta ponovitev potrebna zaradi bistvenih pomislekov proti pravilnosti tega, kar se je dognalo v sodbi prve instance.

Ako je potrebno na novo vzprejeti ali ponoviti dokaze, lahko dá sodišče to opraviti po okolnostih tudi po sodniku, odposlanem za to; pri tem je zmislju primerno uporabljati določila § 251, odstavek 3. Drugače se vzprejemanje dokazov pridružuje vzklicni razpravi.

§ 342.

Ako je bil priziv vložen samo zaradi izreka o kazni in ako ni potrebno novo vzprejemanje dokazov pred prizivnim sodiščem, odloči to sodišče v nejavni seji, katere se udeleži razen udov prizivnega sodišča in zapisnikarja samo vojaški pravdnik, ko so se

zapisegli nestalni sodniki, ko se je sprejelo poročilo in predlog voditelja razprave in ko se je zaslíšal vojaški pravdnik. Odloči se, ako odloča prizivno sodišče samo v stvari, s sodbo, sicer pa s sklepom.

§ 343.

Ako ni dan nobeden v § 340, odstavek 2, in 342 omenjenih primerov, zaukaže divizijsko sodišče o prizivu in sicer tudi, kolikor je naperjen zoper izrek o kazni, javno prizivno razpravo. Določi kraj in čas razprave, ukrene sestavo prizivnega sodišča in potrebne pozive prič in izvedencev (§ 247, odstavka 5 in 6).

V tistih primerih, v katerih smatra sodišče, da je potrebna navzočnost obtoženca za poizvedovanje po resnici, ukrene, da se obtoženec privede ali pozove (§ 247, odstavka 1 in 2), drugače pa je obtoženca obvestiti o določenem roku najkasneje tri dni poprej s pristavkom, da mu je dano na voljo osebno priti na vzklicno razpravo ali se dati zastopati po zagovorniku, obtoženca, ki je v zaporu, pa s pristavkom, da sicer nima pravice biti navzoč, da pa se lahko dá zastopati po zagovorniku.

Zagovornika je obvestiti o roku razprave hkratu z obtožencem, ako je sodišču znan ob času, ko se določi razprava. Na podstavi § 88, odstavek 2, postavljenega zagovornika je treba pozvati na razpravo (§ 280, odstavek 3).

Vojaškega pravdnika je pravočasno obvestiti o roku razprave.

Zasebnega tožnika in poškodovanca je pravočasno obvestiti o zaukazani razpravi s pripomnjo, da jima je dano na voljo priti na njo. Ako je vložil priziv zasebni tožnik ali zakoniti zastopnik obtoženca, mu je treba pravočasno naznaniti rok razprave s pristavkom, da se bo o prizivu razsodilo po zakonu, tudi če izostane, oziraje se na to, kar je navedeno v izvršitvi priziva.

V ostalem je zmislu primerno uporabljati določila §§ 248, 249 in 253 za pripravo prizivne razprave.

§ 344.

Na vzklicno razpravo je zmislu primerno uporabljati določila XVIII. poglavja, kolikor niso v §§ 345 do 351 določene razlike.

§ 345.

Vzklicna razprava se mora vršiti v navzočnosti vojaškega pravdnika.

Ko so zapriseženi nestalni sodniki in ko so se oklicale morda pozvane priče in izvedenci, poda voditelj razprave ali za sosodnika privzeti častnik za pravosodno službo v odsotnosti prič in izvedencev poročilo, ki naj ne obsega niti mnenj niti predlogov, temveč naj obsega samo dejanske okolnosti primera in dosedanji tek stvari, kolikor je to potrebno za presojanje priziva, nadalje bistvene stvari prizivnih izvajanj in iz njih podajajoče se sporne točke.

Tisti del sodbe prve instance, ki se nanaša na prizivne točke, z razlogi vred je prečitati vsakčas in, ako se zdi voditelju razprave namenu primerno, tudi o glavni razpravi prve instance sestavljeni zapisnik.

§ 346.

Nato se zaslíši obtoženec, če je navzoč, potem sledi zaslíševanje morda pozvanih prič in izvedencev in drugo vzprejemanje dokazov.

Ob poročanju in vzprejemanju dokazov se lahko prečitajo zapisniki o izpovedbah soudeležencev, prič in izvedencev, ki so bili zaslíšani pred vojnim sodiščem na brigadnem sodišču, pa niso bili pozvani na vzklicno razpravo, brez ozira na pogoje § 288. Tudi izpovedba nedošlega obtoženca ter vsi tisti spisi se lahko prečitajo v vzklicni razpravi, katere je dopustno prečitati v glavni razpravi v prvi instanci.

§ 347.

Ko je sklenjeno vzprejemanje dokazov, se pozove tisti, ki je vložil priziv ali ki ga mora zastopati, najga utemelji, in potem se pozove nasprotnik, naj odgovori. Vojaški pravdnik ima pravico izjaviti svoje mnenje tudi tedaj, kadar je zasebni tožnik vložil priziv. Došlemu obtožencu (zagovorniku, zakonitemu zastopniku) gre pravica zadnje izjave.

§ 348.

Prizivno sodišče mora dati svoji odločbi v podstavo v prvi instanci in eventualno po § 341 vzprejete dokaze. Odloča se s sodbo.

Prizivno sodišče razsoja, ako ne smatra, da je priziv zavrniti kakor nedopusten (§ 337, odstavek 2, § 340, odstavek 2) ali kakor neutemeljen, ne da bi bilo vezano na stavljene predloge, v stvari sami po predpisih, veljajočih za razsojanje divizijskih sodišč v prvi instanci, ako ni v naslednjem kaj drugega zaukazanega.

§ 349.

Ako je dan eden izmed ničnostnih razlogov, navedenih v § 358, točke 1 do 5, je ovreči sodbo brigadnega sodišča in odkazati stvar v vnovično razpravljanje v prvo instanco.

Ako je brigadno sodišče krivično domnevalo svojo stvarno pristojnost (§ 358, točka 6), naj prizivno sodišče razveljavi sodbo in stvar odstopi pristojnemu oblastvu, ako je pa za to stvar pristojno divizijsko sodišče v prvi instanci, lahko razsodi v stvari samo na predlog vojaškega pravdnika s privoljenjem obtoženca in izpolnjuje pogoje § 302, odstavek 3.

Ako je brigadno sodišče krivično izreklo svojo nepristojnost ali obtožbe ni rešilo popolnoma (§ 358, točki 6 in 7), mu naroči prizivno sodišče, naj izvede razpravo in izreče sodbo, ki se mora v poslednjem primeru omejiti na nerešene ostale točke v obtožbi.

Prizivnemu sodišču pa je v primerih odstavkov 1 in 3 dano na voljo, da takoj ali v poznejši seji samo razsodi o stvari in, ako treba, ponovi ali dopolni v prvi instanci opravljeno razpravo in izboljša pomanjkljivo najdeno pravdo delo.

§ 350.

Prizivno sodišče preskuša sodbo samo toliko, kolikor je izpodbijana.

Ako se pa sodišče prepriča zaradi priziva, ki ga je vložil kdorkoli, da od brigadnega sodišča domnevana stvarna pristojnost ni utemeljena (§ 358, točka 6), da se je zakon nepravilno uporabljal na škodo obtožencu (§ 358, točke 9 do 11) ali da so isti razlogi, na katerih sloni njegova odredba v prid obtožencu, tudi soobtožencu v prid, mora prizivno sodišče uradoma postopati tako, kakor da bi se bil vložil tak priziv. Pri tem lahko prizivno sodišče zaslišavši vojaškega pravdnika v nejavni seji (§ 342)

odloči takoj tudi tedaj, ako smatra soglasno, da kazenskosodna oblast vojske ni osnovana, ali ako vojaški pravdnik privoli v odločbo, če se je zakon nepravilno uporabil v škodo obtožencu.

Ako se je priziv vložil zgolj v prid obtožencu, ne more niti prizivno sodišče niti brigadno sodišče, kateremu se je vrnila stvar v zmislu § 349 v vnovično razpravljanje, prisoditi obtožencu hujše kazni, nego jo je bila izrekla prva sodba.

§ 351.

Brigadno sodišče mora obtožencu naznaniti odločbo prizivnega sodišča, ako se ni v javni razpravi itak razglasila v njegovi navzočnosti.

O odločbi prizivnega sodišča mora brigadno sodišče nadalje obvestiti tudi zasebnega tožnika in zakonitega zastopnika obtoženca tedaj, ako sta vložila priziv in ako se ni odločilo v vzkladni razpravi.

§ 352.

Zoper sodbe divizijskih sodišč o prizivu, ki jim je došel po spredaj stoječih določilih, se vrši, izvzemši tisti primer § 349, odstavek 2, v katerem sodi divizijsko sodišče v prvi instanci, samo ničnostna pritožba v obrambo zakona.

C. Nadaljnji postopek ob prizivu zoper sodbe divizijskih sodišč.

§ 353.

Vrhovno vojaško sodišče lahko na priziv, ki mu je došel, tudi izven seje odredi, naj se popolnijo akti, in zahteva pojasnila od sodišča prve instance ali pristojnega poveljnika.

O prizivu odloči vrhovno vojaško sodišče v nejavni seji (§ 64), katere se udeleži razen udov senata in zapisnikarja samo generalni vojaški pravdnik, ko so se zaprisegli nestalni udje senata, ko se je sprejelo poročilo in predlog za poročevalca postavljenega svetnika in ko se zasliši generalni vojaški pravdnik. Odloči se, ako odloči vrhovno vojaško sodišče o stvari sami, v obliki sodbe, sicer pa s sklepom.

§ 354.

Ako smatra vrhovno vojaško sodišče, da priziva ni zavrniti kakor nedopustnega, mora odločiti v stvari sami; pri tem se mora omejiti na točke, zoper katere je naperjen priziv, in pri tem dati v podstavo izrek vojnega sodišča o krivdi obtoženca in o kazenskem določilu, ki ga je uporabiti. Ako zniža kazen v prid enemu ali več soobtožencev iz razlogov, ki so tudi drugim v prid, mora uradoma postopati tako, kakor da bi bili tudi ti soobtoženci vložili priziv.

Ako se vrhovno vojaško sodišče prepriča zaradi priziva, ki ga je vložil kdorkoli, da od divizijskega sodišča domnevana vojskna kazenskoodna oblast ni osnovana (§ 358, točka 6) ali, da se je zakon nepravilno uporabljal na škodo obtožencu (§ 358, točke 9 do 11), mora uradoma postopati tako, kakor da bi se bil ničnostni razlog, ki pride v poštev, uveljavil v ničnostni pritožbi. Pri tem lahko, ne da bi bilo treba izpremeniti sestavo senata, zaslišavši generalnega vojaškega pravdnika, takoj odloči, ako smatra soglasno, da je dan ničnostni razlog stvarne nepristojnosti, ali ako generalni vojaški pravdnik privoli v odločbo, če se je zakon nepravilno uporabil v škodo obtožencu.

Ako se je priziv vložil zgolj v prid obtožencu, ne more vrhovno vojaško sodišče obtožencu prisoditi hujše kazni, nego jo je bila izrekla prva sodba.

§ 355.

Ako je prizivnik ali druga upravičena oseba razen priziva vložila tudi ničnostno pritožbo, odloči vrhovno vojaško sodišče po njeni rešitvi, ali ako se ničnostna pritožba razpravlja v nejavni seji, ob njeni rešitvi v nejavni seji tudi o prizivu, zaslišavši generalnega vojaškega pravdnika.

§ 356.

Odločbo vrhovnega vojaškega sodišča naznani obtožencu divizijsko sodišče.

Zasebnega tožnika in zakonitega zastopnika, ki sta vložila priziv, obvesti divizijsko sodišče o odločbi vrhovnega vojaškega sodišča.

Ako se glasi sodba, ki jo je izreklo vrhovno vojaško sodišče, ali sodba prve instance, ki je postala

pravomočna z odločbo tega sodišča, na smrtno kazen, pošlje vrhovno vojaško sodišče akte, preden jih vrne, vojnemu ministru, da dobi sklep Njegovega Veličanstva. Aktom je priložiti mnenje o morda danih razlogih milosti, ki ga sestavi vrhovno vojaško sodišče v nejavni seji, zaslišavši generalnega vojaškega pravdnika.

4. Naslov.

Ničnostna pritožba. Ničnostna pritožba v obrambo zakona.

A. Ničnostna pritožba.

§ 357.

Ničnostna pritožba ima mesto zoper sodbe divizijskih sodišč, izrečene v prvi instanci.

Vloži se lahko tako v prid kakor v škodo obtožencu, toda vedno le zaradi enega izmed ničnostnih razlogov, naštetih v § 358.

Vložiti ničnostno pritožbo v prid obtožencu imajo pravico on sam, kakor tudi v § 325 imenovane osebe, v škodo obtožencu pa vojaški pravdnik in zasebni tožnik.

Zoper sodbo divizijskega sodišča, ki se glasi na nepristojnost, gre ničnostna pritožba tako vojaškemu pravdniku in zasebnemu tožniku kakor tudi obtožencu.

Od divizijskega sodišča domnevano pristojnost sodišča za vojsko lahko izpodbijata z ničnostno pritožbo obtoženec in vojaški pravdnik.

§ 358.

Ničnostni razlogi so:

1. ako vojno sodišče ni bilo pravilno sestavljeno, ako niso bili vsi sodniki navzoči pri celi razpravi ali ako se je odločbe udeležil po zakonu izključen sodnik ali sodnik, čigar pravočasna odklonitev je bila opravljena,

2. ako se je glavna razprava vršila v zagovornikovi odsotnosti, če je zagovor potreben, ali v odsotnosti druge osebe, koje navzočnost proglašja zakon za brezpogojno potrebno,

3. ako se je kršil ali zanemarjal tak predpis, čigar izpolnjevanje predpisuje zakon izrečno, ker je postopek sicer ničen, ali ako se je kljub pritožnikovemu upor v glavni razpravi prečital spis o ovedbenem ali poizvedbenem dejanju, ki je po zakonu nično.

4. ako se med glavno razpravo ni razsodilo o pritožnikovem predlogu ali ako so se z vmesno razsodbo, izrečeno proti njegovemu predlogu, zanemarjali ali nepravilno uporabljali zakoni ali načela postopka, ki jih je treba izpolnjevati po bistvu postopka, zagotavljačega kazensko zasledovanje in zagovor, ali ako se je zagovor z odredbo predsednika nezakonito omejil v točki, ki je bistvena za odločbo,

5. ako je izrek vojnega sodišča o odločilnih dejanskih stvareh (§ 307, točki 6 in 7, in § 308, točke 1 do 6) nerazločen, nepopoln ali sam s seboj v protislovju, ako za ta izrek niso navedeni razlogi ali ako so navedbe razlogov o vsebini listin, ki so priložene aktom, ali o sodnih izpovedbah v znatnem protislovju z listinami ali z zasliševalnimi in sejnimi zapisniki samimi,

6. ako je vojno sodišče po krivici domnevalo svojo stvarno pristojnost ali izreklo svojo nepristojnost,

7. ako sodba obtožbe ne reši popolnoma ali

8. jo je prekoračila proti predpisu § 302,

9. ako se je z izdanim izrekom o prašanju,

a) ali osnuje dejanje, katerega je obdolžen obtoženec, hudodelstvo ali pregrešek ali drugo kaznivo dejanje, ki spada k pristojnosti sodišča za vojsko,

b) ali so dane okoliščine, s katerimi je izključena kaznivost dejanja ali je prenehala ali je izključeno njega zasledovanje,

c) ali nedostaje potrebne obtožbe ali potrebnega naročila pristojnega poveljnika, naj se dvigne obtožba,

d) ali se je začel postopek brez za to potrebne zahteve zasebnega tožnika ali se je nadaljeval zoper njegovo voljo,

kršil ali nepravilno uporabil zakon, pravno načelo, vojaški službeni predpis ali načelo vojaške službe,

10. ako se je dejanje, ki je podlaga odločbe, z napačno razlago zakona, pravnega načela, vojaškega službenega predpisa ali načela vojaške službe kaznovalo po kazenskem določilu, ki se ne uporablja nanje,

11. ako je vojno sodišče odmerjaje kazen prekoračilo svojo kazensko oblast ali meje kazenskega postavka, kolikor je osnovan z obtežilnimi ali olajšujočimi okoliščini, navedenimi v vojaškem kazenskem pravu, ali ako je prestopilo meje pravice, ki mu gre, da premeni ali olajša kazni, ali je kršilo ali napačno uporabilo določila §§ 379, odstavek 3, in 400, odstavek 4.

§ 359.

V § 358, točki 3 in 4, omenjenih ničnostnih razlogov se ni moči poprijeti v prid obtožencu, ako se dá brezdvomno spoznati, da kršenje oblike ni moglo imeti obtožencu škodljivega vpliva na odločbo. V škodo obtožencu se jih je mogoče poprijeti samo, ako se dá spoznati, da je kršenje oblike moglo imeti obtožbo krateč vpliv na odločbo in razen tega, ako se je zoperstavljal vojaški pravdnik, zahteval odločbo vojnega sodišča in si je takoj pridržal ničnostno pritožbo, ko se je ta odločba odrekla ali razglasila.

Zoper oprostitelno sodbo se je moči v prid obtožencu poprijeti ničnostne pritožbe samo iz ničnostnih razlogov, naštetih v § 358, točki 9 a in 10, in samo tedaj, ako se je oprostitev izrekla, ker so dane take okoliščine, ki izključujejo ali odpravljajo kaznivost dejanja.

§ 360.

Ako se je kršil predpis o postopku, ki služi obtožencu v prid, se iz istega razloga ne more vložiti ničnostna pritožba obtožencu v kvar.

§ 361.

Na zglasitev in izvršitev ničnostne pritožbe, na vlaganje protiizjav in na predložbo aktov vrhovnemu vojaškemu sodišču je zmislu primerno uporabljati ustrezna določila §§ 335, 337, odstavki 1 do 3, § 338, odstavka 1 in 2, in § 339, prav tako § 353, odstavek 1, kadar vrhovno vojaško sodišče zaukaže dopolniti akte.

§ 362.

Pravočasna zglasitev ničnostne pritožbe ima odloživo moč.

§ 336, odstavek 2, se uporablja zmislu primerno.

§ 363.

V nejavni seji (§ 353, odstavek 2) je v senatu, sestavljenem v zmislu § 64, ko so zapriseženi nestalni udje senata in ko se je zasllišal generalni vojaški pravdnik, posvetovati, ako generalni vojaški pravdnik ali za poročevalca postavljeni svetnik predlaga eno izmed odločb, oznamenjenih v §§ 364 in 365.

§ 364.

Ob posvetovanju v nejavni seji se lahko ničnostna pritožba takoj zavrne:

1. ako se spozna za nedopustno, to je, ako jo je vložila neupravičena oseba ali ako je bila vložena prepozno, ako je bila vložena potem, ko se je pritožnik veljavno odrekel temu pravnemu pomočku, ali ako v ničnostni pritožbi ni nobeden izmed ničnostnih razlogov, naštetih v § 358, oznamenjen razločno in določno, zlasti ako dejanska okolnost, ki bodi ničnostni razlog, ni navedena izrečno in z razločnim opozorilom (§ 340, odstavek 2, točka 2),

2. ako se je uveljavljani ničnostni razlog že odstranil z odločbo vrhovnega vojaškega sodišča, ki se je izrekla o isti stvari,

3. ako se opira ničnostna pritožba na ničnostne razloge, navedene v § 358, točke 1 do 8, in ako smatra za posvetovanje določeni senat soglasno, da jo je zavreči kakor očitno neosnovano, ne da bi jo bilo treba nadalje pretresovati.

§ 365.

V nejavni seji o ničnostni pritožbi, vloženi v prid obtožencu, se lahko, če privoli generalni vojaški pravdnik, pritožbi takoj ugoti, ako se pokaže, da se ni moči ogniti zaukazu nove glavne razprave, da pa še naj ne nastopi odločba vrhovnega vojaškega sodišča v stvari sami.

V nejavni seji se lahko nadalje zaukaže, da je treba dobiti dejanska pojasnila o zatrjevanem kršenju oblike.

§ 366.

V nejavni seji se odloči, ako odloči vrhovno vojaško sodišče v stvari sami, v obliki sodbe, sicer pa s sklepom.

§ 367.

Ako niso dani v §§ 364 in 365 navedeni pogoji ali ako se v nejavni seji po § 364, točka 3, ne doseže soglasnost, določi predsednik vrhovnega vojaškega sodišča razpravo, za katero se gledé javnosti in vzdrževanja reda zmislu primerno uporabljajo določila §§ 256 do 272.

§ 368.

Rok razprave je treba pravočasno naznaniti generalnemu vojaškemu pravdniku.

Obtoženca je o določenem roku obvestiti najkasneje osem dni pred rokom s pristavkom, da mu je na voljo dano priti osebno na razpravo ali se dati zastopati po zagovorniku, obtoženca, ki je v zaporu, pa s pristavkom, da sicer nima pravice biti navzoč, da pa se lahko dá zastopati po zagovorniku.

Zagovornika je obvestiti o roku razprave hkratu z obtožencem, ako je znan sodišču. Na podstavi § 88, odstavek 1 ali 2, postavljenega zagovornika je treba pozvati na razpravo.

Zasebnega tožnika in poškodovanca je pravočasno obvestiti o zaukazani razpravi s pripomnjo, da jima je dano na voljo priti na njo. Ako je vložil ničnostno pritožbo zasebni tožnik ali zakoniti zastopnik obtoženca, ga je treba pravočasno obvestiti o zaukazani razpravi s pristavkom, da se bo o pritožbi razsodilo po zakonu, tudi če izostane, oziraje se na to, kar je navedeno v izvršitvi pritožbe.

§ 369.

Razprava se mora vršiti v navzočnosti generalnega vojaškega pravdnika in, ako je zagovor potreben, v navzočnosti zagovornika.

Razprava se začne, ako je senat sestavljen po § 67, točka 1, s tem, da senatni predsednik zaprišeže nestalne ude (§ 276).

Po tej zaprisegi ali, ako je senat sestavljen po § 67, točka 2, takoj po začetku razprave poda za

poročevalca določeni svetnik vrhovnega vojaškega sodišča na predsednikov poziv opis dosedanjega teka kazenskega postopka in oznameni ničnostne razloge, ki jih je postavil pritožnik, in iz njih podajajoče se sporne točke, ne da bi se izrazil o odločbi, ki jo je izreči.

§ 370.

Po poročevalčevem govoru dobi besedo pritožnik, in sicer ako je vložil pritožbo vojaški pravdnik, generalni vojaški pravdnik, da utemelji pritožbo, in potem nasprotnik, da odgovori. Generalni vojaški pravdnik ima pravico izraziti svoje mnenje tudi tedaj, če je zasebni tožnik vložil ničnostno pritožbo. Obtožencu in njegovemu zagovorniku gre vsekakor pravica zadnje izjave. Ako obtoženec, zagovornik, zakoniti zastopnik ali morda nastopajoči zasebni tožnik ni prišel, je prečitati njihov pritožni spis ali protizvajanje. Ako je zagovor potreben, je razpravo, če zagovornik ni prišel ali se je odstranil predčasno, prekiniti ali preložiti, ako ni mogoče takoj privzeti drugega zagovornika (§ 268, odstavek 2). Z redno pozvanim zagovornikom, ki je izostal neopravičeno, ali z zagovornikom, ki se je odstranil predčasno, je ravnati po § 280, odstavek 3.

Ko so govori končani, izjavi predsednik, da je razprava sklenjena, in senat se umakne v posvetovalnico.

V ostalem se na razpravo na vrhovnem vojaškem sodišču primerno uporabljajo določila §§ 296, 297, odstavka 2 in 3, in § 298, potem §§ 317, 319 in 321, odstavki 2 do 4.

§ 371.

Vrhovno vojaško sodišče odloča neodvisno od stavljenih predlogov v obliki sodbe.

Ako smatra vrhovno vojaško sodišče ničnostno pritožbo za nedopustno (§ 364, točki 1 in 2) ali za neosnovano, razsodi, da se ji ne ugodi.

Ako je ničnostna pritožba osnovana, je sodbo, kolikor je izpodbijana ali prizadeta z ničnostnim razlogom, ovreči in po različnosti ničnostnih razlogov razsoditi in nadalje postopati po naslednjih predpisih:

1. ako je dan eden izmed ničnostnih razlogov, navedenih v § 358, točke 1 do 5, zaukaže vrhovno vojaško sodišče vnovično glavno razpravo in odkaže stvar nazaj sodišču prve instance.

2. Ako je vojno sodišče po krivici domnevalo sodno pristojnost vojske (§ 358, točka 6), odstopi vrhovno vojaško sodišče kazensko stvar pristojnemu oblastvu in sklepa hkratu o tem, ali je preiskovalni zapor obtoženca ohraniti v moči ali ne (§ 300, odstavek 3).

3. Ako je vojno sodišče po krivici izreklo svojo nepristojnost ali ni popolnoma rešilo obtožbe (§ 358, točki 6 in 7), naroči vrhovno vojaško sodišče sodišču vnovično razpravo in razsodbo, ki se mora v poslednjem primeru omejiti na nerešeno ostale točke.

4. V vseh drugih primerih razsodi vrhovno vojaško sodišče v stvari sami dajoč svoji odločbi v podstavo tiste dejanske stvari, ki jih je dognalo vojno sodišče, ne da bi bilo prekoračilo obtožbo (§ 358, točka 8). Ako pa vrhovno vojaško sodišče smatra, da v sodbi in njenih razlogih niso dognane tiste dejanske stvari, ki jih je bilo, pravilno uporabljaje zakon, dati razsodbi v podstavo, odkaže stvar v vnovično razpravo in odločbo sodišču prve instance.

V primerih točk 1 in 4 se lahko posluži vrhovno vojaško sodišče po svojem preudarku svoje pravice delegovanja.

§ 372.

Ako je bila ničnostna pritožba naperjena samo zoper posamezne v sodbi obsežene odredbe in ako smatra vrhovno vojaško sodišče, da se dajo te odredbe ločiti od vsebine cele sodbe, mu je dano na voljo samo deloma ovreči izpodbijano sodbo. Isto velja tudi, ako je več kaznivih dejanj podlaga izpodbijane sodbe in se ničnostna pritožba omejuje samo na postopek ali presojanje posameznih izmed njih, hkratu pa se dá izvesti potrebno delovito ponavljanje postopka ali tudi brez njega vnovičen izrek o tem posameznem kaznivem dejanju.

§ 373.

Vrhovno vojaško sodišče se mora omejiti na ničnostne razloge, katerih se je tožnik poprijel izrečno ali vsaj razločno kazaje nanje. Ako se pa

prepriča zaradi ničnostne pritožbe, ki jo je vložil kdorkoli, da od divizijskega sodišča domnevana vojskina kazenskosaodna oblast ni osnovana (§ 385, točka 6), da se je zakon uporabljal napačno na škodo obtožencu (§ 358, točke 9 do 11) ali da so isti razlogi, na katerih sloni njegova odredba obtožencu v prid, tudi soobtožencu v prid, mora uradoma in ne da bi bilo treba izpremeniti sestavo senata, postopati tako, kakor da bi se bil uveljavil tudi ničnostni razlog, ki pride v poštev.

Pri tem lahko vrhovno vojaško sodišče v nejavni seji (§ 363), zaslišavši generalnega vojaškega pravdnika takoj odloči tudi tedaj, ako smatra soglasno, da vojskina kazenskosaodna oblast ni osnovana ali, ako generalni vojaški pravdnik privoli v odločbo, če se je zakon napačno uporabil v škodo obtožencu.

Ako se je ničnostna pritožba vložila zgolj v prid obtožencu, ne more vrhovno vojaško sodišče obtožencu prisoditi hujše kazni, nego jo je bila izrekla izpodbijana sodba.

§ 374.

V primerih §§ 371 do 373 izrečeno sodbo vrhovnega vojaškega sodišča mora senatni predsednik z bistvenimi razlogi vred ustno razglasiti, ko se je senat vrnil v sodno dvorano (§ 312). Ob izdaji sodbe in ob pisanju zapisnikov je zmislu primerno rabiti predpise, ki so v §§ 307 do 310, potem 312, odstavek 2, in 314 do 316, toda pismena izdaja rabsodbe in razlogov sodbe se lahko v težavnih primerih odloži na najdalje osem dni po razglasitvi sodbe.

§ 375.

V nejavni seji (§ 364 in 365) izrečeno ter v navzočnosti obtoženca razglašeno odločbo vrhovnega sodišča naznani obtožencu divizijsko sodišče.

O odločbi, izrečeni v nejavni seji, mora divizijsko sodišče obvestiti tudi zasebnega tožnika in zakonitega zastopnika, ki sta vložila ničnostno pritožbo.

Ako se glasi sodba, ki jo je izreklo vrhovno vojaško sodišče, ali sodba prve instance, ki je postala pravomočna z odločbo tega sodišča, na smrtno kazen, pošlje vrhovno vojaško sodišče akte, preden se vrnejo, vojnemu ministru, da dobi sklep Njegovega Veličanstva. Aktom je priložiti mnenje o morda

danih razlogih milosti, ki ga sestavi vrhovno vojaško sodišče v nejavni seji, zaslišavši generalnega vojaškega pravdnika.

B. Ničnostna pritožba v obrambo zakona.

§ 376.

Generalni vojaški pravdnik lahko vložil po naročilu vojnega ministra ničnostno pritožbo v obrambo zakona zoper pravomočne sodbe brigadnih in divizijskih sodišč, ki sloné na prekršku ali napačni uporabi zakona, ter zoper vsak nezakoniti sklep ali postopek takega sodišča, za katerega izve, tudi tedaj, ako se v zakonitem roku nobena stranka ni poslužila pravnega pomočka ničnostne pritožbe.

Pristojni poveljniki morajo vojnemu ministru naznanjati tiste primere, o katerih menijo, da so pripravi za tako ničnostno pritožbo.

§ 377.

Razprava o ničnostni pritožbi, vloženi v obrambo zakona, se ravna vobče po predpisih, danih v §§ 367 do 374, toda z razliko, da se razprave udeležuje samo generalni vojaški pravdnik; zaradi tega se o roku razprave ne obveščajo niti obtoženec niti druge osebe.

§ 378.

Ako smatra vrhovno vojaško sodišče v obrambo zakona vloženo pritožbo za osnovano, mora s sodbo rabsoditi, da se je v dotični kazenski stvari z izpodbijaním sklepom ali postopkom, z opravljením postopkom ali z izdano sodbo kršil zakon. V nasprotnem primeru pa s sodbo zavrne pritožbo. Izrek, ki se glasi na kršenje zakona, je praviloma brez moči na obtoženca.

Ako je bil pa obtoženec s sodbo, izrečeno s prekrškom zakona, obsojen na kazen, mora vrhovno vojaško sodišče po okoliostih obtoženca oprostiti ali uporabiti milejši kazenski postavék ali zaukazati obnovitev zoper njega opravljenega postopka z istočasno delegacijo drugega poveljnika ali brez nje.

Ako smatra vrhovno vojaško sodišče, da vojskna kazenskosodna oblast ni bila osnovana, mora sodbo ovreči in kazensko stvar odstopiti pristojnemu oblastvu.

Sodbo vrhovnega vojaškega sodišča mora v primerih odstavkov 2 in 3 naznaniti obtožencu sodišče prve instance.

Ako je bil obtoženec s sodbo vrhovnega vojaškega sodišča oproščen, lahko zahtevajo on ali njegovi svojci (§ 389) objavo razsodbe v uradnem listu ali na svoje stroške tudi v drugih javnih listih.

C. Skupna določila.

§ 379.

Sodišče, kateremu se odkáže stvar v vnovično razpravo v zmislu §§ 365, odstavek 1, 371, točke 1, 3 in 4, in 378, odstavek 2, mora pri tem dati v podstavo prvotno obtožbo, ako ni vrhovno vojaško sodišče zaukazalo razlike.

Vezano je na pravno mnenje, po katerem se je ravna vrhovno vojaško sodišče ob svoji odločbi.

Določilo § 373, odstavek 3, je merodajno tudi za sodbo, ki se izreče na podlagi vnovične glavne razprave.

Zoper to novo sodbo se lahko vloži ničnostna pritožba iz vseh v § 358 omenjenih razlogov, kolikor niso že odstranjeni z odločbo vrhovnega vojaškega sodišča, izdano v isti stvari. Pravtako so zoper to novo sodbo pripustni sicer dopustni pravni pomočki.

5. Naslov.

Popravek.

§ 380.

Očitne pisne in računske pogreške, ki se nahajajo v sodbah in drugih sodnih izdajah, lahko sodišče, pri katerem so se pripetili, popravi vsakčas na prošnjo tistega, katerega se tiče, ali uradoma.

Isto velja, kadar se izdaje razlikujejo od izvirnega besedila.

Popravek je izvršiti v vsaki pogrešni izdaji in ga zaznamovati na robu spisa.

XX. Poglavje.

Pravna moč sodb. Izvršitveni zaukaz.

§ 381.

Kolikor ta zakon ne dela izjeme (§ 445 in 475 A.), postanejo sodbe, zoper katere sploh ni dopusten reden pravni pomoček, pravnomočne z izrekom sodbe, druge sodbe pa s časom, v katerem jih je nedopustno izpodbijati z rednim pravnim pomočkom, ker se mu je dotičnik odrekel, ker je zamudil rok ali ker se je zavrnil vloženi pravni pomoček.

§ 382.

Sodbe, glaseče se na kazen, ki jo je še izvršiti, mora, čim so postale pravnomočne, v prvi instanci pristojni poveljnik opremiti z izvršilnim pristavkom.

Izvršilni pristavek mora obsegati zaukaz izvršitve.

§ 383.

Ako se glasi sodba divizijskega sodišča, ki je postala v prvi instanci pravnomočna, na smrtno kazen, mora pristojni poveljnik kazenske akte, ne da bi pristavil sodbi izvršilni pristavek, predložiti vrhovnemu vojaškemu sodišču s poročilom o razlogih, ki govoré za pomilostitev ali zoper njo.

Vrhovno vojaško sodišče mora postopati po § 356, odstavek 3.

Šele ko pridejo akti nazaj, pristavi pristojni poveljnik sodbi izvršilni pristavek.

§ 384.

Sodišče prve instance mora obtožencu naznati izvršilni pristavek. Ako je dana odločba višje instance, ki se še ni razglasila obtožencu, mu je hkratu razglasiti tudi to odločbo. Da razglasi to obtožencu, ki je v prostosti, se lahko zaprosi tudi predstojno mu poveljstvo.

Kraj in čas razglasitve je treba narediti razviden na sodbi.

§ 385.

Na zahtevanje mora sodišče izročiti poverjen prepis pravnomočne razsodbe z razlogi vred poškodovancu in zasebnemu tožniku ter tistim osebam, ki so v prid obtožencu vložile pravni pomoček zoper sodbo.

XXI. Poglavje.

Obnovitev kazenskega postopka.

§ 386.

Zaukazati obnovitev kazenskega postopka sodišča za vojsko in izvršiti novi kazenski postopek na podstavi odredbe obnovitve so pristojna sodišča za vojsko.

Pristojnost sodišč za vojsko pa neha in nastopi pristojnost civilnih kazenskih sodišč (§ 393, odstavek 4), ako se predlaga obnovitev v škodo obtožencu ob času, v katerem ni več dopustno začeti zasledovanje storilca zaradi kaznivega dejanja, ki je predmet obnovitve, na sodiščih za vojsko po § 16, odstavi 1 do 3. Civilna kazenska sodišča uporabljajo civilno kazensko pravo, ako je pa vojaško kazensko pravo milejše, pa to pravo. V prvotnem postopku prisojena izguba šarže se ne izpreminja z novo sodbo civilnega sodišča.

Obnovitev kazenskega postopka sodišča za vojsko v škodo obtožencu zaradi vojaškega hudodelstva ali pregreška, ki ni hkratu kaznivo dejanje po civilnem kazenskem pravu, je sploh izključena, ako se predlaga obnovitev po tistem roku, v katerem je dopustno začeti preganjanje storilca zaradi tega kaznivega dejanja na sodiščih za vojsko po § 16, odstavek 2.

§ 387.

Obnovitev kazenskega postopka, ki je bil pravno-močno ustavljen po vložbi obtožbe, je dopustna samo tedaj, ako kaznivost dejanja še ni ugasnila z zastaranjem in ako se predložijo nova dokazila, ki se zde sama ali v zvezi s prej podanimi dokazi pripravna utemeljiti dokaz zoper obdolženca ali, ako se je to mnenje izkazalo za krivo, kadar se ustavi kazenski postopek, ker je obtoženec umrl (§ 278, odstavek 2).

Postopek se obnovi v vseh primerih, ki se ne zasledujejo samo na zahtevanje upravičenca, le na predlog obtožitelja, kateremu je treba naročila pristojnega poveljnika (njegovega naslednika v poveljstvu), naj to predlaga.

V primerih, v katerih je zasledovanje odvisno od zahteve upravičenca, se obnovi postopek samo na predlog zasebnega tožnika; obnovitev je nedopustna, ako je bil zasebni tožnik v prejšnjem postopku umaknil svojo zahtevo po kazenskem zasledovanju.

§ 388.

Pravnomočno obsojena oseba lahko sama zahteva obnovitev kazenskega postopka po izvršeni kazni:

1. ako je dokazano, da je bila obsojena, ker je tretja oseba ponaredila listino ali krivo pričevala ali bila podkupljena, ali zaradi kakega drugega kaznivega dejanja te osebe,

2. ako se predložijo nove dejanske stvari ali dokazila, ki so sama ali v zvezi s prej podanimi dokazi pripravna utemeljiti njeno oprostitev ali obsojbo zaradi dejanja, spadajočega pod milejše kazensko določilo, ali

3. ako se je izreklo zaradi istega dejanja več sodb in ako je primerjaje te razsodbe ter dejanske stvari, ki so njihova podlaga, potreba meniti, da je bila ista oseba ponovno obsojena ali da je eden ali več obsojencev nedolžen ali kriv kaznivega dejanja, ki spada pod milejše kazensko določilo, nego dejanje, zaradi katerega so bili obsojeni.

§ 389.

Obnovitev kazenskega postopka lahko predlagajo v prid obsojencu tudi tiste osebe, ki bi bile upravičene njemu v prid vložiti priziv ali ničnostno pritožbo; po njegovi smrti ali, ako je obolel na umu, gre ta pravica razen teh oseb tudi zakonskemu drugu, sorodnikom v navzgornji in navzdolnji vrsti, bratom in sestram in skrbniku obsojenca.

Ako izve poveljstvo, pravdnik, sodni častnik ali sodišče skupne vojske ali deželne brambe za okolnost, ki more osnovati predlog za obnovitev kazenskega postopka v prid obsojencu, imajo dolžnost naznaniti to poveljniku, ki je v prvotnem postopku izvrševal pravice pristojnega poveljnika v prvi instanci, ali njegovemu nasledniku v poveljstvu. Ta mora obvestiti obsojenca ali, ako to ni mogoče, sicer kako osebo, ki ima pravico predlagati obnovitev.

§ 390.

Obnoviti kazenski postopek zaradi dejanja, katerega je bil obtoženec pravnomočno oproščen, je dopustno samo tedaj, ako obtoženec še živi, ako kaznivost dejanja še ni ugasnila zaradi zastaranja in ako se je ali

1. razsodba dosegla, ker se je ponaredila listina, ker se je krivo pričevalo, podkupilo, ali zaradi drugega kaznivega dejanja obtoženca ali kake tretje osebe, ali ako je

2. obtoženec pozneje sodno ali izvensodno priznal dejanje ali so se pokazale nove dejanske stvari ali dokazila, ki se zde sama ali v zvezi s prej podanimi dokazi pripravna osnovati dokaz zoper njega.

Ta obnovitev se vrši samo na predlog v § 387, odstavka 2 in 3, oznamenjenih oseb s tam omejenimi omejitvami.

§ 391.

Obnoviti s pravnomočno kazensko sodbo končani postopek v namen, da se zoper obsojenega obtoženca uporabi strožje kazensko določilo, je dopustno samo tedaj, ako obtoženec še živi, ako kaznivost dejanja še ni ugasnila zaradi zastaranja, ako je dan eden izmed pogojev, navedenih v § 390, točki 1 in 2, in razen tega

1. ako preti res storjenemu hudodelstvu smrtna kazen ali dosmrtna kazen na svobodi, hudodelstvu pa, za katero je bil obtoženec obsojen, samo časna kazen na svobodi,

2. ako preti za res storjeno hudodelstvo najmanj desetletna kazen na svobodi, hudodelstvu, ki je bilo podlaga prve sodbe, pa preti kvečjemu petletna kazen na svobodi,

3. ako je kako dejanje hudodelstvo, obtoženec pa je bil obsojen samo zaradi pregreška, (prestopka) ali

4. ako spada dejanje pod kazensko določilo, po katerem mora nastopiti izguba šarže, na kaznivo dejanje, zaradi katerega je bil obtoženec obsojen, pa ni izrečno zapretna in se v sodbi tudi ni izrekla.

Ta obnovitev se vrši samo na predlog obtožitelja, kateremu je treba za to naročila pristojnega poveljnika (njegovega naslednika v poveljstvu).

§ 392.

Obnovitev kazenskega postopka je predlagati na sodišču, kjer se je izrekla sodba v prvi instanci.

Določila § 324, odstavki 2 do 6, se uporabljajo.

Akti se predložijo, ko je izvršeno potrebno vzprejemanje dokazov, vrhovnemu vojaškemu sodišču. Dokazi se vzprejemajo po predpisih X. poglavja, toda priče je zapriseči, ako niso dane zakonite ovire.

Izvršitev predlaganega vzprejemanja dokazov je opustiti, ako bi bilo po mnenju sodišča prve instance predlog za obnovitev zavrniti zaradi tega, ker ga je predložila neupravičena oseba, ker se v njem ne oznamenjajo razločno in določno okoliščini, ki so podlaga obnovitve, ali ker se je zaprosila v škodo obtožencu po njegovi smrti ali po zastaranju kaznivosti dejanja, katerega je obdolžen, ali končno ker je dan primer, ki je omenjen v § 386, odstavek 3.

§ 393.

Vrhovno vojaško sodišče lahko odredi, ako ovedb ne smatra za zadostne, da bi razsodilo o dopustnosti obnovitve, dopolnitev aktov tudi izven seje in lahko zahteva pojasnila od sodišča prve instance ali od pristojnega poveljnika.

O predlogu za obnovitev odloča vrhovno vojaško sodišče v nejavni seji senata (§ 67, točka 1), ko je sprejelo poročilo za poročevalca postavljenega svetnika in zaslialo generalnega vojaškega pravdnika, praviloma (§ 394) s sklepom.

Ako sklene vrhovno vojaško sodišče obnovitev, se lahko posluži tudi svoje pravice delegiranja.

Ako je civilno kazensko sodišče pristojno za ukazati obnovitev in izvršiti novi postopek po § 386, odstavek 2, se mora vrhovno vojaško sodišče omejiti na izrek, da je obnovitev dopustna ali nedopustna. Pri tem mora dati svoji odločbi v podstavo obtožencu ugodnejše vojaško kazensko pravo ali civilno kazensko pravo. Ako razsodi vrhovno vojaško sodišče, da je obnovitev dopustna, pošlje akte pristojnemu civilnemu kazenskemu sodišču. Brez takega sklepa vrhovnega vojaškega sodišča, ki izreka pripustnost obnovitve, je nedopustno zaukazati obnovitev po civilnem kazenskemu sodišču.

§ 394.

Vrhovno vojaško sodišče lahko, ako je sklenilo obnoviti kazenski postopek v prid obsojencu, zaslišavši generalnega vojaškega pravdnika, takoj izreče sodbo, s katero se obtoženec oprosti ali se ugotovi predlogu, da se uporabi milejši kazenski postavek, ali da se odstrani v prvi sodbi izrečena pravna posledica.

Novo sodbo naj naznani obtožencu sodišče prve instance.

Tisto osebo, ki je prosila za obnovitev, ter poškodovanca in zasebnega tožnika je obvestiti o odločbi vrhovnega vojaškega sodišča.

Oproščene ali njegovi svojci (§ 389) lahko zahtevajo objavo razsodbe v uradnem listu ali na svoje stroške tudi v drugih javnih listih.

§ 395.

Niti vložba prošnje za zaukaz obnovitve niti predlog, da se zaukaže, ali zaukaz sam ne ovirajo izvršitve sodbe, toda ako se zaprosi ali predlaga obnovitev v prid obsojencu, lahko pristojni poveljnik zaukaže, da se odloži izvršitev kazni dotlej, da odloči vrhovno vojaško sodišče, ako je po pravici pričakovati, da se sodba ovrže.

Z istimi pogoji lahko vrhovno vojaško sodišče, kadar zaukaže obnovitev, odredi, da se odloži izvršitev kazni dotlej, da se izreče nova razsodba v prvi instanci (§§ 397 in 400).

§ 396.

Za obnovljeno stvar je pristojen tisti poveljnik, ki je v prvotnem postopku izvrševal pravice pristojnega poveljnika v prvi instanci, ali njegov naslednik v poveljstvu. Samo ako je o dejanju, o katerem se pokaže, da spada v področje divizijskega sodišča, sodilo brigadno sodišče, je pristojen oznamjenemu pristojnemu poveljniku neposrednje predstavljeni poveljnik.

To velja tudi, ako je brigadno sodišče bilo sodilo o osebi, za katero ni več pristojno brigadno sodišče v zmislu § 20, točka 1, ker se je med tem časom izpremenilo njeno osebno službeno stališče.

§ 397.

Stvar stopi z obnovitvijo praviloma (§ 394) v stanje poizvedbenega postopka. Ta postopek naj vodi ali dopolni vojaški pravdnik (sodni častnik) ali sodišče (§ 143) po odločbi, ki dovoljuje obnovitev, in po novih dokazih. Predpisi, ki veljajo zato, da se ustavi poizvedbeni postopek in dvigne obtožba, se uporabljajo tudi tukaj. Ako se postopek ustavi, ima to isto moč kakor sodba, s katero se oprosti obtoženec. Ako se konča postopek, ker se je ustavil, ne da bi se vršila glavna razprava, imajo obdolženec ali njegovi svojci (§ 389) pravico zahtevati razglas, da se je ustavil postopek, v uradnem listu ali na svoje stroške tudi v drugih javnih listih. Ako obnovitev ni bila zaukazana gledé vseh kaznivih dejanj, zaradi katerih je bil obtoženec obsojen, mora vrhovno vojaško sodišče določiti kazen na novo, ako se je postopek končal, ne da se bila vršila glavna razprava.

§ 398.

Ako pride do nove glavne razprave, je na njeno pripravo in na njeno opravo zmislu primerno uporabljati določila XVII. in XVIII. poglavja z nastopnimi razlikami.

Vojno sodišče je sestaviti po šarži, ki jo je imel obtoženec ob času prejšnje razsodbe, razen če bi tačasna višja šarža zahtevala drugo sestavo.

Navzočnost obtoženca pri novi razpravi je potrebna samo tedaj, ako se je obnovitev zaukazala v njegovo škodo ali ako smatra sodišče, da je njegov prihod neobhodno potreben. Drugače se lahko dá zastopati tudi po zagovorniku.

Ako obtoženec ni prišel na glavno razpravo, se lahko njegova izpovedba prečita iz aktov. Tudi izpovedbe soudeležencev, prič in izvedencev se lahko prečitajo iz aktov, ako so dani pogoji § 288.

§ 399.

Ako se je obnovitev dovolila v prid umrlemu ali ako je obsojenec, v čigar prid se je dovolila obnovitev, umrl pred koncem obnovljenega postopka, je zaukazati javno razpravo, primerno uporablja se za glavno razpravo veljajoče predpise, ako se mora o obnovljeni kazenski stvari vnovič odločiti s sodbo.

V § 389, odstavek 1, oznamene osebe imajo pravico za umrlega obtoženca izbrati zagovornika za to razpravo. Ako se ne poslužijo te pravice, je uradoma postavljen zagovornik. Ta zagovornik ima v razpravi vse pravice, ki jih ima obdolženec v glavni razpravi.

§ 400.

Na podstavi uspeha glavne razprave izreče vojno sodišče novo sodbo, ki ali prejšnjo sodbo ohrani v moči ali vnovič razsodi o stvari s tem, da docela ali deloma ovrže prvo sodbo.

Z novo sodbo se more zaukazati, naj se odloži po prvi sodbi ukrepanja izvršitev kazni dotlej, da se pravomočno konča obnovitveni postopek, samo tedaj, ako je vojno sodišče razveljavilo prejšnjo sodbo.

Ako se z novo sodbo obtoženec obsodi, se je, odmerjaje kazen, primerno ozirati na že prestano kazen, tako da se z obema kaznima skupaj ne sme nikdar preseči za hujše kaznivo dejanje zapretna najvišja kazen.

Ako se je obnovev dovolila samo v prid obtožencu, mu ne more nova razsodba prisoditi hujše kazni, nego mu jo je bila naložila prva razsodba.

Zoper novo sodbo so dovoljeni isti pravni pomočki, kakor zoper vsako drugo sodbo.

§ 401.

Vrhovno vojaško sodišče ima pravico, zaslišavši generalnega vojaškega pravdnika, izredno in ne da bi bilo vezano na pogoje, predpisane v § 388, odrediti obnovev kazenskega postopka v prid obsojencu, ako se mu pojavijo,

1. kadar se začasno posvetuje o ničnostni pritožbi, ali po javni razpravi o njej ali, kadar se posvetuje o prizivu, ali

2. kadar se posvetuje o poročilu, podanem po § 383, odstavek 1, ali končno

3. kadar preskuša akté na poseben predlog generalnega vojaškega pravdnika, važni pomisleki zoper pravilnost dejanskih stvari, danih sodbi v pod-

stavo, ki se tudi ne odstranijo s posameznimi ovedbami, ki jih je morda zaukazalo vrhovno vojaško sodišče.

Vrhovno vojaško sodišče lahko v takih primerih brez ozira na sestavo senata (§ 67, točka 1 ali 2) tudi takoj izreče novo sodbo, s katero se obdolženec oprosti ali se uporabi nanj milejši kazenski postavek; toda za to je treba soglasnosti in privoljenja vrhovnega vojaškega pravdnika. Zaradi razglasitve sodbe in zaradi objave oprostilne sodbe veljajo predpisi § 394, odstavki 2 do 4.

Predloge zasebnikov, ki merijo na to, da bi se dosegla ena izmed spredaj omenjenih odločb vrhovnega vojaškega sodišča, morajo pristojni poveljniki ali sodišča, pri katerih se vlagajo, zavračati, tudi se ne smejo nikdar narediti za predmet pretresovanja v ustni razpravi vrhovnega vojaškega sodišča.

Predloge pristojnih poveljnikov je pošiljati generalnemu vojaškemu pravdniku, ki predlaga, da se akti preskusijo, ako jih smatra za osnovane.

§ 402.

Kazenski postopek se lahko vnovič začne ali nadaljuje na zaukaz pristojnega poveljnika (§ 137), preden zastara, neodvisno od pogojev in formalnosti obnovev, ki so v sprednjih paragrafih:

1. ako je pristojni poveljnik, preden se je dvignila obtožba, ali ovadbo zavrnil ali poizvedbeni postopek ustavil ali ako se je postopek odložil,

2. ako zasebni tožnik, ki je še upravičen staviti zahtevo po kazenskosodnem preganjanju, to zahteva, dočim se je v prejšnjem postopku preganjanje ustavilo ali izrekla oprostilna sodba zgolj zaradi tega, ker ni bilo potrebne zahteve zasebnega tožnika,

3. ako je pristojni poveljnik odredil izločitev posameznih kaznivih dejanj iz postopka v zmislu § 37, odstavek 2, ako se je obtožitelju, ko se je končal kazenski postopek, po § 303 ali § 304 pridržalo zasledovanje zaradi posameznih kaznivih dejanj ali ako se šele pozneje pojavijo razlogi suma kaknega drugega prej storjenega kaznivega dejanja obsojenca (§ 311).

Določila § 16 se uporabljajo zmislu primerno. Ali naj se vrši postopek pred deželnoobrambovskim ali pred civilnim kazenskim sodiščem, ko je nehala vojna kazenskosočna oblast, se ravna po določilih kazenskih pravnih redov, veljajočih za ta sodišča.

XXII. Poglavje.

Ovedba škode. Vračevanje v hrambo vzetih predmetov.

§ 403.

Iz kaznivega dejanja nastalo škodo in druge za zasebnopravne posledice važne postranske okolnosti je poizvedovati samo tedaj in toliko, kadar in kolikor je potrebno to dognati zaradi pravilne uporabe kazenskih določil.

§ 404.

Ako se je našla stvar, o kateri se prepriča razsojajoče sodišče, da je poškodovančeva ali da je bila iz njegovega imetja odtegnjena na nezakonit način, med imetnostimi obdolženca, sokrivca, udeleženca ali podpomočnika ali na takem kraju, kamor so jo dele te osebe samo v hrambo, ukaže razsojajoče sodišče, da je stvar vrniti, ko je postala sodba pravnomočna. Z izrečnim privoljenjem obdolženca pa se lahko na zahtevanje poškodovanca stvar izroči tudi takoj.

Poškodovancu odtegnjeni predmeti se lahko vrnejo tudi pred glavno razpravo po vojaškem pravniku ali sodnem častniku, v sodnem poizvedbenem postopku s privoljenjem obtožitelja po preiskovalnem sodniku, ako jih ni potrebno hraniti za dokaz proti obdolžencu, sokrivcu, udeležencu ali podpomočniku in ako je obdolženec s tem zadovoljen.

Na privoljenje obdolženca (odstavka 1 in 2), pa se ni treba ozirati, ako je za predmete, odtegnjene poškodovancu, nevarno, da se izpričijo, ako je njihovo vzdrževanje združeno s stroški ali ako poškodovanec te predmete nujno potrebuje in ako v vseh teh primerih obdolženec ne more nikakor verjetno uveljaviti pravne zahteve po teh predmetih.

§ 405.

Ako je prišlo odtegnjeno blago že v roke tretje osebe, ki se ni udeležila kaznivega dejanja, na način, ki je veljaven za prenos lastnine ali v zastavo, je odločba o zahtevi, mereči na vrnitev blaga, pridržana civilni pravdi.

Isto velja, ako je last odtegnjenega predmeta sporna med več poškodovanci ali ako poškodovanec ne more takoj zadostno dokazati svoje pravice. V takih primerih se je zaradi nadaljnega razpolaganja s predmetom dogovoriti s pristojnim civilnim sodiščem.

§ 406.

Ako se najde pri obdolžencu, kakor se popolnoma kaže, tuje blago, čigar lastnika ne more ali noče povedati, in ako se v primerni dobi ne zglaši nikdo s pravico do lastnine, ga je izročiti civilnemu kazenskemu sodišču, ki mora postopati tako, kakor da bi to blago prihajalo od kazenskega postopka, ki je tekel na njem.

§ 407.

Druge nego v §§ 404 do 406 imenovane predmete, ki so v času kazenskega postopka prišli v hrambo sodišča, vojaškega pravdnika (sodnega častnika) ali poveljstva skupne vojske, morajo ta oblastva, kolikor ne nasprotujejo druga zakonita določila, dati prejšnjemu imetniku nazaj, čim niso več potrebni za namene postopka.

XXIII. Poglavje.

Stroški kazenskega postopka.

§ 408.

Stroške kazenskega postopka in izvršitve kazni plača državni zaklad.

To določilo se ne uporablja na stroške, ki so nastali s tem, da se je izbral zagovornik ali da je bil zastopan poškodovanec ali zasebni tožnik.

Vse razprave v kazenskih stvareh, naj jih opravljajo kakršna koli oblastva, in vse nanje nanašajoče se vloge so pristojbin in poštnine proste.

§ 409.

Pristojbine aktivnih vojaških oseb, ki se pokličejo za sodelovanje v kazenskem postopku, se določijo s posebnimi predpisi.

Civilnim osebam, ki se zaslišijo za priče ali izvedence ali privzamejo za tolmače, vstevši neaktivne vojaške osebe, je na zahtevanje izplačati na račun državnega zaklada iste pristojbine, ki jim gredó po predpisih, veljajočih za civilna kazenska sodišča.

Pričnine je treba zglasti, ker sicer prestanejo, ob zasliševanju ali najkasneje dva dneva potem, pristojbine izvedencev in tolmačev pa najkasneje 14 dni potem, ko so oddali svoje mnenje ali ko so se porabliali. Zasebni tožnik nima pravice do pričnin.

Oznamenjene pristojbine je izplačati takoj po zasliševanju ali po rabi, ali ako se to ne more zgoditi takoj brez krivde upravičenega prejemnika, mu jih je poslati v najkrajši dobi in vsekakor brez stroškov.

Zoper določitev pristojbin je dopustna pritožba na sodišče višje instance v štirinajstih dneh po obvestilu. Vrhovno vojaško sodišče odloča o pritožbi izven seje.

§ 410

Aktivnim vojaškim osebam ne pristojta nagrada za zagovarjanje; za njihove druge pristojbine je mero dajen § 409, odstavek 1.

Uradoma postavljenemu zagovorniku, ki ne pripada aktivnim vojaškim osebam, je na njegovo zahtevanje povrniti na račun državnega zaklada v resnici izplačane izdatke v gotovini, ki so bili potrebni; do nadaljnjih stroškov nima pravice.

Ako se obdolženec in njegov izbrani zagovornik nista zedinila o stroških opravljenega zagovarjanja, je dano vsakemu delu na voljo zaprositi na sodišču, na katerem je tekla kazenska stvar v prvi instanci, da se določijo ti stroški. Zoper določitev stroškov se lahko obe stranki pritožita na sodišče višje instance v štirinajstih dneh po obvestilu. Vrhovno vojaško sodišče odloča o pritožbi izven seje.

Stroške zastopnika poškodovanca ali zasebnega tožnika odmerja civilno kazensko sodišče, ki mora postopati tako, kakor da bi se bilo zastopstvo vršilo pred civilnim kazenskim sodiščem.

§ 411.

Za plačilo rablja, ki ga privzame sodišče skupne vojne moči za izvršitev smrtne kazni na vešalih, so merodajne pristojbine, določene po civilnih predpisih.

XXIV. Poglavje.

Izvrševanje sodb.

§ 412.

Vsakega, kdor je s sodbo oproščen, ter vsakega obtoženca, kateremu se je v sodbi zaračunal preiskovalni zapor za kazen, je izpustiti, če je priprt, v prostost takoj po razglasitvi sodbe, razen če bi bilo zaradi vložbe rednega pravnega pomočka ali zaradi drugih zakonitih razlogov potrebno ga imeti nadalje priprtega.

§ 413.

Vsako sodbo, glasečo se na kazen, ki se še izvrši, je praviloma nemudoma izvršiti, ko je pristojni poveljnik pristavil izvršilni pristavek in ko se je naznanil obtožencu.

Izvršitev sodbe ukrene sodišče na podstavi izvršilnega zaukaza pristojnega poveljnika.

Zaukazu izvršitve in izvršitvi kazenske sodbe ne nasprotuje okolnost, da je še pridržano preganjanje zaradi kakega drugega kaznivega dejanja (§§ 37, 303 in 304). Samo ako preti temu dejanju smrtna kazen ali dosmrtna ječa, se mora z izvršilnim zaukazom in z izvršitvijo kazenske sodbe, izrečene s takim pridržkom, čakati dotlej, da postane odločba o njej pravnomočna.

§ 414.

Na sodbi je treba zaznamovati, da se je razglasil izvršilni pristavek, in dan ukrenjenega ali začetega izvrševanja kazni ali, da se je zaprti obtoženec na podlagi sodbe izpustil v prostost. Prav tako je na sodbi narediti razvidno, da se je kazen odložila po zakonu ali da se je dovolil odlog po § 419.

Ako se mora pripreti zaradi kazenske sodbe ena izmed oseb, omenjenih v § 157, odstavek 3 in 4, je njenemu neposrednjemu predstojniku nemudoma vročiti prepis sodbe, ki je postala pravnomočna.

§ 415.

Umobolnim ali osebam, ki se jih je lotila začasna huda bolezen, ter nosečim ženskim osebam se z izvršilnim pristavkom pristojnega poveljnika opremljena smrtna sodba ne sme niti naznaniti niti na njih izvršiti, preden ne ozdravijo.

Odlog naznanila in izvršitve zaukaže pristojni poveljnik, zaslišavši vojaškega pravdnika in voditelja sodišča.

§ 416.

Smrtna sodba se izvrši naslednje jutro po dnevu, katerega se je obsojencu naznanil izvršilni zaukaz pristojnega poveljnika in se mu je pri tem razodelo, da se kazen na njem izvrši, ker ni bil pomiloščen. To razodene voditelj sodišča v navzočnosti vojaškega pravdnika in zapisnikarja.

Obsojencu je po tem razodetju prideliti dušnega pastirja njegovega veroizpovedanja, ako si ga ne izbere sam.

Pristop k obsojencu je dovoliti razen tistim, ki so po svojem službenem stanu poklicani za to, samo njegovim svojcem in tistim osebam, ki jih želi sam videti ali z njimi govoriti.

Izvršitev smrtne sodbe ne sme priti niti na nedeljo ali praznik niti na tak dan, ki je po veroizpovedanju obsojenca praznik.

Ako bi ne bilo mogoče izvršiti smrtne kazni na vešalih, ker ni mogoče pravočasno pritegniti rablja, ali zaradi drugih ovir, je pristojni poveljnik pooblaščen to vrsto smrtne kazni izpremeniti tako, da se dotičnik ustreli.

§ 417.

Čas, ki ga je na kazen na svobodi obsojena oseba prebila v zaporu, odkar se je razglasila kazenska sodba prve instance (§ 312), je vračunati v čas kazni v toliko, kolikor se je nastop kazni zavlekel z okolnostmi, ki so neodvisne od obsojenčene volje, zlasti tudi s tem, če so se pravnega pomočka priprijele take osebe, ki so bile za to upravičene tudi proti njegovi volji. Vračuni se razen tega tudi tedaj, ako je imel v prid obsojencu vloženi pravni pomoček tudi le deloma uspeh. Pravtako je vračunati v čas kazni čas, ki ga je na kazen na svobodi obsojena oseba prebila v zaporu od pravnomočnosti sodbe do ukrepa izvršitve, ako pravni pomoček, ki se ga je poprijela, ni imel uspeha.

§ 418.

Izvršitev kazni na svobodi je odložiti, ako je obsojena oseba obolela na umu, dotlej, da ozdravi.

Isto velja pri drugih boleznih, ako se je od izvršitve kazni na svobodi bati za obsojenca bližnje smrtne nevarnosti.

§ 419.

Pristojni poveljnik lahko tudi izven primerov §§ 127, odstavek 2, in 423 iz ozirov vojaške službe zaukaže odlog kazni na svobodi, ki ne presega enega leta, na osem tednov najdalje.

Pri kazni na svobodi, ki ne presega dobe enega leta, lahko pristojni poveljnik dovoli odlog kazni do osem tednov, ako je dokazano, da bi takojšna izvršitev kazni povzročila obsojencu ali njegovi rodbini veliko škodo, ki ne ustreza namenu kazni, in se ni bati, da bi obsojenec pobegnil.

Vojni minister lahko zaukaže odlog vsake kazni na svobodi, ki ne presega dobe dveh let, tudi čez osem tednov in tudi iz drugih nego v odstavkih 1 in 2 omenjenih važnih razlogov.

Dovolitev odloga se lahko naredi odvisna od zavarovanja ali od drugih pogojev, če se ni dovolila iz ozirov vojaške službe.

§ 420.

Izvrševanje kazni na svobodi se praviloma (§§ 395, 400, odstavek 2, in 423) ne sme prekiniti.

Ako se pa začne zoper obsojenca, dokler prebiva kazen na svobodi, poizvedbeni postopek zaradi novopojavljenega kaznivega dejanja, za katero preti smrtna kazen ali dosmrtna ječa, je takoj prenehati z izvrševanjem kazni na svobodi in zoper obdolženca postopati v zmislu XII. poglavja. Ako se obtoženec pravnomočno obsodi na smrt ali v dosmrtno ječo, je izvršiti to kazen brez ozira na prej prisojeno in še ne izvršeno kazen na svobodi.

Izjemoma lahko zaukaže pri kaznih na svobodi, ki ne presegajo enega leta, pristojni poveljnik, pri dalje trajajočih kaznih na svobodi pa vojni minister tudi iz drugih jako važnih razlogov, da se prekine izvrševanje kazni. Da se prekine več nego osem tednov,

sme dovoliti samo vojni minister. Dovolitev se lahko naredi odvisna, ako se dovoli na prošnjo obsojenca, v vsakem primeru od zavarovanja ali od drugih pogojev. Časa, v katerem je izvrševanje kazni prekinjeno, ni vračuniti v dobo kazni.

Čas, ki ga je obsojenec med izvrševanjem kazni prebil v bolnici, je vračuniti v kazni, razen ako bi bil obsojenec bolezen povzročil ali podaljšal ali jo samo hlinil z namenom, da bi zabranil izvršitev kazni.

§ 421.

Sodbe na izgubo šarže se izvršujejo s tem, da se razglasi izvršilni pristavek pristojnega poveljnika.

§ 422.

Način, kako je izvrševati smrtne kazni in kazni na svobodi in kako je izterjovati denarne kazni, določajo posebni predpisi.

Zaradi izvrševanja drugih nego v sprednjem odstavku in v § 421 navedenih kazni se je dogovoriti, če jih kazensko sodišče ne more neposrednje izvršiti, s tistimi oblastmi, v kojih področje spadajo za to potrebni ukrepi.

§ 423.

Ako nastanejo dvomi o razlaganju kazenske sodbe ali o preračunu prisojene kazni ali ako se ugovarja zoper odločbo pristojnega poveljnika o pristojnosti izvršitve kazni, se je obrniti na vrhovno vojaško sodišče zaradi odločbe. Pristojni poveljnik lahko zaukaže, da se med tem časom izvršitev kazni odloži ali prekine.

§ 424.

Ako se pojavijo potem, ko je kazenska sodba dobila pravno moč, olajšujoči razlogi, ki jih ob času razsodbe še ni bilo ali ki vsaj niso bili znani in ki bi sicer ne bili povzročili uporabe milejše vrste kazni ali milejšega kazenskega postavka, pač pa očitno milejšo odmero kazni, mora sodišče, na katerem se je razsodilo v prvi instanci, čim se prepriča, da so dani taki olajšujoči razlogi, predlagati vrhovnemu

vojaškemu sodišču, da se kazni primerno olajša. To sodišče odloči brez razprave, zaslišavši generalnega vojaškega pravdnika.

§ 425.

Milostno izpregledati kazni ali olajšati kazni ima pravico samo Njegovo Veličanstvo (§§ 445 in 477).

Prošnje za milost nimajo odložive moči.

XXV. Poglavje.

Postopek zoper odsotne in ubegle.

§ 426.

Ako je kaznivega dejanja, ki ga naj kaznuje sodišče za vojsko, obdolžena oseba odsotna ali je ubegla in ako se zaradi tega ne more postaviti pred kazensko uradno dejanje, se mora vendar na zaukaz pristojnega poveljnika skrbno in natančno ovedeti, kakšno je dejanje, in ugotoviti dokazila in za ta namen se lahko tudi uvede pravdniški ali sodni poizvedbeni postopek.

Priče in izvedence je zapriseči, ako ni zakonitih ovir.

Nenavzoča oseba, koje bivališče je znano, se lahko obvesti o teku in uspehu postopka, ako se more to zgoditi brez težave in izgube časa.

Šele kadar ni več opor za nadaljnje poizvedovanje, je prenehati s postopkom dotlej, da se postavi obdolženec na zaukaz pristojnega poveljnika pred sodišče.

§ 427.

Ako je obdolženec pobegnil ali ako se nenavzoča oseba obdolži kaznivega dejanja z okolnostmi, ki bi po § 171 opravičevale, da se zaukaže zavarovalni zapor, morajo poveljstva, katerim je naročeno poizvedovanje in zasledovanje kaznivih dejanj, da zasačijo obdolženca, po okolnostih opraviti tudi hišne raziskave ali poslati zaprosila drugim poveljstvom, oblastvom in organom, v kojih področju bi se ga utegnilo zasačiti.

Za nadaljnji ukrep in za staležno ravnanje z vojaškimi osebami, ki so pobegnile iz aktivnega službovanja ali ki so sumne pobega, so merodajni vojaški službeni predpisi.

§ 428.

Tiralnice (iskalni listi) se smejo izdati zoper begunce in zoper take nenavzoče osebe, kojih bivališče je neznano, samo tedaj, kadar so nujno sumne hudodelstva.

Zoper tiste, ki so obdolženi samo pregreška, ni izdati tiralnice; poveljstvom in oblastvom pa se lahko pošlje popis njihove osebe v namen, da lahko o tem obvestijo oblastvo, ki je izdalo popis osebe, ako najdejo obdolženca.

Zoper osebe, ki so v prostosti, ki so obsojene na kazen na svobodi, pa so pobegnile pred nastopom kazni, potem zoper osebe, ki so ušle iz preiskovalnega ali kazenskega zapora, se lahko v vsakem primeru izdajajo tiralnice.

Tiralnice (popise oseb) izdaja pristojni poveljnik ali z njegovim privoljenjem sodišče. Ako kdo pobegne iz kazenskega zapora, lahko izda tiralnico tudi poveljstvo vojaške jetnišnice, ako naj se z njim itak ne ravna kakor z begunom (dezertêrjem).

§ 429.

V vsaki tiralnici je imenovati kaznivo dejanje, katerega je postal zasledovanec sumen ali zaradi katerega je bil obsojen, njegovo osebo je kolikor mogoče natančno popisati in priložiti zaprosilo, poslano vsem poveljstvom, sodiščem, varnostnim oblastvom in organom, naj ga primejo in priženejo.

Tiralnice je razširjati po obstoječih predpisih in jih zlasti kar najhitreje naznaniti vsem vojaškim in varnostnim oblastvom in nadzornim organom okolice. Po potrebi je ukreniti, da se tiralnice tudi dalje razširijo in po okolišnih, da se razglasé po javnih listih.

Kakor s tiralnicami tako je ravnati tudi s popisom in razglasitvijo ukradenih ali uropanih stvari ali predmetov izvršene goljufije, začetega ponarejanja javnih kreditnih papirjev ali novcev itd.

Ako se tiče tak popis predmetov večje vrednosti ali take kakovosti, da je upanje, da se, ako se oznani, zasledi storilec sam ali da se zabrani nadaljnje zlo ali da se tistemu, ki trpi škodo, preskrbi odškodnina, je treba to takoj naznaniti. Pri popisu ponarejenih javnih kreditnih papirjev ali kovanih novcev pa se mora najprej podati naznanilo oblastvom in zavodom, imenovanim v § 223, in počakati na njihovo privoljenje.

§ 430.

Čim odpadejo vzroki, ki so povzročili tiralnico ali popis, je nemudoma ukreniti, da se prekliče.

§ 431.

Ako se je nadejati, da bi se mogla doseči izročitev v inozemstvu nahajajočega se obdolženca po obstoječih državnih pogodbah ali drugih dogovorih, se mora sodišče s privoljenjem pristojnega poveljnika obrniti na vojnega ministra.

§ 432.

S tem, da obdolženec ni prišel, naj se ne zadržuje postopek zoper navzoče soobdolžence.

Ako se v takih primerih predmeti, ki morejo služiti za dokaz zoper obdolženca, vrnejo lastnikom, se lahko lastniki pozovejo, da ohranijo dokazila kolikor moči v stanju, sposobnem za poznejše vzprejemanje dokazov, in da jih na zahtevanje zopet predložijo. Hkratu je aktom priložiti natančen popis vrnjenih predmetov.

XXVI. Poglavje.

Naglosodni postopek.

§ 433.

V tistih primerih hudodelstva kršenja pokorščine (subordinacije), upora, strahopetnosti, motenja discipline in reda, neupravičenega nabiranja in ogledovanja, v katerih lahko po določitih vojaškega kazenskega prava nastopi naglosodni postopek, ne da bi se poprej razglasilo naglo sodstvo, gre pristojnemu poveljniku pri divizijskem sodišču, da zaukaže ta postopek.

§ 434.

Pristojni poveljnik pri divizijskem sodišču odloča tudi o potrebnosti razglasiti naglo sodstvo za podrejene mu vojaške zveze in osebe in zaukaže po tem uvedbo naglosodnega postopka v tistih primerih hudodelstva puntanja, ubega, zapeljevanja ali pripomaganja, da se kršijo s prisego obljubljene vojaške

službene dolžnosti, potem punta in širečega se ropanja, v katerih lahko nastopi ta postopek po določilih vojaškega kazenskega prava, ko se je prej razglasil.

§ 435.

Razen primerov, omenjenih v vojaškem kazenskem pravu, lahko nastopi naglosodni postopek samo, ko se je poprej razglasilo naglosodstvo, za hudodelstva umora, ropa, zažiga in javnega nasilstva s hudobnim poškodovanjem tuje lastnine, ki se izvrše po tej razglasitvi.

Razglasitev naglega sodstva je v teh primerih pripustna samo tedaj, ako se navedena hudodelstva nevarno širijo, tako da je potreben strašilen vzgled, da se zabrani oškodovanje discipline ali nevarnost za javno varnost ali nadaljnje širjenje kaznivih dejanj, ki groze vojni moči.

Odločba o potrebnosti razglasitve naglega sodstva pristojni vojnemu ministru, ki lahko za posebne razmere prenese pooblastilo za to na posamezne pristojne poveljnike pri divizijskem sodišču.

V takih primerih je oznameniti vojaško zvezo ali okraj, za katerega nastopi naglosodni postopek.

§ 436.

Ako se razglasi naglo sodstvo za posamezne vojaške zveze, ostanejo gledé pristojnosti poveljnika obča načela III. poglavja neizpremenjena; ako se pa zaukaže razglasitev naglega sodstva za določen okraj, mora vojni minister hkratu določiti poveljnika, ki je pristojen za primere naglega sodstva, dogajajoče se v tem okraju. Ta poveljnik je potem sam pristojen za take primere, izključivši pristojnega poveljnika rednega postopka.

Izmed več poveljnikov, ki so morda poklicani zaukazati naglosodni postopek v danem primeru, je tisti sam pristojen, v čigar okraju je bil obdolženec prijet ali kateremu je bil obdolženec izročen.

§ 437.

Pristojni poveljnik mora s poveljem ukreniti, da se razglasi naglo sodstvo.

To povelje mora obsegati:

1. oznamenilo hudodelstev, zaradi katerih se je zaukazalo naglo sodstvo, in vojaških zvez ali okrajev, za katere se je zaukazalo,

2. svarilo storiti taka hudodelstva in

3. zapretilo, da se bode vsak, ki se po razglasitvi zakrivi takega hudodelstva, sodil po naglem sodstvu in kaznoval s smrtjo; pri tem je oznameniti vrsto smrtne kazni.

Povelje se mora razglasiti tako, kakor je predpisano v vojaških službenih predpisih, in s tem, da se prečita pred moštvom, ki je postavljeno v vrsti. Povelje se lahko vrhutega naznani političnim oblastvom in občinskim predstojništvom, da ga javno razglasé. Ako je namenu primerno, se lahko razglasi tudi še z javnimi lepaki ali z objavo v javnih listih.

Da se je razglasilo naglo sodstvo, mora pristojni poveljnik v vseh primerih (§§ 434 in 435) nemudoma, ako mogoče, brzojavno naznaniti vojnemu ministru.

§ 438.

Naglosodni postopek se v danem primeru zaukaže s pismenim poveljem pristojnega poveljnika, ki je naslovljeno na vojaškega pravdnika in v katerem je natančno oznameniti tako obdolženca kakor tudi dejanje, katerega je obdolžen.

Kadar se zaukaže naglosodni postopek, se mora pristojni poveljnik držati pravila, da se samo take osebe, stoječe pod vojskino kazenskosočno oblastjo postavijo pred naglo sodstvo, ki so bile ali zasačene na dejanju samem ali kojih krivda se bode dala, kakor je povsem pričakovati, dokazati brez odloga.

Ovedbe, ki so morda potrebne za pripravo odločbe pristojnega poveljnika, ne smejo trajati čez osemindirideset ur.

V § 415, odstavek 1, imenovane osebe se ne smejo postaviti pred naglosodno sodišče.

Ako se je zoper obdolženca zaukazal redni postopek, ni več dopustno zaradi istega dejanja zaukazati naglosodni postopek.

§ 439.

Za izvršitev naglosodnega postopka je pristojno naglosodno sodišče, ki se zbere na divizijskem sodišču, in sicer brez ozira na druge kazenske stvari, ki morda tekó zoper obdolženca na rednih sodiščih.

Naglosodno sodišče je sestavljeno iz istih oseb kakor vojno sodišče pri divizijskih sodiščih z razliko, da je ude naglosodnega sodišča v vsakem primeru vzeti iz skupine častnikov vojaškega stanu, razen častnika za pravosodno službo, ki vodi razpravo. Držati se določenega vrstnega reda pri komandiranju teh udov naglosodnega sodišča je potrebno samo toliko, kolikor se more goditi brez zamude.

Naglosodno sodišče lahko postavi svoj sedež po preudarku pristojnega poveljnika v vsakem kraju okraja, za katerega se je razglasilo naglo sodstvo.

§ 440.

Uvedbo naglosodnega postopka ukrene vojaški pravdnik s tem, da prejeto povelje pristojnega poveljnika takoj izroči divizijskemu sodišču. To sodišče mora takoj, ko mu je došlo povelje, z največjo hitrostjo ukreniti, da se sestane naglosodno sodišče in da se preskrbi za varnost naglosodnega sodišča in za eventualno izvršitev smrtne kazni potrebna straža in izvršilni oddelek, in skrbeti za to, da je na kraju, ki je določen za to, da se vrši naglo sodstvo, pripravljeno potrebno uradno orodje, da so navzoči dušni pastir, zdravnik in eventualno tudi rabelj in da nobena ovira ne bode zadrževala izvršitve smrtne kazni, ako bi se prisodila.

§ 441.

Formalnega poizvedbenega postopka ni in obtožnica se ne izroči, pač pa je celi postopek od začetka do konca izvršiti pred zbranim naglosodnim sodiščem in, kolikor mogoče, ne da bi se pretrgal.

Obdolženca je postaviti pred naglosodno sodišče takoj, ko se je zbralo.

Vojaškemu pravdniku je naloženo za razpravo potrebne dokaze spraviti na mesto, zlasti tudi, ako treba, neposrednje pozvati poškodovance, priče in izvedence ali ukreniti tudi, da se privedejo.

Naglo sodstvo se lahko vrši ob vsaki uri in tudi pod milim nebom.

Najdaljša doba postopka zoper posameznega obdolženca, vštevši rzsodbo, se določa na trikrat štiriindvajset ur in to dobo je računati od časa, ko se je obdolženec postavil pred naglosodno sodišče. Ako se ni moči držati te dobe, mora nastopiti redni postopek.

§ 442.

Postopek pred naglosodnim sodiščem je izvršiti, ogibaje se vseh obširnosti zmislu primerno uporablja v XVIII. poglavju obsežene predpise, kolikor v nastopnem niso določene razlike.

Obdolženec si lahko izbere zagovornika (V. poglavje) in poučiti ga mora o tej pravici vojaški pravdnik takoj, ko se je zaukazal naglosodni postopek, vsekakor pa, preden se postavi pred naglosodno sodišče. Ako se obdolženec ne posluži te pravice ali ako ni mogoče izbranega zagovornika takoj privzeti na razpravo, mora sodišče uradoma postaviti zagovornika. Ako za ta namen ni takoj na razpolaganje pripravne prava večje osebe, je določiti častnika vojaškega stanu za zagovornika.

§ 443.

Namesto da bi se prečitala obtožnica, začne vojaški pravdnik razpravo z opisom dejanskih stvari, katerih se dolži obdolženec.

Postopek se mora praviloma omejiti na dokaz dejanja, zaradi katerega se je začel naglosodni postopek; raztegne pa se lahko na predlog vojaškega pravdnika tudi na druga dejanja, ki so podvržena naglosodnemu postopku, ako se s tem ni bati zamude (§ 441, zadnji odstavek), ki bi onemogočila naglosodni postopek. Na druga kazniva dejanja obtoženčeva se ni ozirati.

Izsleditve sokrivcev in udeležnikov sicer ni zamenjati, toda zaradi tega se ne sme odložiti rzsodba in izvršitev sodbe zoper obtoženca.

Ko je dokazovanje sklenjeno, mora vojaški pravdnik razvijati njega uspehe in staviti svoj predlog. Obdolženec in njegov zagovornik morata na to odgovoriti in, ako se zdi vojaškemu pravdniku na to še kaj odgovoriti, gre obtožencu in njegovemu zagovorniku vsakčas pravica zadnje izjave.

§ 444.

Nato izjavi predsednik, da je razprava sklenjena in dá obtoženca odvesti; potem začne naglosodno sodišče sklepati v nejavnem posvetovanju, drže se predpisov §§ 74 do 79, 302, odstavek 1 in 305.

Ako se soglasno proglasi, da je obdolženec kriv kaznivega dejanja, podvrženega naglosodnemu

postopku, mora naglosodno sodišče hkratu z razsodbo razsoditi na smrtno kazen.

Zoper obtožence, ki ob času storjenega dejanja še niso dopolnili 20. leta starosti, je namesto smrtne kazni na večalih razsoditi na hudo ječo od deset do dvajset let, namesto smrtne kazni s strelom na ječo ali hudo ječo od pet do deset let. Razen tega lahko naglosodno sodišče, ako je z izvršitvijo smrtne kazni na enem ali več tistih, ki so najbolj kaznivi, podan strašilni zgled, ki je potreben, da se napravi mir in red, iz važnih razlogov zoper v manjši meri udeležene namesto smrtne kazni razsodi na prej omenjene kazni na svobodi. Dalje se kazen ne olajša na podstavi pravice izredne polajšave kazni po § 309, zadnji odstavek. Namesto smrtne kazni s strelom se more razsoditi na hudo ječo samo tedaj, kadar preti kaznivemu dejanju huda ječa, če ni tistih posebnih znakov, ki so pogoj, da se prisodi smrtna kazen.

Ako nastopi zaradi kaznivega dejanja, podvrženega naglosodnemu postopku, eden izmed pogojev, ki so omenjeni v § 306, točka 1, 2 in 4, mora naglosodno sodišče s sodbo razsoditi, da se obdolženec oprosti.

§ 445.

Sodba se sestavi pismeno.

Da postane sodba pravnomočna, je treba, da jo potrdi pristojni poveljnik; v ta namen naj jo predsednik in voditelj razprave z akti vred takoj, ko se je izrekla, prinese temu poveljniku ali mu jo pošlje, če ne biva v kraju.

Njegovo Veličanstvo lahko na pristojnega poveljnika prenese pravico milostno premeniti smrtno kazen.

Ako smatra pristojni poveljnik, da sodbe naglosodnega sodišča iz pravnih razlogov ni potrditi, kar mora pismeno utemeljiti, mora nadalje ukreniti, da se uvede redni postopek, ter sklepati, ali je pustiti obdolženca dalje v preiskovalnem zaporu.

§ 446.

Pravnomočno sodbo je s potrdilnim pristavkom, ki ga pristavi sodbi pristojni poveljnik, in z eventualno pomilostitvijo vred nemudoma javno razglasiti obtožencu. Isto se mora zgoditi z odločbo pristojnega poveljnika, izdano po § 445, zadnji odstavek.

Zoper sodbo naglosodnega sodišča ni pravnega pomočka in prošnja za milost, ki jo je vložil zoper njo kdorkoli, nima odložive moči.

Ako se je obtoženec obsodil na smrt in se ni pomilostil, se mu po razglasitvi sodbe, ako je to mogoče, prideli duhovnik in smrtna kazen se izvrši po primerni dobi za pripravo na smrt, praviloma v dveh urah.

Po razglasitvi oprostilne sodbe, ki jo je potrdil pristojni poveljnik, je izpustiti obtoženca v prostost, ako ni zakonitih razlogov, zaradi katerih bi bilo potreba, da ostane dalje priprt.

§ 447.

Ako se naglosodno sodišče ne smatra za pristojno, ako se kazenska sodba ne more izreči samo zaradi tega, ker ni soglasnosti sodnikov, ali ako so zoper obdolženca dani sicer nujni razlogi suma, da je storil kaznivo dejanje, katerega se dolži, dokaz njegove krivde pa se ne more dognati v zakoniti dobi (§ 441, zadnji odstavek), ako se med razpravo pokaže, da je obdolženec v enem izmed stanj, omenjenih v § 415, končno ako se v zakoniti dobi sploh ne more izreči sodba, sklene naglosodno sodišče, da se ne vrši nadaljnji naglosodni postopek.

Sklep naglosodnega sodišča je naznaniti obtožencu in predložiti pristojnemu poveljniku, ki mora potem ukreniti, kar je potrebno, da se uvede redni postopek, in hkratu skleniti, ali naj ostane obdolženec dalje priprt ali ne.

§ 448.

O razpravi pred naglosodnim sodiščem je pisati zapisnike po predpisu §§ 314 do 316, toda njihova vsebina naj se omejuje na najbistvenejše stvari razprave. Zapisnike morata podpisati voditelj razprave in zapisnikar.

§ 449.

Odpraviti razglašeno naglo sodstvo ima v primerih § 434, pravico pristojni poveljnik, ki ga je ukazal, in vojni minister, v primerih § 435 pa ta minister in pristojni poveljnik, ki ga je morda pooblastil razglasiti naglo sodstvo.

Odpravo naglega sodstva je takoj izreči, ako je odpal vzrok, ki je povzročil uvedbo naglega sodstva, zlasti ako se je že z izvršitvijo smrtnih kazni na enem ali več krivcih postavil potreben strašilni zgled, in razglasiti jo je vsakčas prav tako, kakor se je razglasilo naglo sodstvo.

V vseh še tekočih kazenskih stvarih, vstevši tiste, v katerih so se izrekle smrtno sodbe, pa se še niso izvršile, se mora odprava naglega sodstva naznaniti obdolžencu in pristojni poveljnik mora začeti poizvedbeni postopek; nato se izvrši nadaljnji postopek po običajnih predpisih tega kazenskega pravnega reda.

§ 450.

Vse v naglosodnem postopku izrečene sodbe z razpravnimi akti vred je najdalje v štirinajstih dneh po izvršitvi sodbe predložiti vojnemu ministru, da jih preskusi generalni vojaški pravdnik, ki naj stavi predloge, ki se mu zdé potrebni.

Ako se pokažejo razlogi za obnovitev postopka, je o tem razpravljati po predpisu XXI. poglavja.

XXVII. Poglavje.

Uredba sodnih oblastev in postopek v vojni in na morju.

1. Naslov.

Obča določila.

§ 451.

Zaukazi spredaj stoječih poglavij veljajo tudi v vojni in na morju, ako to poglavje ne obsega razlikujočih se predpisov.

§ 452.

A. Za vojno dani predpisi se morajo uporabljati:

1. pri vseh mobilnih poveljstvih, krdelih, oddelkih in zavodih, ki so uvrščeni v armado v vojni, od časa, ko zapusté postajo mobilizacije, do njihove demobilizacije,

2. na utrjenih mestih, danih v vojno oborožbo, ki so v področju vojskujoče se armade (korov) ali so zaradi sovražnih groženj postavljena v vojno stanje. Začetek in konec teh razmer mora razglasiti poveljnik utrjenega mesta.

B. Za razmerje na morju dani predpisi veljajo:

1. na vojnih ladjah, postavljenih v službo, ki niso v zvezi zastave, s samostojno misijo v vodovju izven Sredozemskega morja, od časa, ko nastopijo misijsko potovanje, do povratka v Sredozemsko morje,

2. na vojnih ladjah (plovilih, § 11, točka 6), postavljenih v službo, ki so v zvezi zastave, s časom ko vstopijo v to zvezo dotlej, da izstopijo iz nje.

2. Naslov.

Obseg vojaške kazenskosoodne oblasti.

§ 453.

Poveljstva, krdela, oddelki, zavodi in posamezne osebe obeh deželnih bramb (§ 8, odstavek 2), ki so po vojni *ordre de bataille* ali po svoji stalni vojni razdelitvi podrejeni vojaškemu divizijskemu poveljniku ali poveljniku skupne vojske, kateremu je po § 459, odstavek 1, podeljena pravica kazenskega zasledovanja, ali z isto pravico opremljenemu poveljniku ene ali več vojnih ladij (§§ 455, B in 459, odstavek 1), so pod vojskino kazenskosoodno oblastjo, dokler traja ta razdelitev. Narobe so poveljstva, krdela, oddelki, zavodi in posamezne osebe skupne vojne moči, ki so enako podrejeni vojaškemu divizijskemu poveljniku ali poveljniku ene izmed obeh deželnih bramb (§ 8, odstavek 2), kateremu je po § 459, odstavek 1, vojaškega kazenskega pravnega reda za deželno brambo podeljena pravica kazenskega zasledovanja, dokler traja ta razdelitev, pod deželno Brambovsko kazenskosoodno oblastjo.

Poveljstva, krdela, oddelki, zavodi in posamezne osebe obeh deželnih bramb (§ 8, odstavek 2), ki se zaradi vojnih dogodkov odkomandirajo od svoje zveze ali pridejo od njih proč in pridejo s tem pod povelje enega izmed pristojnih poveljnikov skupne vojne moči, omenjenih v odstavku 1, stopijo za dobo tega razmerja pod vojskino kazenskosoodno oblast. Narobe stopijo poveljstva, krdela, oddelki, zavodi in posamezne osebe skupne vojne moči, ki se zaradi vojnih dogodkov odkomandirajo ali pridejo proč od svoje zveze in pridejo s tem pod povelje enega izmed pristojnih poveljnikov, omenjenih v odstavku 1,

ene izmed obeh deželnih bramb (§ 8, odstavek 2), za dobo tega razmerja pod deželno-brambovsko kazenskosočno oblast.

Ako pa ima poveljnik takega krdega sam pravice pristojnega poveljnika, se ne izpremeni kazensko-sodna oblast.

§ 454.

Najvišji poveljujoči poveljnik lahko postavi pod vojskino kazenskosočno oblast osebe, ki sicer niso pod vojaško kazenskosočno oblastjo in se zasačijo v sovražnikovi deželi v področju oblasti mobilizovanih krdel (poveljstev) ali njihovih zaveznikov:

1. zaradi kaznivih dejanj, ki jih storé v tem področju oblasti,

2. brez ozira na kraj storjenega dejanja zaradi hudodelstva neupravičenega nabiranja, zapeljevanja in pripomaganja, da se kršijo s prisego obljubljene vojaške službene dolžnosti, ogledovanja in drugih sporazumov s sovražnikom ali drugačnih dejanj, ki imajo namen škodovati oboroženi moči ali njenim zaveznim krdelom ali koristiti sovražniku, nadalje zaradi zapeljevanja, naj se ne sluša vojaško pozivno povelje, ali zaradi kaznivega dejanja, storjenega s takimi čini, ki ga je strožje kaznovati.

3. Naslov.

Uredba sodnih oblastev v vojni in na morju.

§ 455.

Poveljniki, ki imajo pravico kazenskega zasledovanja, so:

A. v vojni:

vojaški divizijski poveljnik,
imenovani poveljnik trdnjave (vojnega pristanišča), v kateri naj nastopi po § 452, A, točka 2, vojni postopek, ■
korni poveljnik,
armadni poveljnik,
načelnik poveljstva armadnih etap,
armadni vrhovni poveljnik.

B. na morju:

poveljnik vojne ladje, ki je na samostojni misiji (§ 452, B, točka 2),
poveljujoči poveljnik.

§ 456.

Pristojnost v § 455 imenovanih poveljnikov se razteza po svojem stvarnem obsegu na vsa kazniva dejanja, ki so odkazana sodiščem skupne vojne moči v odločbo (§§ 20 in 21), stvarna pristojnost poveljnika vojne ladje, ki je na samostojni misiji, pa samo na kazniva dejanja, katerim po kazenskih postavkih, ki jih je uporabiti, ne preti višja nego petletna kazen na svobodi.

§ 457.

A. Pristojnost poveljnikov v vojni se razteza po svojem osebnem obsegu na vse njim vojaško podrejene ali k njihovemu poveljnemu področju spada-joče osebe, ki so postavljene pod vojskino kazenskosočno oblast, izvzemši tiste, ki so po zakonu ali po zaukazu najvišjega poveljnika (armadnega vrhovnega poveljnika, armadnega poveljnika, samostojno delujočega kornega poveljnika) v zmislu § 459, odstavek 1 in 2, odkazana drugemu pristojnemu poveljniku.

Njihova pristojnost se razteza nadalje na njihovemu povelju ne podrejene, pod vojskino kazenskosočno oblastjo stoječe osebe, ki se zasačijo v njihovem poveljnem področju, ako se sicer pristojni poveljnik ne dá lahko doseči, potem na tiste osebe, ki se zasačijo v njihovem poveljnem področju in so po posebnem zaukazu najvišjega poveljujočega poveljnika (§ 454) postavljene pod vojskino kazenskosočno oblast.

Imenovani poveljnik trdnjave (vojnega pristanišča), korni poveljnik, armadni poveljnik, načelnik poveljstva armadnih etap in armadni vrhovni poveljnik izvršujejo pravice pristojnega poveljnika, ako so izpolnjeni drugi pogoji sprednjih odstavkov, tudi čez osebe in v kazenskih primerih, ki so pod kazenskosočno oblastjo deželne brambe.

Čez polkovnike (zenačence) in vojaške osebe še višjega čina, vseeno ali so pod vojskino ali deželno-brambovsko kazenskosočno oblastjo, gre to pravice pristojnega poveljnika praviloma (§§ 459 in 479, odstavek 1), samo najvišjemu poveljujočemu poveljniku pri armadi v vojni in v utrjenem mestu, obkoljenem od sovražnika, samo najvišjemu vojaškemu poveljniku, ki ima pravico kazenskega zasledovanja.

B. Poveljnik vojne ladje, ki je na samostojni misiji, izvršuje pravice pristojnega poveljnika čez moštvo, izvzemši štab ladje.

Pristojnost poveljujočega poveljnika na morju se razteza na osebe, ki so mu vojaško podrejene ali ki spadajo k njegovemu poveljnemu področju, potem na osebe, oznamenjene v točki A, odstavek 2, ki se zasačijo v njegovem poveljnem področju.

Pri kazenskih primerih na ladji nahajajočih se oseb, na katere se ne razteza delokrog poveljnika vojne ladje, ki je na samostojni misiji, zaradi osebne lastnosti storilčeve ali zaradi velikosti storjenega kaznivega dejanja, naj se poveljnik omeji na to, da ukrene ovedbo učina, da kolikor moči zagotovi dokazila in zasliši in, če je morda treba, začasno pripre obdolženca.

Čim pripuščajo okoliščnosti, je vse akte odposlati za kazensko uradovanje pristojnemu oblastvu (§ 28 B) ter hkratu izročiti obdolženca. To oblastvo naj dalje postopa po rednem postopku.

§ 458.

Pristojni poveljniki v vojni morajo v tistih primerih, v katerih izvršujejo po sprednjih določilih pravice pristojnega poveljnika nad osebami in v kazenskih primerih, ki so pod kazenskosočno oblastjo deželne brambe, postopati po določilih za pristojne poveljnike deželne brambe, torej tudi izbiraje osebe, ki so potrebne za izvršitev poizvedovanja, za zastopanje obtožbe in za odsojanje, ako se morda uporabi določilo § 461, odstavek 4, ravnati se po predpisih vojaškega kazenskega pravnega reda za deželno brambo, ako so na razpolaganje po njem potrebne osebe. Isto naj velja za razsojajoča sodišča.

§ 459.

Ako je treba, lahko prenese pri armadi v vojni najvišji poveljujoči poveljnik in na morju v vojnih časih poveljujoči poveljnik pravice pristojnega poveljnika z omejitvijo ali brez omejitve v osebnem ali stvarnem oziru tudi na take podrejene mu poveljnike, katerim v zakonu niso izrečno priznane te pravice.

Pri armadi v vojni izvršuje nadalje najvišji poveljujoči poveljnik, na morju v vojnih časih poveljujoči poveljnik v § 33, odstavek 2, ukaznemu potu pridržano pravico omejiti ali raztegniti pristojnost podrejenih mu poveljnikov. Nadalje ima pravico posamezne kazenske primere iz tehtnih razlogov iz svoje pristojnosti ali iz pristojnosti podrejenega poveljnika preodkazati v pristojnost drugega podrejenega poveljnika.

V vseh teh primerih pa je pri armadi v vojni varovati meje med vojskino in deželnoobrambovsko kazenskosočno oblastjo.

§ 460.

Da se združi kazenski postopek zoper več k pristojnosti različnih poveljnikov spadajočih soobdolžencev in da se odpravi združitve (§ 38), zaukaže v mejah vojskine kazenske sodne oblasti skupno pristojni poveljnik tudi tedaj, ako se je zoper enega izmed obdolžencev že dvignila obtožba.

Ta poveljnik odloča tudi, kadar se dvomi o pristojnosti več podrejenih mu poveljnikov (§ 39).

§ 461.

Pristojnim poveljnikom se odkaže za oskrbovanje opravil preiskovalca, voditelja razprave in vojaškega pravnika potrebno število častnikov za pravosodno službo.

Poveljniku vojne ladje, ki je na samostojni misiji, stojé ob strani za isti namen pomorski častniki. Preden nastopijo svojo službo, jih zapriseže poveljnik v tem zmislu, da bodo zvesto izpolnjevali njim izročene dolžnosti preiskovalca (voditelja razprave, vojaškega pravnika). Ako je v danem primeru eden ali drugi izmed imenovanih zadržan, določi poveljnik namestnika izmed podrejenih mu pomorskih častnikov, ki ga je tudi zapriseže.

Hkratu ko se prenesejo pravice pristojnega poveljnika (§ 459, odstavek 1), je dati novopostavljenemu pristojnemu poveljniku na razpolaganje potrebno število častnikov za pravosodno službo.

Predstojni poveljnik se lahko za izvršitev kazenskega postopka zoper osebo, spadajočo k njegovi pristojnosti, ako je treba, posluži tudi častnikov za pravosodno službo, ki so odkazani podrejenemu poveljniku.

§ 462.

V vojni in na morju se ne postavljajo preiskovalna sodišča.

Razsojajoča sodišča so v vojni vojna sodišča v vojni, na ladjah, ki so v zvezi zastave, vojna sodišča pod zastavo, na vojnih ladjah, ki so na samostojni misiji, ladijska vojna sodišča.

Sestanejo se samo na poziv pristojnega poveljnika in se imenujejo po njegovem poveljstvu. V zmislu § 458 sestavljena razsojajoča sodišča se

oznamenjajo za deželnoobrambovska vojna sodišča v vojni pri tistem poveljstvu, ki ga ima pristojni poveljnik.

§ 463.

Vojno sodišče v vojni in vojno sodišče pod zastavo je sestavljeno iz istih oseb kakor vojno sodišče pri divizijskih in admiralskih sodiščih, z razliko, da se morejo udje vojnega sodišča, izvzemši častnika za pravosodno službo, ki posluje za voditelja razprave, v primerih §§ 56 in 58, odstavek 2, jemati popolnoma iz skupine častnikov vojaškega stanu. Ako za vojno sodišče pod zastavo ni na razpolaganje častnikov po § 55 potrebnih šaržnih stopenj, se lahko sestavi vojno sodišče tudi iz častnikov drugih šaržnih stopenj, toda predsednik in dva prisednika morajo biti po činu starejši nego obtoženec.

Za tujezemске častnike in zenačence (§ 11, točka 9) se sestavi vojno sodišče prav tako kakor za častnike in zenačence oborožene moči.

Ladijsko vojno sodišče je sestavljeno razen pomorskega častnika, določenega za voditelja razprave, iz enega pomorskega štabnega častnika za predsednika, potem enega poročnika linijske ladje in dveh fregatnih poročnikov za prisednike.

V sili lahko pokliče pristojni poveljnik k ladijskemu vojnemu sodišču namesto pomorskega štabnega častnika poročnika linijske ladje za predsednika, k vojnemu sodišču pod zastavo ali ladijskemu vojnemu sodišču namesto fregatnih poročnikov, potrebnih po § 55, odstavek 2, točka 1 (§ 53, odstavek 3) in po prejšnjem odstavku, pomorska praporščaka za uda vojnega sodišča.

Določnega vrstnega reda ni pri pozivljanju udov vojnega sodišča.

V sili se lahko izjemoma ud vojnega sodišča skupne vojne moči nadomesti z udom vojnega sodišča iz drugega dela oborožene moči ali orožništva.

Vojno sodišče pod zastavo in ladijsko vojno sodišče naj se vrši na ladji.

4. Naslov.

Postopek v vojni in na morju.

§ 464.

Postopek v vojni in na morju se ravna vobče po predpisih o postopku za kazenske stvari, za katere je stvarno pristojno divizijsko sodišče.

Predpise § 80, točka 3, a, odstavek 2, točka 4 in točka 5, odstavka 2 in 3, je v mejah kraljevin in

dežel, zastopanih v državnem zboru, uporabljati toliko, kolikor se morejo v vladajočih razmerah izvršiti brez izdatne ovire ali zamude postopka.

§ 465.

Pristojni poveljnik določi hkratu, ko zaukaže poizvedbeni postopek (§ 137), častnika za pravosodno službo, ki naj ga izvrši kakor preiskovalec (§ 461, odstavek 2).

V sili se lahko tudi častnik vojaškega stanu določi za preiskovalca. Tega častnika mora pristojni poveljnik zapriseči, preden prevzame to službo.

Preiskovalec ima vse pravice preiskovalnega sodnika.

§ 466.

V poizvedbenem postopku se je ogibati vseh obširnosti.

Za pisanje zapisnika veljajo določila § 152, odstavek 2.

Sodno pričo je privzeti k poizvedbenim dejanjem samo tedaj, kadar meni pristojni poveljnik, da je to potrebno.

Za vzprejem izvedeniškega izvida in za oddajo mnenja zadošča v vseh primerih en izvedenec. Pri mrliškem ogledu in pri razparanju mrliča se lahko v sili porablja za izvedenca tudi zdravnik, ki je dotičnika zdravil.

Ogled, zasego in hišno ali osebno raziskavo lahko zaukaže pristojni poveljnik tudi izven primerov, oznamenjenih v §§ 132, odstavek 1, in 235, odstavek 1, v nujnih primerih pa preiskovalec, ki jih tudi izvrši. Pristojni poveljnik ali preiskovalec lahko v nujnih primerih tudi neposrednje odredi, da se privedejo priče.

§ 467.

Vse odredbe in določbe, ki jih mora v zmislu spredaj stoječih poglavij ukreniti preiskovalno sodišče (voditelj sodišča), ukrene pristojni poveljnik ali se ukrenejo na njegov zaukaz in izdajo na zunaj z oznamenilom „sodišče“ tistega poveljstva — v primerih § 458 kakor deželnoobrambovsko sodišče pri tistem poveljstvu —, ki ga ima pristojni poveljnik.

§ 468.

Zoper zaukaze preiskovalca je v štiriindvajsetih urah pripustna pritožba na pristojnega poveljnika. Zoper njegove odredbe in odločbe ni dopusten pravni pomoček.

§ 469.

Postopek se ustavi do začetka glavne razprave na zaukaz pristojnega poveljnika.

§ 470.

Čas, kdaj se dvigne obtožba, ostane v vojni in v vojnih časih na morju prepuščen preudarku pristojnega poveljnika.

Pristojni poveljnik odloči, da se dvigne obtožba, s pismenim poveljem (§ 242) na častnika za pravosodno službo, ki ga od primera do primera določi, da zastopa obtožbo kakor vojaški pravdnik (§ 461, odstavek 2).

V sili se lahko poveri častniku vojaškega stanu, da zastopa obtožbo. Preden prevzame to službo, ga mora zapriseči pristojni poveljnik.

V ostalem so za dviganje obtožbe merodajna določila, ki so obsežena v XVI. poglavju za postopek pred brigadnimi sodišči, z razliko, da je obtožiteljev pismeni kazenski predlog izročiti po § 472 določenemu voditelju razprave, ki mora pristojnemu poveljniku staviti primerne predloge, da se preskrbé potrebna dokazila.

§ 471.

Ako prava veščega zagovornika ni takoj na razpolaganje, se lahko prenese tudi v primerih, v katerih bi bilo po § 90, odstavek 3, postaviti takega za zagovornika, zagovarjanje na častnika vojaškega stanu.

Pred ladijskim vojnim sodiščem lahko zagovarja tudi pomorski praporščak.

Omejitev § 95, točka 3 in § 98 odpadejo, prav tako omejitve, po kateri v § 91, točka 1, imenovani zagovorniki ne smejo imeti nižje šarže nego obtoženec (§ 97).

§ 472.

Hkratu ko se dvigne obtožba, določi pristojni poveljnik tudi častnika za pravosodno službo, ki bo

moral v glavni razpravi sodelovati kakor voditelj razprave (§ 461, odstavek 2).

Ako ni drugega častnika za pravosodno službo, se lahko postavi za voditelja razprave tudi tisti, ki je bil preiskovalec.

V postopku na misijski ladji mora preiskovalec praviloma voditi tudi razpravo.

§ 473.

Doba med časom, ko se obtožencu naznani, da se je dvignila obtožba, in med glavno razpravo mora znašati najmanj tri dni, razen če obtoženec izrečno privoli, da se skrajša ta doba.

Pozivanje prič in izvedencev na glavno razpravo ni časovno omejeno po § 247, odstavek 6.

Obtoženec mora najkasneje dne po naznanilu, da se je dvignila obtožba, predlagati, da se preskrbé nova dokazila (§ 250).

§ 474.

Glavna razprava praviloma ni javna; pristop na njo pa je dovoljen poškodovancu in njegovemu zakonitemu zastopniku ter obtoženčevim zaupnikom (§ 260), izvzemši v § 261 omenjeni primer.

Pristojni poveljnik lahko po okolišnih zaukaže javnost glavne razprave v zmislu § 257.

V takih primerih more vojno sodišče skleniti, da bodi javnost izključena (§ 258) samo, ko je dobilo privoljenje pristojnega poveljnika.

Vojno sodišče ima gledé ogleda, zasege, hišne in osebne raziskave ter privedbe prič iste pravice, ki so po § 466, zadnji odstavek, podeljene pristojnemu poveljniku.

§ 475.

A. Zoper sodbe vojnih sodišč v vojni ter v vojnih časih zoper sodbe vojnih sodišč pod zastavo in ladijskih vojnih sodišč niso dopustni redni pravni pomočki. Da postanejo pravnomočne, jim je treba, da jih potrdi pristojni poveljnik, smrtno sodbe pa, izvzemši v § 482, odstavek 3, omenjeni primer, da jih potrdi najvišji poveljujoči poveljnik pri armadi v vojni (poveljujoči poveljnik na morju), ako ni kakor samostojni poveljnik itak poklican za potrjevanje.

V utrjenem mestu, obkoljenem od sovražnika, ima pravico potrjevati smrtné sodbe najvišji poveljnik, ki ima pravico kazenskega zasledovanja.

B. Zoper sodbe vojnih sodišč pod zastavo in ladijskih vojnih sodišč so v miru dopustni enaki pravni pomočki, kakor zoper sodbe divizijskih sodišč.

Za zagovornike za razpravo na vrhovnem vojaškem sodišču (§§ 87, odstavek 2 in 91), se ne morejo izbrati vojaške osebe, ki so vkrcane na ladji, ki je postavljena v službo.

Obtoženec nima pravice biti navzoč v razpravi pred vrhovnim vojaškim sodiščem. Obtoženca ter zasebnega tožnika in poškodovanca je samo tedaj treba obvestiti o določenem roku (§ 368), ako se more to zgoditi brez bistvene zamude.

V ostalem se zmislju primerno uporabljajo vsa na sodbe divizijskih sodišč nanašajoča se določila §§ 312 in 313, potem XIX. in XX. poglavja.

§ 476.

V primerih § 475, *A*, je sodbo takoj, ko se je izrekla, razglasiti in jo nato s kazenskimi akti vred nemudoma predložiti pristojnemu poveljniku.

Preden se odloči o potrditvi kazenske sodbe ali preden pošlje smrtno sodbo dalje, mora dati pristojni poveljnik obtoženca protokolarno zaslišati po častniku za pravosodno službo ali po častniku vojaškega stanu o tem, ali in katere pritožbe ima zoper sodbo in kako jih utemeljuje. Pri tem se lahko obtoženec poslužuje pomoči svojega zagovornika. O navedbah obtoženca lahko dá pristojni poveljnik poizvedovati. Zapisnik in eventualne ovedbene akte je priložiti kazenskemu aktu.

Ako je pristojnemu poveljniku (najvišjemu poveljujočemu poveljniku, poveljujočemu poveljniku na morju) na razpolaganje častnik za pravosodno službo, ki ni sodeloval v glavni razpravi, mora, preden se odloči o potrditvi sodbe, zahtevati njegovo pismeno pravno mnenje in ga priložiti aktom.

Kadar predloži smrtno sodbo, se mora pristojni poveljnik pismeno izjaviti o tem, ali so dani razlogi milosti.

§ 477.

Ako je pristojni poveljnik (najvišji poveljujoči poveljnik, poveljujoči poveljnik na morju) zadovoljen s sodbo, predloženo mu po § 476, postavi nanjo potrdilni pristavek.

Pristojnemu poveljniku (najvišjemu poveljujočemu poveljniku, poveljujočemu poveljniku na morju) lahko Njegovo Veličanstvo podeli pravico milostno izpregledati in olajšati kazen.

Potrdilni pristavek in eventualno pomilostitev naj obtožencu naznani voditelj razprave ali drug častnik za pravosodno službo (pomorski častnik) ali predstojno poveljstvo obtoženca; nato je praviloma takoj ukreniti izvršitev kazni.

§ 478.

Ako smatra pristojni poveljnik postopek ali sodbo za nezakonito (§ 358) ali dejanske poistinitve za dvomljive, mora po § 476 predloženo mu sodbo s kazenskimi akti in s svojim pismenim mnenjem vred predložiti v odločbo najvišjemu poveljujočemu poveljniku pri armadi v vojni (poveljujočemu poveljniku na morju).

Ta mora, ko je dobil mnenje njemu prideljenega častnika za pravosodno službo, odločiti o tem, ali je sodbo poslati pristojnemu poveljniku nazaj, da jo potrdi, ali jo je ovreči.

Odločba, ali je sodbo potrditi ali jo ovreči zaradi danih ničnostnih razlogov (§ 358) ali zaradi dvomljivosti dejanskih poistinitev, gre najvišjemu poveljujočemu poveljniku (poveljujočemu poveljniku na morju) tudi tedaj, ako je sam pristojni poveljnik ali ako gre za smrtno sodbo, ki je njemu predložena v potrditev.

Določila, ki se v sprednjih odstavkih tičejo najvišjega poveljujočega poveljnika, se zmislju primerno uporabljajo tudi na najvišjega poveljnika, ki ima pravico kazenskega zasledovanja v utrjenem mestu, ki je obkoljeno od sovražnika.

Poveljnik misijske ladje naj v primerih prvega odstavka, ako se njegovi pomisleki niso odstranili z eventualnimi dodatnimi ovedbami, odreče potrditev sodbe; s tem se kazenska stvar preodkazuje rednemu postopku in stopi zopet v stanje poizvedbenega postopka. Obdolženca je izročiti, čim dopuščajo okolnosti, z akti vred tistemu oblastvu, ki je pristojno izvršiti ta postopek (§§ 27, *B* in 28, *B*). Hkratu mora poveljnik odrediti, kar je morda potrebno, da se začasno zavaruje obdolženčeva oseba.

§ 479.

Ako se sodba ovrže (§ 478, odstavek 2), je ukreniti izvršitev nove glavne razprave. Najvišji poveljujoči poveljnik (poveljujoči poveljnik na morju) se lahko v tem primeru posluži svoje pravice delegovanja, ki jo ima po § 459, odstavek 2, ako se zdi to potrebno ali stvari primerno. To naj velja v primeru § 478, odstavek 3, toda s takim delegovanjem ni prizadeta pravica najvišjega poveljujočega poveljnika (poveljujočega poveljnika na morju) potrjevati smrtne sodbe.

K vojnemu sodišču, ki se pokliče nanovo, se za sodnike ne smejo privzeti tiste osebe, ki so v prejšnji glavni razpravi sodelovale za ude vojne sodišča.

§ 480.

V § 416, odstavek 1, določeno dobo za izvršitev smrtne kazni lahko pristojni poveljnik skrajša pred sovražnikom, toda obsojencu se morata pustiti najmanj dve uri za pripravo.

Na vojnih ladjah se izvrši smrtna kazen vedno s strelom, tudi če se glasi sodba na smrt na vešalih.

O izvršitvi smrtne kazni se mora poročati najvišjemu poveljujočemu poveljniku (poveljujočemu poveljniku na morju).

Pristojni poveljnik v vojni in na morju lahko dovoli iz ozirov vojaške službe, da se prisojena kazen na svobodi odloži ali prekine, ne da bi bil vezan na omejitve §§ 419 in 420. Z dovoljenjem, da se kazen odloži ali prekine, lahko pristojni poveljnik, ki ima pravico pomiloščevanja, obljubi tudi polajšilo kazni ali izpregled kazni za primer, da se dotičnik hrabro vede pred sovražnikom.

§ 481.

Zaukazati naglosodni postopek v primerih, v katerih lahko nastopi po določenih vojaškega kazenskega prava, ne da bi se prej razglasilo naglo sodstvo, so upravičeni v vojni in na morju vsi pristojni poveljniki (§§ 455 in 459, odstavek 1). Pravtako jim gre odločba o tem, ali je potrebno razglasiti naglo sodstvo za vojaške zveze in osebe, podrejene njihovemu poveljstvu, v tistih primerih, v katerih lahko nastopi naglosodni postopek po določenih vojaškega kazenskega prava, ko se je prej razglasil. V § 457 A, odstavek 4 in B, odstavek 1, obsežene omejitve pravic pristojnega poveljstva ne veljajo za naglosodni postopek.

Zaukazati razglasitev naglega sodstva v drugih primerih ter čez določene okraje je upravičen samo najvišji poveljujoči poveljnik pri armadi v vojni (poveljujoči poveljnik na morju), ter v § 475, A, odstavek 2, oznamljeni poveljnik. Ti poveljniki lahko dadó razglasiti naglo sodstvo zaradi vseh hudodelstev nasproti vsem osebam, ki so pod kazenskosočno oblastjo vojske.

Razglašeno naglo sodstvo se odpravi na zaukaz tistega poveljnika, ki ga je razglasil, pravico pa ima v vsakem primeru tudi v sprednjem odstavku imenovani poveljnik.

§ 482.

Naglosodno sodišče se sestavi, kakor vojno sodišče v vojni, pod zastavo ali ladijsko vojno sodišče. Naglosodno sodišče zoper častnika ali zenačenca na misijski ladji se sestavi kakor vojno sodišče pod zastavo (§ 463, odstavek 1), z razliko, da vstopi namesto častnika za pravosodno službo pomorski častnik za voditelja razprave v naglosodno sodišče.

Tudi sicer se lahko v naglosodnem postopku, kadar je nevarno odlagati, namesto častnika za pravosodno službo (§ 472) poveri vodstvo razprave častniku vojaškega stanu.

Potrjevati smrtne sodbe je upravičen tisti poveljnik, ki je zaukazal naglosodni postopek. Za izvrševanje pravice pomiloščevanja je merodajno določilo § 477, odstavek 2, na morju v miru pa določilo § 445, odstavek 3.

V ostalem se ravna naglosodni postopek po predpisih XXVI. poglavja z razlikami, ki so zapovedane z izpremenjeno uredbo sodnih oblastev v vojni in na morju.

Vsako razglasitev in odpravo naglega sodstva ter vsako izvršitev naglosodno izrečene smrtne kazni je naznaniti najvišjemu poveljujočemu poveljniku (poveljujočemu poveljniku na morju).

§ 483.

Tisti, ki ga je vojno sodišče v vojni skupne vojske ali v vojnih časih sodišče na morju obsodilo (pomilostilo) na kazen na svobodi ali na izgubo šarže, in njegov zakoniti zastopnik imata pravico v treh mescih, ko je vojno razmerje ali razmerje na morju sploh nehalo ali ko je obsojenec za svojo osebo izstopil iz tega razmerja, prositi vojnega ministra, naj ukrene uvedbo ničnostne pritožbe za obrambo zakona ali obnovitev v zmislu § 401. V prošnji, ki jo morajo aktivne vojaške osebe vložiti

po službenem potu in ki jo morejo aktivne osebe moštva ter v noben činovni razred uvrščeni aktivni gažisti samo ustno dati na zapisnik (§ 324), je treba točke pritožbe natančno oznaminiti. Če se pomotoma ozameni predmet prošnje, ne škoduje.

§ 484.

Vojni minister dá kazenski akt, eventualno ko je dobil ovedbe o prošnji, popreskusiti po generalnem vojaškem pravdniku in potem prošnjo ali zavrne kakor neosnovano ali ji ugodi s tem, da naroči generalnemu vojaškemu pravdniku začeti postopek v zmislu § 376 ali § 401.

Postopek pri ničnostni pritožbi v obrambo zakona se ravna po določilih §§ 377 in 378.

Vrhovno vojaško sodišče odloči o obnovitvi postopka po predpisu § 401 pred senatom, ki je sestavljen po § 67, točka 1.

§§ 373, odstavek 3, 379, odstavek 3 in 400, odstavek 4, se uporabljajo.

§ 485.

Vojnosodni kazenski postopek, ki teče zoper kako osebo ob času, ko vstopi v razmerje v vojni ali na morju, je nadaljevati po določilih tega poglavja.

V tem času že izrečena, pa še ne pravno-močna sodba dobi brez ozira na to, ali se je izpodbijala s pravnim pomočkom ali ne, pravno moč s potrdilom po § 475, A, ako ni dotičnik vstopil v razmerje na morju v miru; za ta primer se ne izpremeni postopek pravnih pomočkov.

Za izvrševanje pravic pristojnega poveljnika je od omenjenega časa naprej poklican pristojni poveljnik mobilne zveze.

V ostalem se uporabljajo na take sodbe določila §§ 475, A in 476 do 480, ako jim je po odstavku 2 treba, da jih potrdi pristojni poveljnik (najvišji poveljujoči poveljnik, poveljujoči poveljnik na morju).

S potrdilom pristojnega poveljnika dobé pravno moč tudi tiste sodbe, ki so bile izrečene v razmerju na morju v miru in pred prestopom obtoženca v ladijsko razmerje v vojnih časih niso postale pravnomočne.

§ 486.

Kazenski postopek, ki teče zoper kako osebo v vojni ali na morju, je od časa, v katerem je sploh nehalo vojno razmerje ali razmerje na morju ali je obdolženec za svojo osebo izstopil iz tega razmerja, nadaljevati po določilih, omenjenih v prejšnjih poglavjih. Pravice pristojnega poveljnika izvršuje odtlej pristojni poveljnik immobilne zveze.

Ako je pa bila v gori oznamenjenem času sodba, ki potrebuje za svojo pravno moč potrdila po § 475, A, že izrečena, pa še ne potrjena, gre potrditev dotlej pristojnemu poveljniku. Ako ta poveljnik smatra, da sodbe ni potrditi, je obtoženca o tem obvestiti. V zakoniti dobi, ki se računi od dneva tega obvestila (§ 335 in 361), je pripustna ničnostna pritožba in priziv (§ 333). Skrbeti za pravice pristojnega poveljnika je v tem primeru naloženo pristojnemu poveljniku pri divizijskem sodišču immobilne zveze.

Določila sprednjega odstavka se uporabljajo tudi na primer, ako je bila sodba izrečena na morju v vojnih časih in ni postala pravnomočna, preden je obtoženec prestopil v razmerje na morju v miru.

Naglosodni postopek, ki teče v času, oznamenjem v odstavku 1, naj se nadaljuje v rednem postopku (§ 449, zadnji odstavek). Isto velja tudi po končanem naglosodnem postopku, ako potrjena smrtna sodba še ni bila izvršena v tem času.

XXVIII. Poglavje.

Prehodna in sklepna določila.

§ 487.

Ta zakon dobi moč dne, ki ga določi minister za deželno bran v porazumu z vojnim ministrom, najkasneje pa dve leti po razglasitvi.

§ 488.

Kolikor v tem zakonu niso izrečno določene izjeme, izgubé z dnem, katerega dobi moč ta zakon, svojo moč vsa določila drugih zakonov, predpisov in ukazov, ki uravnavajo kazensko sodstvo za vojsko, uredbo in postopek sodišč skupne vojne moči, zlasti tudi predpisi o podrejenosti aktivnih vojaških oseb pod naglosodni postopek civilnih kazenskih sodišč.

§ 489.

Kazniva dejanja, ki so bila storjena, preden je dobil ta zakon moč, in za katera je bilo doslej osnovano sodstvo civilnih kazenskih sodišč, za katera pa so po predpisih tega kazenskega pravnega reda pristojna sodišča za vojsko, ostanejo tudi nadalje pridržana civilnemu kazenskemu sodstvu.

O tistih kaznivih dejanjih pa, ki so bila storjena, preden je dobil ta zakon moč, in za katera je bilo doslej osnovano sodstvo sodišč za vojsko, za katera pa so po predpisih tega kazenskega pravnega reda pristojna civilna kazenska sodišča, naj sodijo ta sodišča po običnih kazenskih zakonih, veljajočih zanja, razen če se je zaradi takega kaznivega dejanja že zaukazala preiskava na sodišču za vojsko.

Določila sprednjega odstavka veljajo zmislu primerno tudi za primer, če je bila za kaznivo dejanje, ki je bilo storjeno, preden dobi ta kazenski pravdni red moč, osnovana vojna kazenskosaodna oblast, po tem času pa nastopi pristojnost deželno-brambovskih sodišč in narobe.

§ 490.

Za kazenskosaodne preiskave, ki tečejo na vojnih sodiščih dne, katerega dobi ta zakon moč, velja naslednje:

1. Ako do tega dne še ni bil izrečen pravorek v prvi instanci, je kazensko stvar nadaljevati po določilih tega kazenskega pravnega reda. Take kazenske stvari stopijo v stanje poizvedbenega postopka.

2. Ako je bil pred dnevom, katerega dobi ta zakon moč, izrečen pravorek v prvi instanci, se uporabljajo na te kazenske stvari dosedanji predpisi o postopku z razliko, da naj opravi dosedanjega vojaškega višjega sodišča in vrhovnega vojaškega sodišča izvršuje novo vrhovno vojaško sodišče v senatu, ki je sestavljen po § 67, točka 1, da zoper njegove odločbe ni dalje pravnega pomočka in da ni vezano na omejitve olajšila kazni, ki so doslej veljale za višje instance vojaških sodišč.

3. Ako se v primeru točke 2 ovrže v prvi instanci izrečeni pravorek in se stvar odkaže prvi instanci, da še enkrat razsoja o njej, so za nadaljnji postopek merodajna določila tega zakona.

§ 491.

Dopustnost obnove kazenskega postopka je po dnev, katerega dobi ta kazenski pravdni red moč, presoati po njem, tudi če je kazenski postopek bil pravnomočno rešen pred tem dnevom. Tudi nadaljnji postopek se ravna po tem zakonu.

§ 492.

Ako se je izrekla kontumacijska sodba, preden je dobil ta zakon moč, in ako se obsojenec povrne po tem času, se ravna nadaljnji postopek po tem zakonu.

Ediktalno pravdo, ki teče ob času, ko dobi ta zakon moč, je voditi po novem postopku in samo toliko, kolikor je potrebno, da se napravi učin in da se zagotovijo dokazi.

§ 493.

Gledé tega, da se prekine zastaranje kaznivosti, je vsako uradno dejanje, ki ga opravijo pristojni poveljnik in poizvedujoči vojaški pravdnik ali sodni častnik zoper storilca zaradi storjenega kaznivega dejanja, enačiti poizvedbenemu dejanju pristojnega sodišča.

§ 494.

Izvršuje kazenskosaodno oblast nad vojnimi ujetniki in inozemci v vojnih časih in ob vojnih podjetjih se lahko določila tega kazenskega pravnega reda o sestavi sodišč in o postopku izpremené z zaukazom Njegovega Veličanstva.

§ 495.

Izvršiti ta zakon se poverja ministru za deželno bran, ministru za notranje stvari in pravosodnemu ministru; prvi mora pri tem ravnati v porazumu z vojnim ministrom.

V kopališču Ischl, 5. dne julija 1912. l.

Franc Jožef s. r.

Stürgkh s. r.

Georgi s. r.

Hohenburger s. r.

Heinold s. r.

131.**Zakon z dne 5. julija 1912. l.****o vojaškem kazenskem pravnem redu za deželno
brambo.**

S pritrditvijo obeh zbornic državnega zbora
ukazujem tako:

I. Poglavje.**Obča določila.****§ 1.**

Zaradi hudodelstev in pregreškov (prestopkov) se more kaznovati le, ko se je prej vršil kazenski postopek po tem kazenskem pravnem redu na podlagi javne obtožbe in z razsodbo, ki jo je izreкло pristojno sodišče, kolikor se v § 2 ne dela izjema.

§ 2.

Brez sodnega postopka se lahko ob pregreških (prestopkih) disciplinarno kaznuje, ako je zapretna kazen samo denarna kazen ali kazen na svobodi, koje najvišja izmera ne presega šest mesecev in koje najmanjša izmera ne presega enega mesca, in ako zadostuje disciplinarna kazen.

V vojni (§ 452, 4) velja to tudi tedaj, ako najmanjša izmera zapretna kazni na svobodi presega en mesec.

Disciplinarno kaznovanje je izključeno, če mora nastopiti izguba šarže in se to ne more disciplinarno izreči.

Ako se je kaznivo dejanje rešilo disciplinarno, ne da so bili dani pogoji sprednjih odstavkov, je dodatno začeti sodni postopek, ako še ni ugasnila kaznivost dejanja. Ako se kdo zaradi takega dejanja

obsodi na časno kazen na svobodi, je vračuniti zaradi istega dejanja izvršeno disciplinarno kazen.

Ako pridejo disciplinarni prestopki ali taka kazniva dejanja, ki se morejo disciplinarno rešiti, skupaj s kaznivimi dejanji, pri katerih je disciplinarna rešitev izključena, jih je privzeti v sodni kazenski postopek, ako se ne odredi njih izločba (§ 37).

§ 3.

Obtožbo zastopa vojaški pravdnik (sodni častnik). Za začetek kazenskega postopka mu je treba naloga pristojnega poveljnika (§§ 27 in 28) in pri kaznivih dejanjih, ki se smejo zasledovati samo na zahtevanje tistega, ki je upravičen za to, vrhutega tega zahtevanja.

Kazenski postopek mora izostati, čim Njegovo Veličanstvo zaukaže, da naj se ne začne ali da naj se začeti postopek ustavi.

§ 4.

Vsa v kazenskem postopku poslujoča poveljstva, oblastva in vsi oblastveni organi se morajo z enako skrbnostjo ozirati na obremenjajoče in obtežilne ter na opravičevalne in olajšujoče okoliščine in so dolžni obdolženca poučiti o njegovih pravicah in o rabi dovoljenih pravnih pomočkov, tudi kjer to ni izrečno predpisano.

§ 5.

Sodišča deželne brambe presoajo zasebno-pravna predprašanja samostojno.

Na razsodbo civilnega sodnika ali drugega oblastva, izdano o takem predprašanju, niso vezana ta sodišča, kolikor gre za presojanje kaznivosti obdolženca.

Samo če se tiče predprašanje veljavnosti zakona, je dati razsodbo za to pristojnega sodišča kazenskosodni odločbi v podstavo. Ako se taka razsodba še ni izrekla, obravnava pa je že v teku, ali ako jo je kazensko sodišče samo povzročilo, ker so se pokazala dejanstva, ki utemeljujejo zakonski zadržek, na katerega se je treba uradoma ozirati, je treba počakati na odločbo pristojnega sodišča in, ako treba, siliti, da se pospeši.

§ 6.

Sodišča deželne brambe razsojajo v imenu Njegovega Veličanstva (§ 307, točka 1).

§ 7.

Sodišča deželne brambe morajo zoper osebe, ki so pod njihovo sodno oblastjo, tudi če ne pripadajo vojaški zvezi, uporabljati za deželno brambo veljavno kazensko pravo.

§ 8.

Določila tega zakona veljajo, tudi če se zaradi tega, da je krajše, govori samo o deželni brambi, o deželnobrambovskih oblastvih ali deželnobrambovskih osebah, zmislju primerno tudi za črno vojsko, črno vojna oblastva ali črno vojne osebe in za orožništvo, orožniška oblastva ali orožniške osebe. Ako pa naj veljajo za deželno brambo, za črno vojsko in za orožništvo različna določila, se posebej navajajo v zakonu.

Določila tega zakona, ki se tičejo skupne vojske, se zmislju primerno uporabljajo tudi na vojno mornarico, ako se ne dela izrečno razlika. Veljajo tudi za c. in kr. bosensko-hercegovinsko orožništvo.

§ 9.

„Poveljstva“ so tudi vojaška oblastva in zavodi, ako ta zakon ne dela izrečno razlike. Koga je umeti z izrazom „pristojni poveljnik“, se določa v § 29, odstavek 2.

Z „lokalnimi oblastvi“ umeva ta zakon pri deželni brambi deželnobrambovska postajska in deželnobrambovska mestna poveljstva, pri skupni vojski vojaška postajska, trdnjavska (vojno-pristanjska) in mestna poveljstva, pri vojni mornarici pa mornariška postajska poveljstva.

„Častniki in zenačenci“ so v tem zakonu vse v činovni razred uvrščene vojaške osebe, nadalje častniški aspiranti in vojaški uradniški aspiranti.

II. Poglavje.

Obseg vojaškega kazenskega sodstva.

§ 10.

Vojaško kazensko sodstvo se deli v kazensko sodstvo deželne brambe (deželnobrambovsko kazensko sodstvo) in v kazensko sodstvo skupne vojske in vojne mornarice (vojno kazensko sodstvo).

To poglavje obravnava samo obseg deželnobrambovskega kazenskega sodstva. Obseg vojnega kazenskega sodstva se določa v vojaškem kazenskem pravdnem redu za skupno vojno moč.

§ 11.

Pod deželnobrambovsko kazensko sodno oblast so zaradi vseh kaznivih dejanj, ki so odkazana v razsodbo sodiščem, izvemši dohodarstvene prestopke, postavljeni:

1. aktivne osebe deželne brambe in orožništva, izvemši tiste, ki so v skupni vojni moči v trajni službeni porabi ali v poskusnem službovanju,

2. druge aktivne vojaške osebe, ki so v deželni brambi, v črni vojski ali v orožništvu v trajni službeni porabi ali v poskusnem službovanju,

3. pozvane osebe črne vojske, izvemši tiste, ki se porabljajo za dopolnitev skupne vojske ali vojne mornarice na vojni stalež ali ki so pridružene skupni vojni moči v posebno službovanje za vojne namene,

4. neaktivne, v činovni razred uvrščene vojaške osebe, ki so v tej lastnosti v deželni brambi, v črni vojski ali v orožništvu v kakršnikoli službeni porabi,

5. v vojaških invalidnicah nastanjeni invalidi deželne brambe, črne vojske in orožništva,

6. vse osebe, ki so o priliki kazenskega postopka, ki teče zoper nje pri deželni brambi, v zavarovalnem ali preiskovalnem zaporu ali ki prestajajo kazen na svobodi v deželnobrambovski jetnišnici,

7. vse osebe deželne brambe, črne vojske in orožništva, ki prestajajo kazen na svobodi v vojni jetnišnici, ako niso transferirane v njen stalež,

8. vsi beguni, ki so pobegnili iz aktivnega službovanja in ki so bili ob času svojega pobega pod deželnobrambovsko kazenskosodno oblastjo,

9. vse osebe, ki spadajo k spremstvu mobiliziranih ali izven avstrijsko-ogrske monarhije stoječih krdel (poveljstev) deželne brambe ali črne vojske.

10. vojni ujetniki in talci, ki so postavljeni pod varstvo krdel ali poveljstev deželne brambe ali črne vojske ali ki so postavljeni pod varstvo orožništva.

§ 12.

Deželnobrambovsko kazensko sodstvo se razteza za osebe, omenjene v § 11, samo na tista kazniva dejanja, ki so jih storile v času, dokler traja razmerje, ki osnuje to kazenskosočno oblast.

Osebe, ki so zavezane zakoniti ali prostovoljno prevzeti aktivni (prezentni) službi v deželni brambi ali v orožništvu, torej zaradi kaznivega dejanja, storjenega pred nastopom tega aktivnega službovanja (prezentacije), ne pridejo pod deželnobrambovsko kazensko sodstvo.

Isto velja za vse osebe reserve, nadomestne reserve in črne vojske, ki se pozovejo na orožno ali službeno vajo, na prvo vojaško izučbo ali na drugo vojaško službovanje ali na posebno službovanje za vojne namene, zaradi vseh kaznivih dejanj, storjenih pred nastopom tega službovanja (prezentacije, pregleda).

Samo kadar oseba neposrednje prestopi iz vojnega kazenskega sodstva v deželnobrambovsko kazensko sodstvo, se razteza to vojno kazensko sodstvo tudi na kazniva dejanja, storjena v prejšnjem razmerju, ako zaradi njih poizvedbeni postopek ali obtožba ni bila zaukazana že pred prestopom.

§ 13.

Pod deželnobrambovsko kazenskosočno oblastjo so nadalje:

1. neaktivne osebe deželne brambe, ako niso v primeru vojne določene za pomnožbo skupne vojske, zaradi hudodelstva ali pregreška, ker niso slušale vojaškega pozivnega povelja, ali zaradi dejanja, ki so ga storile s tako neposlušnostjo in ki ga je hujše kaznovati,

2. pozvane osebe črne vojske, ako niso določene za dopolnitev skupne vojske ali vojne mornarice na vojni stalež ali za posebno službovanje za vojne namene v skupni vojni moči, zaradi istih kaznivih dejanj,

3. neaktivne osebe deželne brambe zaradi vseh vojaških kaznivih dejanj, storjenih na kontrol-

nem zboru (dodatni kontroli) ali na glavnem raportu (dodatnem raportu),

4. neaktivni častniki in zenačenci deželne brambe in orožništva zaradi tistih vojaških kaznivih dejanj ter zaradi tistih izgrediv zoper razmerje vojaške nad- in podrejenosti, ki jih storé v vojaški uniformi, potem zaradi kaznivih dejanj, katerih se zakrivijo v vojaški uniformi zoper vojaška sodišča, ki postopajo o priliki vojaškosodnih kazenskih primerov, zoper vojaška poveljstva ali organe med njihovim urednim poslovanjem.

§ 14.

V času mobilizacije, vojne ali ob neposrednji nevarnosti, da izbruhne vojna, lahko skupno ministrstvo osebe, ki so pod civilno kazenskosočno oblastjo, zaradi hudodelstev neupravičenega nabiranja, zapeljevanja ali pripomaganja, da se krši s prisego obljubljena vojaška službena dolžnost, ogledništva in drugih sporazumljenj s sovražnikom ali drugih dejanj, ki namerjajo škodo za oboroženo moč ali njena zavezniška krđela ali korist za sovražnika, nadalje zaradi zapeljevanja, naj se ne sluša vojaško pozivno povelje, ali zaradi kaznivega dejanja, storjenega s takimi čini, ki ga je hujše kaznovati, z ukazom postavi pod deželnobrambovsko kazenskosočno oblast.

Ukaz oznameni dan, katerega nastopi deželnobrambovska kazenskosočna oblast. Naredba se lahko odredi tudi samo za posamezne okoliše in z ozirom na posamezna kazniva dejanja. Ukaz objavi pravosodni minister.

Enako se ukaz docela ali deloma razveljavi.

Izjemoma stopi na mesto deželnobrambovske kazenskosočne oblasti vojna kazenskosočna oblast, ako se deželnobrambovska kazenskosočna oblast v posameznem primeru zaradi vojnih dogodkov ne more izvrševati.

§ 15.

Udje cesarske rodovine ter osebe, katerim gre po mednarodnem pravu eksteritorijalnost ali osebna oprostitev, so izvzete od deželnobrambovske kazenskosočne oblasti.

Pravica imunitete udov zakonodajnih korporacij in udov delegacij, postavljenih za razpravljanje skupnih stvari, se ne izpreminja s tem zakonom.

§ 16.

Ko neha razmerje, na katero se opira deželnobrambovska kazenskosočna oblast, neha ta oblast

za navadna kazniva dejanja, ako za sestavo kazenske ovadbe poklicano poveljstvo ali lokalno oblastvo (§ 130, odstavek 1 in 2), pristojni poveljnik ali pristojno sodišče pred koncem tega razmerja ni nič ukrenilo, kar bi se nanašalo na pripravo ali začetek kazenskega postopka.

Pri vojaških kaznivih dejanjih in v primerih § 13, točka 4 neha deželnoobrambovska kazenskoso-odna oblast, ako se taka odredba ni ukrenila najdalje v enem letu potem, ko je nehalo razmerje, na katero se opira ta kazenskoso-odna oblast in, ako je storilec naložena zakonita vojaška službena dolžnost, ne najdalje v enem letu po njegovem izstopu iz te službene dolžnosti.

Ako pridejo vojaška hudodelstva ali pregreški skupaj s podlimi hudodelstvi ali pregreški (prestopki), ostane deželnoobrambovska kazenskoso-odna oblast tudi za poslednja tako dolgo v moči kakor za vojaška kazniva dejanja, ako se podla hudodelstva ali pregreški (prestopki) ne izločijo (§ 37) in ne prepusté civilni kazenskoso-odni oblasti.

Kadar oseba neposrednje prestopi iz deželnoobrambovske kazenskoso-odne oblasti v vojno kazenskoso-odno oblast, ostane prej osnovana kazenskoso-odna oblast zaradi kaznivih dejanj, storjenih v prejšnjem razmerju, samo tedaj v moči, ako je bil ovedbeni postopek ali vložba obtožbe zaukazana že pred prestopom.

§ 17.

Ako je kdo storil več kaznivih dejanj, ki so deloma pod deželnoobrambovsko kazenskoso-odno oblastjo, deloma pod vojno ali civilno kazenskoso-odno oblastjo, naj vsako pristojno sodišče postopa samostojno.

Sodišče, ki izreče poznejšo sodbo, naj se odmerja kazen primerno ozira na kazen, ki je bila krivcu prisojena s prejšnjo razsodbo.

Ako zapade eno izmed stekajočih se kaznivih dejanj smrtni kazni ali dosmrtni kazni na svobodi, se mora postopek zaradi tega kaznivega dejanja vršiti pred postopkom zaradi drugega kaznivega dejanja, kateremu preti milejša kazen.

Praviloma je najprej izvršiti tisto kazen, ki jo je naložilo sodišče, ki je najprej pravomočno razsodilo.

III. Poglavje.

Uredba sodnih oblastev.

§ 18.

Kazenskoso-odno oblast deželne brambe izvršujejo deželnoobrambovska sodišča.

§ 19.

Sodišča deželne brambe so:

1. brigadna sodišča deželne brambe,
2. divizijska sodišča deželne brambe,
3. vrhovno deželnoobrambovsko sodišče.

§ 20.

Brigadnim sodiščem gre:

1. postopek in odločba o vseh pregreških (prestopkih), katerim je po kazenskih postavkih, ki jih je uporabljati, zapreten k večjemu šestmesečen navaden ali hud zapor z izgubo šarže ali brez nje ali samo z denarno kaznijo ali samo z izgubo šarže, če storilec ni častnik ali zenačenec,

2. sodelovanje v poizvedbenem postopku v takih kazenskih primerih, ki so divizijskim sodiščem odkazani v odločbo.

§ 21.

Divizijskim sodiščem gre:

1. postopek in odločba o vseh hudodelstvih in o tistih pregreških (prestopkih), ki so z ozirom na zapretno kazen ali na storilčevo osebo odtegnjena področju brigadnih sodišč (§ 20, točka 1),

2. postopek in odločba o prizivu zoper sodbe brigadnih sodišč in v primerih, izrečno oznamenjenih v tem kazenskem pravnem redu, odločba o pritožbah.

§ 22.

Vrhovno deželnoobrambovsko sodišče mora poleg drugih odločb in opravil, ki so mu odkazana v tem kazenskem pravnem redu, razsojati o prizivih zoper sodbe divizijskih sodišč in o ničnostnih pritožbah.

§ 23.

Pristojnost posameznih brigadnih sodišč in divizijskih sodišč se ravna po pristojnosti vojaških poveljnikov, katerim je poverjena pravica zaukazati kazensko preganjanje in katerim so ta sodišča odkazana v kazenskopravnem oziru.

Pristojnost vrhovnega deželnoqrambovskega sodišča se razteza na vse osebe, ki so pod deželnoqrambovsko kazenskosodno oblastjo.

§ 24.

Organizacijska razdelba odloča o tem, pred katero divizijsko sodišče gredo pravni leki zoper odločbe brigadnih sodišč.

Vrhovnemu deželnoqrambovskemu sodišču so podrejena vsa deželnoqrambovska sodišča.

§ 25.

Sodišča se morajo uradoma držati svoje stvarne pristojnosti (področja), zlasti tudi mej med deželnoqrambovsko, vojno in civilno kazenskosodno oblastjo.

§ 26.

Sodišča ter njihovi udje in sodniški organi so, kadar opravljajo sodniška poizvedovanja ter kadar izrekajo razsodbe, neodvisni in podvrženi samo zakonu.

Za vojaške sodnike poslujoči častniki za pravosodno službo so zaradi kršenja svojih uradnih in službenih dolžnosti v disciplinarnem oziru podrejeni samo svojim sodniškim predstojnikom in vrhovnemu deželnoqrambovskemu sodišču.

§ 27.

Kazensko preganjanje zaradi kaznivih dejanj, ki so odkazana v razsodbo brigadnim sodiščem, zaukazuje brigadni poveljnik deželne brambe.

§ 28.

Kazensko preganjanje zaradi kaznivih dejanj, ki so v prvi instanci odkazana v razsodbo divizijskim sodiščem, zaukazuje:

krdelni divizijski poveljnik deželne brambe,
teritorialni poveljnik deželne brambe,
vrhovni poveljnik deželne brambe.

§ 29.

Ta kazenski pravdni red določa, katere pravice gredo v §§ 27 in 28 navedenim poveljnikom razen pravice zaukazati kazensko preganjanje.

Ako se poslužuje ta kazenski pravdni red izraza „pristojni poveljnik“ ali „poveljnik“ brez natančnejšega oznamenila, je umevati s tem v § 27 ali v § 28 oznamenjene poveljnike, kakor gre za kazenske reči, ki so odkazane v razsodbo brigadnim sodiščem ali divizijskim sodiščem.

§ 30.

Pravice pristojnega poveljnika lahko podeli Njegovo Veličanstvo, če zahtevajo to razmere, tudi drugim, v §§ 27 in 28 ne imenovanim vojaškim poveljnikom.

Njegovo Veličanstvo določi nadalje od primera do primera pristojnega poveljnika za tiste generale in tiste druge vojaške osebe od V. činovnega razreda navzgor, za katere po 1. odstavku ali po §§ 28 ali 33, odstavek 2, ni poveljnika.

§ 31.

Ako je pristojni poveljnik zadržan, izvršuje njegove oblasti njegov namestnik v poveljstvu.

To določilo se ne uporablja na primere § 30, odstavek 2.

§ 32.

Pristojnost poveljnika se razteza na vse njemu vojaško podrejene ali k področju njegovega poveljstva spadajoče osebe.

§ 33.

Teritorialni poveljnik deželne brambe in vrhovni poveljnik deželne brambe izvršujeta pravice pristojnega poveljnika samo nad tistimi njima podrejenimi osebami, ki niso podrejene drugemu poveljniku z enakim področjem.

Ukazoma se lahko pristojnost poveljnika omeji ali raztegne na določna vojaška krdela, poveljstva in vojaške osebe.

Pristojnost poveljnika se razteza tudi na osebe orožništva, kojih odkazanje posameznim poveljnikom se uredi ukazoma.

§ 34.

Vojaške osebe, ki se s poveljem odkažejo od svoje k drugi vojaški zvezi, so v kazenskopravnem oziru za dobo, dokler so odkazane, podrejene pristojnemu poveljniku te druge zveze (§ 170).

§ 35.

Pravice pristojnega poveljnika izvršuje čez tiste deželnoqrambovski kazenskosodni oblasti podrejene osebe, ki ne spadajo pod nobeno izmed sprednjih določil, stvarno pristojni poveljnik, ki je najbližji kraju zasačbe ali kraju stojenega dejanja.

Isti poveljnik je nadalje pristojen za vse deželnoobrambovski kazenskosodni oblasti podrejene osebe, ki so od svoje vojaške zveze odločene drugače nego je omenjeno v § 34 in se zasačijo v tujem deželnoobrambovskem teritorialnem okraju ali so storile tam kaznivo dejanje, ako se po sprednjih paragrafi pristojni poveljnik ne posluži sam svoje pravice do kazenskega preganjanja.

Ako je po kraju zasačbe ali po kraju storjenega dejanja osnovana pristojnost več poveljnikov, ima med njimi tisti prednost, ki je pred drugimi ukrenil kaj, kar se tiče kazenskega preganjanja storilca.

Pri izročitvah iz tujih držav je kraj izročitve smatrati za kraj zasačbe.

§ 36.

Ako je deželnoobrambovski kazenskosodni oblasti podrejena oseba kriva več kaznivih dejanj ali ako se je istega kaznivega dejanja udeležilo več tej kazenskosodni oblasti podrejenih oseb kakor storilci, sokrivci, udeležniki ali podpomočniki, se mora kazenski postopek izvršiti in skleniti praviloma istočasno in skupno.

Ako spadajo kazenske stvari, ki so med seboj v zvezi, deloma v področje brigadnega sodišča, deloma v področje divizijskega sodišča, gre skupno kazensko preganjanje pristojnemu poveljniku pri divizijskem sodišču in temu primerno skupna izvršitev kazenskega postopka temu sodišču.

§ 37.

Ako je koristno, da se zabranijo zamude in ovire postopka ali da se skrajša zapor obdolženca, lahko pristojni poveljnik odredi izločitev ene ali več kazenskih stvari, ki so med seboj v zvezi, ali njih ločeno izvedbo. Ako je za izločeno kazensko stvar, ki zaradi svoje zveze z drugo kazensko stvarjo po § 36, odstavek 2, spada v področje divizijskega sodišča, po sebi pristojno brigadno sodišče, pride po izločitvi v področje poveljnika, ki je pri brigadnem sodišču poklican za kazensko preganjanje.

Pristojni poveljnik lahko odredi izločitev kaznivih dejanj tudi tedaj, ako so ta dejanja nebstvena za izmero kazni. Dodatni zaukaz obtožbe je v tem primeru dopusten samo v enem mesecu po nastopu pravne moči razsodbe. Določila tega od-

stavka ni uporabno na kazniva dejanja, ki jih je zasledovati samo na zahtevanje upravičenca.

§ 38.

Ako se je istega kaznivega dejanja udeležilo več oseb, ki spadajo k pristojnosti različnih poveljnikov, ki drug z drugim niso v razmerju podrejenosti, nastopi skupno kazensko preganjanje in izvedba kazenskega postopka samo tedaj, ako se izrečno zaukaže združitev kazenskih stvari. To zaukažen predlog enega izmed pristojnih poveljnikov tisti poveljnik, ki je njihov najbližji skupni predstojnik. Ako takega ni ali ako se je eden izmed obdolžencev že obtožil, se morejo take kazenske stvari združiti samo s sklepom vrhovnega sodišča deželne brambe. Kateremu izmed pristojnih poveljnikov gre kazensko zasledovanje za združene kazenske stvari, določi pristojni poveljnik ali vrhovno sodišče deželne brambe izpolnjuje predpis § 36, odstavek 2.

Ako je pozneje, da se zabranijo zamude ali ovire postopka ali da se skrajša zapor obdolženca, koristno postopati ločeno zoper enega ali drugega obdolženca, se lahko združitev enako zopet odpravi; pri tem se lahko pusti izvrševanje pravic pristojnega poveljnika tudi gledé izločene osebe po okolišnih še dalje poveljniku, ki ga je določil pristojni poveljnik ali vrhovno sodišče deželne brambe.

§ 39.

Ako se dvomi o pristojnosti več poveljnikov, odloči tisti poveljnik, ki je njihov najbližnji skupni predstojnik; ako ga ni, vrhovno sodišče deželne brambe.

Ako se pokaže spor o pristojnosti med poveljniki različnih delov oborožene moči, odločijo pristojna vrhovna sodišča v medsebojnem porazumu.

§ 40.

Ako nastane spor o pristojnosti med poveljnikom deželne brambe in civilnim kazenskim sodiščem, mora poveljnik poročati vrhovnemu sodišču deželne brambe. Ako je to sodišče istega mnenja kakor civilno kazensko sodišče, mora dati poveljniku primerno naročilo.

Ako vrhovno sodišče deželne brambe ni istega mnenja kakor civilno kazensko sodišče, se

mora dogovoriti z najvišjim sodiščem, ki je nadrejeno civilnemu sodišču, zaradi odločbe spornega vprašanja.

§ 41.

Dotlej, da se odloči o pristojnosti, morajo udeleženi poveljniki in sodišča ukreniti dejanja, potrebna za poizvedbo učina, in zlasti vse tiste preiskovalne korake, pri katerih je nevarno odlagati.

§ 42.

Vrhovno sodišče deželne brambe ima pravico na predlog pristojnega poveljnika ali obdolženca ali uradoma, iz ozirov vojaške službe, javne varnosti ali iz drugih važnih razlogov izjemoma prenesti kazensko stvar iz pristojnosti pristojnega poveljnika v pristojnost drugega poveljnika z enakim delokrogom.

Ta prenos je dopusten tudi za eno ali več stekajočih se kaznivih dejanj; pri tem se mora prenesti na poveljnika, ki je stvarno pristojen za izločeno kazensko stvar.

§ 43.

Pristojni poveljnik ima dolžnost zaradi dejanj, za katera je izvedel, ki spadajo v njegovo področje in ki jih je kazenskosočno zasledovati, zaukazati kazenskosočni postopek in v teku postopka ravnati v zmislu tega kazenskega pravnega reda.

§ 44.

Kakor obtožitelj posluje pri brigadnih sodiščih sodni častnik, pri divizijskih sodiščih vojaški pravdnik, pri vrhovnem sodišču deželne brambe generalni vojaški pravdnik.

§ 45.

Sodni častniki se jemljejo iz staležne skupine častnikov vojaškega stanu, vojaški pravdniki iz staleža častnikov za pravosodno službo in se pri deljujejo pristojnim poveljnikom.

Po potrebi se lahko določi za sodnega častnika kakor za vojaškega pravnika iz iste staležne skupine eden ali več namestnikov in sodnega častnika ali vojaškega pravnika pristojnega poveljnika lahko nadomešča sodni častnik ali vojaški pravdnik drugega poveljnika. Za kazenske stvari orožništva

se lahko določi orožniški častnik za namestnika sodnega častnika.

Vojaški pravdnik in sodni častnik ter njuna namestnika so neodvisni od sodišča.

Teritorialni poveljniki deželne brambe in vrhovni poveljnik deželne brambe se lahko za opravljanje pravdniških službenih opravil v posameznih stvareh, ki spadajo v njihovo področje, poslužijo tudi enega ali drugega vojaškega pravnika njim vojaško podrejenih pristojnih poveljnikov.

§ 46.

Sodnega častnika in njegova namestnika postavi pristojni poveljnik, vojaškega pravnika in njegova namestnika imenuje, če imata šaržo štabnega častnika, Njegovo Veličanstvo, sicer pa minister za deželno bran.

Sodnega častnika (namestnika) naj zapriseže ob nastopu njegove službe pristojni poveljnik tako, da bo zvesto izpolnjeval dolžnosti kakor sodni častnik.

§ 47.

Generalnega vojaškega pravnika in njegove stalne namestnike imenuje Njegovo Veličanstvo iz staleža častnikov za pravosodno službo.

Po potrebi lahko določi minister za deželno bran častnike za pravosodno službo začasno za namestnike generalnega vojaškega pravnika.

Generalni vojaški pravdnik in njegovi namestniki so neodvisni od vrhovnega sodišča deželne brambe in podrejeni ministru za deželno bran.

§ 48.

Častniki za pravosodno službo, ki so poklicani za pravdniška opravila, ne morejo za čas te porabe poslovati za preiskovalne sodnike ali ude razsojajočega sodišča in tudi ne za zagovornike, sodni častniki pa niti za zagovornike niti za sodnike pri razsojajočih sodiščih.

§ 49.

Vojaškemu pravdniku in sodnemu častniku je razen zastopanja obtožbe naloženo izvesti poizvedbeni postopek, ako se to ne poveri sodišču po § 143, udeležiti se sodnega poizvedbenega postopka, vložiti obtožnico (staviti kazenski predlog) in zglositi in izvesti pravne pomočke.

Gledati morata na to, da se zadostno izrabijo vsi pomočki, ki služijo izsledbi resnice.

IV. Poglavje.

Sestava sodišč. Poslovanje.

A. Brigadna sodišča.

§ 50.

Brigadna sodišča se postavljajo in razpuščajo ukazoma na povelje Njegovega Veličanstva.

Brigadna sodišča se postavljajo načeloma v stojališčih brigadnih poveljstev in se imenujejo po svojem uradnem sedežu.

§ 51.

Vsako brigadno sodišče je sestavljeno iz častnika za pravosodno službo, imenovanega za njegovega voditelja, kateremu se lahko po obsegu opravi sodišča pridenejo še drugi častniki za pravosodno službo, potem iz pisarniškega osebja.

Odločbe in odredbe, ki ne gredo zbranemu sodišču, ukrepa voditelj sodišča in podpisuje izdaje. V nujnih primerih in, če je odposlan, lahko oskrbuje ta opravila, kolikor se nanašajo na poizvedbeni postopek, tudi preiskovalni sodnik.

§ 52.

Kakor preiskovalni sodnik in voditelj razprave morejo nastopati samo častniki za pravosodno službo in sicer ali voditelj sodišča sam ali pri sodišču pridelen častnik za pravosodno službo, ki ga on določi od primera do primera.

§ 53.

Razsojajoče sodišče (vojno sodišče) pri brigadnih sodiščih je sestavljeno iz treh sodnikov, in sicer:

iz podpolkovnika ali majorja vojaškega stanu za predsednika,

stotnika (ritmojstra) vojaškega stanu za prisednika, in

voditelja razprave.

Ako častnik oznamenjene šarže ni na razpolaganje, se lahko komandira častnik prihodnje višje ali nižje šarže za predsednika ali prisednika.

Predsednik mora imeti višjo ali enako šaržo kakor voditelj razprave.

Predsednik in prisednik vojaškega stanu naj se komandirata v vrstnem redu, ki se določi naprej ob začetku vsakega leta. Sestavlja imenik se je ozirati na jezikovne razmere vojaških krdel, na katera se razteza pristojnost sodišča. Od določenega vrstnega reda se sme odstopiti samo iz nujnih razlogov. Od vrstnega reda je odstopiti, ako bi se sicer ne moglo poklicati jezikovno usposobljeno vojno sodišče.

Udje vojnega sodišča so osebe deželne brambe; nadomeščajo se lahko z osebami črne vojske. K vojnim sodiščem čez osebe orožništva je komandirati za sodnike, kolikor je mogoče, osebe orožništva.

B. Divizijska sodišča.

§ 54.

Divizijska sodišča se postavljajo in razpuščajo ukazoma na povelje Njegovega Veličanstva.

Divizijska sodišča se postavljajo načeloma v stojališčih krdelnih divizijskih poveljstev deželne brambe in se imenujejo po svojem uradnem sedežu.

§ 55.

Razsojajoče sodišče (vojno sodišče) pri divizijskih sodiščih je sestavljeno iz voditelja razprave in iz štirih častnikov vojaškega stanu. Izmed teh častnikov predseduje najvišji po šarži in činu.

Ti častniki so:

1. ako je obtoženec oseba iz moštva ali v noben činovni razred uvrščen gažist: eden štabni častnik, dva stotnika (ritmojstra) in eden nadporočnik,

2. ako je obtoženec častniški aspirant, vojaški uradniški aspirant, področni častnik ali stotnik (ritmojster): eden polkovnik ali podpolkovnik, eden major in dva stotnika (ritmojstra),

3. ako je obtoženec major: eden polkovnik, eden podpolkovnik in dva majorja,

4. ako je obtoženec podpolkovnik: eden generalni major, eden polkovnik in dva podpolkovnika,

5. ako je obtoženec polkovnik: eden generalni major in trije polkovniki,

6. ako je obtoženec generalni major: eden podmaršal in trije generalni majorji,

7. ako je obtoženec podmaršal: eden general infanterije (general konjištva, feldcajgmajster) in trije podmaršali.

Ako je obtoženec častnik še višje šarže, določi Njegovo Veličanstvo častnike vojaškega stanu, ki naj sodelujejo kakor sodniki.

Določila § 53, odstavki 3 do 6 se uporabljajo, prav tako določila § 53, odstavek 2, tako, da ne sme biti noben ud vojnega sodišča, izvzemši voditelja razprave, v šarži nižji nego obtoženec.

§ 56.

Ako je obtoženec vojaški zdravnik, vojaški (orožniški) računovodnik ali vojaški uradnik, se sestavi vojno sodišče, oziraje se na obtoženčevo šaržo, po § 55. Toda namesto dveh po činu najmlajših častnikov vojaškega stanu je privzeti dva pripadnika dotičnega častniškega zbora ali dva vojaška uradnika, kolikor moči, obtoženčeve službene stroke in s šaržo tistih častnikov, na kojih mesto naj stopita. Vojnemu sodišču čez vojaškega duhovnika ali častnika za pravosodno službo se privzame namesto po činu najmlajšega častnika vojaškega stanu častnik za pravosodno službo s šaržo obtoženca.

§ 57.

Ako pripada obtoženec skupni vojski, se sestavi vojno sodišče prav tako kakor za osebo deželne brambe.

Ako je obtoženec civilna oseba, se sestavi vojno sodišče po § 55, točka 1; ako pa ima šaržo častnika ali zenačenca v neaktivnem razmerju, se ravna z njim ob sestavi vojnega sodišča prav tako kakor z aktivno vojaško osebo.

Ako se civilna oseba obtoži hkratu z vojaško osebo, se sestavi vojno sodišče po določilih, veljajočih za vojaško osebo.

Sestavlja je vojno sodišče za vojne ujetnike se je kolikor moči ozirati na njihovo šaržo. O tem odloča pristojni poveljnik.

§ 58.

Ako pride več vojaških oseb različne šarže kakor obtoženci pred vojno sodišče, je za njegovo sestavo merodajna šarža najvišjega soobtoženca.

Ako pripadajo soobtoženci deloma vojaškemu stanu, deloma drugim službenim strokam ali ako je več vojaških oseb različnih v § 56 oznamenjenih službenih strok obtoženih skupno, je treba na mesto po činu najmlajšega častnika vojaškega stanu pokli-

cati za uda vojnega sodišča častnika za pravosodno službo enake šarže.

§ 59.

Vzklicno sodišče se sestavi pri divizijskih sodiščih po § 55, točka 1, z razliko, da vstopi namesto nadporočnika za sosodnika še en častnik za pravosodno službo, ki ga določi voditelj sodišča.

Voditelj razprave mora imeti šaržo štabnega častnika, za sosodnika določeni častnik za pravosodno službo mora biti po činu mlajši nego voditelj razprave.

§ 60.

Gledé osebja in poslovanja pri divizijskih sodiščih se uporabljajo določila §§ 51 in 52.

C. Vrhovno sodišče deželne brambe.

§ 61.

Uradni sedež vrhovnega sodišča deželne brambe določi Njegovo Veličanstvo.

§ 62.

Na čelu vrhovnega sodišča deželne brambe stoji višji general za predsednika.

Ta ukrepa, kolikor v tem zakonu niso omenjene izjeme, odločbe in odredbe, ki so potrebne izven senatove seje, poprašavši vodilnega senatnega predsednika (§ 65), nadzoruje izpolnjevanje pravičnega reda in predseduje praviloma v sejah senata.

Da ga nadomeščajo, je določen eden ali več generalov za podpredsednike.

Predsednika in podpredsednike imenuje Njegovo Veličanstvo.

§ 63.

Predsednik in podpredsedniki prisežejo, kadar nastopijo svojo službo, pred zbranim skupnim zborom (plenumom) naslednjo prisego:

„Prisegam pri Bogu Vsemogočnem in Vsevednem, da bom dolžnosti predsednika (podpredsednika) vrhovnega sodišča deželne brambe zvesto izpolnjeval zakonu primerno in po najboljši vednosti in vesti. Tako gotovo kakor mi Bog pomaga!“

§ 64.

Pri vrhovnem sodišču deželne brambe se sestavljajo senati.

Vrhovno sodišče deželne brambe odloča, ako v tem kazenskem pravdnem redu ni izrečno nasprotno zaukazano, kolegijalno posvetovaje v senatih, zaslišavši generalnega vojaškega pravdnika.

Senati so sestavljeni iz predsednika za predsedovatelja, iz enega senatnega predsednika, iz potrebnega števila svetnikov in iz častnikov vojaškega stanu.

Za razpravljanje in odločevanje o ničnostnih pritožbah, ki se opirajo zgolj na kršenje pravnih predpisov (§ 358, točke 1 do 8), se sestavljajo senati pod predsedstvom senatnega predsednika samo iz svetnikov, ne da bi se privzeli častniki vojaškega stanu.

Razpravo vodi vedno senatni predsednik.

§ 65.

Vodilnemu senatnemu predsedniku je poverjeno vodstvo notranje službe pri vrhovnem sodišču deželne brambe.

§ 66.

Vodilni senatni predsednik, senatni predsedniki in svetniki so častniki za pravosodno službo in imenuje jih Njegovo Veličanstvo.

§ 67.

Senati razpravljajo in razsojajo v naslednji sestavi:

1. če predseduje predsednik (§ 64, odstavek 3): dva generala ali polkovnika vojaškega stanu, eden senatni predsednik in trije svetniki,

2. ako predseduje senatni predsednik (§ 64, odstavek 4), štirje svetniki.

§ 68.

Ako hoče senat v pravnem vprašanju odstopiti od prejšnje odločbe senata ali skupnega zbora, se je treba zaradi razsodbe spornega pravnega vprašanja obrniti na skupni zbor.

V skupnem zboru se razpravlja in razsoja z udeležbo vsaj dveh tretjin vseh senatnih predsednikov in svetnikov vrhovnega sodišča deželne brambe in privzemši štiri generale ali polkovnike vojaškega stanu, ki jih mora vodilni senatni predsednik zaprijeti pred razpravo (§ 276). Ako je senat, ki je zaprosil razsodbo, sestavljen po § 67, točka 2, se ne privzamejo častniki vojaškega stanu.

Ako pri vrhovnem sodišču deželne brambe ni na razpolaganje najmanj dvanajst častnikov za pravo-

sodno službo (senatni predsedniki in svetniki), mora minister za deželno bran namesto manjkajočih določiti iz drugih aktivnih častnikov deželne brambe po činu najvišje. Za pravdniške posle poklicani častniki za pravosodno službo pa so izključeni od take službene določbe.

Pred skupnim zborom se razpravlja pod predsednikovim predsedstvom, ako se pa častnikom vojaškega stanu ni treba udeležiti razprave, pod predsedstvom vodilnega senatnega predsednika v nejavni seji, h kateri je razen udov skupnega zbora in zapisnikarja privzeti samo generalnega vojaškega pravdnika. Senatni predsednik vodi razpravo.

Pravno vprašanje se razsodi na pismeno poročilo za poročevalca postavljenega svetnika, ko se je poprej zaslišal generalni vojaški pravdnik s svojimi pismenimi predlogi.

§ 69.

Ko je skupni zbor odločil o pravnem vprašanju, mora senat, ki je zaprosil to odločbo, v stvari sami rozsoditi; pri tem je vezan na odločbo skupnega zbora.

Razsojajoči senat mora razpravo z udeleženci, ako se mora po tem zakonu vršiti pred odločbo o stvari, najprej opraviti, ali ako se je že prej vršila, jo obnoviti.

Kadar se udeleženci pozovejo na to razpravo, jim je hkratu naznaniti odločbo skupnega zbora v pravnem vprašanju.

§ 70.

Predsednik vrhovnega sodišča deželne brambe porazdeli senatne predsednike in svetnike v senate ter določi redne namestnike zanje, če so zadržani, ob začetku pravnega leta za njega dobo, poprašavši vodilnega senatnega predsednika in senatne predsednike.

Ta porazdelitev se more v teku pravnega leta izpremeniti le, če postane to potrebno, ker je kak senat preobložen ali ker se menjajo ali so trajno zadržani posamezni udje sodišča.

§ 71.

Vojaškemu stanu pripadajoči udje senata in skupnega zbora morajo biti po šarži višji nego obtoženec; če osebe take šarže niso na razpolaganje, določi Njegovo Veličanstvo, kdo naj stopi na njihovo mesto.

Vojaškemu stanu pripadajoči udje senata in skupnega zbora naj se komandirajo v vrstnem redu,

ki se določi naprej ob začetku vsakega leta. Od tega vrstnega reda se sme odstopiti samo iz nujnih razlogov.

V kazenskih stvareh orožništva je vojaškemu stanu pripadajoče ude, kolikor je to mogoče, jemati iz orožništva.

§ 72.

Vrhovnemu sodišču deželnebrambe se odkážejo za tajništvo, konceptno službo in pisanje zapisnikov častniki za pravosodno službo, za opravljanje pisarniške službe pa potrebno pisarniško osebje.

§ 73.

Poslovanje pri vrhovnem sodišču deželnebrambe se uredi, kolikor ta zakon ne odreja nič o tem, z opravnim redom, ki ga odobri Njegovo Veličanstvo.

D. Glasovanje razsojajočih sodišč.

§ 74.

Ob odločbah v kazenskih stvareh ne sme biti število glasovalcev vstevši predsednika niti večje niti manjše kakor je določeno v tem kazenskem pravnem redu.

Pri nejavnih posvetovanjih in glasovanjih ne sme biti razen glasujočih sodnikov in zapisnikarja nikdo navzoč, ker bi bila sicer nična.

Način glasovanja in njega utemeljevanje po posameznih sodnikih je treba ohraniti tajno. Kršenje te dolžnosti zapade kazenskim določilom o kršenju zapovedi molčanja (§ 263).

§ 75.

Pri brigadnem sodišču in pri divizijskem sodišču odda voditelj razprave najprej svoj glas, pri vrhovnem sodišču deželnebrambe pa poročevalec. Potem glasujejo ostali sodniki in sicer po šarži (činu) nižji pred višjimi. Pri vrhovnem sodišču deželnebrambe pa oddajo vojaškemu stanu pripadajoči udje svoje glasove po glasovih častnikov za pravosodno službo.

Predsednik naj zadnji odda svoj glas; pri vrhovnem sodišču deželnebrambe glasuje samo tedaj, kadar so glasovi enako razdeljeni med dvema mnenjema.

§ 76.

O vprašanju, ali je smatrati dejanstvo za dokazano, ni odločati po zakonitih dokaznih pravilih, temveč samo po svobodnem prepričanju, ki se je dobilo iz vestne preskušnje vseh dokazil, podanih za in proti.

§ 77.

Kjer zakon ne zaukazuje izrečno kaj drugega, se zahteva za vsak sklep absolutna večina glasov, to je več nego polovica vseh glasov.

Ako se delé glasovi v več nego dve različni mnenji, tako da nima nobeno teh mnenj zase potrebne večine, se prištevajo obdolžencu najneugodnejši glasovi bližnjim manj neugodnim tako dolgo, da se poda absolutna večina glasov.

Ako se pokažejo razne misli o tem, katero izmed dveh mnenj je manj neugodno za obdolženca, je treba glasovati najprej o tem.

§ 78.

O raznih mnenjih o predmetu, o besedilu in vrstnem redu vprašanj, ki se stavijo, odloča razsojajoče sodišče.

Ako se dvomi o pristojnosti sodišča ali o potrebnosti, da se dopolni postopek, ali ako se pojavijo druga predprašanja, se mora o tem vedno najprej glasovati.

Noben sodnik ne sme odreči daljnega glasovanja, ker je ob glasovanju o predprašanju ostal v manjšini.

§ 79.

Odločuje o glavni stvari je vprašanje, ali je obtoženec kriv dejanja, katerega je obdolžen, vedno ločiti od vprašanja o kazni in ga dati na glasovanje pred tem vprašanjem. Ako je obtoženec obdolžen več kaznivih dejanj, se mora zaradi vsakega posameznega dejanja posebej sklepati o krivdi ali nekrivdi obtoženca.

Posvetovanje o kazni naj se omeji na tista kazniva dejanja, katerih je bil obtoženec proglašen za krivega. Pri tem je dano sodnikom na voljo, ki obtoženca niso spoznali za krivega kaznivega dejanja, katerega je bil obdolžen, da oddajo svoj glas o kazni na podlagi sklepa, storjenega o vprašanju krivde, ali da se vzdržé glasovanja. V poslednjem primeru je šteti njihove glasove tako, kakor da bi bili pristopili za obtoženca najugodnejšemu izmed mnenj, ki so jih izrekli ostali glasovalci.

E. Sodni jezik, zapisnikar, tolmač.

§ 80.

1. Jezik pismenega službenega občevanja pravosodnih oblastev deželne brambе s civilnimi oblastvi in strankami se ravna po predpisih, ki obstojajo za občevanje vojaških oblastev s civilnimi oblastvi in strankami.

2. Izven glavne razprave ali vzklicne razprave se zaslišuje praviloma v službenem jeziku skupne vojske. Ako tisti, ki ga je zaslišati, ni zmožen službenega jezika, ga je zaslišati v njegovem jeziku pri-
vzemši tolmača (§ 82).

Enaka načela so merodajna za ustna oznanila, ki se zgodé izven glavne razprave ali vzklicne razprave.

3. Za glavne razprave in vzklicne razprave pred brigadnimi in divizijskimi sodišči veljajo naslednja določila:

a) Razpravlja se praviloma v službenem jeziku skupne vojske.

Ako obtoženec ni zmožen službenega jezika, je razpravo izvesti v njegovem jeziku, ako spada ta jezik k deželnonavadnim jezikom v kraljevinah in deželah, zastopanih v državnem zboru, in ako je brez izdatne težave mogoče privzeti obtožitelja, zagovornika in ude vojnega sodišča, ki so zmožni tega jezika.

b) Ako je razpravljati zoper dva ali več obtožencev in ako govoré ti obtoženci različne jezike, je treba razpravljati v službenem jeziku.

c) Ako obtoženec ni zmožen razpravnega jezika, je k razpravi privzeti tolmača (§ 82) in oznanjeno sodbo je obtožencu razglasiti v njegovem jeziku.

4. Obtožnica (predlog za kaznovanje), sodbe vseh instanc z razlogi vred ter odločbe in odredbe druge vrste se izdajajo obdolžencu, ki ni zmožen službenega jezika skupne vojske, na njegov predlog v njegovem jeziku (točka 3, a, odstavek 2).

5. V vseh ostalih primerih, zlasti pa za notranji uradni jezik in za jezik pisanja zapisnikov služi službeni jezik skupne vojske.

Ob zasliševanjih in oznanilih, ki se godé izven glavne razprave ali vzklicne razprave v drugem

jeziku in ne v službenem jeziku, je sestaviti zapisnik razen v službenem jeziku tudi v jeziku, katerega se poslužuje oseba.

Izpovedbe, ki se oddajo v glavni razpravi ali vzklicni razpravi v drugem jeziku nego v službenem jeziku, je vzprejeti v zapisnik ali prilogo tudi v jeziku, katerega se poslužuje oseba, ako se zdi to potrebno z ozirom na važnost izpovedbe.

§ 81.

Za opravljanje službe zapisnikarja pri sodiščih se porablja aspiranti za vojaško pravosodno službo in vojaški sodni pisarniški uradniki, pri glavnih razpravah tudi častniki za pravosodno službo. Dopustno je tudi porablja za zapisnikarje druge častnike in pripravne podčastnike.

Pri razpravah vrhovnega sodišča pišejo zapisnik častniki za pravosodno službo.

Vojaškim pravdnikom in sodnim častnikom se stalno odkazuje zapisnikarji, pri poizvedbah zoper častnike in zenačence se jim lahko pridodajo za zapisnikarje, ako je potreba, častniki vojaškega stanu.

Stalni zapisnikarji morajo, preden nastopijo svojo službo, na sodišču priseči, da bodo zvesto izpolnjevali dolžnosti zapisnikarja in varovali molčečnost.

Od primera do primera k sodišču za zapisnikarje komandirani častniki in podčastniki morajo priseči od primera do primera. Zapisego je zaznamovati v dotičnih zapisnikih. Častniki za pravosodno službo, aspiranti za vojaško pravosodno službo in vojaški sodni pisarniški uradniki, ki se porablja za zapisnikarje, ne prisegajo posebej.

§ 82.

Ako je treba razpravljati z osebami, ki niso zmožne jezika, v katerem je uradno obravnavati, je privzeti tolmača. Tolmač se lahko hkratu porablja za zapisnikarja.

Tolmača ni treba privzeti, ako so vse udeležene osebe zmožne jezika tistega, ki ga je zaslišati, kar je zaznamovati v zapisniku.

Tudi spise, ki niso sestavljeni v razpravnem jeziku, ki pa se zde važni za kazensko stvar, je dati prevesti po zapriseženih tolmačih.

§ 83.

Za razpravljanje z gluhimi ali mutastimi osebami je privzeti, ako se ni mogoče pismeno ali ustno sporazumeti, enega ali več tolmačev, s kojih pomočjo se bo moči sporazumeti drugače.

§ 84.

Tolmač, ki ga je porabljeni na sodišču, mora priseči, da bo prevajal zvesto in vestno.

Pred vsakim uradnim dejanjem se opomni na storjeno prisego. Od primera do primera postavljeni tolmači prisegajo od primera do primera.

Zapisrego in opomin na prisego je zaznamovati v dotičnih zapisnikih.

Službo tolmača lahko opravlja zapisnikar.

§ 85.

Določila o izbiranju, izključevanju in odklanjanju izvedencev, o njihovi dolžnosti prevzeti njim izročeno službo ter o njih kaznovanju (§§ 206 do 208) se zmislju primerno uporabljajo tudi na tolmače, ki se porabljajo na sodišču.

Za pravdniška uradna dejanja izbira tolmače vojaški pravdnik (sodni častnik).

V. Poglavje.

Obdolženec in njega zagovarjanje.

§ 86.

Tisti, ki ga zadene sum kaznivega dejanja, se more smatrati za obdolženca šele tedaj, kadar je zoper njega zaukazan poizvedbeni postopek ali vložena obtožba.

Ko je vložena obtožba, se imenuje obdolženec obtoženec.

Kolikor pa predpisi tega zakona, ki se tičejo obdolženca, po svoji naravi niso omejeni na poizvedbeni postopek, se uporabljajo tudi na tistega, zoper katerega se je podala ovadba zaradi suma kaznivega dejanja ali so se uvedla oblastvena poizvedovanja.

§ 87.

Obdolženec se lahko v vseh kazenskih stvareh, ko je vložena obtožba, v glavni razpravi in za izvedbo

pravnih pomočkov zoper sodbo posluži sodelovanja zagovornika.

Tudi v vzklicni razpravi pred divizijskimi sodišči in v razpravah o ničnostnih pritožbah pred vrhovnim sodiščem deželne brambe se lahko obtoženec poslužuje pomoči zagovornika ali se dá zastopati po njem.

Gledé zagovarjanja v postopku, preden se dvigne obtožba, so merodajna določila § 102.

§ 88.

Ako se glasi obtožba na hudodelstvo, za katero je po kazenskem postavku, ki ga je uporabiti, zapretena hujša kazen nego kazen na svobodi do pet let, je obtožencu za glavno razpravo in za razpravo pred vrhovnim sodiščem deželne brambe uradoma postaviti zagovornika, ako si ga noče izbrati (§ 89).

Razen primera potrebnega zagovarjanja (odstavek 1) je za glavno razpravo in za razpravo v drugi instanci tudi zoper voljo obtoženčeve uradoma postaviti zagovornika tedaj, ako smatra pristojni poveljnik, v postopku pred vrhovnim sodiščem deželne brambe njegov predsednik, ali ako smatra voditelj razprave ali v teku razprave razsojajoče sodišče, da je to potrebno, ali ako prosi za to zakoniti zastopnik nedoletnega obtoženca.

V vseh drugih primerih je obtožencu za glavno razpravo in za razpravo v drugi instanci uradoma postaviti zagovornika samo na njegovo izrečno zahtevanje.

§ 89.

Zagovornik se uradoma ne postavi in, če je že bil postavljen, izgubi to veljavnost, čim imenuje obtoženec zagovornika, ki ga je sam izbral in ki ustreza zakonitim zahtevam, in čim ta prevzame zagovorništvo, ako se z menjavo zagovornikove osebe ne ovira kazenski postopek.

S poslednjim pogojem je obtožencu tudi dovoljeno, namesto že izbranega zagovornika izbrati si drugega pripravnega zagovornika. Ako ta prevzame zagovorništvo, izgubi nalog najprej izbranega veljavo.

Za nedoletnega obtoženca, ki se ne posluži svoje pravice izbrati si zagovornika, lahko izvršuje to pravico njegov zakoniti zastopnik z isto močjo, kakor da bi ga bil izbral obtoženec sam.

§ 90.

Obtoženca je o pravici, ki mu gre o ozirom na zagovorništvo, poučiti, kadar se mu naznani, da je dvignjena obtožba, v postopku v drugi instanci pa, kadar se naznani rok razprave.

Obtoženec (zakoniti zastopnik) mora prositi, da se uradoma postavi zagovornik, v tistih primerih, v katerih zagovarjanje ni potrebno, najkasneje dva dneva po tem naznanilu.

V vseh primerih, v katerih se postavi zagovornik uradoma, se je kolikor moči ozirati na želje obtoženca (zakonitega zastopnika) glede zagovornikove osebe, in v postopku pred divizijskimi sodišči in pred vrhovnim sodiščem deželne brambe postaviti vedno prava veččega zagovornika, ako obtoženec ne zahteva izrečno nasprotno.

§ 91.

Zagovorniki so lahko:

1. aktivni častniki vojaškega stanu in za častnike drugih stanovskih skupin in za vojaške uradnike vrhu tega tudi aktivni častniki in vojaški uradniki njihove stanovske skupine (njihove službene stroke),

2. aktivni častniki in aspiranti za vojaško pravosodno službo,

3. v imenik vojaških zagovornikov vzprejeti odvetniki in neaktivni častniki za pravosodno službo.

Zagovorniki pred sodišči deželne brambe lahko pripadajo tudi črni vojski, orožništvu ali skupni vojni moči.

§ 92.

O vzprejemu v § 91, točka 3 oznamenjenih oseb v imenik vojaških zagovornikov odloča minister za deželno bran.

Ob vzprejemanju se je v prvi vrsti ozirati na take osebe, ki niso ali niso bile neaktivni častniki za pravosodno službo ali drugi neaktivni častniki ali zenačenci. Na jezikovno sposobnost se je treba ozirati.

Vzprejema se po potrebi in vzprejem daje pravico prevzeti zagovarjanje pred vsemi sodišči deželne brambe.

§ 93.

Tistega, ki je vpisan v imenik vojaških zagovornikov, je črtati iz imenika, ako:

1. se je odrekel svoji službi kakor zagovornik pred deželnobrambovskim sodiščem,

2. je bil proglašen, da je izgubil častniško ali uradniško šaržo, ki jo je eventualno imel v oboroženi moči ali orožništvu,

3. je bil črtan iz imenika odvetnikov ali se je zoper njega odredilo, da se mu začasno ustavi izvrševanje odvetništva.

Iz imenika vojaških zagovornikov se lahko črta:

1. ako je zagovornik odložil častniško ali uradniško šaržo, ki jo je eventualno imel v oboroženi moči ali v orožništvu,

2. ako ga je vojaško sodišče v njegovi lastnosti kakor zagovornika v vojaškem kazenskem postopku kaznovalo zaradi hude nerednosti ali ponovno zaradi nerednosti.

Izbris odredi minister za deželno bran. V primerih odstavka 2 je treba dati vpisanemu pred odločbo priliko, da se izjavi.

§ 94.

V § 91 oznamenjene osebe ne morejo zagovarjati pred sodišči deželne brambe, kadar teče zoper nje vojaški kazenskosodni postopek od tedaj, ko se zaukaže poizvedbeni postopek ali se neposrednje dvigne obtožba, naprej ter dokler teče zoper nje preiskava častnega sveta ali komisijsko ravnanje.

Isto velja za osebe, omenjene v § 91, točka 3, ki so bile vzete v preiskavo ali neposrednje obtožene pri civilnem kazenskem sodišču, nadalje za odvetnike, zoper katere je pristojno disciplinarno oblastvo izreklo odstavitev od izvrševanja odvetništva.

§ 95.

Izključen od zagovorništva je:

1. kdor služi za vojaškega pravdnika ali sodnega častnika, kdor je v isti kazenski stvari opravljal sodniške posle ali poklican za nje ali kdor je postopal kakor pristojen poveljnik,

2. kogar je v razpravi zaslišati za pričo ali izvedenca,

3. kdor še ni prestopil 24. leta starosti.

Izbrani ali uradoma postavljeni zagovornik ne more dalje poslovati za zagovornika, čim so odpadli

v § 91 obseženi pogoji njegove sposobnosti za zagovorniško službo.

§ 96.

Za zagovornika se ne more uradoma postaviti:

poškodovanec, zakonski drug ali zaročenec poškodovane osebe, ter kdor je s poškodovancem, z enim izmed sodnikov, z obtožiteljem, s pristojnim poveljnikom v navzgornji ali navzdolnji vrsti ali v stranskem kolenu do bratranca v sorodu ali svaštvu ali je z eno izmed imenovanih oseb v razmerju varuštva, skrbstva, varstva in skrbstva ali posinovitve.

§ 97.

V § 91, točka 1 imenovani zagovorniki ne smejo imeti nižje šarže kakor obtoženec, ti zagovorniki ter v § 91, točka 2, imenovani pa ne višje šarže (čina) nego predsednik razsojajočega sodišča. Ta omejitev velja tudi za druge zagovornike, ako pridejo na razpravo v vojaški uniformi.

§ 98.

Ako se glasi obtožba na kršenje pokorščine (subordinacije) ali ako meri zagovarjanje obtoženčevu na to, da mu je predpisom nasprotno vedenje predstojnika dalo povod za kaznivo dejanje, ne sme biti zagovornik, ki se postavi uradoma, k tistemu, zoper katerega se je kršila pokorščina ali zoper katerega je naperjena izpovedba obdolženca, v razmerju podložnika.

§ 99.

Zagovornika postavi uradoma v vseh primerih sodišče, pri vrhovnem sodišču deželne brambre predsednik, poprašavši vodilnega senatnega predsednika.

Kdor sme po § 91 zagovarjati pred deželno-brambovskimi sodišči, je dolžen prevzeti v njegovem stanovanjskem uradoma mu izročeno zagovorništvo, ako ne dokaže zadostnih razlogov za odklonitev. O tehtnosti navedenih razlogov odloči tisto oblastvo, ki je poklicano postaviti zagovornika.

Aktivne vojaške osebe potrebujejo za prevzete zagovorništve privoljenja svojega predstojnega poveljstva, ki pa se sme odreči samo, če se dotičnik ne more pogrešati v službi.

§ 100.

Obtožencu ni dovoljeno privzeti več nego enega zagovornika.

Izmed več hkratu obtoženih si lahko izbere vsak svojega zagovornika.

Uradoma se postavi za več hkratu obtoženih praviloma skupen zagovornik. Samo če se pokaže, da so si interesi navskriž, je treba na predlog enega izmed obtožencev ali zagovornika ali uradoma skrbeti za ločeno zastopanje.

§ 101.

Obtoženec se lahko, tudi če je zaprt, pogovarja s svojim zagovornikom, ne da bi bile navzoče tretje osebe, in lahko občuje z njim tudi pismeno brez kontrole.

Obtoženec ter njegov zagovornik imata pravico, pod nadzorstvom vpogledovati akte, izvzemši posvetovalne zapisnike, in jih prepisovati.

Zagovornik lahko postopa v interesu obtoženca, ne da bi mu bilo treba za opravo posameznih pravnih dejanj posebnega pooblastila. Da zglati redne pravne pomočke ter da stavi predlog, naj se obnovi kazenski postopek, za to mu je treba privoljenja obsojenca. Ugovarja lahko v vlogi ali ustno.

§ 102.

Tudi med postopkom, preden se dvigne obtožba, si lahko obdolženec izbere zagovornika iz števila pripuščenih zagovornikov (§ 91) in ga imenuje sodišču. Ta zagovornik ima pravico predlagati, naj se opravijo posamezna poizvedbena dejanja, sodelovati pri uradnih dejanjih, oznamenjenih v §§ 194, odstavek 2, 203 in 230, in se v ta namen pogovarjati z obdolžencem in sicer, ako je zaprt, v navzočnosti organa, ki vodi poizvedbo, ali njegovega namestnika. Ako se strinja z namenom postopka, je obdolžencu in njegovemu zagovorniku dovoliti tudi vpogled v akte ali njih del.

§ 103.

Zagovornik, ki ga je postavilo sodišče prve instance, ni dolžen, razen ako se vnovič postavi, sodelovati v razpravi o vzklicu ali ničnostni pritožbi, ki jo je določilo višje sodišče, pač pa je dolžen pomagati obtožencu, kadar se poprime pravnih pomočkov.

VI. Poglavje.

Poškodovanec in zasebni tožnik.

§ 104.

Poškodovanec je tisti, čigar pravica je bila s kaznivim dejanjem koga drugega neposrednje kršena ali je bila v nevarnosti.

Zasebni tožnik je, kdor ima ob kaznivih dejanjih, ki se smejo po kazenskem pravu zasledovati samo na zahtevanje udeleženca, pravico to zahtevati in je to zahteval.

§ 105.

Zasebni tožnik ima do časa, ko se razsojajoče sodišče prve instance umakne, da razsodi, pravico odstopiti od zahteve po kazenskem zasledovanju.

§ 106.

Poškodovanec in zasebni tožnik imata pravico pritožbe zoper odklonitev kazenskosoednega zasledovanja po pristojnem poveljniku (§§ 138 in 240, odstavek 2) in zoper ustavitev poizvedbenega postopka po sodišču (§ 240, odstavek 1) v osmih dneh po obvestilu in, ako je obvestilo izostalo, v treh mescih po odklonjenem ali ustavljenem postopku.

Pritožba zoper odklonitev kazenskega zasledovanja v kazenski stvari, ki je odkazana brigadnim sodiščem v odsojanje, gre na bližnjega predpostavljene pristojnega poveljnika, sicer pa na vrhovno sodišče deželne brambe, ki razsoja tudi o pritožbi zoper sodno ustavitev poizvedbenega postopka.

Pritožba mora obsegati dejanstva, ki naj utemeljujejo kazenskosoedno poseganje, ter dokazila.

O pritožbi je treba obdolženca zaslišati ali mu naročiti, da se izjavi.

§ 107.

Ako smatra predpostavljeni poveljnik ali vrhovno sodišče deželne brambe, da je pritožba utemeljena, odredita, da se naj kazenskosoedno postopa zoper obdolženca. Pristojni poveljnik mora na podlagi te odredbe zaukazati, da se začne ali nadaljuje poizvedbeni postopek ali da se dvigne obtožba.

V nasprotnem primeru je treba pritožnika obvestiti o odločbi predstojnega poveljnika (vrhovnega sodišča deželne brambe) ter mu naznaniti razloge.

§ 108.

Vse pravice, ki jih imata po tem zakonu poškodovanec in zasebni tožnik, lahko izvršujejo zanja tudi njuni zakoniti zastopniki.

Poškodovanec in zasebni tožnik ter njuni zakoniti zastopniki se lahko potezajo za svoje pravice ob sodnih poizvedbenih dejanjih in pri razpravah na sodišču ali osebno ali po takem pooblaščenju, ki ima sposobnost za zagovorniško službo na sodiščih deželne brambe.

VII. Poglavje.

Izključitev in odklonitev sodnih oseb. Izključitev obtožitelja in pristojnega poveljnika.

§ 109.

Vsak vojaški sodnik, vsak sicer za sodniške posle poklicani in vsak zapisnikar na sodišču je izključen od sodelovanja pri sodnih dejanjih ali odločbah v obeh instancah.

1. če je sam poškodovanec ali tista oseba, zoper katero se je storilo kaznivo dejanje.

2. če je obdolžena ali poškodovana oseba z njim zaročena ali če je ali je bila zvezana z vezjo zakona.

3. ako je obdolženec, poškodovanec, pristojni poveljnik, obtožitelj, zasebni tožnik ali zagovornik z njim v navzgornji ali navzdolnji vrsti v sorodu ali v svaštvu, ako je njegov bratranec ali z njim še bližje v sorodu ali v enaki stopnji v svaštvu,

4. ako je ali je bil k eni izmed oseb, označenih v točki 3, v razmerju varuštva, skrbstva, varstva in skrbstva ali posinovitve.

S svaštvom osnovani vzrok izključitve traja dalje, tudi če ne obstaja več zakon, s katerim se je osnovalo svaštvo.

§ 110.

Izključen je nadalje v obeh instancah od poslovanja za vojaškega sodnika, od izvrševanja sodnih poslov in od poslovanja za zapisnikarja pri sodišču,

1. kdor je bil izven svojih služebnih opravil priča kaznivega dejanja, za katero gre, ali je bil v stvari zaslišan za pričo ali za izvedenca, ako njegova izpovedba ne obsega samo razlage dejanstev, za katera je izvedel službeno.

2. kdor je v tej stvari sodeloval kakor pristojni poveljnik, ovadnik, zagovornik ali obtožitelj ali je sestavil kazensko ovadbo (§§ 130, odstavek 1).

Od sodelovanja in odločanja v glavni razpravi pred divizijskimi sodišči je izključen tisti, ki je v isti stvari posloval za preiskovalnega sodnika.

Ako se mora glavna razprava pred divizijskim sodiščem ponoviti zaradi pravnega pomočka, so od nove glavne razprave izključeni tisti sodniki, ki so se udeležili prve razprave.

§ 111.

Vojaški sodniki in za sodniške posle poklicane osebe vojaškega stanu so v višji instanci izključene:

1. od odločanja o pravnih pomočkih zoper sodbe in o pritožbah zoper odredbe in sklepe, pri katerih so se v spodnji instanci sami udeležili sklepanja,

2. od odločanja o vseh kazenskih stvareh, v katerih so poslovali za preiskovalnega sodnika,

3. od poročanja ter od predsedstva in vodstva razprave v kazenskih stvareh, v katerih je poslovala za preiskovalnega sodnika ali za voditelja razprave ali za predsednika na nižjem sodišču oseba, ki je z njimi v enem izmed razmerij, oznamenjenih v § 109, točki 3 in 4.

§ 112.

Da ne smejo poseči vmes kakor obtožitelji, so izključene v § 109, točka 1, imenovane in tiste osebe, s katerimi je obdolženec ali njegov zagovornik ali poškodovanec v enem izmed razmerij, omenjenih v § 109, točke 2 do 4, nadalje, ki so bile izven svojih službenih opravil priče kaznivega dejanja, za katero gre, ali so bile v stvari zaslišane za priče ali izvedence, ako njihova izpovedba ne obsega samo razlage dejanstev, za katera so izvedele službeno, končno tiste, ki so v isti kazenski stvari poslovale za zagovornike ali sodnike.

§ 113.

Vojaški sodnik in vsaka za sodniške ali pravdniške posle poklicana oseba ima dolžnost razmerje,

ki je vzrok njene izključitve, nemudoma naznaniti tistemu službenemu mestu, ki mora ukreniti zaradi nadomestila za izključenca.

Izključeni zapisnikar mora to naznaniti pri preiskovalnem sodniku ali pri voditelju razprave, pri katerem naj bi pisal zapisnik.

§ 114.

Vojaški sodnik in zapisnikar na sodišču ter vsaka za sodniške posle poklicana oseba se mora od časa, ko je izvedela za kak vzrok izključitve, vzdrževati vseh sodniških dejanj, ker bi bila sicer nična. Samo kadar je nevarno odlagati in se ne more takoj dobiti pripravno nadomestilo, naj izključenec opravlja nujno potrebna uradna dejanja sam, razen ako bi bilo treba nastopiti zoper osebe, ki so ž njim v enem izmed razmerij, oznamenjenih v § 109, točki 2 in 3.

Zoper nastopanje pravdniskega opravitelja, ki je po zakonu izključen in ki bi se bil moral torej vzdržati nastopanja, je dopustna pritožba po obdolžencu, toda s tem se ne sme ovirati postopek.

O pritožbi odloči pristojni poveljnik, v postopku pred vrhovnim sodiščem deželne brambe pa minister za deželno bran.

§ 115.

Obtožitelj in obdolženec lahko v poizvedbenem postopku kakor tudi v razpravi pred razsojajočim sodiščem prve in druge instance odklonita sodniško osebo ali zapisnikarja sodišča zaradi enega izmed zakonitih izključilnih vzrokov, oznamenjenih v §§ 109 do 111, ter tudi tedaj, če moreta navesti in dokazati druge vzroke, ki so v stanu pokazati dvome o popolni nepristranosti tistega, ki se odklanja.

§ 116.

Prošnjo, s katero se dokazuje pravica odklonitve, je vložiti na sodišču, kateremu pripada odklonjenec, in sicer, ako se odkloni izven razprave razsojajočega sodišča, tako, kakor je oznamenjeno v § 324.

Odklonitev uda ali zapisnikarja razsojajočega sodišča se more zahtevati le neposrednje pred razpravo ali med razpravo, in sicer zaradi bojazni gledé nepristranosti v prvi instanci samo dotlej, da se prečita obtožnica, pri brigadnih sodiščih dotlej, da se

razloži obtožba, v drugi instanci samo do začetka poročanja.

V prošnji za odklonitev se morajo razlogi odklonitve natančno navesti in kolikor mogoče dokazati.

Odklonjenec se mora izjaviti o vzrokih odklonitve.

§ 117.

O pripustnosti odklonitve preiskovalnega sodnika odloča voditelj sodišča, ako je pa predlog izšel od obtožitelja in voditelj sodišča ne pristopi temu predlogu, pa sodišče višje instance. Ako poizveduje voditelj sodišča sam, odloča v vseh primerih sodišče višje instance.

O odklonitvi zapisnikarja odloča v poizvedbenem postopku voditelj sodišča.

§ 118.

Ako se odkloni ud razsojajočega sodišča ali njegov zapisnikar, odloča sodišče samo.

Ako se je vložila prošnja za odklonitev prepozno ali se ni navedel ali naredil verjeten vzrok odklonitve, naj sodišče zavrne prošnjo za odklonitev kakor nedopustno. Prošnja se lahko tudi zavrne, ako je sodišče soglasno mnenja, da je bila prošnja očitno vložena samo z namenom, da bi se postopek zavlekel.

Odločbe ni treba, ako smatra odklonjenec prošnjo za odklonitev za osnovano.

§ 119.

Pristojni poveljnik, zoper katerega je dan eden izmed izključilnih razlogov, oznamenjenih v § 112, ali ki se smatra iz tehtnih razlogov v stvari za pristranskega, naj se obrne na vrhovno sodišče deželne brambe zaradi delegacije drugega poveljnika.

VIII. Poglavje.

Odločbe in odredbe v kazenskem postopku in njih naznanjanje. Vpogled v akte.

§ 120.

Odločbe in odredbe, s katerimi se odklanja kak predlog ali ki se dajo izpodbijati s pravnim pomočkom, je treba obrazložiti.

Odločbe in odredbe se naznanjajo ali z ustnim razglasom ali z vročitvijo izvirnika ali poverjenega prepisa.

§ 121.

Ustni razglas se mora narediti razviden v aktih.

Pri aktivnih osebah moštva in v noben činovni razred uvrščenih aktivnih gazistih je ustno razglasanje pravilo. Razglasi se lahko včasih na zaprosilo tudi po neposrednje pristojnem poveljstvu tistega, ki ga je obvestiti.

Na zahtevanje je treba dati tistemu, kateremu se ustno razglasi odločba ali odredba, njen poverjen prepis.

Vojaškemu pravdniku (sodnemu častniku) in generalnemu vojaškemu pravdniku se naznanjajo sodne odločbe in odredbe praviloma tako, da se mu pošlje izvirni koncept. Vpogled potrdijo na njem s tem, da pristavijo datum. Na zahtevanje jim je treba dati poverjen prepis.

§ 122.

Aktivnim vojaškim osebam se vročajo odločbe in odredbe po poveljstvu, ki jim je neposrednje predpostavljeno.

Drugim osebam, ki so v danem primeru pod deželnobrambovsko kazenskosočno oblastjo, se vročajo ali neposrednje po vojaških oblastvih ali po oblastvih ali organih, ki so poklicani vročati civilne kazenskosočne odredbe.

Zaradi vročanja drugim nego v sprednjih odstavkih imenovanim osebam naj se obračajo sodišča, oblastva in organi deželne brambe na oblastva in organe, ki so poklicani vročati civilne kazenskosočne odredbe.

Civilna oblastva in civilni organi vročajo po predpisih, obstoječih zanje.

§ 123.

Poškodovancu in zasebnemu tožniku naj sodišče dovoli vpogled v kazenskosočne akte v času poizvedbenega postopka, če ne nasprotujejo posebni vzroki. Razen tega naj jim sodišče dovoli vpogled v kazenskosočne akte ali izročitev prepisov iz njih, ako verjetno dokažejo, da jim je ta vpogled ali prepis potreben, da izvedejo pravico do odškodnine ali da zahtevajo obnovitev, ali iz drugih razlogov.

Presoji sodišča je prepuščeno, v koliko je dovoliti vpogled v akte in izročitev prepisov tudi drugim osebam razen primerov, oznamenjenih v tem kazenskem pravnem redu.

Pri vrhovnem sodišču deželne brambe daje v sprednjih odstavkih omenjeno dovoljenje vodilni senatni predsednik.

IX. Poglavje.

Rokovi in opravičevanje zamujenih rokov.

§ 124.

V rokove, določene po dnevih, ni všteti dneva, katerega se je izdala odredba, se je zgodilo dejanje ali dogodek, ki določa začetek roka.

Rok, ki je določen po tednih ali mescih, neha, ko poteče tisti dan zadnjega tedna ali zadnjega mesca, ki po svojem imenu ali številu ustreza dnevu, katerega se je začel rok; ako tega dneva ni v zadnjem mescu, se konča rok, ko poteče zadnji dan tega mesca.

Nedelje in prazniki se ne všteta v rokove.

§ 125.

Zoper zamudo roka za zglasitev pravnega pomočka sme oblastvo, ki je poklicano odločiti o pravnem pomočku, dovoliti, da se postavi v prejšnji stan, ako predlagatelj dokaže, da je bil zadržan držati se roka po vojaški službi ali po neodvratni oviri, katere ni bil sam kriv.

Za neodvratno oviro je smatrati tudi to, če predlagatelj brez svoje krivde ni izvedel za vročitev.

Da ga je zadrževala vojaška služba, to je treba dokazati s službenim potrdilom.

§ 126.

Prošnjo, da se mu opraviči zamuda roka, je treba vložiti najkasneje tri dni potem, ko je prenehala ovira, na tistem mestu, kjer je bilo treba zglasti pravni pomoček, ter navesti vzroke zamude in okoliščini, ki opravičujejo zamudo.

S prošnjo je združiti zglastev zamujenega pravnega pomočka.

§ 127.

Za odločbo o pravnem pomočku poklicano oblastvo razsodi takoj v glavni stvari, ako dovoli, da se postavi v prejšnji stan.

Prošnja, da se postavi v prejšnji stan, ne ovira izvršitve, dokler to ni bilo dovoljeno. Odredi pa se lahko odlog izvršitve in sicer, ako gre za kazensko sodbo, ga odredi pristojni poveljnik, sicer pa tisto oblastvo, kjer je bilo treba zglasti pravni pomoček, v vseh primerih pa tudi oblastvo, ki je poklicano odločiti o pravnem pomočku.

X. Poglavje.

Priprava in izvedba poizvedbenega postopka.

§ 128.

Kdor je izvedel za kaznivo dejanje, ki spada k pristojnosti deželnoobrambovskih sodišč in ki ga je zasledovati uradoma, ima pravico ovaditi ga.

V koliko so vojaške osebe dolžne ovajati kazniva dejanja, se določa z vojaškim kazenskim pravom in vojaškimi službenimi predpisi.

Aktivne vojaške osebe morajo podajati take ovadbe praviloma službeno.

Za vlaganje ovadb po drugih nego v sprednjem odstavku imenovanih osebah so merodajni predpisi civilnega kazenskega pravnega reda, toda sprejeti ovadbo je dolžno tudi osumljencu predpostavljeno poveljstvo, vsako deželnoobrambovsko ali vojno lokalno oblastvo, pristojni poveljnik, vsak pravdnik in sodni častnik deželne brambe in skupne vojske in vsako vojaško sodišče.

O ustni ovadbi je treba praviloma sestaviti zapisnik.

§ 129.

Zahtevo za kazenskosočno zasledovanje zaradi kaznivih dejanj, ki se smejo zasledovati samo na zahtevanje upravičenca, mora ta, če je aktivna vojaška oseba, vložiti službeno, sicer pa pri enem izmed vojaških oblastev, oznamenjenih v § 128, odstavek 4, pismeno ali ustno.

§ 128, zadnji odstavek se uporablja.

§ 130.

Predpostavljeno poveljstvo mora o kaznivem dejanju podrejenca, ki mu je bilo ovadeno ali za katero je sicer izvedelo in ki ga mora zasledovati deželnoobrambovsko sodišče, takoj dognati in ukazati, kar je neobhodno potrebno, da se pojasni stvarni položaj in da se zagotové dokazi in oseba storilca, potem sestaviti natančno kazensko ovadbo, obsegajočo dognani stvarni položaj, razloge suma in dokazila, in jo nemudoma predložiti pristojnemu poveljniku.

Iste dolžnosti ima kraju storjenega dejanja ali bivališču osumljenca najbližje lokalno oblastvo, ki je izvedelo za kaznivo dejanje, ki ga mora zasledovati deželnoobrambovsko sodišče, ako osumljencu predpostavljeno poveljstvo zaradi krajevné oddaljenosti ne more pravočasno nastopiti ali ako osumljenec sploh ni podrejen vojaškemu poveljstvu.

V vseh drugih primerih pošljejo lokalna oblastva prav tako kakor deželnoobrambovska sodišča in vojaški pravdniki (sodni častniki) ovadbo nemudoma pristojnemu poveljniku.

Vsa v sprednjih odstavkih imenovana poveljstva, oblastva in organi morajo tudi potem, ko so predložila ovadbo, dotlej, da odloči pristojni poveljnik, za pripravo, ki se ne dá odložiti, dognati in zaukazati, kar služi za pojasnilo stvari ali ima namen neizpremenjeno ohraniti sledove kaznivega dejanja in dokazila ali naj zabrani ubeg storilca.

Te naredbe in njih uspeh morajo brez odloga naznaniti pristojnemu poveljniku.

§ 131.

Ako se pokaže ob pripravljanih ugotovitvah, omenjenih v § 130, nujna potreba pod prisego zaslišati kako pričo ali ogledati stvar, zaseči kaj, izvršiti hišno ali osebno raziskavo, se mora predpostavljeno poveljstvo ali lokalno oblastvo ali vojaški pravdnik (sodni častnik) obrniti za opravo takih uradnih dejanj na bližnje vojaško sodišče in, ako se to sodišče ne dá pravočasno doseči ali ako po § 132 tega zakona ali po § 132 vojaškega kazenskega pravnega reda za skupno vojno moč ne more izvršiti uradnega dejanja, na bližnje civilno kazensko sodišče.

Ako se ne more doseči, da bi sodišče nemudoma nastopilo, in ako je nevarno odlagati, mora ogled ali zasego — izvzemši primere § 227, odstavki 1 do 3 — ter hišno ali osebno raziskavo opraviti predpostavljeno poveljstvo ali lokalno oblastvo ali vojaški pravdnik (sodni častnik) sam ali

poveljstvo (lokalno oblastvo, pravdnik, sodni častnik) deželne brambe ali skupne vojske, ki je zaproseno, da to opravi, in ki je kraju uradnega dejanja bližje, ako je to dopustno po § 132 tega zakona ali po § 132 vojaškega kazenskega pravnega reda za skupno vojno moč. Tudi policijska in druga varnostna oblastva in organi se lahko zaprosijo za taka neodloživa uradna dejanja.

Poveljstva (lokalna oblastva) morajo, kadar opravljajo ogled, zasego in hišno ali osebno raziskavo, kolikor mogoče gledati na bistvene formalnosti, ki so predpisane za sodna dejanja te vrste, zapisnike pa sestavljati samo tedaj, ako je to potrebno, da se natančno doženejo važne okolnosti. Za vojaškega pravnika in sodnega častnika je v tem oziru mero dajen § 142, odstavek 3. Sestavljene zapisnike je nemudoma vpslati pristojnemu poveljniku ter razložiti neodloživo nujnost opravljenih uradnih dejanj; pristojni poveljnik ukrene, ako je zaukazal poizvedbeni postopek, da se ti akti naznanijo pristojnemu preiskovalnemu sodišču. Sodišče mora preskusiti obliko in popolnost zapisnikov, ako treba, ponoviti ali popolniti poizvedbeno dejanje in sklepati o tem, ali se zasega ohrani v moči ali se razveljavi.

§ 132.

Sodišča in poveljstva (lokalna oblastva, vojaški pravdniki, sodni častniki) deželne brambe smejo izven deželnoobrambovskih poslopij ali poslopij in prostorov (skladišče, strelišče i. t. d.), ki jih je zasedla deželna bramba, samo nasproti osebam, ki so pod deželnoobrambovsko kazenskosočno oblastjo ali kazenskosočno oblastjo vojske, poslednjim nasproti samo s privoljenjem pristojnega vojnega sodišča, ali, ako je nevarno odlagati, izsiliti ogled, izvršiti zasego, ali hišno ali osebno raziskavo. Nadalje se izvedenci, ki so pod civilno kazenskosočno oblastjo, ne smejo s silo pripeljati pred začetkom omenjena oblastva in se morejo samo pred sodišči prisiliti k izpovedbi.

Priče, ki so pod civilno kazenskosočno oblastjo, se ne smejo niti siloma privedi pred vojaška poveljstva in lokalna oblastva niti prisiliti, da bi izpovedale pred temi oblastvi ali pred vojaškim pravdnikom ali sodnim častnikom.

§ 133.

Ako izve sodišče ali poveljstvo skupne vojske, civilno kazensko sodišče ali kako drugo civilno oblastvo (organ) za kaznivo dejanje, ki ga mora zasledovati deželnoobrambovsko sodišče in ki ga ni zasledovati samo na zahtevo upravičenca, morajo ta oblastva poslati ovadbo poveljstvu, ki je predpostav-

ljeno osumljencu, ali najbližjemu deželnoobrambovskemu lokalnemu oblastvu ali najbližjemu deželnoobrambovskemu sodišču. Tudi morajo ukreniti v svoje področje spadajoče poizvedbe in odredbe, ki so potrebne, da se stvar pojasni, da se zagotovijo dokazi in oseba osumljenca, in ki ne dopuščajo odloga. Prav tako morajo postopati sodišča, poveljstva in organi skupne vojske pri takih kaznivih dejanjih, ki se smejo zasledovati samo na zahtevanje upravičenca, ako se je to zahtevalo pri njih.

Sodišča, poveljstva in organi skupne vojske ter civilna kazenska sodišča in policijska in druga varnostna oblastva in organi morajo ustrezati v zmislu § 131 nanja podanim zaprosilom tedaj, ako željeno uradno dejanje spada v njihov delokrog in je dopustno po zakonitih predpisih, obstoječih zanje, brez ozira na to, ali je uradno dejanje opraviti nasproti osebi, ki je pod kazenskosočno oblastjo vojske, pod civilno ali deželnoobrambovsko kazenskosočno oblastjo.

Tudi morajo vojna in civilna kazenska sodišča na zahtevanje zaslišavati priče pod prisego in privzemši osebe, ki imajo pravico biti navzoče (§ 194).

Vojnih in civilnih oblastev in organov se je zaradi opravljanja uradnih dejanj, za katera so upravičena sodišča (poveljstva, organi) deželne brambe, posluževati samo tedaj, ako v kraju, kjer se naj opravi uradno dejanje, ali v njegovi neposrednji bližini ni deželnoobrambovskega sodišča ali drugega za uradno dejanje upravičenega poveljstva ali organa deželne brambe.

S pogoji, omenjenimi na koncu drugega odstavka, smejo sodišča, poveljstva in organi skupne vojske ter civilna kazenska sodišča in policijska in druga varnostna oblastva in organi v deželnoobrambovsko-sodnih kazenskih stvareh tudi nepozvana opraviti ogled, zasego, hišno ali osebno raziskavo nasproti osebam, ki so pod deželnoobrambovsko kazenskosočno oblastjo, tedaj, kadar je nevarno odlagati in kadar deželnoobrambovsko sodišče ali drugo za uradno dejanje upravičeno poveljstvo ali organ deželne brambe ne more pravočasno poseči vmes.

§ 134.

Poizvedovanje o kaznivih dejanjih, kojih storilec je neznan, pa je očitno pod deželnoobrambovsko kazenskosočno oblastjo, ter poizvedovanje o kaznivih dejanjih, ki jih je storil neznan storilec, ki ni očitno pod kazenskosočno oblastjo vojske ali civilno kazenskosočno oblastjo, v deželnoobrambovskem poslopju, v poslopju, zasedenem od deželne brambe, ali v takem prostoru, je naloženo poveljstvom in poveljnikom, katerim je poverjena pravica kazenskega

zasledovanja in katerim je podrejen domnevani storilec ali h kojih poveljnemu področju spada poslopje ali prostor.

Ob teh poizvedovanjih ima vojaški pravdnik in sodni častnik iste pravice, kakor ob izvrševanju poizvedbenega postopka (§ 141 in 142).

V ostalem se zmislu primerno uporabljajo določila XXV. poglavja.

§ 135.

Ako je aktivna oseba deželne brambe umrla nenaravne smrti ali ako se najde mrtvo truplo neznane osebe deželne brambe, morajo policijska in druga varnostna oblastva takoj podati ovadbo na bližnje deželnoobrambovsko sodišče ali na bližnje lokalno oblastvo deželne brambe, ne kraté ostalih zanja veljajočih predpisov.

§ 136.

Ako umró civilne osebe, so civilna oblastva dolžna to naznaniti bližnjemu deželnoobrambovskemu sodišču ali bližnjemu lokalnemu oblastvu deželne brambe:

1. ako se je smrt povzročila očitno s kaznivim dejanjem osebe, ki je pod deželnoobrambovsko kazenskosočno oblastjo, ali

2. ako so dane tudi samo opore za to, da je taka oseba kaznivo udeležena na smrti.

V prvem primeru je poizvedbo učina, zlasti sodni mrliški ogled in razparanje mrliča prepustiti deželnoobrambovskemu sodišču, ako more to sodišče pravočasno nastopiti; deželnoobrambovsko sodišče pa lahko zaprosi tudi poizvedbenemu kraju bližje vojno ali civilno kazensko sodišče, da opravi ta uradna dejanja.

V drugem primeru je poizvedba učina naložena civilnim oblastvom. Deželnoobrambovskemu sodišču pa je kolikor moči dati priliko odposlati preiskovalnega sodnika in izvedence, da se udeležé mrliškega ogleda in razparanja mrliča in ogleda na licu mesta. Tudi pristojni poveljnik lahko odpošlje k tem uradnim dejanjem vojaškega pravdnika ali sodnega častnika.

Enako morajo postopati deželnoobrambovska oblastva, ako je bila na smrti aktivne osebe deželne brambe kaznivo udeležena oseba, ki je pod vojno ali civilno kazenskosočno oblastjo, in vojna oblastva, ako je na smrti aktivne vojaške osebe kaznivo udeležena oseba, ki je pod kazenskosočno oblastjo deželne brambe.

§ 137.

Čim je pristojni poveljnik izvedel za sum kaznivega dejanja njegovi pristojnosti podrejene osebe, ki ga mora uradoma zasledovati deželnoobrambovsko sodišče, ali čim mu je pri kaznivih dejanjih, ki se morejo zasledovati samo na upravičenčevo zahtevanje, došla ta zahteva za kazensko zasledovanje zoper tako osebo, dá vojaškemu pravdniku ali sodnemu častniku pismeno povelje, naj začne poizvedbeni postopek.

V povelju je oznameniti osebo, zoper katero, in dejanje, zaradi katerega se začne poizvedbeni postopek.

Pristojni poveljnik lahko dá, če je dvomljivo, ali je primer pripraven za kazenskosočno zasledovanje, začasno poizvedovati po vojaškem pravdniku ali sodnem častniku ali po poveljstvu, ki je predpostavljeno osumljencu, in naredi svojo odločbo odvisno od uspeha tega poizvedovanja. Ob teh poizvedbah ima vojaški pravdnik in sodni častnik iste pravice kakor ob izvrševanju poizvedbenega postopka (§§ 141 in 142).

Poizvedbeni postopek naj se ne zaukaže in obtožba naj se takoj dvigne, če je namen poizvedbenega postopka (§ 140) dosežen že s tem, kar so dognala v § 130 imenovana oblastva.

§ 138.

Ako pristojni poveljnik ne najde zadostnih opor za kazenskosočno zasledovanje, zaukaže, da se ovadba odloži, ter se kratko zapišejo razlogi. O tej odredbi je obvestiti morda zaslišanega osumljenca, poškodovanca in osebnega tožnika (§ 106).

Ako je pristojni poveljnik ovadbo odložil, ker smatra, da se more kaznivo dejanje disciplinarno poravnati (§ 2), naloži hkratu disciplinarno kazen. Pač pa lahko prepusti disciplinarno kaznovanje predstojnemu poveljstvu ovajenca, ako spozna v ovajenem mu kaznivem dejanju gol disciplinarni prestop. V obeh primerih je poškodovanca in zasebnega tožnika obvestiti o tej odredbi. Zoper odredbo je dopustna pritožba po § 106. Poškodovancu in zasebnemu tožniku je na zahtevanje naznaniti vsebino disciplinarne rešitve.

Ako je bil kdo zaradi pregreška (prestopka), čigar disciplinarno poravnanje je bilo opravičeno po § 2, disciplinarno kaznovan, je izključeno sodno preganjanje zaradi istega kaznivega dejanja.

§ 139.

Ako se smatra poveljnik za nepristojnega ali ako se pokaže njegova nepristojnost v teku poizvedbenega postopka, preden se dvigne obtožba, ali ako pride obdolženec, preden se dvigne obtožba, pod pristojnost drugega poveljnika, je treba stvar nemudoma odstopiti pristojnemu mestu in sicer, ako je bil poizvedbeni postopek v zmislu § 143 poverjen sodišču, na predlog vojaškega pravdnika ali sodnega častnika.

O odstopu kazenske stvari je treba obvestiti morda zaslišanega obdolženca, poškodovanca in zasebnega tožnika.

Ako odkaže poveljnik pri divizijskem sodišču kazensko stvar poveljniku pri brigadnem sodišču, ne more ta odkloniti kazenskega zasledovanja radi tega, ker smatra, da spada kazenska stvar v področje prvega.

Odredbe in uradna dejanja nepristojnih poveljnikov ter nepristojnih vojaških pravdnikov, sodnih častnikov in sodišč v poizvedbenem postopku še niso neveljavna samo zaradi nepristojnosti odredajočega ali urađujočega mesta; toda pristojnemu poveljniku ali sodišču je naloženo presoditi, v koliko je tako odredbo ohraniti v moči ali je treba pravdniško ali sodno uradno dejanje ponoviti ali popolniti.

§ 140.

Namen poizvedbenega postopka je, da se izsledé in doženejo tiste okolnosti, ki so potrebne za presojanje vprašanja, ali se more obtožba zoper določeno osebo dvigniti ali ne. Čez te meje se ne more raztezati poizvedbeni postopek.

Priznava obdolženca ne odveže poizvedujočega organa dolžnosti to izslediti in dognati.

§ 141.

Poizvedbeni postopek vodi praviloma vojaški pravdnik ali sodni častnik, in sicer osebno, ako treba, tudi izven stajališča svojega pristojnega poveljnika. On ima pravica prositi vojaška poveljstva ter druga javna oblastva, urade in njihove organe za pojasnila in poročila, on se lahko obrne na ta oblastva zaradi poizvedovanja ali posameznih poizvedovalnih dejanj.

Zlasti lahko vojaški pravdnik in sodni častnik ukreneta, da se zasliši obdolženec, potem da se brez prisega zaslišijo osebe, ki so pod kazenskosočno

oblastjo deželne brambe, po vojaških poveljstvih (pravdnikih, sodnih častnikih) ali jih zaslišita sama ali zaprosita za tako zasliševanje policijska in druga varnostna oblastva in organe.

Tudi lahko zaprosita nazadnje imenovana oblastva in organe, potem poveljstva (pravdnike, sodne častnike) skupne vojske, da brez prisega zaslišijo osebe, ki so pod civilno ali vojno sodno oblastjo, lahko sta sama navzoča pri tem zasliševanju ali lahko tudi sama zaslišujeta.

§ 142.

Zaradi zasliševanja priče pod prisego, zaradi zaukaza in oprave ogleda, zasege, hišne ali osebne raziskave in zaradi drugih sodniških poizvedbenih dejanj se morata vojaški pravdnik in sodni častnik praviloma obrniti na vojaško ali civilno kazensko sodišče, ki je najbližje kraju, kjer se naj opravi uradno dejanje. Ako se pa, če je nevarno odlagati, ne more doseči, da bi sodišče takoj poseglo vmes, lahko vojaški pravdnik in sodni častnik dasta opraviti ogled, zasego — izvzemši primere § 227, odstavki 1 do 3 — hišno ali osebno raziskavo po vojaških poveljstvih ali jih lahko tudi sama opravita ali zaprosita policijska in druga varnostna oblastva ter organe, da opravijo ta uradna dejanja.

Določila §§ 132 in 133 veljajo tudi v pravdniskem poizvedbenem postopku.

Vojaški pravdnik in sodni častnik sta lahko navzoča pri poizvedbenih dejanjih, tudi če jih ne opravljata sama. Poveljstva morajo pri takih uradnih dejanjih kolikor moči gledati na formalnosti, ki so predpisane za sodne akte te vrste, vojaški pravdnik in sodni častnik pa jih morata izpolnjevati brezpogojno. Ako ta sama opravita ogled, imata pravico izbrati si izvedence.

Za popreskušnjo zapisnikov, ki jih ni sestavilo sodišče, po pristojnem preiskovalnem sodišču in za njegove nadaljnje odredbe je merodajen § 131, zadnji odstavek.

§ 143.

Ako je v kazenskih primerih zaradi nejasnosti primera, ker je kaznivo dejanje hudo, ali iz drugih tehničnih razlogov sodniško poizvedovanje potrebno, lahko pristojni poveljnik vsakčas zapove vojaškemu pravdniku ali sodnemu častniku, naj prepusti izvršitev poizvedbenega postopka pristojnemu sodišču. V kazenskih primerih, ki spadajo v področje divizij-

skega sodišča, se lahko izvršitev poizvedbenega postopka poveri tudi podrejenemu brigadnemu sodišču, ki je bližje kraju storjenega dejanja (§ 24, odstavek 1).

Uporabljeno sodišče naj poveri izvršitev poizvedbenega postopka častniku za pravosodno službo kakor preiskovalnemu sodniku.

§ 144.

V pismenem zaprosilu vojaškega pravdnika na sodišče, da bi začelo ali nadaljevalo poizvedbeni postopek, kateremu je priložiti pismeno izdano povelje pristojnega poveljnika je treba natančno oznameniti kaznivo dejanje, zaradi katerega, in osebo, zoper katero je začeti ali nadaljevati postopek.

V postopku zaradi kazenskih stvari, ki so odkazane brigadnim sodiščem v odsojanje, zadošča pismeno ali ustno zaprosilo sodnega častnika, ako hkratu izroči s poveljem pristojnega poveljnika opremljeno ovadbo (poizvedbeni akti).

Ako se pokaže v teku sodnega poizvedbenega postopka potreba raztegniti postopek tudi na drugo kaznivo dejanje ali zoper drugo istemu pristojnemu poveljniku podrejeno osebo, je treba o tem obvestiti vojaškega pravdnika (sodnega častnika), da dobi sklep tega poveljnika. Med tem mora preiskovalni sodnik opraviti neodloživo potrebna poizvedbena dejanja.

Ako smatra pristojni poveljnik v takem primeru, da iz enega izmed razlogov, omenjenih v § 138, odstavka 1 in 2, sodnega kazenskega zasledovanja ni raztegniti na novo pojavljeno kaznivo dejanje, ni treba sodišču dalje poizvedovati o njem. Za obvestilo obdolženca, ki je bil že zaslišan o novi obdolžitvi, poškodovanca in zasebnega tožnika ter za pravne pomočke, ki so pripustni zoper odločbo pristojnega poveljnika, je merodajen § 138.

§ 145.

Preiskovalni sodnik poizveduje praviloma osebno in neposrednje. Kjer pa je potrebno ali namenu primerno, lahko zaprosi preiskovalno sodišče tudi druga vojaška sodišča in civilna kazenska sodišča, da opravijo sodna uradna dejanja.

Preiskovalno sodišče ima tudi vse ostale pravice, ki so v §§ 141 in 142 dovoljene vojaškemu pravdniku in sodnemu častniku gledé uporabljanja drugih oblastev.

Določila §§ 132 in 133 veljajo tudi v sodnem poizvedbenem postopku.

Preiskovalno sodišče poseže uradoma vmes, ne da bi čakalo nadaljnjih obtožiteljevih predlogov, da ové stvarni položaj, da poizve storilca, sokrivca, udeleženca ali podpomočnika in da dožene dokazila, ki govoré zoper obdolženca in ki služijo za njegov zagovor toliko, kolikor zahteva namen poizvedbenega postopka.

Preiskovalni sodnik poizveduje na svojem uradnem sedežu, ako je potrebno in namenu primerno, tudi izven tega uradnega sedeža.

§ 146.

Obtožitelj ima pravico vsakčas zahtevati vpogled v akte ali, da se mu pošljejo akti, in preiskovalnemu sodišču staviti predloge zaradi oprave posameznih poizvedbenih dejanj.

Kadar preiskovalni sodnik zaslišuje obdolženca ali priče, praviloma (§ 194, odstavek 2) ne sme biti navzoč. Pravico pa ima biti navzoč pri ogledu, hišni raziskavi ali raziskavi papirjev in oznameniti predmete, na katere je raztegniti poizvedbena dejanja. Preiskovalno sodišče naj v ta namen obtožitelja praviloma poprej obvesti o opravi teh dejanj, opravi jih pa lahko tudi brez tega obvestila, ako je nevarno odlagati.

§ 147.

Kdor meni, da se mu godi krivica s kako odredbo, opustitvijo ali zamudo preiskovalnega sodišča, ima pravico opozoriti voditelja sodišča, ako pa ta sam poizveduje, ima pravico pritožiti se na sodišče višje instance.

§ 148.

Ako je kaznivo dejanje zapustilo sledove, jih je treba ovedeti v teku poizvedbenega postopka, zlasti z ogledom, ako se to ni verjetno zgodilo že podoločilih §§ 130 in 131.

Predmete, ki izvirajo od kaznivega dejanja, na katerih ali s katerimi se je storilo kaznivo dejanje ali ki jih je storilec utegnil pustiti na kraju storjenega dejanja, sploh predmete, ki jih morajo obdolženec ali priče pripoznati ali ki morajo drugače služiti za dokaz, naj uradujoče oblastvo (organ),

kolikor je mogoče, varno hrani. Ako uradnega dejanja ni opravil poizvedujoči vojaški pravdnik ali sodni častnik ali preiskovalni sodnik sam, je treba te predmete izročiti imenovancem v hrambo. Hranjene predmete je treba natančno zapisati in, da se zabranijo zamenjave, jih poočititi z uradnim pečatom ali drugače na pripraven način. Na zahtevanje je posestniku izročiti prepis seznamka.

Ako so med temi predmeti za božjo službo posvečene stvari, je treba skrbeti, da se ločijo od vseh ostalih predmetov in da se primerno hranijo.

§ 149.

Poveljstva, oblastva in organi, ki opravljajo ovedbe in poizvedbena dejanja, imajo pravico zaukazati in doseči, da se osebe, ki so na kraju uradnega dejanja, od tam odstranijo. Po drugi strani pa lahko takim osebam tudi naroče, da ostanejo tam do konca uradnega dejanja.

Deželnobrambovski ali vojskinci kazenski sodni oblasti podrejene osebe, ki se ne pokoré tem ukazom ali ki se o priliki takih uradnih dejanj zakrivijo razposajenega vedenja, ki krati ali žali dolžno spoštovanje, naj po službenih predpisih upravičeni predstojniki disciplinarno primerno kaznujejo, ako njihovo ravnanje ni dejanje, ki ga je kaznovati kazenskosočno.

Civilnim osebam kakor obdolžencem naj v teh primerih pristojni poveljnik naloži za kazen zaradi nereda denarno kazen do sto kron ali zapor do osem dni, ako so pa v preiskovalnem zaporu, naj se zapor poostri po obstoječih predpisih.

Neaktivni častniki in zenačenci v vojaški uniformi so zaradi takega vedenja pod vojaško disciplinarno kazensko oblastjo.

Druge osebe, ki se pri ovedbah ali poizvedbah, ki jih opravljajo deželnobrambovska sodišča, zakrivijo takega vedenja, lahko preiskovalni sodnik pokliče na red in, ako treba, jih naznani okrajnemu sodišču njihovega stanovališča ali bivališča, ki naj postopa tako, kakor da bi se bile pregrešile nasproti civilnemu sodišču, opravljajočemu preiskovalno dejanje. Zoper take odredbe okrajnega sodišča so dopustni po civilnem kazenskem pravdnem redu dovoljeni pravni pomočki. Ako so se godiliizgredi omenjene vrste zoper druga vojaška oblastva, opravljajoča ovedbe ali poizvedbe, je zaprositi zaradi kaznovanja storilca za to

poklicano civilno oblastvo njegovega stanovališča ali bivališča.

Zagovornik, ki ne spada k osebam, imenovanim v odstavkih 2 in 4, se lahko odstrani in njegovo vedenje je v takem primeru naznaniti njegovemu pristojnemu disciplinarnemu oblastvu.

§ 150.

Kadar se opravlja ogled, pri osebnih in hišnih preiskavah, zasegah in raziskavah papirjev, mora biti navzoča sodna priča.

Kadar se zaslišuje obdolženec, je privzeti sodno pričo samo tedaj, če obdolženec to izrečno zahteva, ako smatra zaslišujoči organ to za potrebno ali ako predlaga to pri sodnem zasliševanju vojaški pravdnik.

Sodna priča mora biti aktivni častnik in po šarži višji ali vsaj po činu starejši nego tisti, proti kateremu se opravlja poizvedbeno dejanje.

Sodna priča mora biti v stvari neudeležena in se sklicuje na ta zakon opomni, da mora na vse, kar se pred njo godi in izpove, obračati popolno pozornost, da bo mogla mogoče pričati pred sodiščem. Sodna priča mora tudi molčati o vsem, za kar je izvedela pri poizvedbenem dejanju, sicer se disciplinarno kaznuje.

V postopku zaradi kazenskih stvari, odkazanih v odsojanje brigadnim sodiščem, je potrebno privzeti sodno pričo samo tedaj, ako smatra organ, ki opravlja uradno dejanje, to za potrebno ali ako pri sodnem zasliševanju obdolženca predlaga to sodni častnik.

§ 151.

Vse dogodke in dejanstva, ki se tičejo poizvedbenega postopka, zlasti vse ovedbe, ki so jih opravili ali ukrenili vojaški pravdnik, sodni častnik in preiskovalni sodnik, je treba zaznamovati v spisu.

Vojaški pravdnik, sodni častnik in preiskovalni sodnik morajo o vsakem kazenskem primeru pisati dnevnik, v katerem je natančno zapisovati vse akte poizvedbenega postopka.

§ 152.

O vseh poizvedbenih dejanjih je treba pisati zapisnike. Pri uradnem dejanju mora biti razen

organa, ki opravlja uradno dejanje, navzoč zapisnikar; zapisnik morajo, ko je sklenjen, podpisati ta dva oba, ter eventualno sodelujoča sodna priča in tolmač.

V postopku zaradi kazenskih stvari, ki so odkazane v odsojanje brigadnim sodiščem, je treba pisati zapisnik samo pri takih poizvedbenih dejanjih, ki se rabijo za dokaz pri glavni razpravi in ki se naj tam ne ponavljajo; v drugih primerih zadošča kratki zapis bistvene vsebine izpovedb, ki so jih podale zaslišane osebe, po zapisnikarju ali tudi po uradujočem organu samem.

§ 153.

V zapisniku mora biti kraj in dan uradnega dejanja ter imena sodelujočih ali udeleženih oseb in iz njega mora biti razvidno, ali se je pazilo na bistvene formalnosti postopka.

Zapisnik je treba pri uradnem dejanju udeleženim osebam, kolikor se tiče njih, prečitati, da ga potrdé, ali ga predložiti, da ga same prečitajo, in ako treba, raztolmačiti.

Potrdilo je zabeležiti in udeleženci naj podpisujejo zapisnik.

Ako podpis izostane, je treba vzrok za to navesti v zapisniku.

§ 154.

Deželnoqrambovska sodišča in druga za izvrševanje kazenskega postopka poklicana poveljstva in organi deželne brambe imajo v vsem, kar spada k njihovemu postopku, pravico neposrednje občeati z vsemi vojaškimi oblastvi in z vsemi civilnimi oblastvi, ki imajo svoj sedež v kraljevinah in deželah, zastopanih v državnem zboru, v deželah svete ogrske krone ter v Bosni in Hercegovini.

Pritožbe o tem, da se je odrekla pravna pripomoč, o zamudah in zakasnitvah je pošiljati na oblastvo, ki je neposrednje predpostavljeno zaprosenemu oblastvu.

Ako sodišče ne ugodí zaprosilu za pravno pripomoč, lahko oblastva, poklicana za deželnoqrambovska kazenska sodstva, pošljejo pritožbo tudi na vrhovno sodišče deželne brambe.

Stroške pravne pripomoči plača prosee oblastvo.

O občeavanju z oblastvi tujih držav obstojajo posebni predpisi.

§ 155.

Pristojni poveljnik se ne sme udeleževati poizvedbenih dejanj.

XI. Poglavje.

Zasliševanje obdolženca.

§ 156.

Obdolžence, ki spadajo k aktivnim vojaškim osebam, poziva na zasliševanje pristojno poveljstvo ter naznani predmet obdolžitve; ako so zaprti, se privedejo.

§ 157.

Drugi obdolženci, ki so pod deželnoobrambovsko kazenskosočno oblastjo in ki so v prostosti, se praviloma pozivljajo na njihovo zasliševanje.

Pozivlja se s tem, da se vroči pismen, s službenim pečatom opremljen in zaprt poziv, ki ga je podpisal uradujoči oblastveni organ in ki je naslovljen na tistega, ki se naj pozove. V tem pozivu mora biti ime pozivljajočega oblastva in pozvanca, obče oznamenilo predmeta poizvedbe, kraj, dan in ura prihoda in pristavek, da se bode pozvanec zasliševal kot obdolženec in da se privede, ako bi izostal.

Ako je tisti, ki ga je zaslišati, v javnem uradu ali službi in ako se mora nadomestovati, dokler je zadržan, da se varujejo javna varnost ali drugi javni interesi, je treba njegovega neposrednjega predstojnika hkratu obvestiti o pozivu ali privedbi (§ 158).

Ta predpis naj velja tudi tedaj, kadar je treba pozvati ali privedi nameščence železnic in parnikov, delavce v rudnikih, plavžih, fužinah in valjarnicah, v državni ali občinski službi stoječe zdravstvene osebe ali v javni ali zasebni gozdarski službi stoječe osebe.

Zaprti obdolženci se privajajo na zasliševanje.

§ 158.

Da se privedejo v § 157. odstavek 1, ozamenjeni obdolženci, lahko odredi pristojni poveljnik in, ako je nevarno odlagati, vojaški pravdnik, sodni častnik ali preiskovalni sodnik, ako po predpisu pozvani obdolženec ni prišel in se ni z veljavnim

razlogom opravičil, zakaj je izostal, ali tudi brez prejšnjega poziva, ako so dani razlogi, ki bi opravičevali zavarovalni zapor (§ 171).

V privodnem povelju, ki ga je sestaviti pismeno, je treba natančno oznameniti obdolženca in navesti dejanje, katerega je obdolžen, ter vzrok privedbe.

Zaradi privedbe obdolženca se je praviloma posluževati policijskih ali drugih varnostnih oblastev ter njihovih organov.

Privedenca mora takoj zaslišati poizvedujoči organ. Ako to ni mogoče, se lahko pridrži dotlej, da bo zaslišan, toda ne čez štiriindvajset ur.

§ 159.

Obdolženec se zaslišuje brez navzočnosti za to po zakonu nepoklicanih oseb in to se mora vršiti dostojno in mirno. Zaslišuje se ustno, toda zaslišujoči organ lahko pri zamotanih točkah dovoli obdolžencu vpogled v pismene zapiske, preden odgovarja na vprašanja.

Ako se je zaprta oseba vklenila v železje, se ji mora železje sneti pred njenim zasliševanjem, ako se more to zgoditi brez nevarnosti.

§ 160.

Preden se začne zasliševanje, je treba obdolženca opomniti, da mora na vprašanja, ki se mu stavijo, odgovarjati določno, razločno in po resnici. Potem je obdolženca, kadar se prvič zaslišuje, vprašati po njegovih osebnih razmerah.

Ako se dvomi o pravilnosti obdolženčevega odgovora ali ako se iz drugih razlogov pokaže za potrebno, je treba poizvedovati po osebnih razmerah obdolženca.

Pri obdolžencih, ki spadajo k vojaški zvezi, je treba vedno k aktom prinesti tudi njihove vojaške osebne listine, da se doženejo osebne razmere. Tudi jih je povpraševati po tem, kako so vstopili v vojaško zvezo, in vojaškemu stanu (orožništvu) pripadajoče obdolžence tudi o tem, ali so prisegli vojaško službeno prisego.

§ 161.

Ko je zaslišan obdolženec o osebnih razmerah, mu je treba vobče oznameniti kaznivo

dejanje, katerega je obdolžen, in ga napeljati, da se izjavi v nepretrganem, obširnem pripovedovanju o dejanskih stvareh, ki so predmet obdolžitve.

Nadaljnja vprašanja je nameriti, izogibaje se vseh nepotrebnih obširnosti, na to, da se popolni pripovedovanje, da se odstranijo nejasnosti in protislovja, in jih zlasti staviti tako, da izve obdolženec za vse zoper njega dane razloge suma, ki se mu lahko naznanijo brez nevarnosti, da bi se onemogočil postopek, in da dobi popolno priliko jih odstraniti in se opravičiti. Tisti razlogi suma, ki se obdolžencu niso mogli naznaniti, ne da bi se spravil v nevarnost namen postopka, se mu morajo naznaniti, ko je nehala ta nevarnost, vsekakor pa, preden se konča poizvedbeni postopek.

Ako navaja dejanske stvari ali dokazila v svojo opravičbo ali milejšo presojo, se mora poizvedovati o njih, ako niso bila navedena očitno samo za to, da se zavleče postopek.

§ 162.

Vprašanja, ki se stavijo obdolžencu, ne smejo biti nedoločna, nejasna, dvoumna ali zvijska; stavijo naj se kolikor moči po časovnem redu dejanskih stvari in drugo naj teče za drugim po naravnem redu in vzročni zvezi. Ogibati se je torej zlasti stavljanja takih vprašanj, v katerih je navodilo za vsebino odgovora ali v katerih se smatra dejanska stvar že za priznano, ki je obdolženec še ni priznal.

Vprašanja, s katerimi se predočujejo obdolžencu dejanske okoliščine, ki se naj doženejo šele z njegovim odgovorom, ali s katerimi se mu naznanijo z imenom ali z drugimi lahko poznanimi znaki udeleženci, ki jih je izslediti, se smejo staviti šele tedaj, ako se obdolženec ni mogel napeljati drugače k izjavi o tem. Vprašanja je v takih primerih vzprejemati dobesedno v zapisnik.

Uporabljati se ne smejo niti obljube ali slepila niti pretnje ali druga prisilna sredstva, da bi se obdolženec pripravil do priznave ali drugih določenih izpovedb. Tudi se poizvedovanje ne sme zavleči s prizadevanjem doseči priznavo.

§ 163.

Predmete, ki se nanašajo na kazniva dejanja ali služijo za dokazovanje proti obdolžencu, mu je

treba, ko je bil pozvan, popisati jih, predložiti, da jih pripozna ali, ako jih ni mogoče predložiti, ga je treba peljati k tem predmetom, da jih pripozna. Obdolženec se lahko, ako je to koristno, da se odstranijo dvomi o pristnosti spisa, katerega se dolži, napelje, da zapiše nekaj besed ali stavkov, toda ne da bi se zaradi tega smeli uporabljati prisilni pomočki.

§ 164.

Obdolženci, ki so v vojaški zvezi ali sicer v javni službi ali so izstopili iz nje, se ne smejo izpraševati o okoliščinah, o katerih ne smejo izpovedati, ker jim je naložena dolžnost varovati službeno ali uradno tajnost, razen ako bi jih bilo pristojno oblastvo odvezalo te dolžnosti, če treba na uradno zaprosilo.

§ 165.

Ako izjavi obdolženec potem, ko se mu je naznanila zoper njega dana obdolžitev, da je nekriv, pa se noče natančneje izjaviti o obdolžitvi, mu ni treba staviti daljnjih vprašanj o tem. V tem primeru ter, ako odreče odgovor sploh ali na določna vprašanja ali se dela gluhega, mutastega, blaznega ali bebastega in ako je zaslišujoči organ v poslednjih primerih ali po svojem lastnem opazovanju ali po zaslišanju prič ali izvedencev prepričan o tem, da se hlini, ga je treba zgolj opozoriti, da njegovo vedenje ne more ovirati postopka, da pa more on s tem škodovati svojemu zagovarjanju.

§ 166.

Ako se poznejše izpovedbe obdolženca razlikujejo od prejšnjih, ako prekliče zlasti prejšnje priznave, ga je treba poprašati, kaj je dalo povod k onim razlikam, in o vzrokih njegovega preklica.

§ 167.

Ako se izpovedbe obdolženca v bistvenih točkah razlikujejo od navedb priče ali soudeleženca, ki izpove zoper njega, mu jih je v teku poizvedbenega postopka predstaviti iz oči v oči samo tedaj, ako se protislovje drugače ne more pojasniti ali ako se je bati, da se v glavni razpravi ne bodo mogli postaviti iz oči v oči.

Zahtevi obdolženca, da bi se soudeležencu ali prič predstavljal iz oči v oči že v teku poizvedbenega

postopka, je ugoditi, ako se more to zgoditi brez težave in brez zadrževanja postopka.

Obdolženčevi svojci (§ 189) se mu morejo, tudi če pričajo prostovoljno, predstaviti iz oči v oči samo tedaj, če to izrečno zahteva.

V ostalem se na predstavljanje obdolženca soobdolžencu ali priči iz oči v oči zmislju primerno uporabljajo določila § 198.

§ 168.

Ako se spusti obdolženec ob zasliševanju v pri-povedovanje ali priznavo takih kaznivih dejanj, zaradi katerih poizvedbeni postopek še ni bil zaukazan, je o tem, če se je zasliševal pred sodiščem, obvestiti vojaškega pravdnika (sodnega častnika), da se obrne na pristojnega poveljnika za sklep (§ 144, odstavka 3 in 4).

XII. Poglavje.

Odpust iz službe, zavarovalni zapor in preiskovalni zapor.

§ 169.

Pristojni poveljnik odloči o tem, ali je obdolženca, ki spada k aktivnim vojaškim osebam, zaradi uvedenega kazenskega postopka začasno odpustiti iz njegove službe. Oblast predstojnega poveljstva, začasno zaukazati odpust iz službe, se s tem ne izpreminja.

§ 170.

Aktivne vojaške osebe, zoper katere se je zaukazal poizvedbeni postopek ali neposrednja vložba obtožbe, se do konca kazenskega postopka ne smejo niti transferirati niti odkomandirati, ako bi se s tem odtegnile pristojnosti dosedanjega poveljnika (§ 34). Drugo transferiranje in odkomandiranje in dajanje dopusta obdolžencem je odvisno od privolenja pristojnega poveljnika.

Pristojni poveljnik lahko tudi zaukaže, da morajo obdolženci, ki so aktivne vojaške osebe in so bili puščeni v prostosti, do konca kazenskega postopka bivati na sedežu sodišča.

§ 171.

V zavarovalni zapor se lahko vzame osumljenec, obdolženec ali obtoženec:

1. ako se zasači v izvrševanju hudodelstva ali pregreška pri dejanju samem ali se neposrednje po dejanju z uradno potiro ali z očitnim glasom zaznamuje da je sumen kaznivega dejanja,

2. ako je pobegnil ali se pripravljaj na beg, ako se je z namenom, da bi se odtegnil kazenskemu postopku, skril in se pozneje ni prostovoljno zglasil ali ako je zaradi velikosti kazni, ki ga najbrže čaka, ali iz drugih tehtnih razlogov sumen, da bi pobegnil,

3. ako je skušal vplivati na priče, izvedence ali soobdolžence tako, da to ovira poizvedovanje po resnici, ali je sicer skušal oteževati poizvedovanje s tem, da je uničil, izpremenil ali skril sledove kaznivega dejanja ali, ako se je upravičeno bati, da bi mogel to storiti,

4. ako je v času, ko teče postopek zoper njega, storil novo hudodelstvo ali pregrešek ali ako posebne okolnosti opravičujejo bojazen, da ponovi dovršeno dejanje ali da završi poskušeno ali zagroženo dejanje, ali

5. ako iz vojaških razlogov ne kaže v aktivni zvezi stoječega osumljenca, obdolženca ali obtoženca puščati v prostosti.

Samo na podstavi točke 1 naloženi zavarovalni zapor ne sme trajati dalje nego osemindirideset ur.

Zavarovalni zapor se izvrši v zapornem prostoru, ki ga določi tisti, ki je upravičen zaukazati zapor, po okolnosti v ječi sodišča.

§ 172.

Zavarovalni zapor zaukaže predstojno poveljstvo obdolženca ali lokalno oblastvo.

Ako je nevarno odlagati, ga lahko ukrene tudi neposrednje vojaški pravdnik ali sodni častnik.

Ako se pokažejo ob sodnem zasliševanju obdolženca, ki je v prostosti, okolnosti, ki nujno zahtevajo začasno pripreto ga, lahko tudi preiskovalni sodnik zaukaže zavarovalni zapor.

Zaprtega je treba zaslišati najdalje v štiriindvajsetih urah.

Določila § 157, odstavka 3 in 4, se zmislu primerno uporabljajo na primere zavarovalnega zapora.

§ 173.

Policijska in druga varnostna oblastva in organi imajo pravico, ako je nevarno odlagati in ako se ne more doseči vojaški predstojnik ali vojaška straža, zapreti aktivne vojaške osebe, če so dane okoliščnosti, ki bi jim po zakonitih predpisih, obstoječih zanje, dale pravico zapreti civilne osebe.

Častnike in zenačence v vojaški uniformi ter aktivne vojaške osebe, izvršujoče vojaško službo sploh, smejo zapreti policijska in druga varnostna oblastva in organi samo tedaj, ako se zaradi hudodelstva ali zaradi pregreška, ki vzbuja javno pohujšanje, zasačijo na dejanju samem (§ 171. točka 1) ali ako se drugače ne more zabraniti dovršitev, nadaljevanje ali ponovitev kaznivega dejanja, ali v primeru hudodelstva ubeg storilca in ako se ne more doseči vojaški predstojnik ali vojaška straža. Častnik ali zenačenec naj se nikakor ne zapre, ako zasačeni na poziv policijskega ali varnostnega organa njemu prostovoljno sledi k bližnjemu vojaškemu oblastvu ali, ako ga ni v kraju, h krajnemu policijskemu oblastvu.

Za zapiranje drugih oseb, ki so pod deželno-brambovsko kazenskosočno oblastjo, po policijskih in drugih varnostnih oblastvih in organih so merodajni isti predpisi kakor za zapiranje oseb, ki so pod civilno kazenskosočno oblastjo.

Prijeto osebo je nemudoma izročiti bližnjemu vojaškemu oblastvu, ako se ne izpusti zopet v prostost, pri vojaškem oblastvu jo je takoj zaslišati in, ako se pri tem pokaže, da ni vzroka jo imeti dalje priprto, takoj izpustiti; drugače pa je postopati po § 175.

§ 174.

Ako pri kaznivem dejanju, ki ga je storilo veliko število oseb, ni mogoče takoj izslediti krivce, se lahko vzamejo v zavarovalni zapor vse osebe, ki so pod deželno-brambovsko kazenskosočno oblastjo in ki so bile navzoče pri dogodku ter niso popolnoma proste suma udeležbe.

Zaslišati pa jih mora najdalje v treh dneh pristojni vojaški pravdnik ali preiskovalni sodnik.

§ 175.

O zaukazu zavarovalnega zapora je treba pristojnemu poveljniku poročati hkratu s kazensko ovadbo (§ 130) ali, ako se je zavarovalni zapor zaukazal po tej ovadbi, nemudoma po tem zaukazu.

Pristojni poveljnik mora, kadar se zaukaže poizvedbeni postopek ali se neposrednje dvigne obtožba, če mu je pa naznanilo o naloženem zavarovalnem zaporu došlo pozneje, ko je prejel naznanilo, brez odloga odločiti, ali je zaprtega izpustiti v prostost ali je zoper njega zaukazati preiskovalni zapor (§ 177).

§ 176.

Preiskovalni zapor se more ukreniti samo zoper obdolženca, zoper katerega je bil zaukazan poizvedbeni postopek ali vložba obtožbe in pri katerem je nastopila ena izmed okoliščnosti, oznamenjenih v § 171, točke 2 do 5.

§ 177.

O ukrepu preiskovalnega zapora odloča pristojni poveljnik. Ukrene se z zapornim poveljem, ki ga izda in v katerem je natančno navesti osebo, ki jo je vzeti v preiskovalni zapor, in dejanje, katerega je obdolžena, ter vzrok preiskovalnega zapora. Zaporno povelje je v izvorniku priložiti aktom.

Zoper ukrep preiskovalnega zapora ali zoper to, da se ohrani v moči, če nasprotuje § 182, ima obdolženec pravico pritožiti se. Pritožba gre v postopku zaradi kazenskih stvari, ki so odkazane v odsojanje brigadnim sodiščem, na bližnje pristojnega preiskovalnega poveljnika, sicer pa na vrhovno sodišče deželne brambe.

Dotlej, da se reši, naj se postopek, kolikorkoli mogoče, nadaljuje, akti pa naj se predložijo predpostavljenemu pristojnemu poveljniku ali vrhovnemu sodišču deželne brambe samo tedaj, kadar je to neobhodno potrebno za odločbo o pritožbi. Ako je treba, je napraviti prepise.

§ 178.

Tistega, zoper katerega se je zaukazal preiskovalni zapor, je nemudoma izročiti v ječo sodišča, ako se to ni že zgodilo.

Zaslišati ga je v štirindvajsetih urah potem, ko je bil prevzet v preiskovalni zapor. Ako bi to ne bilo mogoče, ga je treba zaslišati kolikor mogoče kmalu in sicer najdalje v treh dneh in v zapisniku zabeležiti vzrok, zakaj ni mogel biti prej zaslišan.

Ob tem zasliševanju je zaprtemu naznaniti popolno vsebino zapornega povelja in mu pri tem razodeti, da ima pravico pritožiti se zoper zaporno povelje.

Zaslišuje častnik za pravosodno službo, ki mu je to poverilo pristojno sodišče, v primeru § 143 pa preiskovalni sodnik.

§ 179.

Zavarovalni zapor in preiskovalni zapor je izvršiti, kolikor mogoče prizanašaje obdolženčevi osebi in njegovi časti. Zaprtemu naj se omeji samo to, kar je potrebno, da se zagotovi namen zapora in da se vzdržuje red v ječi.

§ 180.

Zaprti naj se ima priprt kolikor mogoče ločeno od drugih in ne v istem zaporu s kazenskimi jetniki.

Šarži ali stanu in imovinskim razmeram zaprtega primerne ugodnosti in opravila si sme nabaviti na svoje stroške, kolikor je to združljivo z namenom zapora in z redom v ječi in ne škoduje varnosti.

Tisti, ki je odredil zavarovalni zapor ali ki poizveduje, nadzoruje dopisovanje zaprtega, pošiljatve, ki jih hoče odposlati in ki pridejo nanj, in njegove posete.

§ 181.

Zaprta oseba se sme vkleniti samo zaradi posebne nevarnosti njene osebe, zlasti za zavarovanje drugih, potem zaradi poskusa ali priprave ubega in nikdar dalje časa, nego zahteva to najstrožja potreba.

§ 182.

Zavarovalni zapor in preiskovalni zapor je treba takoj odpraviti, kadar ni več vzrokov, da bi ostal zapor v moči. Vsa v kazenskem postopku udeležena poveljstva, oblastva in vsi organi so dolžni delovati na to, da se kolikor moči okrajša ta zapor.

Pravico odpraviti zavarovalni zapor in preiskovalni zapor ima pristojni poveljnik, odpraviti zavarovalni zapor vrhu tega tisti, ki ga je ukrenil in njegovi predstojniki. O odpravi zavarovalnega zapora je nemudoma poročati pristojnemu poveljniku, ako se mu je že podala kazenska ovadba (§ 130).

XIII. Poglavlje.

Zasliševanje prič.

§ 183.

Ako zakon ne dela izjeme, je vsak, ki se pozove za pričo, dolžen slušati poziv in pričati o tem, kar mu je znano o predmetu kazenskega postopka.

§ 184.

Aktivne vojaške osebe se postavijo (privedejo) za priče s službenim zaukazom.

Druge osebe je pozivati po civilnih oblastvih; ako je pa nevarno odlagati, jih lahko pozove tudi neposrednje vojaški pravdnik, sodni častnik ali preiskovalno sodišče. V obeh primerih je treba izdati pismen poziv in v njem opozoriti tudi na zakonite posledice, če kdo izostane.

Predpis § 157, odstavek 3 in 4, se uporablja.

§ 185.

Ako oseba, ki je bila v redu pozvana za pričo po § 184, odstavek 2, ni prišla, se lahko odredi, da se siloma privede.

Ako je bila priča pozvana pred sodišče, je zaprositi zaradi njene privedbe in kaznovanja okrajno sodišče njenega stanovališča ali bivališča, ki naj postopa proti njej tako, kakor da bi bila nepokorna nasproti civilnemu kazenskemu sodišču. Za privedbo pred sodišče se lahko v nujnih primerih prosi tudi policijsko (varnostno) oblastvo.

Ako priča, če je vnovič pozvana pred sodišče v istem poizvedbenem postopku, zopet izostane, se lahko vnovič kaznuje.

Kazen odpade, ako je zadostno opravičeno, zakaj je priča izostala. Ako se dodatno zadostno opraviči, se zopet razveljavijo zoper pričo odrejeni zaukazi.

Zoper odredbe okrajnega sodišča so dopustni pravni pomočki, ki so dopustni po civilnem kazenskem pravdnem redu.

Ako priča ni slušala rednega poziva na zasliševanje po vojaškem pravdniku ali sodnem častniku, se je s prošnjo za privedbo obrniti na policijsko (varnostno) oblastvo.

§ 186.

Ako se priča zasliši po zaprosilu, je dolžnost zaprosenega sodišča, zasliševanje po njegovem uspehu raztegniti tudi na okolnosti, ki v zaprosilu niso omenjene, ki so pa važne za stvar.

§ 187.

Za zasliševanje prič, ki niso pod deželno-brambovsko ali vojskino sodno oblastjo in bivajo izven ozemlja, za katero velja ta zakon, je praviloma zaprositi pristojno tuje sodišče. Ako pa se pokaže potreba, da pride taka priča osebno pred poizvedujočega organa, se priča sicer lahko pozove, toda zoper njo se ne morejo zaukazati prisilne naredbe, ako ne pride pristojno.

§ 188.

Za priče se ne smejo zasliševati, ker bi bila izpovedba sicer nična:

1. duhovniki gledé tega, kar se jim je zaupalo v izpovedi ali sicer pod pečatom duhovne uradne molčečnosti,

2. osebe, ki so v vojaški zvezi ali v javni službi ali so izstopile iz te zveze ali službe, če bi s svojim pričevanjem kršile njim naloženo službeno ali uradno tajnost in jih za to pristojno poveljstvo (oblastvo) ni odvezalo te dolžnosti.

§ 189.

Dolžnosti pričevanja so oproščeni in se lahko tudi v teku zasliševanja odrečejo nadaljnji izpovedbi:

1. sorodniki in posvačenci obdolženca v navzgornji in navzdolnji vrsti, njegov zaročenec, njegov zakonski drug, tudi če zakon ne obstaja več, in njega bratje in sestre, njegovi bratje in sestre in njih zakonski drugovi, bratje in sestre njegovih roditeljev ter deda in babice, njegovi nečaki, nečakinje, bratranci (bratranke, sestrične) ter tisti, ki so z obdolžencem v razmerju varuštva, skrbstva, varstva in skrbstva ali posinovitve.

2. Zagovorniki gledé tega, kar jim je v tej lastnosti zaupal obdolženec.

S svaštvom osnovana oprostitev dolžnosti pričevanja traja dalje, tudi če zakon ne obstaja več, s katerim se je osnovalo svaštvo.

Ako je za pričo pozvana oseba samo z enim izmed več obdolžencev v enem izmed prej omenjenih razmerij, se lahko odreče pričevanju gledé drugih samo tedaj, če se ne morejo ločiti izpovedbe, ki se tičejo njih.

Zgoraj ozamenjene osebe je treba, če se pozovejo za priče, preden se zaslišijo ali vsaj, čim se je izvedelo za njihovo razmerje k obdolžencu, poučiti o njihovi pravici, odreči se pričevanju in njihovo o tem podano izjavo vzprejeti v zapisnik.

Ako se niso poučile ali ako se priča ni izrečno odpovedala svoji pravici odreči se pričevanju ali ako se pouk in odpoved nista vzprejela v zapisnik, je izpovedba nična.

Priče, ki so pod civilno kazenskosodno oblastjo, so oproščene dolžnosti pričevanja in dolžnosti priseci na izpovedbo tudi tedaj, kadar so dane okolnosti, ki po civilnem kazenskem pravdnem redu osnujejo oprostitev dolžnosti pričevanja ali priseganja. Odstavka 4 in 5 se uporabljata zmislu primerno.

§ 190.

Ako bi pričevanje ali odgovor na vprašanje za pričo ali njene svojce (§ 189) povzročilo neposredno in precejšno škodo na premoženju, ji škodovalo ali jo spravilo v nevarnost kazenskosodnega preganjanja in ako se zaradi tega brani pričevati, se ne more siliti k temu.

Taka priča lahko tudi v teku zasliševanja izjavi, da iz teh razlogov noče dalje izpovedati.

Vzrok, zakaj se brani pričevati, je po potrebi verjetno dokazati.

Verojetno se dokaže lahko tudi s tem, da se zagotovi namesto prisege (§ 201).

§ 191.

Priče, ki so z boleznijo ali onemoglostjo zadržane priti, se lahko zaslišijo v njihovem stanovanju.

§ 192.

Ude cesarske rodovine zaslišuje za priče voditelj sodišča. Zaradi kraja in časa zasliševanja je prositi za ukrep tistega, ki ga je zaslišati.

Ako se zaslišuje potom zaprosila po civilnem kazenskem sodišču, veljajo za to predpisi, ki so v civilnem kazenskem pravdnem redu.

Za zasliševanje takih oseb, katerim gre po mednarodnem pravu eksteritorialnost ali osebna oprostitve, so merodajna načela tega prava in obstoječe državne pogodbe.

§ 193.

Aktivne vojaške osebe, ki se brez zakonitega vzroka branijo pričevati ali priseči za pričo, je naznaniti njihovemu predstojnemu poveljstvu, ki tistega, ki se upira, s primernimi disciplinarnimi zapornimi kaznimi sili držati se zakona.

Kazen se lahko ponovi; zapor pa se ne more raztegniti čez čas postopka v instanci in skupaj ne sme trajati čez šest mesecev, pri pregreških (prestopkih) pa ne čez tri mesece.

Predstojno poveljstvo nima pravice preiskovati, ali se je pričevanje ali prisega odrekla brez zakonitega razloga.

Druge nego v odstavku 1 oznamene osebe je zaradi tega, ker so se pred deželnoobrambovskim sodiščem branile izpovedati ali priseči, naznaniti okrajnemu sodišču njihovega stanovališča ali bivališča, ki naj postopa proti njim tako, kakor da bi se bile nasproti civilnemu kazenskemu sodišču branile pričevati ali priseči (§ 185, odstavek 5).

§ 194.

Vsaka priča se zaslišuje praviloma posamez brez navzočnosti zasebnega tožnika, obdolženca ali drugih oseb in, ako se zasliši po preiskovalnem sodniku, v obtožiteljevi odsotnosti.

Ako je pa sodno zaslišati pričo, ki ne bo mogla priti na glavno razpravo, kakor je pričakovati (§ 199, odstavka 2 in 3), je lahko obtožitelj kakor tudi obdolženec in njegov zagovornik navzoč pri zasliševanju. Obdolženca pa ni pripuščati, ako se je bati, da bi s svojo navzočnostjo vplival na nepristranost priče. O času in kraju zasliševanja je treba poprej obvestiti tiste, ki imajo pravico priti, kolikor so so-

dišču znani, ako se more to zgoditi, ne da bi se stvar zadrževala; ako izostanejo, to ne ovira zasliševanja.

Obdolženec, ki spada k aktivnim vojaškim osebam ali ki ni v prostosti, ima vrhu tega samo tedaj pravico biti navzoč pri takem zasliševanju prič, kadar se vrši na kraju, kjer se mudi službeno ali kjer je v zaporu.

Obdolženec nima pravice, da bi se zasliševanje prič preložilo, ker je zadržan priti.

Ako je obtožitelju, obdolžencu in njegovemu zagovorniku dovoljeno, da so navzoči pri zasliševanju prič, imajo pravico po preiskovalnem sodniku postaviti priči vprašanja (§ 196, zadnji odstavek).

§ 195.

Pričo je treba pred njenim zasliševanjem opominjati, da mora na stavljeni ji vprašanja povedati čisto resnico po svoji najboljši vednosti in vesti, da ne sme nič zamolčati in da mora izpovedati tako, da more izpovedbo, ako treba, potrditi s prisego; nadalje jo je treba opomniti, da bi storila dejanje, ki bi grešilo proti kazenskim zakonom, če bi ne slušala tega opomina.

Potem je pričo izpraševati o njenih osebnih razmerah, o njenem razmerju do obdolženca ali do drugih udeležencev v kazenski stvari ter po okoliščinah tudi o tem, ali je s kaznivim dejanjem, ki je predmet kazenskega postopka, trpela škodo ali drugo izgubo ali se ji je bati škode ali izgube.

Ako je po posebnih okoliščinah primera neobhodno potrebno, se lahko popraša priča tudi o tem, ali je že kdaj tekel kazenskosočni postopek zoper njo in kak uspeh je imel.

§ 196.

Zaslišuje o stvari sami je pričo napeljati najprej, da nepretrgano pripoveduje dejanske stvari, ki so predmet pričevanja, na to pa jih popolni in odstrani nejasnosti ali protislovja. Pričo je zlasti pozvati, da navede vzrok, zakaj to ve. Vprašanj, s katerimi se ji predočujejo dejanske okoliščine, ki se naj doženejo šele z njenim odgovorom, se je kolikor moči ogibati, in če se morajo staviti, jih je narediti razvidna v zapisniku. Priči je dovoljeno porabljati beležke ali druge spise, da podpira spomin.

Zasliševanje je urediti tako, da se zasliši priča kolikor mogoče naenkrat o vsem, o čemer je potrebna njena izpovedba.

V primeru § 194, odstavek 5, lahko preiskovalni sodnik odbije, da bi obtožitelj, obdolženec ali zagovornik stavil ji taka vprašanja, ki grešijo zoper zakon ali ki se nanašajo na okolnosti, ki so tako sè stališča obtožbe kakor tudi sè stališča zagovarjanja brezdvomno docela nebitvena.

§ 197.

Ako nastane potreba zahtevati, da priča prizna osebe ali stvari, je treba ukreniti, da se ji primerno predstavijo ali predložijo; toda pričo je poprej pozvati, da natančno popiše in navede razlikovalne znake.

§ 198.

Ako se izpovedbe prič medsebojno ne ujemajo v važnih okolnostih, se lahko ukrene, da se postavi priča priči pred oči, ako se nasprotje ne more drugače odpraviti ali ako se je bati, da se na glavni razpravi ne bodo mogle postaviti druga drugi pred oči.

Častniki naj se postavljajo drug drugemu ali s tretjimi osebami pred oči samo, ako je to neobhodno potrebno, da se izve resnica.

Praviloma naj se iz oči v oči ne postavlja večnega dve osebi hkratu. Dotičnike je o vsaki posamezni okolnosti, v kateri se razlikujejo drug od drugega, posebej zaslišati. Odgovore z obeh strani je zapisati v zapisnik.

§ 199.

V poizvedbenem postopku se priče praviloma ne zaprisejajo.

Samo ako se je pri priči zaradi bolezni, zaradi daljše odsotnosti, ker nima določnega bivališča, ali iz drugih razlogov bati, da na glavni razpravi ne bo mogla biti navzoča, če bo njen prihod na glavno razpravo zaradi velike oddaljenosti, kakor je pričakovati, združen z nerazmernimi stroški in težavami ali če preiskovalni sodnik iz važnih razlogov smatra, da je potrebno izpovedbo priče potrditi s prisego, zlasti ako meni, da more le s tem izvedeti popolno resnico, lahko preiskovalni ali zaproseni sodnik zapriseže pričo.

Isto velja tudi tedaj, kadar je mnogo prič in bi se s pozivom vseh na glavno razpravo motila vojaška služba, za tiste priče, ki bi izpovedale o manj važnih okolnostih ali kojih poziv na glavno razpravo je zaradi obdolženčeve priznave nepotreben.

Vzrok zaprisege je navesti v zapisniku.

§ 200.

Naslednje osebe se ne smejo zapriseči za priče, ker bi bila prisega sicer nična:

1. katerim je samim dokazano ali ki so na sumu, da so storile kaznivo dejanje, zaradi katerega se zaslišujejo, ali so se zakrivile sokrivde, udeležbe, deležnosti ali podpomoči.

2. ki so bile že enkrat obsojene zaradi krivega pričevanja ali krive prisega,

3. ki ob času svojega zasliševanja še niso dovršile štirinajstega leta svoje starosti,

4. ki zaradi telesnih ali duševnih napak niso mogle spoznati resnice ali niso v stanu jo razodeti ali ki zaradi nezrelosti ali slabosti svojega uma nimajo pravega pojma o bistvu in važnosti prisega,

5. ki živijo z obdolžencem, zoper katerega izpovedó, v sovraštvu, ki je po osebnostih in z ozirom na okolnosti pripravno izključiti popolno verjetnost prič, končno

6. ki so pri svojem zasliševanju navedle bistvene okolnosti, kojih neresničnost je dokazana in o katerih ne morejo dokazati gole zmote.

Ako je v primerih § 199, odstavek 2 in 3, ostala zaprisega priče iz enega izmed tukaj navedenih razlogov, je treba to narediti razvidno v zapisniku o zasliševanju.

§ 201.

Priča se zapriseže, ko je bila zaslišana. Pred zaprisego je treba pričo poprašati, ali ima svoji izpovedbi še kaj dodati ali na njej kaj izpremeniti.

Nato mora sodnik prisegajočo oseba tako, kakor je to primerno stopnji njene izobrazbe in njeni razumnosti, opomniti na svetost prisega z verskega stališča, na važnost prisega za pravni red in na posledice krive prisega in ji naznaniti, da je treba priseči brez pridržka in brez dvoumnosti.

Prisega priče se mora brez ozira na veroizpovedanje prisegajoče osebe glasiti:

„Prisegam pri Bogu vsemogočnem in vsevednem, da sem po svoji najboljši vednosti in vesti izpovedal(a) čisto in popolno resnico in samo resnico in da nisem nič zamolčal(a). Tako gotovo, kakor mi Bog pomaga!“

Pri osebah, kojih versko prepričanje po njihovi navedbi ne pripušča prisega, zadošča, da slovesno zatrdijo resničnost svoje izpovedbe na čast in vest namesto prisega.

§ 202.

Nemi in gluhonemi, ki znajo čitati in pisati, prisežejo s tem, da podpišejo pismeno besedilo prisega, ki so ga prečitali, gluhi, ki znajo čitati, s tem, da prečitajo pismeno besedilo prisega, ki se jim izroči; preden se zaprisežejo nemi, se morajo ustno opomniti na nasledke krive prisega, preden se zaprisežejo gluhi ali gluhonemi, se morajo pismeno opomniti na nasledke krive prisega.

Ako zaslišana gluha, nema ali gluhonema oseba ne zna čitati in pisati, pa se je mogoče z njo porazumeti s pomočjo tolmača (§ 83), jo je zapriseči s pomočjo tolmača.

XIV. Poglavje.

Ogled in izvedenci.

A. Obča določila.

§ 203.

Ako je potrebno osebno opazovanje, da se doloži ali pojasni dejanske okoliščine, ki so važne za kazensko stvar, se mora opraviti ogled. K ogledu je privzeti tudi obdolženec in druge osebe, če se zdi to namenu primerno zaradi pripoznanja predmetov, ki se preiskujejo, ali da se dobé pojasnila.

Za pravico obdolženca ali njegovega zagovornika biti navzoč pri ogledu tudi v drugih primerih se zmislju primerno uporabljajo določila § 194, odstavki 2 do 4.

Obdolženec in njegov zagovornik imata pravico pri ogledu oznameniti predmete in okoliščine, na katere bi bilo raztegniti poizvedovanje.

§ 204.

Sodniški ogled zaukaže in opravi praviloma preiskovalno sodišče (§ 132, odstavek 1).

Zapisnik, ki se spiše o ogledu, je sestaviti tako določno in obširno, da nudi popolno in zvesto podobo ogledanih predmetov in najdenih sledov in znamenj. V ta namen je zapisniku, če treba, pridelati risbe, fotografije, načrte ali obrise; mere, teže, velikosti in krajne razmere je oznameniti po znanih in nedvomljivih določilih.

§ 205.

Ako je za opazovanje in presojanje dejanskih okoliščin, ki jih je dognati z ogledom, potrebno posebno stvarno znanje, se morajo privzeti k ogledu izvedenci.

Praviloma je privzeti dva izvedenca, zadošča pa privzeti enega izvedenca v postopku zaradi kazenskih stvari, ki so odkazane v odsojanje brigadnim sodiščem, nadalje tedaj, kadar je primer manjše važnosti ali kadar bi bilo za namen preiskave nevarno čakati dotlej, da pride še en izvedenec.

§ 206.

Preiskovalno sodišče ima pravico izbrati izvedence. Za izvedence je kolikor mogoče privzemati aktivne osebe deželne brambe.

Izbira izvedencev se sme po zaprosilu prepušči tudi drugemu oblastvu ali zavodu.

Tisti, ki izvršujejo znanost, umetnost ali obrt, ki so potrebne za oddajo mnenja, kakor prislužek ter tisti, ki so javno nastavljeni, da oddajajo mnenja dotične vrste, morajo slušati poziv, da se dadó uporabljati za izvedence na deželnobrambovskem sodišču.

Osebe, ki so v vojaški ali javni civilni službi, se ne smejo porabljeni za izvedence, ako njihovo predstojno poveljstvo (oblastvo) izjavi, da ta poraba greši zoper interese javne službe.

Izvedenci, ki jih je izbralo preiskovalno sodišče, se postavljajo in pozivljajo prav tako kakor priče (§ 184).

§ 207.

Osebe, ki se v kazenski stvari ne smejo zaslišati za priče ali ne smejo zapriseči ali ki so k obdolžencu ali poškodovancu v enem izmed razmerij, omenjenih v § 189, točka 1, ter poškodovanec sam, se ne smejo privzemati za izvedence, ker bi bil postopek sicer ničen.

O izbiri izvedencev je treba obvestiti, ako ni nevarno odlagati, tako obtožitelja kakor tudi obdolženca in njegovega zagovornika, preden se opravi ogled; ako se podajo izdatni ugovori in ako ni nevarno odlagati, je treba privzeti druge izvedence.

Po začetku ogleda je dopusten ugovor samo zaradi izključilnih razlogov, ki so oznamenjeni v prvem odstavku. V tem primeru je ogled prekiniti in privzeti druge izvedence.

§ 208.

Na izvedence, ki ne slušajo njim izdanega poziva ali ki se brez zakonitega vzroka branijo sodelovati pri opravi ogleda, oddati mnenje ali priseči, se zmislu primerno uporabljajo določila §§ 185 in 193.

§ 209.

Tiste izvedence, ki so po svoji stalni namestitvi že v obče zapriseženi, mora preiskovalni sodnik pred začetkom uradnega dejanja opomniti na svetost prisege, ki so jo prisegli.

Druge izvedence mora preiskovalni sodnik pred opravo ogleda s prisego zavezati, da hočejo predmet ogleda skrbno preiskovati, to, kar bodo opazili, zvesto in popolno povedati in izvid ter svoje mnenje podati nepristransko, po najboljši vednosti in vesti in po pravilih svoje znanosti, svoje umetnosti ali svoje obrti.

§ 201, zadnji odstavek, se uporablja zmislu primerno.

§ 210.

Izvedenci morajo predmete ogleda v navzočnosti sodnih oseb ogledovati in preiskovati, razen, če bi voditelj ogleda iz razlogov npravne spodobnosti smatral za primerno, da se odstranijo sodne osebe in ostale na uradnem dejanju ne neposrednje udeležene osebe ali, ako se morejo potrebni izprevidi kakor pri preiskovanju strupov, opraviti samo s trajnim opazovanjem ali dalje trajajočimi poskusi.

Vselej pa, kadar se odstranijo sodne osebe od kraja ogleda, je treba na pripraven način skrbeti za to, da se zagotovi verjetnost poizvedb, ki jih opravi izvedenci.

Ako je pričakovati, da bode postopek izvedencev uničil ali izpremenil predmet, ki ga preiskujejo, naj se del tega predmeta, ako je mogoče, obdrži v sodni hrambi.

§ 211.

Preiskovalni sodnik vodi ogled. Kolikor mogoče oziraje se na predloge, ki so jih stavili obtožitelj, obdolženec, njegov zagovornik in poškodovanec, oznamenja predmete, na katere naj izvedenci namerijo svoje opazovanje, in stavi vprašanja, na katera se mu zdi odgovor potreben. Izvedenci lahko zahtevajo, da se jim iz aktov ali z zaslišavanjem priče dajo tista pojasnila o določno oznamenjenih točkah, ki se jim zdé potrebna za mnenje, ki ga je treba oddati.

Te priče se lahko zaslišujejo, če je to mogoče brez zadrževanja postopka, med ogledom ob navzočnosti izvedencev, katerim lahko preiskovalni sodnik dovoli, da stavijo vprašanja naravnost priči ali eventualno navzočemu obdolžencu.

Ako smatrajo izvedenci, da je za oddajo temeljitega mnenja vpogled v akte neobhodno potreben, se jim lahko docela ali deloma naznanijo, kolikor ni posebnih pomislov zoper to.

§ 212.

Navedbe izvedencev o tem, kar so opazili (izvid), je takoj vzprejeti v zapisnik. Mnenje z razlogi vred lahko ali takoj dajo na zapisnik ali si pridržé oddajo pismenega mnenja, za kar naj določi preiskovalni sodnik primeren rok.

Ako se porablja več izvedencev, je dovoliti, da se posvetujejo med seboj, preden oddajo mnenje.

§ 213.

Ako se navedbe izvedencev o dejanskih stvareh, ki so jih opazili, izdatno razlikujejo druga od druge ali ako je njihov izvid nejasen, nedoločen, v protislovju s samim seboj ali z ovedenimi dejanskimi okolnostmi in ako se pomisleki ne dajo odstraniti s tem, da se še enkrat zaslišijo izvedenci, je treba pogled ponoviti, ako je mogoče, privzemši iste ali druge izvedence.

§ 214.

Ako se pokažejo taka protislovja ali taki nedostatk z ozirom na mnenje ali ako se pokaže, da

obsega zaključke, ki se ne morejo dosledno izvajati iz navedenih prednjih stavkov, ali ako obstajajo drugi resni dvomi o pravilnosti mnenja in se pomisleki ne dajo odstraniti s tem, da se še enkrat zaslíši izvedenci, ali z njihovimi pojasnjujočimi izjavami, se je treba obrniti za mnenje na drugega izvedenca ali več drugih izvedencev.

Ako so izvedenci zdravniki ali kemiki, se lahko v takih primerih dobi naravnost mnenje vojaškega zdravstvenega odbora.

§ 215.

Ako je potrebno, se lahko preiskovalno sodišče obrne na državno strokovno oblastvo, zavod ali na tak organ, ki so poklicani oddajati taka mnenja, da oddajo mnenje izvedencev.

Spredaj stoječa določila o mnenjih izvedencev se zmislu primerno uporabljajo na oddajanje takih mnenj v primerih, kjer se sploh ni vršil sodniški ogled ali kjer se je vršil, ne da bi se bili privzeli izvedenci.

B. Postopek v primerih usmrtitev in telesnih poškodb.

§ 216.

Ako se ob primeru smrti pokaže sum, da se je povzročila s kaznivim dejanjem, se mora mrlič, preden se pokoplje, ogledati in razparati (§§ 135 in 136).

Ako je mrlič že pokopan, se mora v ta namen izkopati, ako se more po okolištinah od tega pričakovati še izdaten uspeh in ako ni nujne nevarnosti za zdravje oseb, ki se morajo udeležiti mrliškega ogleda.

Predn se razpara mrlič, ga je treba natančno popisati in brezdvomno dognati njegovo identičnost, zaslišuj osebe, ki so umrlega poznale. Od teh oseb je zahtevati, ako treba, da natančno popišejo umrlega, predn ga spoznajo. Ako je pa mrlič popolnoma neznan, je treba od mrliča, kolikor je to mogoče, posneti fotografijo in v javnih listih razglasiti natančen popis mrliča.

Pri mrliškem ogledu mora preiskovalni sodnik gledati na to, da se natančno opazi lega in kakovost mrliča, kraj, kjer je bil najden, in obleka, v kateri je bil najden, ter da se skrbno pazi na vse, kar bi po okolištinah moglo imeti pomen za preiskavo. Zlasti je natančno zabeležiti rane in druge zunanje sledove prestanega javnega nasilstva po njihovem številu in

njihovi kakovosti, navesti sredstva in orodja, s katerimi so bili najbrže povzročeni, in primerjati eventualno najdena, mogoče rabljena orodja z danimi poškodbami.

§ 217.

Mrliča naj ogledata in razparata dva zdravnika.

Zdravnika, ki je umrlega zdravil v bolezni, ki jo je eventualno imel pred svojo smrtjo, sicer ni porabljati za izvedenca, toda ako to pomaga pojasniti stvarni položaj in ako se more zgoditi brez zadrževanja, ga je privzeti k mrliškem ogledu in razparanju mrliča.

§ 218.

Mnenje se mora izreči o tem, kaj je bil v danem primeru vzrok, ki je najprej povzročil smrt, in s čim se je naredil.

Ako se opazijo poškodbe, je zlasti pretresati:

1. ali so bile umrlemu prizadejane z dejanjem koga drugega in, ako se to vprašanje potrdi,

2. ali je to dejanje

- a) že zaradi svoje obče narave,
- b) zaradi posebne osebne kakovosti ali posebnega stanja poškodovanca,
- c) zaradi slučajnih okolištin, v katerih se je izvršilo, ali
- d) po vmesnih vzrokih, ki so se slučajno pridružili, pa so bili povzročeni po njem ali so nastali iz njega, povzročilo smrt in končno
- e) ali se bi bila mogla smrt odvrniti s pravočasno in namenu primerno pomočjo.

Ako mnenje ne obsega vseh za odločbo važnih okolištin, mora preiskovalni sodnik o tem staviti izvedencem posebna vprašanja.

§ 219.

Ako je dan sum zastrupljenja, lahko preiščejo strupe po okolištinah tudi kemiki sami v zato pripravljenem prostoru.

Predmete, ki jih je kemijsko preiskati, je deti v posodo ali shranko tako, da se ne morejo zamenjati, zamešati z drugimi snovmi in da se ne pokvarijo, ter jih izročiti kemikom (§ 210, zadnji odstavek).

§ 220.

Tudi pri telesnih poškodbah je opraviti ogled, privzemši izvedence, ki morajo poškodovanca preiskati in se, ko so natančno popisali poškodbe, izreči zlasti tudi o tem, katero izmed danih telesnih poškodb ali pokazitev zdravja je samo po sebi ali v njenem skupnem delovanju, brezpogojno ali v posebnih okoliščinah primera smatrati za lahko, težko ali smrtnonevarno, katere posledice imajo navadno poškodbe te vrste in katere so v danem posameznem primeru nastale iz njih ter s katerimi sredstvi ali orodji in kako so bile prizadejane.

V mnenju je določiti tudi čas, kako dolgo bo trajalo zdravljenje.

V poslednjem oziru se lahko presoja odloži tudi na poznejši čas, že podano mnenje pa uspehu primerno tudi izpremeni.

Izvid (poročilo o poškodbah) in mnenje aktivnega vojaškega zdravnika ali drugega v javni zdravniški službi stoječega zdravnika se lahko vzameta, ako se ujemata z ovedenimi okoliščinami in ako njune pravilnosti ne izpodbija niti obtožitelj niti obdolženec ali poškodovanec, tudi brez sodnega ogleda za dokazilo, da se dožene vrsta telesne poškodbe in čas zdravljenja.

C. Postopek, če se dvomi o dušni zmotnosti ali o zmožnosti obdolženca, da se mu prišteva dejanje.

§ 221.

Ako nastanejo dvomi o tem, ali je obdolženec pri pameti ali mu je otemnel um, da bi se mu ne moglo prištevati dejanje, je treba ukreniti, da se preišče obdolženčevo duševno ali dušno stanje ne samo z zasliševanjem vseh oseb, ki bi mogle dati pojasnilo o tem, in s tem, da se dobé uradna in službena pojasnila, temveč vsakčas tudi po dveh zdravnikih.

Zdravniška preiskava se lahko vrši na predlog preiskovalnega sodnika, obtožitelja ali enega izmed

izvedencev, poprašavši zagovornika, na povelje pristojnega poveljnika v za to pripravljenem vojaškem ali drugem javnem zdravilišču in naj, če mogoče, ne traja čez dva mesca.

Ako obdolženec še nima zagovornika (§ 102), mu ga je postaviti uradoma.

Da se je zaukazala zdravniška preiskava v zdravilišču, je naznaniti obdolžencu in njegovemu zagovorniku. Oba imata pravico se pritožiti zoper to v treh dneh na vrhovno sodišče deželne brambe. Pritožba ima odločivo moč.

Zdravnika morata poročati o uspehu svojih opazovanj, združiti vse dejanske stvari, ki imajo vpliv na presojo obdolženčevega dušnega stanja, jih preiskovati po njihovem pomenu tako posamez kakor tudi v zvezi in, ako smatrata, da je duh zmoten, določiti naravo bolezni, njeno vrsto in njeno stopnjo in se po aktih kakor tudi po svojem lastnem opazovanju izjaviti o vplivu, ki ga je imela bolezen na misli, nagone in dejanja obdolženca in ga še ima in, ali in v kateri meri je ta zmedenost obstajala v času storjenega dejanja.

D. Preskušnja rokopisov.

§ 222.

Ako nastanejo dvomi o pristnosti kake listine ali ako se naj poizve, od čigave roke izvira določna pisava, jo lahko izvedenci primerjajo z brezdvomno pristnimi spisi kolikor mogoče iz istega časa.

E. Postopek v primerih prenašanja ali ponarejanja javnih kreditnih papirjev, kolkov in poštних vrednostnic, potem v primerih popačenja kovanih novcev.

§ 223.

V primerih prenašanja ali ponarejanja javnih kreditnih papirjev in kovanih novcev, kolkov in poštних vrednostnic, ki so bili izdani v kraljevinah in deželah, zastopanih v državnem zboru, ali v deželah svete ogrske krone ali v Bosni in Hercegovini, je treba kose, ki so predmet kazenskega postopka in, ako mogoče, tudi za prenašanje in

ponarejanje rabljena orodja, snovi in druge pripadajoče predmete poslati tistemu oblastvu ali zavodu, ki je izdajal take pristne kreditne papirje, kovane novce, kolke ali poštne vrednostnice, da se dobi izvid o pristnosti ali nepristnosti in nadaljnje pojasnilo, kako se je ponarejalo, ali so se rabila pripravljena orodja, ki olajšujejo razmnoževanje, končno, ali in kje so se našli taki popačeni kosi.

Oznamenjenim oblastvom in zavodom je treba vposlati po docela končanem kazenskosoednem postopku falsifikate z vsemi orodji, snovmi in drugimi pripadajočimi predmeti vred, ki izvirajo od kaznivega dejanja. Čim postanejo ti predmeti potrebni za vnovično kazenskosoedno uradno dejanje, jih je treba zahtevati nazaj.

Zaradi dosege izvida o prenašanem ali ponarejenem denarju, izdanem izven kraljevin in dežel, zastopanih v državnem zboru, dežel svete ogrske krone ter Bosne in Hercegovine, ali o takih javnih kreditnih papirjih je treba prositi ministra za deželno bran.

F. Postopek v posebnih primerih, če se ne izpolnjujejo vojaške dolžnosti.

§ 224.

Ako gre ob ovedovanju učina zaradi neizpolnjene dolžnosti pred sovražnikom ali zaradi zane-marjanja vojaških službenih predpisov ali zaradi poškodb, ki jih je povzročil vojaški poveljnik brez vojaške potrebe, za vprašanja, za katera se zahteva temeljito znanje višje vojne umetnosti ali vojaške znanosti, da se more odgovoriti nanja, je zaprositi o tem mnenje (taktično mnenje, parere) vojno-znanstvene komisije.

Natančnejša določila o sestavi komisije in o njenem postopanju se uravnajo ukazoma.

G. Postopek v drugih primerih.

§ 225.

Pri drugih hudodelstvih in pregreških se lahko tisti znaki, ki spadajo po zakoniti določitvi pojma k učinku dotičnega hudodelstva ali pregreška ali ki imajo vpliv na kazen, ki se uporabi, ovedajo po stvarnem položaju tudi z ogledom, privzemši ali ne-privzemši izvedence.

Posebno bodo morali pri hudodelstvih in pregreških zoper lastnino v dvomljivih primerih

izvedenci dognati višino povzročene ali nameravane škode.

Pri hudodelstvih in pregreških, s katerimi prizadenejo osebe, ki so v javnem uradu ali javni službi, državi škodo na državnem blagu, ki jim je izročeno v upravo, hrambo ali nadzorovanje, je treba privzeti za ovedbo učina po potrebi za izvedenca dva častnika (vojaška uradnika) dotične stroke uprave deželne brambe.

XV. Poglavje.

Zasega, hišna in osebna raziskava.

§ 226.

Predmete, ki zapadejo ali ki morejo imeti kakor dokazila pomen za kazenski postopek, je treba vzeti v hrambo ali jih drugače zagotoviti.

Vsakdo je dolžen, take predmete na zahtevanje izročiti; ako se to ne zgodi prostovoljno, se zaukaže njihova zasega. Izročitev se torej lahko izsili po določilih § 193, ako se predmet ne more odvzeti s hišno ali osebno raziskavo in ako je priznано ali dokazano, da ima dotičnik predmet v oblasti. Zoper osebe pa, ki so same sumne kaznivega dejanja, in zoper take, ki so v danem primeru oproščene dolžnosti priče vanja, je izključena uporaba v § 191 omenjenih kazni in prisilnih pomočkov za ta namen. § 190, odstavka 3 in 4, se primerno uporablja.

§ 227.

Ako je obdolženec v zavarovalnem ali preiskovalnem zaporu ali ako se je zoper njega izdalo privodno ali zaporno povelje ali tiralnica (iskalni list), lahko sodišče zaukaže zasego brzojavk, pisem ali drugih pošiljatev, ki so naslovljene na obdolženca, in lahko zahteva od poštinih in telegrafskih uradov in drugih prevoznih zavodov, da jih izročé.

Isto velja tudi za brzojavke, pisma in druge pošiljatve, ako so dane dejanske stvari, iz katerih je sklepati, da prihajajo od takega obdolženca ali da so določene zanj in da ima njihova vsebina pomen za kazenski postopek.

Poštni in telegrafski uradi ter drugi prevozni zavodi so dolžni, zasežene brzojavke, pisma in druge pošiljatve izročati deželno-brambovskemu sodišču.

Tudi morajo take pošiljatve pridržati še pred sodno zasego na zahtevanje obdolženčevega predstojnega poveljstva, lokalnega oblastva, vojaškega pravdnika ali sodnega častnika. Ako pa preiskovalno sodišče v treh dneh ne razpolaga z njimi, se odprava ne sme dalje odlagati.

Ako se stavi v sprednjih odstavkih omenjena zahteva, je izpolnjevati formalnosti, ki so za to predpisane v civilnem kazenskem postopku.

§ 228.

Zasežene pošiljatve naj odpira preiskovalni sodnik v navzočnosti obdolženca ali njegovega pooblaščenca. Ako je obdolženec ali njegov pooblaščenec odsoten in ako je nevarno odlagati, se sme pošiljatev vendar odpreti v navzočnosti sodne priče.

Odpiraje pošiljatve, o čemer je sestaviti zapisnik, se pečati ne smejo poškodovati; ovoje in naslove je hraniti.

§ 229.

Zasego pošiljatev je treba obdolžencu ali, ako je odsoten, enemu izmed njegovih svojcev naznaniti akoj, najdalje pa v štiriindvajsetih urah.

Ako so se pošiljatve odprle, jih je izročiti obdolžencu ali tistemu, na katerega so naslovljene, ali jih naznaniti v izvirniku ali prepisu docela ali v posnetku, ako se od njihove izročitve ali naznanila njihove vsebine ni bati škodljivega vpliva na kazenski postopek. Ako je obdolženec odsoten, se izroči pošiljatev ali naznani vsebina enemu izmed njegovih svojcev. Ako ni obdolženčevih svojcev, je pošiljatev poslati pošiljaču nazaj, ako smatra sodnik, da je to v njegovem interesu, ali mu naznaniti zasego, če mora pošiljatev ostati pri aktih.

Zasežene pošiljatve, katere se ni zdelo potrebno odpreti, je brez odloga izročiti tistim, na katere so naslovljene, ali jih neodprte vrniti prevoznemu zavodu.

§ 230.

Pri tistem, ki je sumen kaznivega dejanja, se lahko raziščejo stanovanje in drugi prostori ter tam nahajajoči se predmeti ali drugje nahajajoči se predmeti, ki so njegovi, ako se more opravičeno domnevati, da bo to vedlo do tega, da se zasači

krivec ali da se zagotovi dokazilo ali predmet, ki zapade.

Pri drugih osebah so take raziskave dopustne tedaj, če so dane dejanske stvari, iz katerih je sklepati, da bi se v prostorih ali predmetih, ki jih je preiskati, mogla najti kaznivega dejanja sumna oseba, določno dokazilo ali določen predmet, ki zapade. Ta omejitev se ne uporablja na prostore, določene za vojaško službeno rabo, ter na prostore, kjer se je storilo dejanje ali je bil obdolženec prijet ali kamor je pobegnul pri zasledovanju.

§ 231.

Pri osebah, oznamenjenih v § 230, odstavek 1, ter pri osebah, pri katerih je zelo verjetno, da imajo v posesti take predmete, ki bi mogli imeti pomen kakor dokazila za kazenski postopek, potem pri osebah, ki so na slabem glasu, se sme raziskati tudi oseba in njena obleka.

§ 232.

Hišne in osebne raziskave je opravljati vedno brez vsakega nepotrebnega hrupa, brez vsakega ne neobhodno potrebnega nadlegovanja ali motenja tistih, ki se jih tiče, kolikor mogoče prizanašaje njihovemu glasu in njihovim zasebnim tajnostim, ki niso v zvezi s predmetom preiskave, ter skrbno varuje spodobnost in dostojnost.

Raziskava se vrši praviloma samo po prejšnjem zaslišanju tistega, nasproti kateremu se naj opravi, in samo tedaj, če se z zaslišanjem ni dosegla niti prostovoljna izročitev iskanega niti odstranitev vzrokov, ki so povzročili raziskavo.

To zaslihanje se lahko opusti pri osebah, ki so na slabem glasu, kakor tudi tedaj, kadar je nevarno odlagati.

Raziskuje prostore, ki niso določeni za vojaško službeno rabo, je treba imetnika prostora pozvati, da je osebno ali po zastopniku navzoč pri raziskavi, ako je on ali njegov zastopnik zadržan ali ni navzoč, se mora pozvati odrasel ud njegove rodbine ali, ako ga ni, domačin ali sosed. Gledé zagovornikove pravice, da sme biti navzoč pri hišni raziskavi, in gledé privzetja obdolženca k temu uradnemu dejanju je zmislu primerno uporabljati predpise § 203.

Zapisnik, ki se sestavi o raziskavi, morajo podpisati vsi navzoči. Ako se ni poizvedelo nič

sumljivega, je treba tistemu, katerega se tiče, na njegovo zahtevanje dati potrdilo o tem, ako se je raziskava vršila izven prostorov, ki so določeni za vojaško službeno rabo.

§ 233.

Ako se najdejo pri hišni ali osebni raziskavi predmeti, ki niso v zvezi s kaznivim dejanjem, ki služi za podlago postopka, pa opozarjajo na drugo kaznivo dejanje istega storilca, ki je je uradoma zasledovati, se vzamejo v sodno hrambo ali se zasežejo in o tem je obvestiti vojaškega pravdnika (sodnega častnika), da se obrne za sklep na pristojnega poveljnika.

Ako se ne uvede kazenski postopek, je nemudoma vrniti v hrambo vzete ali zasežene predmete.

Ako opozarja najdeni predmet, da je druga oseba storila kaznivo dejanje, ki ga je zasledovati uradoma, ga je tudi vzeti v hrambo ali zaseči in ga z zapisnikom vred, ki se sestavi ločeno, nemudoma poslati oblastvu, ki je pristojno za uvedbo kazenskega postopka zoper osumljenca.

§ 234.

Raziskujé papirje je skrbeti za to, da neupravičene osebe ne izvedó za njihovo vsebino.

Ako se v hrambo vzeti ali zaseženi papirji ne morejo takoj zaznamovati, jih je deti v zavoj, ki se zapečati z uradnim pečatom. Tudi tistemu, katerega se tiče, in ki je pri raziskavi morda navzoč, je dovoliti, da pritisne svoj pečat. Kadar se zavoj odpečati, je udeleženca pozvati, da bodi pri tem navzoč ali sam ali po pooblaščenecu. Ako on ali njegov pooblaščenec ne pride na tak poziv ali ako se mu poziv ne more vročiti zaradi njegove odsotnosti, je zavoj vendar odpečatiti, privzemši sodno pričo.

§ 235.

Zasego, hišno in osebno raziskavo zaukaže in opravi preiskovalno sodišče nasproti osebam, ki so pod deželnoobrambovsko kazenskosočno oblastjo, nadalje v deželnoobrambovskih poslopijih in v poslopijih in prostorih, ki jih je zasedla deželna bramba. Kdaj so za to upravičena druga oblastva, določajo §§ 131, 133 in 142.

Tistemu, katerega se tiče, je vročiti, ako se je vršila hišna raziskava izven prostorov, ki so določeni za vojaško službeno rabo, takoj ali vsaj v prihodnjih štiriindvajsetih urah potrdilo o opravi raziskave in njenih vzrokih.

V drugih nego v odstavku 1 omenjenih primerih je praviloma zaprositi pristojno vojno sodišče (§ 132, odstavek 1) ali pristojno civilno kazensko sodišče, da zaukaže in opravi zasege in raziskave, kolikor ni zaprositi v zmislu § 145, odstavek 2, oziroma § 142, odstavek 1, drugih oblastev, ker je nevarno odlagati.

Ako je nujno nevarno odlagati, smejo vojaške straže zasledujé hudodelce na begu opraviti hišne raziskave, da jih zasačijo, ako se ne more pravočasno doseči policijski ali drug varnostni organ, ki je pristojen za opravo takega uradnega dejanja.

§ 236.

Za vojna in civilna oblastva (organe), ki se zaprosijo za opravo zasege, hišne raziskave ali osebne raziskave, stopijo na mesto določil §§ 226 do 234 zanja obstoječi predpisi. Po njih se ravna tudi pravni pomočki zoper odredbe in zaukaze takih oblastev (organov).

XVI. Poglavje.

Sklep poizvedbenega postopka in obtožba.

§ 237.

Poizvedbeni postopek je skleniti, čim je dosežen njegov namen (§ 140).

Ako je bilo poizvedovanje poverjeno sodišču (§ 143), pošlje sodišče po končanem poizvedbenem postopku akte nemudoma obtožitelju.

Obtožitelj mora akte najdalje v osmih dneh po vročitvi predložiti pristojnemu poveljniku s svojim ustnim ali pismenim predlogom.

Isto se mora zgoditi takoj po končanem poizvedbenem postopku, ako ga je izvršil vojaški pravdnik ali sodni častnik sam.

Pristojni poveljnik lahko zaukaže, da se popolni poizvedbeni postopek.

§ 238.

Na podlagi uspeha morda popolnjenega poizvedbenega postopka odloči pristojni poveljnik, ali je nehati s preganjanjem obdolženca, ali je dvigniti obtožbo zoper njega ali je kazensko stvar odstopiti pristojnemu oblastvu.

§ 239.

S preganjanjem obdolženca je nehati:

1. ako ni dano dejanje, ki bi ga bilo kazenskosodno zasledovati, ako je izključeno, da bi se prištevvalo, ali ako je prenehala njegova kaznivost,

2. ako pri kaznivih dejanjih, ki se smejo zasledovati samo na zahtevanje upravičenca, ta ni stavil zahteve ali jo je umaknil,

3. ako se od nadaljnega postopka ne more pričakovati uspeha, ker ni dokazov ali ker je izredno težavno dobiti dokazila.

Pristojni poveljnik lahko opusti vložbo obtožbe tudi tedaj, kadar meni, da se more kaznivo dejanje poravnati disciplinarno (§ 2).

§ 240.

Ako sklene pristojni poveljnik po končanem poizvedbenem postopku ali že v teku poizvedbenega postopka, da je nehati preganjati obdolženca, mora, če je bilo poizvedovanje poverjeno sodišču, to sodišče, ki ga je obvestiti o odločbi z razlogi vred, ustaviti poizvedbeni postopek in o tem obvestiti obdolženca, poškodovanca in zasebnega tožnika (§ 106).

Ako poizvedovanje ni bilo poverjeno sodišču, je treba postopati tako, kakor v § 138, odstavek 1.

Obdolženca je treba, če je bil zaprt, takoj izpustiti.

§ 241.

Ako je obdolženec otemnel um, kar izključuje zmožnost preudarka, je po končanem poizvedbenem postopku, če niso dani razlogi, da bi se ustavil (§ 239), na zaukaz pristojnega poveljnika odložiti nadaljnji postopek dotlej, da obdolženec ozdravi, in o tem obvestiti poškodovanca in zasebnega tožnika

ter zakonitega zastopnika in obdolženčevega zagovornika tako, kakor je povedano v prejšnjem paragrafu. Imenovani imajo pravico v osmih dneh po obvestilu pritožiti se zoper to odredbo pristojnega poveljnika na vrhovno sodišče deželne brambe.

§ 242.

Ako odloči pristojni poveljnik na podlagi končanega poizvedbenega postopka ali brez prejšnjega poizvedbenega postopka (§ 134, odstavek 4), da je dvigniti obtožbo, mora dati vojaškemu pravdniku pismeno povelje, da sestavi in vloži obtožnico.

V postopku zaradi kazenskih stvari, ki so odkazane v razsojanje brigadnim sodiščem, se glasi pismeno povelje pristojnega poveljnika sodnemu častniku, da stavi kazenski predlog na sodišču. Formalne obtožnice ne vloži sodni častnik.

V povelju, naj se obtoži, je oznameniti tako obdolženčevo osebo kakor tudi dejanje, katerega je obdolžen, ter odrediti o tem, ali se ukrene ali ohrani v moči preiskovalni zapor.

§ 243.

Obtožnico, v kateri se je sklicevati na obtožilno povelje pristojnega poveljnika, ki je je predložiti, je vložiti na sodišču in v njej mora biti:

1. obdolženčevo ime in, ako je vojaška oseba, tudi njegova šarža in njegovo vojaško (staležno) krdelo,

2. natančno oznamenilo kaznivih dejanj, ki so predmet obtožbe, po njihovih znakih, ki utemeljujejo zakonito ime in uporabo določenega kazenskega postavka ter so vzeti iz stvarnega položaja, zakonito imenuje ta dejanja in navajaje mesta za deželno brambo veljajočega kazenskega prava, kojih uporaba se predlaga.

3. iz podatkov ovadbe in dosedanjega postopka zajeta, jedrnata, nepretargana in objektivna razložba stvarnega položaja in navedba dokazil,

4. napoved, ali je obdolženec v prostosti ali ne, ali se je v obtožilnem povelju pristojnega poveljnika zaukazalo pripreti ga, potem navedba sodišča, kjer se naj vrši glavna razprava.

V postopku zaradi kazenskih stvari, ki so odkazane v odsojanje brigadnim sodiščem, mora sodni častnik, nameslo da bi vložil obtožnico, poslati

sodišču obtožilno povelje pristojnega poveljnika s pisanim predlogom kazni, obsegajočim zakonito oznamenilo kaznivega dejanja.

Seznamek prič in izvedencev, ki jih je pozvati, da se dožene resnica, ter drugih dokazil, katerih se hoče posluževati vojaški pravdnik (sodni častnik) v glavni razpravi, je vzprejeti v obtožnico (kazenski predlog) ali ji priložiti.

§ 244.

Obtožnico ali kazenski predlog sodnega častnika je s seznamkom dokazil vred (§ 243, odstavek 3) nemudoma naznaniti obdolžencu po voditelju razprave (§ 52).

Ako je obdolženec izven uradnega sedeža sodišča, se lahko zaprosi tudi v bivališču obdolženca se nahajajoče vojaško ali civilno kazensko sodišče ali predstojno poveljstvo obdolženca, da mu to naznani.

Obdolžencu je vročiti prepis obtožnice ali kazenskega predloga s prilogo vred, zadošča pa, da se mu prečita, če se obdolženec v zapisniku odreče prepisu.

Ko se obdolžencu naznani obtožnica ali kazenski predlog, ga je pozvati, naj se izjavi o obtožbi in pravočasno (§ 252) predloži eventualna nova dokazila, tudi ga je treba poučiti, katere pravice ima z ozirom na zagovarjanje in, ako se ne bi bil že itak poslužil pravice po § 102, ga je poprašati, ali si hoče sam izbrati zagovornika ali prepušča sodišču izbiro zagovornika. O tem naznanilu, pouku in pozivu ter o izjavi, ki jo je podal obdolženec, je sestaviti zapisnik.

Ako se je preiskovalni zapor obdolženca ukrenil v obtožilnem povelju pristojnega poveljnika, je z naznanilom obtožnice (kazenskega predloga) združiti tudi v § 178 predpisano zaslišanje obdolženca.

Obtožnico ali kazenski predlog je s prilogo vred v prepisu vročiti tudi zagovorniku, čim je izbran ali postavljen.

Ako je obdolženec častnik ali zenačenec ali ako ne spada k aktivnim vojaškim osebam, se mu lahko naznani, se pouči in pozove, če je v prostosti, tudi z vročitvijo.

Ko je obtožnica ali kazenski predlog naznanjen ali vročen obdolžencu, je dvignjena obtožba.

§ 245.

Okolnosti, ki so se pojavile ali nastopile potem, ko je bila dvignjena obtožba, imajo na pristojnost poveljnika vpliv samo tedaj, če pokažejo da je namesto brigadnega sodišča pristojno divizijsko sodišče ali da deželnoobrambovska kazenskosa oblast, ki jo ima v mislih obtožba, sploh ni osnovana.

V obeh primerih mora obtožitelj po naročilu pristojnega poveljnika umakniti obtožnico (kazenski predlog); nato odredi sodišče izročitev kazenske stvari pristojnemu oblastvu. Morda že zaukazana glavna razprava se ne vrši. O odstopu kazenske stvari je obvestiti tako obtoženca in njegovega zagovornika, kakor tudi poškodovanca in zasebnega tožnika.

XVII. Poglavje.

Priprava glavne razprave.

§ 246.

Ko je dvignjena obtožba, določi sodišče čas glavne razprave in ukrene sestavo vojnega sodišča.

Dan glavne razprave določi sodišče, ker bi bila sicer nična, tako, da ostane obtožencu od naznanila, da se je dvignila obtožba, naprej doba najmanj osmih dni, v postopku pred brigadnimi sodišči najmanj treh dni, da pripravi svoj zagovor. Ako pa obtoženec privoli, se lahko skrajša ta doba.

Glavna razprava se vrši praviloma na uradnem sedežu sodišča. Da se bistveno olajša dokazovanje, pa lahko sodišče s privoljenjem pristojnega poveljnika zaukaže, da se vrši glavna razprava v kraju, ki je izven uradnega sedeža sodišča; v tem primeru se lahko tudi pri dotičnem lokalnem oblastvu kraja glavne razprave zahteva, da se komandirajo vojaškemu stanu pripadajoči udje vojnega sodišča. To oblastvo mora vedno komandirati za ude vojnega sodišča v garniziji navzoče, po činu najstarejše izmed šaržnih stopenj, ki so potrebne za sestavo vojnega sodišča.

§ 247.

Ako je obtoženec aktivna vojaška oseba ali ako je v zaporu, se postavi ali privede na glavno razpravo. Kraj in čas glavne razprave se mu mora

službeno naznaniti najkasneje dan poprej. Poročilo, da se mu je to naznanilo, je priložiti aktom.

Druge obtožence mora sodišče pozvati na glavno razpravo, zapreivši jim, da jih privede, tako (§ 157), da je med vročitvijo poziva do glavne razprave doba najmanj treh dni, v postopku pred brigadnimi sodišči najmanj enega dneva, ako sami ne privolijo, da se doba skrajša.

Zagovornika, ki je že znan ob času, ko se določi rok glavne razprave, je pozvati na glavno razpravo hkratu, ko se obvesti ali pozove obtoženec, zagovornika, ki se postavi šele pozneje, hkratu, ko se postavi.

Razen obtoženca in njegovega zagovornika mora sodišče pozvati na glavno razpravo priče in izvedence, ki so v obtožnici ali v kazenskem predlogu (seznamku) predlagani za zasliševanje (§§ 184 in 206).

Udje cesarske rodovine se ne pozivljajo za priče na glavno razpravo. Za pozivljanje oseb, katerim gre po mednarodnem pravu eksteritorijalnost ali osebna oprostitev, za priče na glavno razpravo so merodajna načela tega prava in obstoječe državne pogodbe.

Priče in izvedenci civilnega stanu naj se kolikor mogoče pozivljajo tako, da je med vročitvijo poziva in med dnem, katerega se vrši glavna razprava, doba najmanj treh dni vmes.

Kraj in čas glavne razprave mora sodišče naznaniti tudi obtožitelju, poškodovancu in zasebnemu tožniku, poslednjemu s pristavkom, da se glavna razprava izvrši tudi, ako ne pride.

§ 248.

Ako je pričakovati, da bo glavna razprava trajala dalje časa, je ukreniti, naj bodo v razpravi navzoči nadomestni sodniki, da morejo stopiti, če bi bil kak ud vojnega sodišča zadržan, na njegovo mesto.

Da bi se šarža nadomestnega sodnika ujemala s šaržo uda vojnega sodišča, ki ga je namestovati, ni potrebno, toda nadomestni sodnik mora biti častnik (vojaški uradnik) in ne sme imeti nižje nego obtoženec.

§ 249.

Ako izve sodišče o tem, da na glavno razpravo pozvana, toda prej ne zaslišana in ne zaprisežena priča ali tak izvedenec zaradi dalje trajajoče bolezni ali zaradi ovire, ki se ne dá odstraniti, ne bo mogel priti na glavno razpravo, se lahko odredi, da se pod prisego zasliši ali zapriseže po odposlanem ali zaprošenem sodniku.

Določila § 194, odstavki 2 do 5, se uporabljajo.

§ 250.

Obtožitelj, zasebni tožnik in obtoženec lahko zahtevajo tudi, ko je dvignjena obtožba, in pred rokom glavne razprave, da sodišče dopolni v obtožnici ali v kazenskem predlogu (seznamku) uvedene dokaze ali da preskrbi nove dokaze.

V ta namen morajo svoj utemeljeni predlog vložiti na sodišču ustno ali pismeno najkasneje četrtega dne, v postopku pred brigadnimi sodišči najkasneje dan potem, ko se jim je naznanilo, da se je dvignila obtožba, in v tem predlogu natančno navesti pričo, ki jo je zaslišati ali pozvati na glavno razpravo, nadalje izvedeniške ali druge dokaze, ki jih je preskrbeti, in dejansko stvar, ki jo je dokazati. Ta predlog dajo lahko do omenjenega časa aktivne vojaške osebe iz moštva in v noben činovni razred uvrščeni aktivni gažisti, ki so v prostosti, tudi pri svojem predstojnem poveljstvu na zapisnik, ki ga je takoj poslati sodišču.

§ 251.

Sodišče lahko odkloni dokazne predloge, ki so bili stavljeni, ko je bila dvignjena obtožba, ako se zdi okolnost, ki se naj dokaže, nebstvena za odločbo stvari ali ako je očitno, da je obtoženec stavil dokazni predlog, da bi zadrževal odločbo stvari, kakor ne manj, če se stavi predlog po času, določenem v § 250, odstavek 2, in sicer v nazadnje imenovanem primeru, ako predlagana ovedba ali poziv na določeno glavno razpravo ni več mogoč in odločitev glavne razprave (§ 253) ni opravičena. Ta odločba sodišča ne omejuje, da se predlogi ponové v glavni razpravi in da vojno sodišče sklepa o tem.

Ako sodišče ugotovi dokaznemu predlogu, je priče, predlagane za zaslišanje, ter izvedence (§ 206),

ki jih je zaslišati na podlagi novega dokaznega predloga, praviloma pozvati na glavno razpravo. O tem pozivu je pred glavno razpravo obvestiti obtožitelja, zasebnega tožnika, obtoženca in njegovega zagovornika.

Ako se je predlagalo, da se opravijo druge dopolnilne ovedbe ali da se neodloživo zaslišijo priče (§ 249), in ako sodišče ugotovi predlogu, naj poizveduje ali zaslišuje častnik za pravosodno službo, ki ga določi voditelj sodišča (§ 110, odstavek 2), ali naj se to zgodi po zaprosilu brez izgube časa. Na to zasliševanje prič in na druga sodniška poizvedbena dejanja, ki bodo morda potrebna zaradi predlaganih ovedb, se zmislu primerno uporabljajo določila § 194, odstavki 2 do 5. Pretresovanje uspehov takih dodatnih ovedb in zasliševanj je praviloma (§ 255) pridržano glavni razpravi.

§ 252.

Sodišče lahko tudi uradoma ukrene, da se pozovejo nove priče in novi izvedenci na glavno razpravo.

V primerih, v katerih se neposrednje dvigne obtožba (§ 137, odstavek 4), ima sodišče nadalje pravico posamezne ovedbe in poizvedbena dejanja ukreniti tudi uradoma; pri tem se uporabljajo določila § 251, odstavek 3.

§ 253.

Sodišče lahko preloži glavno razpravo, ako je obtoženec z boleznijo ali z drugimi neodvratnimi okoliščinami zadržan priti na glavno razpravo, ali iz drugih važnih razlogov na predlog ali uradoma.

Ako je zadržan zagovornik, je to samo tedaj vzrok za preložitev, ako se, ker je premalo časa, ne more več privzeti drug zagovornik na glavno razpravo ali bi se ne mogel več pripraviti na zagovarjanje.

§ 254.

Ako obtožitelj pred začetkom glavne razprave docela ali deloma odstopi od obtožbe iz drugih nego v § 245 omenjenih razlogov, mora sodišče docela ali deloma ustaviti postopek in v prvem primeru izostane eventualno že zaukazana glavna razprava. Odstop obtožitelja je treba utemeljiti.

Da se je postopek docela ali deloma ustavil, o tem je obvestiti obtožitelja in njegovega zagovornika, poškodovanca in zasebnega tožnika. Za pravico pritožbe veljajo določila § 106.

§ 241 se zmislu primerno uporablja tudi potem, ko je dvignjena obtožba.

§ 255.

Ako so se potem, ko je bila dvignjena obtožba, vršile še sodne ovedbe ali ako so se pojavila nova kazniva dejanja, ki jih je izvršil obtoženec, lahko obtožitelj pred začetkom glavne razprave umakne obtožnico (kazenski predlog), ki jo je vložil, in hkratu vloži novo obtožnico (kazenski predlog), opremljeno z novim obtožilnim poveljem pristojnega poveljnika, ako ne obvelja določilo § 245. Z novo obtožnico (kazenskim predlogom) je potem postopati po predpisu XVI. poglavja.

Ako se pokaže, ko je dvignjena obtožba, zaradi novo pojavljenih kaznivih dejanj ali zaradi dodatnih sodnih ovedb potreba izvesti pravdniški ali sodni poizvedbeni postopek, zaukaže pristojni poveljnik, ako ni namenu primerno ločeno zasledovati novo pojavljeno kaznivo dejanje, da se umakne obtožba in uvede ali dopolni poizvedbeni postopek. O tem zaukazu je obvestiti obtoženca in njegovega zagovornika.

Ako je obtoženec pobegnil, ko je bila dvignjena obtožba, je začeti postopek po XXV. poglavju.

Ako je treba glavno razpravo preložiti, ker se je umaknila obtožnica (kazenski predlog), mora to odrediti sodišče.

XVIII. Poglavje.

Glavna razprava.

A. Javnost glavne razprave.

§ 256.

Glavna razprava je javna, sicer je nična. Vrši se v odsotnosti pristojnega poveljnika.

§ 257.

Pristop na javno glavno razpravo je dovoljen samo odraslim moškim osebam, ki pridejo, kakor je primerno dostojanstvu sodišča.

Ako je obtoženec častnik ali zenačenec, imajo izmed aktivnih in neaktivnih vojaških oseb, ki pridejo v vojaški uniformi, samo častniki in zenačenci pristop na javno glavno razpravo.

Če je malo prostora, lahko predsednik izključi tiste, ki pridejo pozneje.

Zasebnemu tožniku in poškodovancu ter njunim zakonitim zastopnikom in njunim pooblaščenecem je vedno dovoliti pristop na glavno razpravo.

§ 258.

Če je v nevarnosti nravnost, javni red, državna varnost, ali če so v nevarnosti interesi vojaške službe, se lahko izključi pristop neudeleženih oseb na glavno razpravo.

Javnost se lahko izključi na predlog poškodovanca ali zasebnega tožnika tudi tedaj, kadar bi se v postopku zaradi obrekovanja, zaradi izsiljevanja ali zaradi razžaljenja časti onemogočilo varstvo časti in imena poškodovanca ali zasebnega tožnika, če bi se pripustila javnost razprave.

Javnost se lahko nadalje izključi, ako so s tem zadovoljni obtožitelj, poškodovanec in zasebni tožnik, če so navzoči, ter obtoženec in njegov zagovornik.

Javnost se izključi s sklepom vojnega sodišča, ki se sestavi pismeno, obrazloži z razlogi in sklene v nejavni seji. Sklep se razglasi javno.

§ 259.

Ko se je prečital sklep, ki izključuje javnost, se morajo odstraniti vsi poslušalci.

Poveljnik vojaškega krдела, oddelka ali pododdelka obtoženca in predstojnik službenega oblastva, kateremu pripada obtoženec, aktivni častniki za pravosodno službo, potem poškodovanec in zasebni tožnik, ter njuni zakoniti zastopniki in pooblaščenici pa se ne izključujejo s tako razsodbo.

Predsednik je pooblaščen dovoliti tudi posameznim drugim osebam, da smejo biti navzoče.

§ 260.

Ako sklene vojno sodišče, je javnost izključena, lahko obtoženec zahteva, da se dovoli pristop trem osebam njegovega zaupanja. To pa morajo biti osebe, katerim je po § 257, odstavek 1 in 2, dovoljen

pristop na javno razpravo, in s tem, da se privzamejo zaupniki, se ne sme prekiniti ali preložiti glavna razprava.

Več hkratu obtoženih lahko zahteva, da se privzame skupaj šest zaupnikov največ, o kojih izbere se morajo zediniti. Ako se ne zedinijo, jih izbere predsednik izmed predlaganih zaupnikov.

§ 261.

Če je treba, kadar je izključena javnost, da se zaradi nevarnosti za državno varnost vojaški predmeti varujejo tajno, se lahko za čas, ko se govori o njih, izključijo s sklepom vojnega sodišča tudi zaupniki in v § 259, odstavek 2, oznamene osebe.

Predsednik je pooblaščen tudi v tem primeru dovoliti posameznim osebam, da smejo biti navzoče.

§ 262.

Nejavna seja se lahko zaukaže, ko je zapriseženo vojno sodišče, v vsakem času razprave in sicer za del postopka ali za celo razpravo. Sodba pa se mora razglasiti vsakčas javno. (§ 312).

§ 263.

Ako je izključena javnost, ker so v nevarnosti državna varnost ali interesi vojaške službe, se lahko s sklepom vojnega sodišča naloži navzočim osebam dolžnost molčati o dejanskih stvareh, za katere izvedó v razpravi. Ta sklep je treba navesti v razpravnem zapisniku.

Kdor prelomi to dolžnost molčanja z neupravičenim poročilom, tega kaznuje, ako je pod deželno-brambovsko ali vojskino kazenskosočno oblastjo, njegovo pristojno sodišče z navadnim ali hudim zaporom od enega tedna do treh mesecev, če so posebno obtežilne okoliščine, do šest mesecev.

Osebe, ki so pod civilno kazenskosočno oblastjo in ki se zakrivijo tega kaznivega dejanja, kaznuje pristojno civilno kazensko sodišče zaradi prestopka z navadnim zaporom od enega tedna do treh mesecev, s čemer se lahko združi denarna kazen do 1000 K.

§ 264.

Kdor objavi docela ali deloma kazensko ovadbo, obtožnico ali kak drug uraden spis deželno-brambov-

skega kazenskega postopka brez oblastvenega dovoljenja, preden je bil predložen v javni razpravi, nadalje kdor objavi iz deželnoobrambovskega kazenskega postopka, v katerem se je izključila javnost razprave, brez oblastvenega dovoljenja predmet, katerega se tiče izključena javnost, se kaznuje zaradi tega kaznivega dejanja po določenih § 263, odstavek 2 in 3.

B. Uradna opravila predsednika in voditelja razprave.

§ 265.

Predsednik izvršuje v glavni razpravi oblasti, ki so mu podeljene v tem kazenskem pravdnem redu, in mora zlasti skrbeti za vzdrževanje miru in varnosti, vojaške discipline in dostojnosti, ki je primerna dostojanstvu sodišča.

Kdor se zaslišuje pred sodiščem ali kdor nagovori sodišče, mora govoriti stojé; toda predsednik lahko dovoli izjemo zaradi telesne lastnosti govorečega, zaradi dalje trajajočega zasliševanja ali iz drugih ozirov.

§ 266.

Znamenja pohvale ali graje so prepovedana. Predsednik ima pravico poslušalce, ki motijo razpravo s takimi znamenji ali kako drugače ali se vedejo tako, da žalijo dostojanstvo sodišč, opomniti na red in, ako treba, odstraniti iz seje dvorane posamezne ali vse poslušalce.

Poslušalce, ki so pod vojaško disciplinarno kazensko oblastjo, lahko dá predsednik, če so nižje šarže (činovnega razreda) nego on sam, tudi zapreti in jih po okoliščinah kaznovati s primerno disciplinarno kaznijo. Poslušalce enake ali višje šarže (činovnega razreda) nego predsednik lahko ta naznani njihovemu predstojnemu poveljstvu, da jih kaznuje.

Zaradi kaznovanja drugih nego v odstavku 2 imenovanih poslušalcev se obrne predsednik na okrajno sodišče njihovega stanovišča ali bivališča. To sodišče mora postopati tako, kakor da bi se bilo neredno vedenje vršilo pred civilnim kazenskim sodiščem (§ 185, odstavek 5).

§ 267.

Ako obtoženec, priča, izvedenec ali ako poškodovanec, zasebni tožnik ali njuni zakoniti zastopniki

ali pooblaščenci motijo razpravo z nespodobnim vedenjem, ako kratijo sodišču dolžno spoštovanje kako drugače, ako psujejo in navajajo obdolžitve, ki so očitno neosnovane ali ne spadajo k stvari, jih mora predsednik posvariti in, ako treba, jih lahko dá odstraniti, obtoženca pa samo tedaj, ako nadaljuje svoje nespodobno vedenje kljub opominu in zapretilu, da bo odstranjen od seje.

Osebe, ki so pod vojaško disciplinarno kazensko oblastjo in imajo nižjo šaržo (činovni razred) nego predsednik, lahko kaznuje predsednik uradoma ali na predlog obtožitelja ali razžaljenca s primerno disciplinarno kaznijo, ako treba, jih lahko dá tudi takoj pripreti. Obtožencem, ki so civilne osebe, naloži predsednik eno izmed kazni ali poostretev, ki so oznamene v § 149, odstavek 3.

Za tiste vojaške osebe, ki imajo enako ali višjo šaržo (činovni razred) nego predsednik, ter za osebe, ki niso pod vojaško disciplinarno kazensko oblastjo, veljajo zmislu primerno določila § 266.

Ako se obtoženec odstrani iz dvorane zaradi nespodobnega vedenja, se lahko dene, če je v prostosti, na predsednikovo odredbo v zapor dotlej, da se vnóvič pokliče pred vojno sodišče. Razprava se nadaljuje v njegovi odsotnosti; preden se konča dokazovanje, pa se mora poklicati v dvorano in obvestiti o bistvenih okoliščinah, ki so se pojavile v njegovi odsotnosti, in o tem, kar so izpovedali zaslišanci, sicer je postopek ničen.

§ 268.

Ako se zagovornik zakrivi take nerednosti, ga lahko predsednik posvari in, ako je pod vojaško disciplinarno kazensko oblastjo, ga kaznuje s primerno disciplinarno kaznijo. Zagovorniku, ki ni pod vojaško disciplinarno kazensko oblastjo, lahko naloži vojno sodišče denarno kazen do dvesto kron; zoper to ima pravico pritožbe v osmih dneh na vrhovno sodišče deželne brambе. Pritožba ima odločivo moč.

Ako zagovornik nadaljuje svoje nepristočno vedenje, mu lahko vojno sodišče odvzame besedo. V tem primeru ima obtoženec pravico, iz navzočih pripravnih oseb izbrati si drugega zagovornika. Ako to ni mogoče in ako se zagovornik tudi uradoma ne more takoj postaviti, je treba, če je zagovarjanje potrebno ali če se zdi vojnemu sodišču potrebno privzeti zagovornika, glavno razpravo prekiniti ali preložiti, da se izbere ali postavi drug zagovornik. Ako ti pogoji niso dani, je glavno razpravo nadaljevati, ne da bi se privzel zagovornik.

Vsako kaznovanje v imenik vojaških zagovornikov vpisanega zagovornika je naznaniti ministru za deželno bran in, če je zagovornik odvetnik, tudi njegovemu pristojnemu disciplinarnemu oblastvu.

§ 269.

Ako se mora glavna razprava prekiniti ali preložiti zaradi nepristojnega vedenja zagovornika, se mu lahko s sklepom vojnega sodišča naloži tudi povračilo stroškov, povzročenih s tem, da se je razprava prekinila ali preložila.

Zoper ta sklep ima zagovornik pravico pritožiti se v osmih dneh na vrhovno sodišče deželne brambe. Pritožba ima odločivo moč.

Pravomočna razsodba ima moč izvršilne javne listine.

Zaradi izvršitve se obrne deželnobrambovsko sodišče na pristojno civilno sodišče.

§ 270.

Neaktivni častniki in zenačenci, ki pridejo v vojaški uniformi, so zaradi nerednosti, storjenih v glavni razpravi in oznamenjenih v §§ 266 do 268, pod vojaško disciplinarno kazensko oblastjo.

§ 271.

Vojaškega pravdnika in sodnega častnika lahko predsednik zaradi nerednosti posvari in naznani pristojnemu poveljniku, da ju kaznuje.

§ 272.

Na podlagi §§ 266 do 268 odrejene kazni se lahko po okolišnih takoj izvrše, če ni dopustna pritožba z odločivo močjo; naznanila zaradi kaznovanja je treba podajati takoj po glavni razpravi.

Ako osnuje v imenovanih paragrafi omejeno vedenje dejanje, ki ga je kazenskosočno zasledovati, je uporabljati določila § 321.

Izjava razžaljenca ali poškodovanca, da si pridržuje tožbeno pravico zaradi kaznivega dejanja, storjenega zoper njega, ali da se odreka tej pravici,

ne nasprotuje uporabljanju določil, obseženih v §§ 266 do 271.

§ 273.

Glavno razpravo vodi voditelj razprave.

On je dolžen pospeševati poizvedovanje po resnici in mora skrbeti za to, da izostanejo pretresovanja, ki bi glavno razpravo zavlačevala brez koristi za pojasnitev stvari.

On zaslišuje obtoženca, priče in izvedence in določa vrstni red, v katerem naj govoré tisti, ki prosijo za besedo.

Ako je predloženih več točk obtožbe, lahko zaukaže, da je o vsaki ali posameznih razpravljati ločeno.

Ako se stavijo v teku glavne razprave predlogi o posameznih točkah postopka, odloča o takih vmesnih vprašanjih voditelj razprave, ako ne gre po zakonu odločba predsedniku ali vojnemu sodišču.

Ako obtožitelj ali obtoženec ugovarja takemu predlogu ali ako voditelj razprave meni, da ni ugoditi neizpodbijanemu predlogu, ali ako je potrebno glavno razpravo prekiniti za več nego štiriindvajset ur ali jo preložiti, če se pripusti predlog, odloča o predlogu vojno sodišče. Posvetovanje in glasovanje, ki se vrši o vmesnih vprašanjih pred to in vsako drugo odločbo vojnega sodišča, se lahko vrši na predlog voditelja razprave na zaukaz predsednikov ali po preudarku vojnega sodišča tudi tajno. Razlogi odločbe se morajo vsakčas razglasiti in narediti razvidni v zapisniku.

C. Začetek glavne razprave.

§ 274.

Neposrednje pred začetkom glavne razprave mora voditelj razprave dognati, ali je vojno sodišče pravilno sestavljeno in ali so navzoče tiste osebe, ki jih je pristojno oblastvo določilo za sodnike in za zapisnikarja. Potem popraša v nejavni seji ude vojnega sodišča, zapisnikarja ter obtožitelja in obtoženca, ali je pri kateri izmed sodniških vojaških oseb ali pri zapisnikarju dan izključilni ali odklonilni vzrok. O naznanjenih vzrokih se odloča v zmislu § 118. Morda potrebno dopolnitev vojnega sodišča

ukrene sodišče, ako se pa glavna razprava ne vrši na uradnem sedežu sodišča, voditelj razprave. Ako se nadomestilo ne more takoj preskrbeti, je glavno razpravo preložiti. Isto se mora zgoditi, ako obtoženec ni prišel na glavno razpravo in se ne more takoj postaviti pred sodišče. Glavna razprava mora izostati, ako je obtoženec pobegnil (§ 255, odstavek 3).

§ 275.

Predsednik začne glavno razpravo s tem, da dá stvar oklicati po zapisnikarju.

Obtoženec pride neuklenjen. Ako je treba, ga lahko predsednik postavi pod nadzorstvo straže.

Za dokazovanje morda potrebni predmeti, ki jih je predložiti obtožencu ali pričam, da jih prispoznajo, se morajo pred začetkom razprave prinesiti v sodno dvorano.

§ 276.

Voditelj razprave popraša je na to obtoženca o njegovih osebnih razmerah in zapriseže potem nestalne sodnike in morda privzete nadomestne sodnike govoreč jim naslednje besede:

„Vi prisagate pri Bogu vsemogočnem in vsevednem, da boste zvesto izpolnjevali dolžnosti sodnika in oddali svoje glasove po najboljši vednosti in vesti.“

Sodniki prisegajo od predsednika navzdol posamez z besedami: „Prisegam, tako gotovo, kakor mi Bog pomaga!“ Veroizpovedanje ne dela pri tem nikake razlike.

Ako je za isti dan določenih več glavnih razprav, za katere so poklicani isti sodniki, zadošča, da voditelj razprave v poznejših razpravah opozori na sodniško prisego, storjeno v prejšnji glavni razpravi.

§ 277.

Ko so zapriseženi sodniki, dá voditelj razprave po zapisnikarju oklicati na glavno razpravo pozvane osebe in zapove pričam in izvedencem, ko jih je opomnil na svetost prisega, ki jo prisežejo ali so jo prisegli, da naj gredo v izbo, določeno za nje, in naj je brez njegovega dovoljenja ne zapusté za dalje časa.

Po okolnostih lahko voditelj razprave naroči tudi poškodovancu in zasebnemu tožniku, ako ju je zaslišati za priči, naj se začasno odstranita iz sejne dvorane. Ko sta zaslišana, pa se morata na njuno zahtevanje poučiti o tem, kar se je razpravljalo v njuni odsotnosti.

Voditelj razprave zaukaže tudi naredbe, da se zabranijo dogovori ali pogovori prič in izvedencev med seboj in z obtožencem ali njihovo samolastno odstranjenje.

Voditelj razprave lahko končno v vseh primerih, v katerih se mu zdi namenu primerno, da se poizve resnica, odredi, da ostanejo izvedenci med zasliševanjem tako obtoženca kakor tudi prič v sejni dvorani.

§ 278.

Ako priče ali izvedenci niso prišli na glavno razpravo, ali ako so se oni ali obtoženec odstranili predčasno, mora predsednik, ako se more upati, da se nenavzočniki hitro postavijo pred sodišče, ukreniti, kar je potrebno, da pridejo nemudoma, po okolnostih tudi ukreniti, da se takoj privedejo.

V odsotnosti obtoženca se glavna razprava ne sme vršiti. Če se torej obtoženec ne more takoj postaviti pred sodišče, jo je prekiniti ali preložiti. Ako obtoženec med glavno razpravo pobegne ali umre, je v prvem primeru prenehati z glavno razpravo in uvesti postopek po XXV. poglavju, v poslednjem primeru pa mora vojno sodišče s sklepom ustaviti nadaljnji postopek.

Ako ni mogoče nedošlo pričo ali izvedenca takoj spraviti pred sodišče, odloči vojno sodišče, poprašavši obtožitelja, zasebnega tožnika, obtoženca in zagovornika, ali naj se glavna razprava prekine, preloži ali nadaljuje in ali naj se, če se nadaljuje, namesto ustnega zaslišanja onih prič ali izvedencev prečitajo njihove v dosedanjem postopku poslane izpovedbe ali, ako priče še niso bile zaslišane, ali naj se zaslišijo v zmislu § 249. Vojno sodišče lahko odloži ta sklep tudi na pozneje.

§ 279.

Zaradi kaznovanja priče in izvedenca, ki je neopravičeno izostal od glavne razprave in ki ne spada k aktivnim vojaškim osebam, veljajo zmislu primerno

določila §§ 185 in 208. Kaznovanje je neodvisno od tega, ali se glavna razprava prekine ali preloži.

Ako je bila glavna razprava prekinjena ali preložena, ker priča ali izvedenec ni prišel, lahko vojno sodišče tako pričo ali takega izvedenca, če je aktivna vojaška oseba in se ni opravičil, zakaj je izostal, s posebnim sklepom obsodi na stroške glavne razprave, ki je bila onemogočena, ker je izostal; pri tem se zmislu primerno uporabljajo določila § 269, odstavi 2 do 4.

Ako nedošla priča ali nedošli izvedenec ne spada k aktivnim vojaškim osebam, se obrne deželnoobrambovsko sodišče na tisto okrajno sodišče, ki ga je zaprositi v zmislu § 185 zaradi kaznovanja izostalega, da ga obsodi v povračilo stroškov onemogočene glavne razprave. To sodišče mora postopati tako, kakor da bi priča ali izvedenec neopravičeno izostal od glavne razprave pred civilnim kazenskim sodiščem (§ 185, odstavek 5).

Da se zagotovi, da pride izostala priča, se lahko zoper njo, če je aktivna vojaška oseba, izda privodno povelje, drugače pa zaprosi pristojno civilno oblastvo, da jo privede.

§ 280.

Ako zagovornik v kazenski stvari, v kateri je zagovor potreben, izostane od razprave ali se predčasno odstrani in ni mogoče takoj privzeti drugega zagovornika (§ 268, odstavek 2), se glavna razprava prekine ali preloži.

V primerih, v katerih zagovor ni potreben, je glavno razpravo prekiniti in preložiti, ker je izbrani ali postavljeni zagovornik izostal ali se je predčasno odstranil, samo tedaj, ako vojno sodišče meni, da je potrebno privzeti zagovornika.

Ako zagovornik kljub rednemu pozivu neopravičeno ne pride na razpravo ali se odstrani pred koncem razprave, ga je naznaniti njegovemu pristojnemu poveljstvu, če je pod vojaško disciplinarno kazensko oblastjo, drugače pa njegovemu pristojnemu disciplinarnemu oblastvu, da ga kaznuje. V takih primerih je zmislu primerno uporabljati § 269.

§ 281.

Ako ni nobene izmed ovir, ozamenjenih v §§ 278 do 280, dá predsednik, ko so odstopile priče in izvedenci (§ 277, odstavek 4), obtožnico prečitati, ker je razprava sicer nična, v postopku pred brigadnimi sodišči pa obtožbo razložiti po sodnem častniku.

D. Zaslisevanje obtoženca.

§ 282.

Nato zaslišuje voditelj razprave obtoženca o vsebini obtožbe. Ako je več obtožencev, lahko voditelj razprave zaukaže, da se zaslišuje vsak posamez v odsotnosti drugih.

Ako izjavi obtoženec na vprašanje, da obtožnice ni razumel, mu jo mora voditelj razprave razložiti.

Ako odgovori obtoženec na obtožbo z izjavo, da je nedolžen, mu mora voditelj razprave naznaniti, da ima pravico obtožbi nasproti postaviti nepretrgano razlago stvarnega položaja in, ko se mu predloži vsako posamezno dokazilo, navesti svoje pripomnje o njem, da lahko nadalje svoje, v dosedanjem postopku stavljenе, toda nevpoštevane predloge, da se dopolni vzprejemanje dokazov, stavi vnovič in predlaga vzprejem novih dokazov.

Ako se obtoženec ne ujema s svojimi prejšnjimi izpovedbami, ga je treba poprašati za vzroke te razlike. Voditelj razprave lahko dá v tem primeru, ter tedaj, kadar se obtoženec brani odgovoriti, docela ali deloma prečitati zapisnik, ki je bil sestavljen o prejšnjih izpovedbah.

Obtoženec se ne more siliti, da bi odgovarjal na stavljená mu vprašanja.

Obtožencu se ne brani tudi med glavno razpravo pogovarjati se s svojim zagovornikom; pač pa mu ni dovoljeno se posvetovati s svojim zagovornikom neposrednje o odgovoru na posamezna stavljená mu vprašanja.

V ostalem se zmislu primerno uporabljajo določila XI. poglavja.

E. Dokazovanje.

§ 283.

Po zaslišanju obtoženca je predložiti dokaze v redu, ki ga določi voditelj razprave, in je vzprejeti praviloma najprej dokaze, ki jih je predložil obtožitelj.

Obtožitelj lahko v teku glavne razprave odstopi od dokazila, toda samo, če privoli obtoženec. Prav tako lahko obtoženec opusti dokazila, če je obtožitelj s tem zadovoljen.

Opustitev posameznih pripravljenih dokazil lahko sklene vojno sodišče tudi brez predloga obtožitelja ali obtoženca tedaj, če so v teku glavne razprave postala popolnoma nepotrebna.

Tako voditelj razprave kakor tudi vojno sodišče lahko v teku glavne razprave na predlog ali uradoma zaukažeta zasliševanje novih prič in izvedencev, od katerih je po teku razprave pričakovati, da pojasnijo važne dejanske stvari, potem vzprejem ali dobavo drugih novih dokazil. Če je zaradi novega vzprejemanja dokazov treba prekiniti glavno razpravo za več nego štiriindvajset ur ali jo preložiti, odloči vedno vojno sodišče. Potrebne pozive in eventualne priredbe ukrene predsednik.

V glavni razpravi zaukazani ogled opravi vojno sodišče, in če je to težko mogoče, na predsednikovo odredbo voditelj razprave z dvema udoma in z zapisnikarjem vojnega sodišča. V poslednjem primeru mora voditelj razprave poročati vojnemu sodišču takoj, ko je ogled končan. Kraj in čas ogleda, ki se opravi, je treba pravočasno naznaniti obtožitelju, obtožencu in njegovemu zagovorniku, sicer je ničen. In njim ter poškodovancu, zasebnemu tožniku in njihovim zakonitim zastopnikom in pooblaščenecem je dovoliti, da smejo biti navzoči. § 132, odstavek 1, se uporablja zmislju primerno.

Ovedba in dobava novega dokazila se ne more odreči zaradi tega, ker se je prepozno predložilo dokazilo ali dejanska stvar, ki jo je dokazati.

§ 284.

Za zasliševanje prič in izvedencev v glavni razpravi veljajo vobče določila XIII. in XIV. poglavja, kolikor ni razlik v nastopnem.

Priče in izvedenci se kličejo posamez in se zaslišujejo v navzočnosti obtoženca. Pred njihovim zasliševanjem jih je treba opomniti, naj povedó resnico. Izvedencev, ki so za izvedence že vobče zapriseženi, in prič ali izvedencev, ki so bili zapriseženi že v uvodnem postopku, ni zapriganati vnovič, temveč jih opomniti samo na svetost storjene prisege.

Razen tega primera je izvedenca, ko je odgovoril na obča vprašanja in preden se nadalje zaslišuje, zapriseči, ravna se po § 209.

Priče se zapriganajo, ko so bile zaslišane. To zapriganje se lahko opusti, ako sta obtožitelj in

obtoženec s tem zadovoljna; toda vojno sodišče lahko sklene tudi uradoma, da se kaka priča ne zapriseže.

O tem, ali je zapriseči tiste priče ali izvedence, ki so bili uradoma pozvani na zaukaz voditelja razprave ali na sklep vojnega sodišča, naj odloči vojno sodišče, zaslišavši obtožitelja in obtoženca.

Ako se mora glavna razprava prekiniti ali preložiti, ker je priča nezakonito odrekla izpovedbo ali prisego ali ker je izvedenec nezakonito odrekel sodelovanje pri ogledu ali oddajo mnenja ali prisego, je razen določil §§ 193 in 208 zmislju primerno uporabljati tudi določila § 279, odstavek 2 in 3.

§ 285.

Voditelj razprave mora skrbeti za to, da še nezaslišana priča ni navzoča ob vzprejemanju dokaza sploh, še ne zaslišani izvedenec pa ne ob zasliševanju drugega izvedenca o istem predmetu.

Da se postavijo drug drugemu v oči (§§ 167 in 198), zaukaže voditelj razprave; samo o tem, ali je potrebno, da se častniki predstavijo iz oči v oči med seboj in z drugimi osebami, odloči vojno sodišče.

Priče in izvedenci morajo, ko so zaslišani, tako dolgo ostati navzoči v seji, dokler jih ne odpusti voditelj razprave. Ali je dopustno, da ostanejo še dalje v sejni dvorani, je presojati po določilih §§ 257 do 262.

Voditelj razprave lahko odredi, da se priče, ko so bile zaslišane, odstranijo iz sodne dvorane in se pozneje zopet pokličejo v njo in še enkrat zaslišujejo ali same ali v navzočnosti drugih prič.

Priče ne smejo druga od druge terjati odgovora o njihovih izpovedbah.

Obtoženec se mora po zaslišanju vsake priče, izvedenca ali soobtoženca in po prečitaniu vsakega zapisnika ali listine poprašati, ali ima kaj odgovoriti.

§ 286.

Razen predsednika in voditelja razprave imajo tudi ostali sodniki in nadomestni sodniki, potem

obtožitelj in obtoženec ter njegov zagovornik, ko so dobili za to od voditelja razprave besedo, pravico vsaki osebi, ki se zasliši, zlasti tudi obtožencu staviti vprašanja. Voditelj razprave ima pravico zavračati vprašanja, ki se mu zde neprimerna. Ako se stavijo nejasna ali nerazumljiva vprašanja, pozove voditelj razprave vprašalca, naj pojasni in jasno izrazi svojo namero.

Voditelj razprave lahko prepove staviti neposredna vprašanja, ako vprašalec kljub ponovnemu svarilu zlorabi pravico vpraševanja.

§ 287.

Voditelj razprave ima pravico v interesu svobodne izpovedbe izjemoma ukreniti, da obtoženec odstopi iz sejne dvorane, kadar se zaslišuje priča ali soobtoženec. Mora mu pa, čim ga je po njegovi zopetni privedbi v dvorano zaslišal o predmetu, obravnavanem v njegovi odsotnosti, obvestiti o vsem, kar se je godilo v njegovi odsotnosti, zlasti o izpovedbah, ki so se med tem izpovedale.

Ako je to naznanilo izostalo, se mora zgoditi dodatno, vsekakor pred koncem dokazovanja, ker je sicer nično.

§ 288.

Zapisniki o zasliševanju soudeležencev in prič, potem mnenja izvedencev se smejo prečitati samo v naslednjih primerih:

1. ako so zaslišanci med tem časom umrli, ako je njihovo bivališče neznano ali ako se ne more pri-
lično doseči, da bi prišli osebno zaradi njihove starosti, zaradi bolezni ali slabosti ali zaradi oddaljenega bivanja, zaradi prevelikih stroškov ali, ker bi se s tem motila vojaška služba, ali iz drugih tehničnih razlogov,

2. ako v glavni razpravi zaslišane osebe v bistvenih točkah izpovedó različno od svojih prej podanih izpovedb ali oddanih mnenj,

3. ako priče, ne da bi imele za to pravico, ali ako soobdolženci odrečejo izpovedbo,

4. ako sta obtožitelj in obtoženec zadovoljna, da se prečitajo, in ako privoli voditelj razprave,

5. ako je zaslišana priča ud cesarske rodovine ali ako ji gre po mednarodnem pravu eksteritorialnost ali osebna oprostitev.

Izvedeniško mnenje, podano v postopku, ki se je vršil pred glavno razpravo, se sme nadalje prečitati, ako ga je oddal v primerih telesnih poškodb aktivno službujoči vojaški zdravnik ali drug v javni zdravniški službi nameščen zdravnik brez prejšnjega sodnega ogleda (§ 220, zadnji odstavek) ali ako je mnenje podal v zmislu § 214, odstavek 2, in § 215, odstavek 1, vojaški zdravstveni odbor ali drugo državno strokovno oblastvo, zavod ali tak organ.

Ako obtožitelj ali obtoženec ugovarja čitanju zapisnikov ali mnenj, ki ga je zaukazal voditelj razprave, odloči vojno sodišče o pripustnosti čitanja.

Vzrok čitanja je vedno narediti razviden v razpravnem zapisniku.

Zapisi ogleda in izvida, poročila o poškodbah, zoper obtoženca prej izrečene kazenske sodbe, njegove osebne in npravstvene listine, oblastvena obvestila in izpričevala ter listine in spisi druge vrste, ki imajo pomen za stvar, se morajo prečitati, ako se ne odrekó temu tako obtožitelj kakor tudi obtoženec in voditelj razprave.

Zapisnik, ki je bil sestavljen o izpovedbi priče, oproščene dolžnosti pričevanja, se ne sme prečitati, če se taka priča pozneje, zlasti v glavni razpravi posluži oprostitev od dolžnosti pričevanja.

§ 289.

V teku ali na koncu dokazovanja dá voditelj razprave predložiti obtožencu in, kolikor je treba, pričam in izvedencem tiste predmete, ki morejo služiti, da se pojasni stvarni položaj, in jih pozove, naj se izjavijo, ali jih prisopoznajo.

§ 290.

Po vzprejemanju dokazov vpraša voditelj razprave obtožitelja, zasebnega tožnika, obtoženca in zagovornika, ali želé staviti predlog zaradi popolnitve dokazovanja.

Ako se to zanika ali ko se je tak predlog odklonil ali ko se je vzprejel nov dokaz, izjavi predsednik, da je dokazovanje sklenjeno.

F. Govori obtožitelja, obtoženca in njegovega zagovornika.

§ 291.

Ko je dokazovanje sklenjeno, podeli predsednik obtožitelju besedo, da stavi in utemeljuje svoje predloge tako o obtoženčevi krivdi kakor tudi o kazenskih določilih, ki jih je uporabljati zoper njega. Določnega predloga o odmeri kazni v mejah kazenskega postavka naj ne stavi obtožitelj. V postopku pred brigadnimi sodišči se lahko sodni častnik omeji na to, da vobče predlaga uporabljanje zakona.

Obtoženec in njegov zagovornik imata pravico na to odgovarjati. Ako je več obtožencev, določi voditelj razprave vrstni red govorov. Ako se zdi obtožitelju potrebno kaj odgovoriti na izvajanja obtoženca ali zagovornika, gre obtožencu in njegovemu zagovorniku vsekakor sklepni govor.

§ 292.

Ako smatra obtožitelj po uspehu glavne razprave, da obtoženca ni obsoditi, ali ako zasebni tožnik v glavni razpravi umakne zahtevo po kazenskem zasledovanju (§ 105), odstopi obtožitelj od obtožbe.

Odstop je treba utemeljiti.

§ 293.

Ako vidi obtožitelj, da je učin z dokazovanjem tako izpremenjen, da je obtoženec kriv drugega kaznivega dejanja nego katerega je bil po obtožnici ali kazenskem predlogu obtožen, predloži po končanem dokazovanju ali svoj obtožilni predlog, ki se opira na izpremenjeni učin, ali predlaga, naj se glavna razprava prekine ali preloži, da se dvigne primerna obtožba.

Ako najde obtožitelj v teku glavne razprave, da je obtoženec razen kaznivega dejanja, ki je predmet obtožbe, kriv še drugega kaznivega dejanja, ki ga naj kaznuje deželnoobrambovsko sodišče, lahko raztegne obtožbo tudi na to dejanje, ne da bi se obrnil za odobrenje na pristojnega poveljnika.

Obtožitelj pa lahko tudi predlaga, naj se prekine ali preloži glavna razprava, da se dvigne primerna obtožba, ali naj se mu pridrži samostojno zasledovanje novo pojavljenega kaznivega dejanja;

v teh primerih je potem za zasledovanje novopojavljenega kaznivega dejanja potrebno naročilo pristojnega poveljnika (§ 3).

Pri kaznivih dejanjih, ki se smejo zasledovati samo na zahtevo upravičenca, more staviti obtožitelj v sprednjem odstavku omenjene predloge samo, če je ta upravičenec prej zahteval kazensko zasledovanje.

§ 294.

Ako se obtožitelj v teku glavne razprave prepriča, da čin, ki je podlaga obtožbe, ne spada pod deželnoobrambovsko kazenskosočno oblast, kakor je domnevala obtožba, predlaga, da se kazenska stvar odstopi pristojnemu oblastvu.

Isto se mora zgoditi, kadar se sodni častnik v glavni razpravi na brigadnem sodišču prepriča, da je divizijsko sodišče stvarno pristojno za čin, ki je podlaga obtožbe, sam na sebi ali, ker je združen z drugim kaznivim dejanjem.

§ 295.

Obtoženca je treba zaslišati o predlogu, ki ga je stavil obtožitelj v zmislu §§ 293 in 294, naj se glavna razprava prekine ali preloži, da se dvigne obtožba ali da se odstopi kazenska stvar.

Ako se obtožba izpremeni ali raztegne, je voditelj razprave dolžen obtožencu razložiti izpremembo obtožbe in se prepričati, ali je obtoženec spoznal posledice te izpremembe.

Ko se je to zgodilo, je treba obtoženca poprašati, ali želi zaradi tega, ker se je obtožba izpremenila ali raztegnila, da se glavna razprava prekine ali preloži, da pripravi zagovor.

To vprašanje in odgovor na nje je vzprejeti v razpravni zapisnik, ker je postopek sicer ničen.

§ 296.

Govori obtožitelja, obtoženca in njegovega zagovornika se ne smejo prekinjati. Samo predsednik in voditelj razprave jih smeta prekiniti tedaj, kadar njihova vsebina krši ali spravlja v nevarnost javni red, moralo, vojaško disciplino ali vojaško službeno tajnost, ako obsegajo kazniva dejanja ali izraze, ki se brez potrebe tičejo časti tretje osebe, ako omenjajo tako okolnost, koje dokaz je izključen po vojaškem

kazenskem pravu, končno, ako se obširno izvajajo take stvari, ki s stvarjo očitno niso v nikaki zvezi.

Ako je zaradi manjše izobrazbe obtoženca ali zaradi njegove nespretnosti v izražanju ali v razpravnem jeziku želeli, mu razloži voditelj razprave v kratkem posnetku vsebino govorov, ako treba, s pomočjo tolmača.

G. Posvetovanje in sklepanje vojnega sodišča.

§ 297.

Ko je predsednik, poprašavši voditelja razprave, izjavil, da je razprava sklenjena, odide vojno sodišče z zapisnikarjem vred v posvetovalnico, da izreče sodbo, ali predsednik dá za ta namen izprazniti sejno dvorano. Obtoženec se začasno, če je zaprt, odvede iz sejne dvorane, obtoženec, ki je v prostosti, pa se po potrebi na predsednikov zaukaz dene v zapor.

Sklepanja se more udeležiti le tisti ud vojnega sodišča, ki je bil navzoč v celem teku glavne razprave.

Med posvetovanjem in glasovanjem ne smejo udje vojnega sodišča in zapisnikar občevati z nobeno drugo osebo.

§ 298.

Voditelj razprave posname uspeh razprave in uvede posvetovanje o sodbi, ki jo je izreči. Ko je posvetovanje končano, se glasuje po določilih, ki so v §§ 74 do 79.

§ 299.

Ako meni vojno sodišče, da je potrebno nadalje razjasniti stvar, zaukaže s sklepom, da se postopek popolni in v ta namen, če treba, glavna razprava prekine ali preloži.

§ 300.

Ako meni vojno sodišče na podlagi predloga o odstopu, ki ga je stavil obtožitelj, ali tudi brez takega predloga v teku glavne razprave ali na njenem koncu, da obtoženec ni pod deželnobrambovsko kazenskosočno oblastjo, mora takoj z rabsodbo izreči svojo nepristojnost.

Isto se mora zgoditi in stvar je takoj odkazati pristojnemu oblastvu, ako vojno sodišče na brigadnem sodišču smatra, da kazenska stvar spada v področje divizijskega sodišča. Ta sodba zastopa potem za nadaljnji postopek na divizijskem sodišču mesto obtožnice, vložene brez poizvedbenega postopka.

O tem, ali se ohrani v moči preiskovalni zapor dotlej, da ukrene pristojno sodišče (poveljnik), sklepa vojno sodišče.

§ 301.

Vojno sodišče se ne more izreči za nepristojno, ker bi se bila mogla stvar dognati disciplinarno v zmislu § 2, ali če meni, da so se, ko se je dvignila obtožba, sicer izpolnjevala načela II. poglavja o pristojnosti sodišč deželne brambe (§ 300), da pa je osebo nepristojen poveljnik odredil, da se dvigne obtožba. Nadalje se vojno sodišče na divizijskem sodišču ne more izreči za nepristojno tedaj, kadar spada kazenska stvar po njegovem mnenju pred brigadno sodišče, vojno sodišče na brigadnem sodišču pa ne tedaj, ako je sodišče višje instance odkazalo kazensko stvar brigadnemu sodišču.

§ 302.

Na obtožiteljeve predloge je vojno sodišče vezano samo toliko, kolikor ne more izreči, da je obtoženec kriv dejanja, na katero obtožba ni bila niti prvotno namerjena niti se ni raztegnila v glavni razpravi.

Ako meni vojno sodišče, da dejanske stvari, ki so podlaga obtožbe, same ali v zvezi z okolnostmi, ki so se pojavile šele v glavni razpravi, osnavljajo drugo nego v obtožbi oznamenjeno kaznivo dejanje, rabsodi brez ozira na to, ali je predložen na to mereč predlog obtožitelja ali ne, po svojem pravnem prepričanju in pri tem ni vezano na oznamenilo, ki je omenjeno v obtožbi. Ako je čin obtoženca po mnenju vojnega sodišča pod hujšo kaznijo prepovedano kaznivo dejanje nego je dejanje, na katero se glasi obtožba, ali, ako se more nanj uporabiti tako zakonito oznamenilo, zaradi katerega je potrebno pripraviti zagovor v novi smeri, mora vojno sodišče, preden rabsodi, zaslišati obtožitelja in obtoženca, ker bi bila sodba sicer nična, in odločiti o njunih eventualnih predlogih, da se glavna razprava prekine ali preloži.

Ako je čin po mnenju vojnega sodišča hudo delstvo, zaradi katerega je po § 88, odstavek 1, potrebno privzeti zagovornika, se more vojno sodišče spustiti v razsojanje sploh samo tedaj, če je obtoženec v glavni razpravi imel zagovornika. Ako ga ni imel, je z glavno razpravo prenehati in odločbo pri-

držati novi glavni razpravi, h kateri je privzeti zagovornika.

Določilo odstavka 2 zaradi zaslišanja obtožitelja in obtoženca pred razsodbo se ne uporablja v postopku pred brigadnim sodiščem in, kadar se izpremeni oznamenilo disciplinarnih prestopkov.

§ 303.

Ako se obtoženec v postopku pred divizijskim sodiščem v glavni razpravi obdolži še kakega drugega dejanja nego, katerega je bil obtožen, lahko vojno sodišče na predlog vojaškega pravdnika (§ 293, odstavka 2 in 3) raztegne razpravo in sodbo tudi na to dejanje.

Ako je pa novo dejanje po mnenju vojnega sodišča hudodelstvo, zaradi katerega je po § 88, odstavek 1, potreba privzeti zagovornika, se more razprava in sodba raztegniti na to dejanje samo tedaj, ako je obtoženec v glavni razpravi imel zagovornika.

Privoljenje obtoženca, da se novo dejanje privzame v razpravo in sodbo, je potrebno samo tedaj, kadar bi, če bi bil obsojen, zaradi tega dejanja prišel pod kazensko določilo, ki je strožje nego določilo, ki bi ga bilo uporabiti na najhujše kaznivo dejanje, navedeno v obtožnici.

Ako obtoženec v takem primeru odreče svoje privoljenje, da se takoj sodi ali, ako se ne more soditi, ker je potrebna skrbnejša priprava, ali ako se je glavna razprava vršila v primeru odstavka 2, ne da bi se bil privzel zagovornik, se mora sodba omejiti na predmet obtožbe in vojaškemu pravdniku je pridržati samostojno zasledovanje zaradi pridruženega dejanja.

Isto se mora zgoditi v vseh primerih, če vojno sodišče ne ugotovi predlogu vojaškega pravdnika, da bi prekinilo ali preložilo glavno razpravo.

Vojno sodišče lahko na predlog ali uradoma tudi sklene, da se razprava prekine ali preloži. Po okoliščinah lahko preneha z glavno razpravo in pridržati odločbo o vseh kaznivih dejanjih, katerih se dolži obtoženec, novi glavni razpravi.

V poslednjem primeru ter, če se je vojaškemu pravdniku pridržalo samostojno zasledovanje novopojavljenega dejanja, mora pristojni poveljnik v osmih

dneh zaukazati pravdniški ali sodni poizvedbeni postopek ali, da se dvigne obtožba.

§ 304.

V postopku pred brigadnim sodiščem se lahko zaradi novo pojavljenega dejanja na predlog sodnega častnika (§ 293, odstavka 2 in 3) sodi vedno, čim spada to v področje tega sodišča in skrbnejša priprava ni potrebna tudi ne s stališča zagovarjanja. Ako spada novo pojavljeno dejanje v področje divizijskega sodišča, se mora vojno sodišče zdržati razsodbe tudi o kaznivem dejanju, ki spada v njegovo področje, in postopati po § 390.

V ostalem je zmislu primerno uporabljati določila § 303 tudi v postopku pred brigadnim sodiščem.

§ 305.

Vojno sodišče se mora razsojaje ozirati samo na to, kar se je godilo v glavni razpravi. Akti morajo služiti za dokazila samo toliko, kolikor so bili prečitani v glavni razpravi.

Vojno sodišče mora dokazila skrbno in vestno preskusiti glede njihove verjetnosti in dokaznosti tako posamez kakor tudi v njihovi notranji zvezi in odloča po svobodnem prepričanju.

§ 306.

Obtoženec se s sodbo vojnega sodišča oprusti obtožbe:

1. ako ni po tem zakonu potrebnega naročila pristojnega poveljnika, naj se dvigne obtožba,
2. ako obtožitelj odstopi od obtožbe, preden se je umaknilo vojno sodišče, da razsodi,
3. ako gre za pregrešek, ki se sme kazenskosodno zasledovati samo na zahtevanje upravičenca, in ako se pokaže, da se je postopek začel brez te zahteve ali da se je nadaljeval zoper izjavljeno voljo upravičenca,
4. ako vojno sodišče spozna, da činu, ki je podlaga obtožbe, ne preti kazen, ali da učin ni dognan ali da ni dokazano, da je obtoženec storil dejanje,

katerega je obdolžen, ali da so dane okolnosti, ki izključujejo ali odpravljajo kaznivost, ali da je preganjanje izključeno iz drugih nego pod 1 do 3 navedenih razlogov.

Ako nastopi ali se dožene ena izmed okolnosti, omenjenih v točkah 1 do 3, pred začetkom ali koncem dokazovanja, se mora izreči sodba, ne da bi se vršilo ali nadaljevalo dokazovanje.

§ 307.

Sodba, ki jo mora sestaviti voditelj razprave in ki jo morajo podpisati predsednik, voditelj razprave in zapisnikar, mora obsegati:

1. napis: „V imenu Njegovega Veličanstva cesarja avstrijskega in Apostolskega kralja ogrskega“,

2. oznamenilo sodišča ter imena in šarže predsednika vojnega sodišča, voditelja razprave, zapisnikarja, obtožitelja, zasebnega tožnika in zagovornika,

3. ime in priimek obtoženca ter ime, pod katerim je eventualno sicer še znan, njegov rojstveni kraj, njegovo domovinsko pravico, njegovo starost, potem obtoženčevo vero, rodbinski stan, šaržo, vojaško krdelo (oblastvo, zavod), dvorna in javna dostojanstva (naslove) in akademiške stopnje, (obrt, opravilo), stanovališče ali bivališče, kolikor so znane te okolnosti,

4. zakonito oznamenilo kaznivega dejanja, na katero je bila naperjena prvotna ali izpremenjena obtožba,

5. dan in kraj glavne razprave in razzodbe,

6. obsodbo ali oprostitev obtoženca od obtožbe ali izrek nepristojnosti,

7. utemeljitev, ki jo je odločiti od odredjajočega dela razzodbe.

Ako se ne izpolnjujejo določila, obsežena v točkah 6 in 7, je to vzrok ničnosti.

§ 308.

Ako se obtoženec obsodi, mora odredjajoči del sodbe še obsegati:

1. katerega dejanja je bil obtoženec spoznan za krivega, in sicer izrečno oznamenjujé dejanske okolnosti, ki služijo za razlikovanje in so pogoj določnega kazenskega postavka,

2. katero kaznivo dejanje se osnuje z dejanskimi stvarmi, ki se smatrajo za dokazane in katerih je bil obdolženec spoznan za krivega (kvalifikacija),

3. v katero kazen in v katere kazenske posledice se obsoja obtoženec,

4. katera določila kazenskega zakona ali kateri kazenski predpisi so se uporabili nanj,

5. ako se naloži denarna kazen, določitev kazni na svobodi, ki naj stopi na njeno mesto, če se denarna kazen ne more izterjati, končno,

6. odredbo zaradi vštetja zavarovalnega zavora ali preiskovalnega zavora ali morda prestane disciplinarne ali sodne kazni v kazen, ki se prisodi.

Ako se več osebam prisodi smrtna kazen, je treba v razzodbi določiti tudi vrstni red, v katerem je usmrtiti obsojence.

Če se ne izpolnjujejo določila, obsežena v točkah 1, 2 in 3, je to vzrok ničnosti.

§ 309.

Vojno sodišče ima pravico, če pridejo skupaj jako važne in pretežne olajšujoče okolnosti,

1. namesto zapretené smrtne kazni s strelom razzoditi na ječo ali hudo ječo ne manj nego tri leta, na hudo ječo pa samo tedaj, ako preti kaznivemu delanju huda ječa, kadar ni tistih posebnih znakov, ki so pogoj, da se prisodi smrtna kazen,

2. kazen ječe, ki bi jo bilo odmeriti med desetimi in dvajsetimi leti ali dosmrtno, sicer ne izpremeniti po stopnji, pač pa v dobi, toda ne pod tri leta,

3. v primerih, v katerih je kazen ječe določena med pet in deset let, razzoditi tako na milejšo stopnjo kazni ječe kakor tudi kazen znižati po času, toda ne pod eno leto.

Ta izredna pravica olajšila je uporabna tudi pri tistih časnih kaznih na svobodi, ki naj stopijo na mesto zapretené smrtne kazni zaradi okolnosti, da storilec ob času dejanja še ni bil dovršil starosti 20 let ali da je dejanje ostalo pri poskusu.

§ 310.

V utemeljevanju razzodbe je navesti, katere dejanske stvari in iz katerih razlogov jih smatra vojno

sodišče za dokazane ali za nedokazane, nadalje je naštetih razloge, ki so bili merodajni za odločbo pravnih vprašanj in za sklepe o predlogih, ki so bili stavljeni v teku glavne razprave, toda zavrženi.

Ako se obtoženec obsodi, je oznameniti obtežilne in olajšujoče okoliščnosti.

Pri oprostitilni sodbi je izrečno oznameniti tisti primer § 306, ki je služil za podlago oprostitve.

§ 311.

Ako se obtoženec, zoper katerega se je že izrekla kazenska sodba, spozna za krivega drugega kaznivega dejanja, storjenega, preden se je izrekla ona kazenska sodba, se je odmerja kazen za novo pojavljeno kaznivo dejanje primerno ozirati na kazen, ki je bila prisojena krivcu s prejšnjo razsodbo, tako da se z obema kaznima skupaj ne sme nikdar preseči za hujše kaznivo dejanje določena najvišja kazen. Na to se pa ni treba ozirati, kadar je zaradi novo pojavljenega kaznivega dejanja razsoditi na smrtno kazen ali na dosmrtno kazen na svobodi.

H. Razglasitev sodbe.

§ 312.

Neposrednje, ko se razsodi, razglasi voditelj razprave na predsednikov poziv v javni sodni seji in v navzočnosti obtožitelja in obtoženca sodbo z bistvenimi razlogi vred.

Ako bi ne bilo mogoče takoj pismeno izdati sodbo in njene razloge, se mora to zgoditi najdalje v treh dneh, v postopku pred brigadnim sodiščem v enem dnevu po razglasitvi; pri tem zadošča, da podpišeta sodbo (razloge) voditelj razprave in zapisnikar.

Ako obtoženec ni več navzoč, kadar se razglasi sodba, lahko predsednik odredi, da se privede k razglasitvi, ali po razglasitvi ukrene, da se sodba obtožencu protokolarno naznani po vojaškem sodniku.

Po razglasitvi sodbe je obtoženca poučiti o pravnih pomočkah, ki so pripustni zoper razsodbo.

Ko so se vzprejele obtoženčeve izjave, odloči vojni sodišče, zaslišavši obtožitelja, ali je obsojenca,

ki je v prostosti, do nadaljnje odločbe (§ 175) ali dotlej, da pristojni poveljnik zaukaže izvršitev, deti v zavarovalni zapor ali ne.

§ 313.

Ako je izreklo vojni sodišče obsodbo na smrt, se posvetuje neposrednje po zaslišanju obtoženca o tem, ali se poprime pravnih pomočkov, privzemši vojaškega pravdnika, ali je obsojenec vreden pomilostitve ali ne in katera kazen bi bila primerna namesto smrtne kazni, če se pomilosti. O tem sestavljeni zapisnik je treba priložiti aktom.

I. Pisanje zapisnika.

§ 314.

O dogodkih in odločbah po § 274 in o glavni razpravi je sestaviti zapisnik, ki ga morajo podpisati voditelj razprave, zapisnikar in k razpravi eventualno privzeti tolmač, sicer bi bila sodba nična. Ta zapisnik naj obsega razen dneva in kraja razprave in označenja sodišča, imena, šarže in vojaška krdela predsednika, udov vojnega sodišča, zapisnikarja in tolmača, obtožitelja, poškodovanca, zasebnega tožnika, obtoženca in njegovega zagovornika, potem zaupnikov, ki so bili privzeti k nejavni razpravi, naj posvedoči zakonito oznamenilo kaznivega dejanja po obtožbi, zaprisego udov vojnega sodišča, tek razprave, vse bistvene formalnosti postopka, zlasti navede, ali se je vršila razprava javno ali brez javnosti, katere priče in kateri izvedenci so bili zaslišani in kateri akti so bili prečitani, ali so priče in izvedenci bili zapriseženi ali iz katerih razlogov je zaprisega izostala, končno kateri predlogi so bili stavljeni in katere odločbe so se ukrenile med glavno razpravo.

Bistvene stvari izpovedb obtoženca in prič ali izvedencev je vzprejeti v zapisnik samo tedaj, kadar obsegajo te izpovedbe razlike, izpremembe ali dodatke k navedbam, podanim v aktih, ali če se te osebe zaslišijo prvokrat v glavni razpravi.

§ 315.

Obtožitelju in obtožencu je dano na voljo v varstvo svojih pravic zahtevati, da se doženeje posamezne točke v zapisniku. Voditelj razprave mora, kjer je na tem, da se dožene dobesedna oblika, na

zahtevanje obtožitelja ali obtoženca takoj zaukazati, da se prečitajo posamezna mesta.

Ako se zdi voditelju razprave v postopku pred divizijskim sodiščem v važnih primerih primerno, lahko zaukaže stenografski zapis vseh ali posameznih izpovedb ali govorov; na pravočasno zahtevanje vojaškega pravdnika ali obtoženca je to, če sploh mogoče, vedno odrediti, na obtoženčevo zahtevanje pa samo tedaj, če naprej na sodišču položi stroške te naredbe. Stenografske zapise je v treh dneh prenesti v navadno pisavo, jih predložiti voditelju razprave v preskušnjo in jih priložiti zapisniku.

Stenografa je treba zapriseči, preden se porablja (§ 84).

Sicer je pa obtožitelju, zasebnemu tožniku in obtožencu dano na voljo v sklenjeni zapisnik in njegove priloge vpogledovati in jih prepisati.

Gledé časa, v katerem mora biti spisan razpravni zapisnik, je zmislu primerno uporabljati določila § 312, odstavek 2, o odpravku sodbe.

Zapisnik je dokaz za to, ali so se izpolnjevale za glavno razpravo predpisane formalnosti; toda dopusten je protidokaz.

§ 316.

O posvetovanjih in glasovanjih vojnega sodišča med glavno razpravo in na koncu glavne razprave je v primerih, v katerih se je vojno sodišče umaknilo v posvetovalnico ali v katerih dá izprazniti sejno dvorano, pisati ločen zapisnik in podpisati ga morajo predsednik, voditelj razprave in zapisnikar.

Ta zapisnik je priložiti aktu zapečaten in v pogledati more vanj samo višje sodišče v postopku o pravnih pomočkah.

K. Glavna razprava se prekine in preloži.

§ 317.

Ako se glavna razprava prekine, se odloži na določen čas, ako se preloži, se odloži na nedoločen čas, ne da bi se določil nov rok.

Ako v tem poglavju niso omenjene izjeme, zaukaže, da se razprava prekine do štiriindvajset ur,

predsednik, da se prekine za daljši čas ter da se preloži, zaukaže vojno sodišče.

§ 318.

Glavno razpravo je prekiniti ali preložiti razen v primerih, določenih v tem poglavju, še v naslednjih primerih:

1. če obtoženec oboli, preden je izvajal svoj zagovor, in se ne more izreči oprostilna ali na nepristojnost sodišča glaseča se sodba,

2. s poslednjimi pogoji, če oboli zagovornik med glavno razpravo, če se drug zagovornik ne more takoj privzeti in če gre za kazenski primer, v katerem je zagovor potreben ali zapovedan po mnenju vojnega sodišča,

3. ako priča ali izvedenec zaradi obolelosti ni v stanu podati izjave in ako smatra vojno sodišče izpovedbo ali mnenje za tako bistveno, da se glavna razprava ne more nadaljevati, ne da bi se priča ali izvedenec osebno zaslísal,

4. ako smatra vojno sodišče, da je potrebno dobiti novo dokazilo, privzeti zagovornika ali natančneje pripraviti zagovor,

5. ako zadene nadaljevanje glavne razprave na nepremagljive težave.

Glavna razprava se lahko tudi prekine, da si oddahnéjo osebe, ki se je udeležujejo.

§ 319.

Ako se glavna razprava preloži, se določi nov rok, se skliče vojno sodišče ter se pozovejo in postavijo drugi udeleženci po položilih XVII. poglavja. Določitev roka nove glavne razprave pa ni navezana na rok, ki je določen v § 247, odstavek 2.

Kadar se glavna razprava prekine, je udeležnike pozvati za čas, določen za nadaljevanje glavne razprave, s tem, da predsednik razglasi sklep. Ako se glavna razprava prekine na več nego štiriindvajset ur, se komandirajo udje vojnega sodišča in postavijo drugi v aktivni vojaški službi službujoči udeleženci, vštévši obtoženca, ki je v prostosti, na vnovično zaprosilo sodišča, v nujnem primeru pa na zaprosilo voditelja razprave.

Tako kadar se glavna razprava prekine kakor tudi kadar se preloži, je na novo določeno glavno razpravo, če ne nasprotujejo neodpravne ovire,

komandirati iste ude vojnega sodišča (nadomestne sodnike), ki so sodelovali v prvi glavni razpravi.

§ 320.

Dokazovanje naj se ne ponovi, ako se vrši glavna razprava pred istimi udi vojnega sodišča in izza prve glavne razprave ni preteklo več nego osem dni.

Kadar se razprava prekine ali preloži čez osem dni, more ponovitev dokazovanja izostati samo tedaj, ako izza prekinjene ali preložene glavne razprave ni preteklo več nego en mesec in so udje vojnega sodišča ostali isti. Ako obtožitelj ali obtoženec ali ud vojnega sodišča v takem primeru predlaga, naj se dokazovanje ponavlja, odloča o tem vojno sodišče.

L. Vmesni prigodki.

§ 321.

Ako se pokaže z verjetnostjo, da je kaka priča v glavni razpravi vedoma krivo izpovedala, dá predsednik, poprašavši voditelja razprave, o njeni izpovedbi sestaviti zapisnik, ga potem, ko se je prečital in potrdil, podpisati po priči in jo, ako treba, tudi pripreti.

Ako se med glavno razpravo v sejni dvorani stori kaznivo dejanje, ki ga ni zasledovati samo na zahtevanje upravičenca, in ako se storilec pri tem zasači pri dejanju samem, mora dati predsednik o prigodku sestaviti poseben zapisnik in krivca, ako treba, njim izročiti storilca.

Ako je storilec pod deželnobrambovsko ali vojskino kazenskosočno oblastjo, je o prigodku obvestiti predstojno mu poveljstvo ali najbližnje lokalno oblastvo deželne brambe ali skupne vojske in, ako treba, njim izročiti storilca.

Ako je storilec pod civilno kazensko sodno oblastjo, je stvar naznaniti pristojnemu civilnemu oblastvu. Presednikovemu preudarku je prepuščeno, ali se storilec hkratu izroči varnostnemu oblastvu.

Ako je obtoženec med glavno razpravo storil kaznivo dejanje, se uporabljajo določila §§ 293, odstavka 2 in 3, 295, 303 in 304, ako je za to dejanje osnovana deželnobrambovska kazensko-sodna oblast; v vseh drugih primerih je zmislu primerno uporabljati določila 2. do 4. odstavka.

XIX. Poglavje.

Redni pravni pomočki in popravek.

1. Naslov.

Obča določila.

§ 322.

Redni pravni pomočki so: pritožba, priziv in ničnostna pritožba.

Pritožba se godi zoper odredbe in sklepe pristojnega poveljnika in sodišč, priziv in ničnostne pritožbe pa zoper sodbe.

§ 323.

Zoper odločbe vrhovnega sodišča deželne brambe ni rednega pravnega pomočka.

§ 324.

Izjave, ki se nanašajo na vložbo ali umaknitev pravnih pomočkov zoper odredbe in sklepe, je vlagati na tistem oblastvu, ki je izdalo odredbo ali storilo sklep, izjave, ki se nanašajo na vložbo ali umaknitev pravnih pomočkov zoper sodbe, pa na vojnem sodišču ali, ako to sodišče ni več zbrano, na sodišču, kjer se je izrekla sodba.

Aktivne osebe moštva in aktivni gažisti, ki niso uvrščeni v činovni razred, morejo dajati na zapisnik izjave samo ustno in sicer, če so v prostosti, tudi pri svojem pristojnem poveljstvu.

Druge osebe, všteti vojaškega pravdnika in sodnega častnika ter zagovornika, lahko vlagajo svoje izjave pismeno ali jih dajejo ustno na zapisnik.

Obdolženci, ki so v zaporu, lahko dajejo svoje izjave vrhu tega na zapisnik pri častniku (nadzorstvenem častniku), kateremu je poverjeno vodstvo vojaške jetnišnice.

Zapisnik je sestaviti takoj, kadar se poda izjava; ako to ni mogoče, je v njem natančno navesti čas, kdaj se je podala izjava.

Nepravilno oznamenilo pravnega pomočka se ne more razlagati obdolžencu v škodo.

§ 325.

Za obtoženca ima tudi njegov zagovornik pravico vlagati pravne pomočke (§ 101). Isto pravico ima zakoniti zastopnik nedoletnega obtoženca celo zoper njegovo voljo.

Obtožitelj se lahko na zaukaz pristojnega po veljnika posluži pravnih pomočkov, ki mu pristojajo, tudi obtožencu v prid.

Vsak pravni pomoček ima moč, da se more izpodbijana odločba izpremeniti ali razveljaviti tudi obtožencu v prid.

Ako se je pravnega pomočka zoper sodbo poprijel v prid obtožencu njegov zakoniti zastopnik ali obtožitelj, ali ako je dvomljivo, ali obtoženec privoli v tak pravni pomoček, ki se ga je poprijel njegov zagovornik, ga je o tem obvestiti in poučiti, da se s to vložbo pravnega pomočka odlaga pravna moč sodbe in s tem izvršitev eventualno prisojene kazni.

§ 326.

Vložbi pravnega pomočka se lahko kdo odreče in pravni pomoček se lahko umakne tudi, preden poteče za zglasitev določeni rok. Če se kdo odreče pravnemu pomočku ali ga umakne, ima to moč, da preklic ni več dopusten.

Pravni pomoček, ki so ga vložili drugi upravičenci v prid obtožencu, se more umakniti samo z izrečnim privoljenjem obtoženca.

Pač pa se mora umakniti pravni pomoček, ki ga je vložil zagovornik, čim je obtoženec preklical svoje privoljenje za vložbo.

Ako se odloča o pravnem pomočku na podstavi ustne razprave, ni več dopustno umakniti ga po začetku razprave.

Pravne pomočke zoper sodbe, ki jih je vložila neupravičena oseba ali ki se vložijo, ko je pretekel za zglasitev določeni rok ali ko se jim je dotičnik pravomočno odrekel, mora zavrniti sodišče, kjer se je izrekla sodba. Zoper to odločbo gre prosilcu pravnih pomočkov v treh dneh po obvestilu pritožba na višje sodišče. Ako to sodišče ugodí pritožbi, teče rok za izvršitev pravnega pomočka (§§ 337, odstavek 1, in 361), ako ni že podan, od dneva obvestila o odločbi.

Vse odločbe o pravnih pomočkih je opremiti z razlogi.

2. Naslov.

Pritožba.

§ 327.

Pritožba je dopustna samo v primerih, ki so izrečno oznamljeni v zakonu.

S tem določilom se ne izpreminja pravica naznaniti ali izvenpravno pritožiti se zoper osebe, ki so poklicane sodelovati v kazenskem postopku, zaradi kršenja njihove uradne in službene dolžnosti.

§ 328.

Oblastvo, zoper čigar odredbo ali sklep je naprejena pritožba, ji mora praviloma samo odpomoči, ako jo smatra za osnovano. Drugače je pritožbo predložiti oblastvu, ki je pristojno za odločbo.

§ 329.

Kolikor v tem kazenskem pravnem redu niso ustanovljene izjeme, nima pritožba odložive moči. Toda tako tisto oblastvo, ki je izdalo izpodbijano odredbo ali odločbo, kakor tudi tisto, ki naj odloči o pritožbi, lahko zaukaže, da se odloži izvršitev.

To oblastvo lahko tudi zaukaže ali samo opravi ovedbe, ki se zdé potrebne za odločbo.

§ 330.

O pritožbi se odloči brez prejšnje ustne razprave.

Na vrhovnem sodišču deželne brambe je treba vedno zaslišati generalnega vojaškega pravdnika, preden se odloči o pritožbi.

Ako se ugodí pritožbi, je treba zaukazati, kar je potrebno v stvari.

3. Naslov.

Priziv.

A. Skupna določila.

§ 331.

Priziv se vrši zoper sodbe brigadnih sodišč in zoper sodbe divizijskih sodišč, izdane v prvi instanci.

§ 332.

Zoper sodbe brigadnih sodišč je dopusten priziv:

1. zaradi danih ničnostnih razlogov (§§ 358 do 360),

2. zaradi izreka o krivdi,

3. zaradi izreka o kazni.

Sodbe brigadnih sodišč na nepristojnost se morejo izpodbijati s prizivom samo tedaj, kadar so bile storjene v zmislu § 300, odstavkov 1.

Priziva zoper izrek o kazni se je moči poprijeti obtožencu v škodo samo tedaj, kadar se je izredno polajšala kazen ali kadar se zoper predlog obtožitelja ni razsodilo na izgubo šarže; v prid obtožencu pa samo tedaj, kadar vojno sodišče ni itak že na podstavi pravice izredno polajšati kazen seglo pod najmanjšo mero zapretenne kazni in sploh, ako se je razsodilo na izgubo šarže za samostojno kazen ali v primerih, v katerih ta izguba ni brezpogojno zapretena.

§ 333.

Zoper sodbe divizijskih sodišč se je moči poprijeti priziva samo zaradi izreka o kazni, kolikor ni dan v § 358, točka 11, omenjeni ničnostni razlog, in samo s pogoji, ki so oznamljeni v § 332, odstavek 3. V prid obtožencu je dopusten priziv zaradi izreka o kazni tudi tedaj, kadar vojno sodišče smrtno kazni s strelom ni izpremenilo v kazen na svobodi, dosmrtno kazni na svobodi pa ne v časno (§ 309, točki 1 in 2).

§ 334.

Vložiti priziv v prid obtožencu ima pravico tako on sam kakor tudi v § 325 imenovane osebe, obtožencu v škodo pa obtožitelj in zasebni tožnik.

Zoper sodbo brigadnega sodišča, s katero izreka to sodišče nepristojnost deželnobrambovskih sodišč, pristoja priziv tako sodnemu častniku in zasebnemu tožniku kakor tudi obtožencu.

Pristojnost deželnobrambovskega sodišča, ki jo je imelo v mislih brigadno sodišče, lahko s prizivom izpodbija tako sodni častnik kakor tudi obtoženec.

§ 335.

Doba za zglasitev priziva je tri dni po razglasitvi sodbe.

Za obtoženca, ki ni bil navzoč ob razglasitvi sodbe, se začne doba z dnem, ki sledi času, ko se je sodba naznanila obtožencu.

Za zagovornika in zakonitega zastopnika obtoženca teče doba od tistega časa, s katerim se začne za obtoženca.

Osebam, ki imajo pravico vložiti priziv, je na njihovo zahtevanje čim prej vročiti poverjen prepis sodbe z razlogi vred.

§ 336.

Pravočasna zglasitev priziva ima odloživo moč.

Izpust osebe, ki jo je oprostilo brigadno sodišče, ali obtoženca iz zapore, kateremu se je prestani preiskovalni zapor v sodbi brigadnega ali divizijskega sodišča zaračunal za kazen, pa se odloži samo zaradi priziva obtožitelja in sicer samo tedaj, ako je obtožitelj zgasil priziv takoj po razglasitvi sodbe in ako pristojni poveljnik ne zaukaže obtoženca izpustiti v prostost (§ 182).

Ako je priziv naperjen samo zoper izmero kazni, lahko obsojenec nastopi kazen na svobodi, preden nastopi pravna moč sodbe, ako se po § 419 ne zaukaže odlog nastopa kazni iz ozirov vojaške službe. Častniki in zenačenci pa, ki so bili obsojeni na kazen ječe, je ne morejo nastopiti, preden sodba ne dobi pravne moči.

§ 337.

Kdor je zgasil priziv, ima pravico v petih dneh po preteku zglasitvenega roka izročiti izvod razlogov priziva ali ga dati na zapisnik (§ 324).

Iz zglasitve ali izvršitve priziva se mora dati jasno spoznati, s katerimi točkami sodbe meni prizivnik, da se mu godi krivica (§ 332, točke 1 do 3), in katerih ničnostnih razlogov se hoče eventualno poprijeti in s katerimi dejanskimi okoliščinami, ki jih je oznamiti posamez in razločno, bodi osnovana zatrjevana ničnost, drugače naj se višje sodišče ne ozira na priziv ali na ničnostne razloge. Nedostatek, ki je v tem oziru v zglasitvi ali izvršitvi priziva obtoženca, pa je odpraviti kolikor mogoče s tem, da se obtoženec sodno zasliši.

Priziv in njegovi razlogi se lahko izpremené ali popolnijo v dobi, ki je odprta za vložbo izvršitve priziva.

Prizivnik lahko naznani v zglasitvi ali izvršitvi priziva zoper sodbe brigadnih sodišč tudi nove

dejanske stvari ali dokazila ter natančno navede vse okolnosti, ki služijo za presojanje njihove važnosti.

§ 338.

O zglastitvi priziva in o vložbi izvršitve je treba obvestiti nasprotnika.

Ta lahko v treh dneh po obvestilu na sodišču vpogleda in prepiše spise (zapisnike), nanašajoče se na zglastitev in izvršitev, ter vloži protiizjavo k aktom ali jo dá na zapisnik (§ 324).

V tej protiizjavi lahko, če se je prizivnik poslužil pravice, ki mu gre po § 337, zadnji odstavki, tudi s se strani predlaga dobavo novih dokazil ter dokaže njihovo važnost.

§ 339.

Ko je došla protiizjava ali ko se ji je dotičnik odrekel, ali po preteku tridnevnega roka, je akte predložiti sodišču višje instance.

B. Nadaljnji postopek ob prizivu zoper sodbe brigadnih sodišč.

§ 340.

Priziv je poslati najprej vojaškemu pravdniku na vpogled.

Divizijsko sodišče mora priziv zavriniti, ker je nedopusten:

1. ako se ga je poprijela za to neupravičena oseba ali ako je bil vložen prepozno ali potem, ko se je prizivnik veljavno odrekel pravnemu pomočku.

2. ako točk, zoper katere je naperjen, ni razločno spoznati ali ako ničnostni razlogi, zaradi katerih samih je bil vložen, niso oznamljeni posamez in določno in se ta nedostatek ni mogel odpraviti s sodnim zaslišanjem obtoženca, ki se poprime priziva.

Zoper to odredbo, ki jo je naznaniti tudi vojaškemu pravdniku, gre prizivniku v treh dneh po obvestilu pritožba na vrhovno sodišče deželne brambe.

Divizijsko sodišče lahko odredi tudi popolnitev aktov ali zahteva pojasnila od brigadnega sodišča.

§ 341.

Ako se pripusti priziv, mora divizijsko sodišče preskusiti, ali so važna po §§ 337 in 338 naznačena nova dejanstva in dokazila. Ako so nevažna, mora sodišče takoj zavriniti predlog dokaza.

Dokazi, ki jih je vzprejelo že brigadno sodišče, se ponavljajo samo tedaj, kadar se zdi sodišču ta ponovitev potrebna zaradi bistvenih pomislekov proti pravilnosti tega, kar se je dognalo v sodbi prve instance.

Ako je potrebno na novo vzprejeti ali ponoviti dokaze, lahko dá sodišče to opraviti po okolnostih tudi po sodniku, odposlanem za to; pri tem je zmislu primerno uporabljati določila § 251, odstavka 3. Drugače se vzprejemanje dokazov pridržuje vzklicni razpravi.

§ 342.

Ako je bil priziv vložen samo zaradi izreka o kazni in ako ni potrebno novo vzprejemanje dokazov pred prizivnim sodiščem, odloči to sodišče v nejavni seji, katere se udeleži razen udov prizivnega sodišča in zapisnikarja samo vojaški pravdnik, ko so se zapisregli nestalni sodniki, ko se je sprejelo poročilo in predlog voditelja razprave in ko se je zaslišal vojaški pravdnik. Odloči se, ako odloča prizivno sodišče samo v stvari, s sodbo, sicer pa s sklepom.

§ 343.

Ako ni dan nobeden v § 340, odstavek 2, in 342 omenjenih primerov, zaukaže divizijsko sodišče o prizivu in sicer tudi, kolikor je naperjen zoper izrek o kazni, javno prizivno razpravo. Določi kraj in čas razprave, ukrene sestavo prizivnega sodišča in potrebne pozive prič in izvedencev (§ 247, odstavka 5 in 6).

V tistih primerih, v katerih smatra sodišče, da je potrebna navzočnost obtoženca za poizvedovanje po resnici, ukrene, da se obtoženec privede ali pozove (§ 247, odstavka 1 in 2), drugače pa je obtoženca obvestiti o določenem roku najkasneje tri dni poprej s pristavkom, da mu je dano na voljo osebno priti na vzklicno razpravo ali se dati zastopati po zagovorniku, obtoženca, ki je v zaporu, pa s pristavkom, da sicer nima pravice biti navzoč, da pa se lahko dá zastopati po zagovorniku.

Zagovornika je obvestiti o roku razprave hkratu z obtožencem, ako je sodišču znan ob času, ko se določi razprava. Na podstavi § 88, odstavek 2, postavljenega zagovornika je treba pozvati na razpravo (§ 280, odstavek 3).

Vojaškega pravdnika je pravočasno obvestiti o roku razprave.

Zasebnega tožnika in poškodovanca je pravočasno obvestiti o zaukazani razpravi s pripomnjo, da jima je dano na voljo priti na njo. Ako je vložil priziv zasebni tožnik ali zakoniti zastopnik obtoženca, mu je treba pravočasno naznaniti rok razprave s pristavkom, da se bo o prizivu razsodilo po zakonu, tudi če izostane, oziraje se na to, kar je navedeno v izvršitvi priziva.

V ostalem je zmislu primerno uporabljati določila §§ 248, 249 in 253 za pripravo prizivne razprave.

§ 344.

Na vzklicno razpravo je zmislu primerno uporabljati določila XVIII. poglavja, kolikor niso v §§ 345 do 351 določene razlike.

§ 345.

Vzklicna razprava se mora vršiti v navzočnosti vojaškega pravdnika.

Ko so zapriseženi nestalni sodniki in ko so se oklicale morda pozvane priče in izvedenci, poda voditelj razprave ali za sosodnika privzeti častnik za pravosodno službo v odsotnosti prič in izvedencev poročilo, ki naj ne obsega niti mnenj niti predlogov, temveč naj obsega samo dejanske okoliščine primera in dosedanjí tek stvari, kolikor je to potrebno za presojanje priziva, nadalje bistvene stvari prizivnih izvajanj in iz njih podajajoče se sporne točke.

Tisti del sodbe prve instance, ki se nanaša na prizivne točke, z razlogi vred je prečitati vsakčes in, ako se zdi voditelju razprave namenu primerno, tudi o glavni razpravi prve instance sestavljeni zapisnik.

§ 346.

Nato se zasliši obtoženec, če je navzoč, potem sledi zasliševanje morda pozvanih prič in izvedencev in drugo vzprejemanje dokazov.

Ob poročanju in vzprejemanju dokazov se lahko prečitajo zapisniki o izpovedbah soudeležencev, prič in izvedencev, ki so bili zaslišani pred vojnim sodiščem na brigadnem sodišču, pa niso bili pozvani na vzklicno razpravo, brez ozira na pogoje § 288. Tudi izpovedba nedošlega obtoženca ter vsi tisti spisi se lahko prečitajo v vzklicni razpravi, katere je dopustno prečitati v glavni razpravi v prvi instanci.

§ 347.

Ko je sklenjeno vzprejemanje dokazov, se pozove tisti, ki je vložil priziv ali ki ga mora zastopati, naj ga utemelji, in potem se pozove nasprotnik, naj odgovori. Vojaški pravdnik ima pravico izjaviti svoje mnenje tudi tedaj, kadar je zasebni tožnik vložil priziv. Došlemu obtožencu (zagovorniku, zakonitemu zastopniku) gre pravica zadnje izjave.

§ 348.

Prizivno sodišče mora dati svoji odločbi v podstavo v prvi instanci in eventualno po § 341 vzprejete dokaze. Odloča se s sodbo.

Prizivno sodišče razsoja, ako ne smatra, da je priziv zavrniti kakor nedopusten (§ 337, odstavek 2, § 340, odstavek 2) ali kakor neutemeljen, ne da bi bilo vezano na stavljene predloge, v stvari sami po predpisih, veljajočih za razsojanje divizijskih sodišč v prvi instanci, ako ni v naslednjem kaj drugega zaukazanega.

§ 349.

Ako je dan eden izmed ničnostnih razlogov, navedenih v § 358, točke 1 do 5, je ovreči sodbo brigadnega sodišča in odkazati stvar v vnovično razpravljanje v prvo instanco.

Ako je brigadno sodišče krivično domnevalo svojo stvarno pristojnost (§ 358, točka 6), naj prizivno sodišče razveljavi sodbo in stvar odstopi pristojnemu oblastvu, ako je pa za to stvar pristojno divizijsko sodišče v prvi instanci, lahko razsodi v stvari samo na predlog vojaškega pravdnika s privoljenjem obtoženca in izpolnjuje pogoje § 302, odstavek 3.

Ako je brigadno sodišče krivično izreklo svojo nepristojnost ali obtožbe ni rešilo popolnoma (§ 358, točki 6 in 7), mu naroči prizivno sodišče, naj izvede

razpravo in izreče sodbo, ki se mora v poslednjem primeri omejiti na nerešene ostale točke v obtožbi.

Prizivnemu sodišču pa je v primerih odstavkov 1 in 3 dano na voljo, da takoj ali v poznejši seji samo razsodi o stvari in, ako treba, ponovi ali dopolni v prvi instanci opravljeno razpravo in izboljša pomanjkljivo najdeno pravdo delo.

§ 350.

Prizivno sodišče preskuša sodbo samo toliko, kolikor je izpodbijana:

Ako se pa sodišče prepriča zaradi priziva, ki ga je vložil kdorkoli, da od brigadnega sodišča domnevana stvarna pristojnost ni utemeljena (§ 358, točka 6), da se je zakon nepravilno uporabljal na škodo obtožencu (§ 358, točke 9 do 11) ali da so isti razlogi, na katerih sloni njegova odredba v prid obtožencu, tudi soobtožencu v prid, mora prizivno sodišče uradoma postopati tako, kakor da bi se bil vložil tak priziv. Pri tem lahko prizivno sodišče zaslišavši vojaškega pravdnika v nejavni seji (§ 342) odloči takoj tudi tedaj, ako smatra soglasno, da deželno Brambovska kazensk sodna oblast ni osnovana ali ako vojaški pravdnik privoli v odločbo, če se je zakon nepravilno uporabil v škodo obtožencu.

Ako se je priziv vložil zgolj v prid obtožencu, ne more niti prizivno sodišče niti brigadno sodišče, kateremu se je vrnila stvar v zmislu § 349 v vnovično razpravljanje, prisoditi obtožencu hujše kazni, nego jo je bila izrekla prva sodba.

§ 351.

Brigadno sodišče mora obtožencu naznaniti odločbo prizivnega sodišča, ako se ni v javni razpravi itak razglasila v njegovi navzočnosti.

O odločbi prizivnega sodišča mora brigadno sodišče nadalje obvestiti tudi zasebnega tožnika in zakonitega zastopnika obtoženca tedaj, ako sta vložila priziv in ako se ni odločilo v vzklicni razpravi.

§ 352.

Zoper sodbe divizijskih sodišč o prizivu, ki jim je došel po spredaj stoječih določilih, se vrši, izvzemši tisti primer § 349, odstavek 2, v katerem

sodi divizijsko sodišče v prvi instanci, samo ničnostna pritožba v obrambo zakona.

C. Nadaljnji postopek ob prizivu zoper sodbe divizijskih sodišč.

§ 353.

Vrhovno sodišče deželne brambe lahko na priziv, ki mu je došel, tudi izven seje odredi, naj se popolnijo akti, in zahteva pojasnila od sodišča prve instance ali pristojnega poveljnika.

O prizivu odloči vrhovno sodišče deželne brambe v nejavni seji (§ 64), katere se udeleži razen udov senata in zapisnikarja samo generalni vojaški pravdnik, ko so se zaprisegli nestalni udje senata, ko se je sprejelo poročilo in predlog za poročevalca postavljenega svetnika in ko se zasliši generalni vojaški pravdnik. Odloči se, ako odloči vrhovno sodišče deželne brambe o stvari sami, v obliki sodbe, sicer pa s sklepom.

§ 354.

Ako smatra vrhovno sodišče deželne brambe, da priziva ni zavrniti kakor nedopustnega, mora odločiti v stvari sami; pri tem se mora omejiti na točke, zoper katere je naperjen priziv, in pri tem dati v podstavo izrek vojnega sodišča o krivdi obtoženca in o kazenskem določilu, ki ga je uporabiti. Ako zniža kazen v prid enemu ali več soobtožencev iz razlogov, ki so tudi drugim v prid, mora uradoma postopati tako, kakor da bi bili tudi ti soobtoženci vložili priziv.

Ako se vrhovno sodišče deželne brambe prepriča zaradi priziva, ki ga je vložil kdorkoli, da od divizijskega sodišča domnevana deželno Brambovska kazensk sodna oblast ni osnovana (§ 358, točka 6) ali, da se je zakon nepravilno uporabljal na škodo obtožencu (§ 358, točke 9 do 11), mora uradoma postopati tako, kakor da bi se bil ničnostni razlog, ki pride v poštev, uveljavil v ničnostni pritožbi. Pri tem lahko, ne da bi bilo treba izpremeniti sestavo senata, zaslišavši generalnega vojaškega pravdnika, takoj odloči, ako smatra soglasno, da je dan ničnostni razlog stvarne nepristojnosti, ali ako generalni vojaški pravdnik privoli v odločbo, če se je zakon nepravilno uporabil v škodo obtožencu.

Ako se je priziv vložil zgolj v prid obtožencu, ne more vrhovno sodišče deželne brambe obto-

žencu prisoditi hujše kazni, nego jo je bila izrekla prva sodba.

§ 355.

Ako je prizivnik ali druga upravičena oseba razen priziva vložila tudi ničnostno pritožbo, odloči vrhovno sodišče deželne brambe po njeni rešitvi, ali ako se ničnostna pritožba razpravlja v nejavni seji, ob njeni rešitvi v nejavni seji tudi o prizivu, zaslišavši generalnega vojaškega pravdnika.

§ 356.

Odločbo vrhovnega sodišča deželne brambe naznani obtožencu divizijsko sodišče.

Zasebnega tožnika in zakonitega zastopnika, ki sta vložila priziv, obvesti divizijsko sodišče o odločbi vrhovnega sodišča deželne brambe.

Ako se glasi sodba, ki jo je izreklo vrhovno sodišče deželne brambe, ali sodba prve instance, ki je postala pravomočna z odločbo tega sodišča, na smrtno kazen, pošlje vrhovno sodišče deželne brambe akte, preden jih vrne, ministru za deželno bran, da dobi sklep Njegovega Veličanstva. Aktom je priložiti mnenje o morda danih razlogih milosti, ki ga sestavi vrhovno sodišče deželne brambe v nejavni seji, zaslišavši generalnega vojaškega pravdnika.

4. Naslov.

Ničnostna pritožba. Ničnostna pritožba v obrambo zakona.

A. Ničnostna pritožba.

§ 357.

Ničnostna pritožba ima mesto zoper sodbe divizijskih sodišč, izrečene v prvi instanci.

Vloži se lahko tako v prid kakor v škodo obtožencu, toda vedno le zaradi enega izmed ničnostnih razlogov, naštetih v § 358.

Vložiti ničnostno pritožbo v prid obtožencu imajo pravico on sam, kakor tudi v § 325 imenovane osebe, v škodo obtožencu pa vojaški pravdnik in zasebni tožnik.

Zoper sodbo divizijskega sodišča, ki se glasi na nepristojnost, gre ničnostna pritožba tako vojaškemu pravdniku in zasebnemu tožniku kakor tudi obtožencu.

Od divizijskega sodišča domnevano pristojnost deželnoobrambovskega sodišča lahko izpodbijata z ničnostno pritožbo obtoženec in vojaški pravdnik.

§ 358.

Ničnostni razlogi so:

1. ako vojno sodišče ni bilo pravilno sestavljeno, ako niso bili vsi sodniki navzoči pri celi razpravi ali ako se je odločbe udeležil po zakonu izključen sodnik ali sodnik, čigar pravočasna odklonitev je bila opravičena,

2. ako se je glavna razprava vršila v zagovornikovi odsotnosti, če je zagovor potreben, ali v odsotnosti druge osebe, koje navzočnost proglašja zakon za brezpogojno potrebno,

3. ako se je kršil ali zanemarjal tak predpis, čigar izpolnjevanje predpisuje zakon izrečno, ker je postopek sicer ničen, ali ako se je kljub pritožnikovemu uporu v glavni razpravi prečital spis o ovedbenem ali poizvedbenem dejanju, ki je po zakonu nično,

4. ako se med glavno razpravo ni razsodilo o pritožnikovem predlogu ali ako so se z vmesno razsodbo, izrečeno proti njegovemu predlogu, zanemarjali ali nepravilno uporabljali zakoni ali načela postopka, ki jih je treba izpolnjevati po bistvu postopka, zagotavlajočega kazensko zasledovanje in zagovor, ali ako se je zagovor z odredbo predsednika nezakonito omejil v točki, ki je bistvena za odločbo,

5. ako je izrek vojnega sodišča o odločilnih dejanskih stvareh (§ 307, točki 6 in 7, in § 308, točke 1 do 6) nerazločen, nepopolen ali sam s seboj v protislovju, ako za ta izrek niso navedeni razlogi ali ako so navedbe razlogov o vsebini listin, ki so priložene aktom, ali o sodnih izpovedbah v znatnem protislovju z listinami ali z zasliševalnimi in sejnimi zapisniki samimi,

6. ako je vojno sodišče po krivici domnevalo svojo stvarno pristojnost ali izreklo svojo nepristojnost,

7. ako sodba obtožbe ne reši popolnoma ali

8. jo je prekoračila proti predpisu § 302,

9. ako se je z izdanim izrekom o vprašanju,

a) ali osnuje dejanje, katerega je obdolžen obtoženec, hudodelstvo ali pregrešek ali drugo kaznivo dejanje, ki spada k pristojnosti deželno-
brambovskih sodišč,

b) ali so dane okoliščine, s katerimi je izključena kaznivost dejanja ali je prenehala ali je izključeno njega zasledovanje,

c) ali nedostajajo potrebne obtožbe ali potrebnega naročila pristojnega poveljnika, naj se dvigne obtožba,

d) ali se je začel postopek brez za to potrebne zahteve zasebnega tožnika ali se je nadeljeval zoper njegovo voljo,

kršil ali nepravilno uporabil zakon, pravno načelo, vojaški službeni predpis ali načelo vojaške službe,

10. ako se je dejanje, ki je podlaga odločbe, z napačno razlago zakona, pravnega načela, vojaškega službenega predpisa ali načela vojaške službe kaznovalo po kazenskem določilu, ki se ne uporablja nanje,

11. ako je vojno sodišče odmerjaje kazen prekoračilo svojo kazensko oblast ali meje kazenskega postavka, kolikor je osnovan z obtežilnimi ali olajšujočimi okoliščinami, navedenimi zlasti v vojaškem kazenskem pravu, ali ako je prestopilo meje pravice, ki mu gre, da premeni ali olajša kazen, ali je kršilo ali napačno uporabilo določila §§ 379, odstavek 3, in 400, odstavek 4.

§ 359.

V § 358, točki 3 in 4, omenjenih ničnostnih razlogov se ni moči poprijeti v prid obtožencu, ako se dá brezdvomno spoznati, da kršenje oblike ni moglo imeti obtožencu škodljivega vpliva na odločbo. V škodo obtožencu se jih je mogoče poprijeti samo, ako se dá spoznati, da je kršenje oblike moglo imeti obtožbo krateč vpliv na odločbo in razen tega, ako se je zoperstavljala vojaški pravdnik, zahteval odločbo vojnega sodišča in si je takoj pridržal ničnostno pritožbo, ko se je ta odločba odrekla ali razglasila.

Zoper oprostilno sodbo se je moči v prid obtožencu poprijeti ničnostne pritožbe samo iz ničnostnih razlogov, naštetih v § 358, točki 9a in 10, in

samo tedaj, ako se je oprostitev izrekla, ker so dane take okoliščine, ki izključujejo ali odpravljajo kaznivost dejanja.

§ 360.

Ako se je kršil predpis o postopku, ki služi obtožencu v prid, se iz istega razloga ne more vložiti ničnostna pritožba obtožencu v kvar.

§ 361.

Na zglasitev in izvršitev ničnostne pritožbe, na vlaganje protiizjav in na predložbo aktov vrhovnemu sodišču deželne brambe je zmislju primerno uporabljati ustrezna določila §§ 335, 337, odstavki 1 do 3, § 338, odstavek 1 in 2, in § 339, prav tako § 353, odstavek 1, kadar vrhovno sodišče deželne brambe zaukaže dopolniti akte.

§ 362.

Pravočasna zglasitev ničnostne pritožbe ima odločivo moč.

§ 336, odstavek 2, se uporablja zmislju primerno.

§ 363.

V nejavni seji (§ 353, odstavek 2) se je v senatu, sestavljenem v zmislju § 64, ko so zapriseženi nestalni udje senata in ko se je zasljal generalni vojaški pravdnik, posvetovati, ako generalni vojaški pravdnik ali za poročevalca postavljeni svetnik predlaga eno izmed odločb, oznamenjenih v §§ 364 in 365.

§ 364.

Ob posvetovanju v nejavni seji se lahko ničnostna pritožba takoj zavrne:

1. ako se spozna za nedopustno, to je, ako jo je vložila neupravičena oseba ali ako je bila vložena prepozno, ako je bila vložena potem, ko se je pritožnik veljavno odrekel temu pravnemu pomočku, ali ako v ničnostni pritožbi ni nobeden izmed ničnostnih razlogov, naštetih v § 358, oznamenjen razločno in določno, zlasti ako dejanska okoliščina, ki bodi ničnostni razlog, ni navedena izrečno in z razločnim opozorilom (§ 340, odstavek 2, točka 2),

2. ako se je vložena ničnostna pritožba že odstranila z odločbo vrhovnega sodišča deželne brambe, ki se je izrekla o isti stvari,

3. ako se opira ničnostna pritožba na ničnostne razloge, navedene v § 358, točke 1 do 8, in ako smatra za posvetovanje določeni senat soglasno, da jo je zavreči kakor očitno neosnovano, ne da bi jo bilo treba nadalje pretresovati.

§ 365.

V nejavni seji o ničnostni pritožbi, vloženi v prid obtožencu, se lahko, če privoli generalni vojaški pravdnik, pritožbi takoj ugotovi, ako se pokaže, da se ni moči ogniti zaukazu nove glavne razprave, da pa še naj ne nastopi odločba vrhovnega sodišča deželne brambe v stvari sami.

V nejavni seji se lahko nadalje zaukaže, da je treba dobiti dejanska pojasnila o zatrjevanem kršenju oblike.

§ 366.

V nejavni seji se odloči, ako odloči vrhovno sodišče deželne brambe v stvari sami, v obliki sodbe, sicer pa s sklepom.

§ 367.

Ako niso dani v §§ 364 in 365 navedeni pogoji ali ako se v nejavni seji po § 364, točka 3, ne doseže soglasnost, določi predsednik vrhovnega sodišča deželne brambe razpravo, za katero se glede javnosti in vzdrževanja reda zmislu primerno uporabljajo določila §§ 256 do 272.

§ 368.

Rok razprave je treba pravočasno naznaniti generalnemu vojaškemu pravdniku.

Obtoženca je o določenem roku obvestiti najkasneje osem dni pred rokom s pristavkom, da mu je na voljo dano priti osebno na razpravo ali se dati zastopati po zagovorniku, obtoženca, ki je v zaporu, pa s pristavkom, da sicer nima pravice biti navzoč, da pa se lahko dá zastopati po zagovorniku.

Zagovornika je obvestiti o roku razprave hkratu z obtožencem, ako je znan sodišču. Na podstavi § 88, odstavek 1 ali 2, postavljenega zagovornika je treba pozvati na razpravo.

Zasebnega tožnika in poškodovanca je pravočasno obvestiti o zaukazani razpravi s pripomnjo, da jima je dano na voljo priti na njo. Ako je vložil ničnostno pritožbo zasebni tožnik ali zakoniti zastopnik obtoženca, ga je treba pravočasno obvestiti o zaukazani razpravi s pristavkom, da se bo o pritožbi razsodilo po zakonu, tudi če izostane, oziraje se na to, kar je navedeno v izvršitvi pritožbe.

§ 369.

Razprava se mora vršiti v navzočnosti generalnega vojaškega pravdnika in, ako je zagovor potreben, v navzočnosti zagovornika.

Razprava se začne, ako je senat sestavljen po § 67, točka 1, s tem, da senatni predsednik zapriše nestalne ude (§ 276).

Po tej zaprisegi ali, ako je senat sestavljen po § 67, točka 2, takoj po začetku razprave poda za poročevalca določeni svetnik vrhovnega sodišča deželne brambe na predsednikov poziv opis dosejanega teka kazenskega postopka in oznameni ničnostne razloge, ki jih je postavil pritožnik, in iz njih podajajoče se sporne točke, ne da bi se izrazil o odločbi, ki jo je izreči.

§ 370.

Po poročevalčevem govoru dobi besedo pritožnik, in sicer ako je vložil pritožbo vojaški pravdnik, generalni vojaški pravdnik, da utemelji pritožbo, in potem nasprotnik, da odgovori. Generalni vojaški pravdnik ima pravico izraziti svoje mnenje tudi tedaj, če je zasebni tožnik vložil ničnostno pritožbo. Obtožencu in njegovemu zagovorniku gre vsekakor pravica zadnje izjave. Ako obtoženec, zagovornik, zakoniti zastopnik ali morda nastopajoči zasebni tožnik ni prišel, je prečitati njihov pritožni spis ali protizvajanje. Ako je zagovor potreben, je razpravo, če zagovornik ni prišel ali se je odstranil predčasno, prekiniti ali preložiti, ako ni mogoče takoj privzeti drugega zagovornika (§ 268, odstavek 2). Z redno pozvanim zagovornikom, ki je izostal neopravičeno, ali z zagovornikom, ki se je odstranil predčasno, je ravnati po § 280, odstavek 3.

Ko so govori končani, izjavi predsednik, da je razprava sklenjena, in senat se umakne v posvetovalnico.

V ostalem se na razpravo na vrhovnem sodišču deželne brambe primerno uporabljajo določila §§ 296, 297, odstavka 2 in 3, in § 298, potem §§ 317, 319 in 321, odstavki 2 do 4.

§ 371.

Vrhovno sodišče deželne brambe odloča neodvisno od stavljenih predlogov v obliki sodbe.

Ako smatra vrhovno sodišče deželne brambe ničnostno pritožbo za nedopustno (§ 364, točki 1 in 2) ali za neosnovano, razsodi, da se ji ne ugodi.

Ako je ničnostna pritožba osnovana, je sodbo, kolikor je izpodbijana ali prizadeta z ničnostnim razlogom, ovreči in po različnosti ničnostnih razlogov razsoditi in nadalje postopati po naslednjih predpisih:

1. Ako je dan eden izmed ničnostnih razlogov, navedenih v § 358, točke 1 do 5, zaukaže vrhovno sodišče deželne brambe vnovično glavno razpravo in odkaže stvar nazaj sodišču prve instance.

2. Ako je vojno sodišče po krivici domnevalo pristojnost deželnobrambovskega sodišča (§ 358, točka 6), odstopi vrhovno sodišče deželne brambe kazensko stvar pristojnemu oblastvu in sklepa hkratu o tem, ali je preiskovalni zapor obtoženca ohraniti v moči ali ne (§ 300, odstavek 3).

3. Ako je vojno sodišče po krivici izreklo svojo nepristojnost ali ni popolnoma rešilo obtožbe (§ 358, točki 6 in 7), naroči vrhovno sodišče deželne brambe sodišču vnovično razpravo in razsodbo, ki se mora v poslednjem primeru omejiti na nerešeno ostale točke.

4. V vseh drugih primerih razsodi vrhovno sodišče deželne brambe v stvari sami dajoč svoji odločbi v podstavo tiste dejanske stvari, ki jih je dognalo vojaško sodišče, ne da bi bilo prekoračilo obtožbo (§ 358, točka 8). Ako pa vrhovno sodišče deželne brambe smatra, da v sodbi in njenih razlogih niso dognane tiste dejanske stvari, ki jih je bilo, pravilno uporabljaje zakon, dati razsodbi v podstavo, odkaže stvar v vnovično razpravo in odločbo sodišču prve instance.

V primerih točk 1 in 4 se lahko posluži vrhovno sodišče deželne brambe po svojem preudarku svoje pravice delegovanja.

§ 372.

Ako je bila ničnostna pritožba naperjena samo zoper posamezne v sodbi obsežene odredbe in ako smatra vrhovno sodišče deželne brambe, da se dajo te odredbe ločiti od vsebine cele sodbe, mu je dano na voljo samo deloma ovreči izpodbijano sodbo. Isto velja tudi, ako je več kaznivih dejanj podlaga izpodbijane sodbe in se ničnostna pritožba omejuje samo na postopek ali presojanje posameznih izmed njih, hkratu pa se dá izvesti potrebno delovito ponavljanje postopka ali tudi brez njega vnovičen izrek o tem posameznem kaznivem dejanju.

§ 373.

Vrhovno sodišče deželne brambe se mora omejiti na ničnostne razloge, katerih se je tožnik poprijel izrečno ali vsaj razločno kazaje nanje. Ako se pa prepriča zaradi ničnostne pritožbe, ki jo je vložil kdorkoli, da od divizijskega sodišča domnevana kazenskosodna oblast deželne brambe ni osnovana (§ 385, točka 6), da se je zakon uporabljal napačno na škodo obtožencu (§ 358, točke 9 do 11) ali da so isti razlogi, na katerih sloni njegova odredba obtožencu v prid, tudi soobtožencu v prid, mora uradoma in ne da bi bilo treba izpremeniti sestavo senata, postopati tako, kakor da bi se bil uveljavil tudi ničnostni razlog, ki pride v poštev.

Pri tem lahko vrhovno sodišče deželne brambe v nejavni seji (§ 363), zaslišavši generalnega vojaškega pravdnika takoj odloči tudi tedaj, ako smatra soglasno, da deželnobrambovska kazenskosodna oblast ni osnovana ali, ako generalni vojaški pravdnik privoli v odločbo, če se je zakon napačno uporabil v škodo obtožencu.

Ako se je ničnostna pritožba vložila zgolj v prid obtožencu, ne more vrhovno sodišče deželne brambe obtožencu prisoditi hujše kazni, nego jo je bila izrekla izpodbijana sodba.

§ 374.

V primerih §§ 371 do 373 izrečeno sodbo vrhovnega sodišča deželne brambe mora senatni predsednik z bistvenimi razlogi vred ustno razglasiti, ko se je senat vrnil v sodno dvorano (§ 312).

Ob izdaji sodbe in ob pisanju zapisnikov je zmislu primerno rabiti predpise, ki so v §§ 307 do 310, potem 312, odstavek 2, in 314 do 316, toda pismena izdaja razsodbe in razlogov sodbe se lahko v težavnih primerih odloži na najdalje osem dni po razglasitvi sodbe.

§ 375.

V nejavni seji (§ 364 in 365) izrečeno ter v nenavzočnosti obtoženca razglašeno odločbo vrhovnega sodišča naznani obtožencu divizijsko sodišče.

O odločbi, izrečeni v nejavni seji, mora divizijsko sodišče obvestiti tudi zasebnega tožnika in zakonitega zastopnika, ki sta vložila ničnostno pritožbo.

Ako se glasi sodba, ki jo je izreklo vrhovno sodišče deželne brambe, ali sodba prve instance, ki je postala pravomočna z odločbo tega sodišča, na smrtno kazen, pošlje vrhovno sodišče deželne brambe akte, preden se vrnejo, ministru za deželno bran, da dobi sklep Njegovega Veličanstva. Aktom je priložiti mnenje o morda danih razlogih milosti, ki ga sestavi vrhovno sodišče deželne brambe v nejavni seji, zaslišavši generalnega vojaškega pravdnika.

B. Ničnostna pritožba v obrambo zakona.

§ 376.

Generalni vojaški pravdnik lahko vloži po naročilu ministra za deželno bran ničnostno pritožbo v obrambo zakona zoper pravomočne sodbe brigadnih in divizijskih sodišč, ki slone na prekršku ali napačni uporabi zakona, ter zoper vsak nezakoniti sklep ali postopek takega sodišča, za katerega izve, tudi tedaj, ako se v zakonitem roku nobena stranka ni poslužila pravnega pomočka ničnostne pritožbe.

Pristojni poveljniki morajo ministru za deželno bran naznanjati tiste primere, o katerih menijo, da so pripravi za tako ničnostno pritožbo.

§ 377.

Razprava o ničnostni pritožbi, vloženi v obrambo zakona, se ravna vobče po predpisih, danih v §§ 367 do 374, toda z razliko, da se razprave udeležuje samo generalni vojaški pravdnik; zaradi tega se o roku razprave ne obveščajo niti obtoženec niti druge osebe.

§ 378.

Ako smatra vrhovno sodišče deželne brambe v obrambo zakona vloženo pritožbo za osnovano, mora s sodbo razsoditi, da se je v dotični kazenski stvari z izpodbijanim sklepom ali postopkom, z opravljenim postopkom ali z izdano sodbo kršil zakon. V nasprotnem primeru pa s sodbo zavrne pritožbo. Izrek, ki se glasi na kršenje zakona, je praviloma brez moči na obtoženca.

Ako je bil pa obtoženec s sodbo, izrečeno s prekrškom zakona, obsojen na kazen, mora vrhovno sodišče deželne brambe po okolnostih obtoženca oprostiti ali uporabiti milejši kazenski postavek ali zaukazati obnovitev zoper njega opravljenega postopka z istočasno delegacijo drugega poveljnika ali brez nje.

Ako smatra vrhovno sodišče deželne brambe, da deželno brambovska kazenskosočna oblast ni bila osnovana, mora sodbo ovreči in kazensko stvar odstopiti pristojnemu oblastu.

Sodbo vrhovnega sodišča deželne brambe mora v primerih odstavkov 2 in 3 naznaniti obtožencu sodišče prve instance.

Ako je bil obtoženec s sodbo vrhovnega sodišča deželne brambe oproščen, lahko zahtevajo on ali njegovi svojci (§ 389) objavo razsodbe v uradnem listu ali na svoje stroške tudi v drugih javnih listih.

C. Skupna določila.

§ 379.

Sodišče, kateremu se odkáže stvar v vnovično razpravo v zmislu §§ 365, odstavek 1, 371, točke 1, 3 in 4, in 378, odstavek 2, mora pri tem dati v podstavo prvotno obtožbo, ako ni vrhovno sodišče deželne brambe zaukazalo razlike.

Vezano je na pravno mnenje, po katerem se je ravnavalo vrhovno sodišče deželne brambe ob svoji odločbi.

Določilo § 373, odstavek 3, je merodajno tudi za sodbo, ki se izreče na podlagi vnovične glavne razprave.

Zoper to novo sodbo se lahko vloži ničnostna pritožba iz vseh v § 358 omenjenih razlogov, kolikor niso že odstranjeni z odločbo vrhovnega sodišča deželne brambe, izdano v isti stvari. Prav tako so zoper to novo sodbo pripustni sicer dopustni pravni pomočki.

5. Naslov.

P o p r a v e k.

§ 380.

Očitne pisne in računske pogoške, ki se nahajajo v sodbah in drugih sodnih izdajah, lahko sodišče, pri katerem so se pripetili, popravi vsakčas na prošnjo tistega, katerega se tiče, ali uradoma.

Isto velja, kadar se izdaje razlikujejo od izvirnega besedila.

Popravek je izvršiti v vsaki pogošni izdaji in ga zaznamovati na robu spisa.

XX. Poglavlje.**Pravna moč sodb. Izvršilni zaukaz.**

§ 381.

Kolikor zakon ne dela izjeme (§ 445 in 475), postanejo sodbe, zoper katere sploh ni dopusten reden pravni pomoček, pravnomočne z izrekom sodbe, druge sodbe pa s časom, v katerem jih je nedopustno izpodbijati z rednim pravnim pomočkom, ker se mu je dotičnik odrekel, ker je zamudil rok ali ker se je zavrnil vloženi pravni pomoček.

§ 382.

Sodbe, glaseče se na kazni, ki jo je še izvršiti, mora, čim so postale pravnomočne, v prvi instanci pristojni poveljnik opremiti z izvršilnim pristavkom.

Izvršilni pristavek mora obsegati zaukaz izvršitve.

§ 383.

Ako se glasi sodba divizijskega sodišča, ki je postala v prvi instanci pravnomočna, na smrtno kazni, mora pristojni poveljnik kazenske akte, ne da bi pristavil sodbi izvršilni pristavek, predložiti vrhovnemu sodišču deželne brambe s poročilom o razlogih, ki govoré za pomilostitev ali zoper njo.

Vrhovno sodišče deželne brambe mora postopati po § 356, odstavek 3.

Šele ko pridejo akti nazaj, pristavi pristojni poveljnik sodbi izvršilni pristavek.

§ 384.

Sodišče prve instance mora obtožencu naznati izvršilni pristavek. Ako je dana odločba višje instance, ki se še ni razglasila obtožencu, mu je hkratu razglasiti tudi to odločbo. Da razglasi to obtožencu, ki je v prostosti, se lahko zaprosi tudi predstojno mu poveljstvo.

Kraj in čas razglasitve je treba narediti razviden na sodbi.

§ 385.

Na zahtevanje mora sodišče izročiti poverjen prepis pravnomočne razsodbe z razlogi vred poškodovancu in zasebnemu tožniku ter tistim osebam, ki so v prid obtožencu vložile pravni pomoček zoper sodbo.

XXI. Poglavlje.**Obnovev kazenskega postopka.**

§ 386.

Zaukazati obnovev kazenskega postopka deželnoqrambovskega sodišča in izvršiti novi kazenski postopek na podstavi odredbe obnovevte so pristojna deželnoqrambovska sodišča.

Pristojnost deželnoqrambovskih sodišč pa neha in nastopi pristojnost civilnih kazenskih sodišč (§ 393, odstavek 4), ako se predlaga obnovev v škodo obtožencu ob času, v katerem ni več dopustno začeti zasledovanje storilca zaradi kaznivega dejanja, ki je predmet obnovevte, na deželnoqrambovskih sodiščih po § 16, odstavki 1 do 3. Civilna kazenska sodišča uporabljajo civilno kazensko pravo, ako je pa vojaško kazensko pravo milejše, pa to pravo. V prvotnem postopku prisojena izguba šarže se ne izpreminja z novo sodbo civilnega sodišča.

Obnovev kazenskega postopka deželnoqrambovskega sodišča v škodo obtožencu zaradi vojaškega hudodelstva ali pregreška, ki ni hkratu kaznivo dejanje po civilnem kazenskem pravu, je sploh izključena, ako se predlaga obnovevte po tistem roku, v katerem je dopustno začeti preganjanje storilca zaradi tega kaznivega dejanja na deželnoqrambovskih sodiščih po § 16, odstavek 2.

§ 387.

Obnoveitev kazenskega postopka, ki je bil pravno-močno ustavljen po vložbi obtožbe, je dopustna samo tedaj, ako kaznivost dejanja še ni ugasnila z zastaranjem in ako se predložijo nova dokazila, ki se zde sama ali v zvezi s prej podanimi dokazi pripravna utemeljiti dokaz zoper obdolženca ali, ako se je to mnenje izkazalo za krivo, kadar se ustavi kazenski postopek, ker je obtoženec umrl (§ 278, odstavek 2).

Postopek se obnovi v vseh primerih, ki se ne zasledujejo samo na zahtevanje upravičenca, le na predlog obtožitelja, kateremu je treba naročila pristojnega poveljnika (njegovega naslednika v poveljstvu), naj to predlaga.

V primerih, v katerih je zasledovanje odvisno od zahteve upravičenca, se obnovi postopek samo na predlog zasebnega tožnika; obnoveitev je nedopustna, ako je bil zasebni tožnik v prejšnjem postopku umaknil svojo zahtevo po kazenskem zasledovanju.

§ 388.

Pravnomočno obsojena oseba lahko sama zahteva obnoveitev kazenskega postopka po izvršeni kazni:

1. ako je dokazano, da je bila obsojena, ker je tretja oseba ponaredila listino ali krivo pričevala ali bila podkupljena, ali zaradi kakega drugega kaznivega dejanja te osebe,

2. ako se predložijo nove dejanske stvari ali dokazila, ki so sama ali v zvezi s prej podanimi dokazi pripravna utemeljiti njeno oprostitev ali obsojbo zaradi dejanja, spadajočega pod milejše kazensko določilo, ali

3. ako se je izreklo zaradi istega dejanja več sodb in ako je primerjaje te razzodbe ter dejanske stvari, ki so njihova podlaga, potreba meniti, da je bila ista oseba ponovno obsojena ali da je eden ali več obsojencev nedolžen ali kriv kaznivega dejanja, ki spada pod milejše kazensko določilo, nego dejanje, zaradi katerega so bili obsojeni.

§ 389.

Obnoveitev kazenskega postopka lahko predlagajo v prid obsojencu tudi tiste osebe, ki bi bile upravičene njemu v prid vložiti priziv ali ničnostno pritožbo; po njegovi smrti ali, ako je obolel na umu,

gre ta pravica razen teh oseb tudi zakonskemu drugu, sorodnikom v navzgornji in navzdolnji vrsti, bratom in sestram in skrbniku obsojenca.

Ako izve poveljstvo, pravdnik, sodni častnik ali sodišče deželne brambor ali skupne vojske za okolnost, ki more osnovati predlog za obnoveitev kazenskega postopka v prid obsojencu, imajo dolžnost naznaniti to poveljniku, ki je v prvotnem postopku izvrševal pravice pristojnega poveljnika v prvi instanci, ali njegovemu nasledniku v poveljstvu. Ta mora obvestiti obsojenca ali, ako to ni mogoče, sicer kako osebo, ki ima pravico predlagati obnoveitev.

§ 390.

Obnoviti kazenski postopek zaradi dejanja, katerega je bil obtoženec pravnomočno oproščen, je dopustno samo tedaj, ako obtoženec še živi, ako kaznivost dejanja še ni ugasnila zaradi zastaranja in ako se je ali

1. razzodba dosegla, ker se je ponaredila listina, ker se je krivo pričevalo, podkupilo, ali zaradi drugega kaznivega dejanja obtoženca, ali kake tretje osebe, ali ako je

2. obtoženec pozneje sodno, ali izvensodno priznal dejanje ali so se pokazale nove dejanske stvari ali dokazila, ki se zde sama ali v zvezi s prej podanimi dokazi pripravna osnovati dokaz zoper njega.

Ta obnoveitev se vrši samo na predlog v § 387, odstavek 2 in 3, oznamenjenih oseb s tam omejenimi omejitvami.

§ 391.

Obnoviti s pravnomočno kazensko sodbo končani postopek v namen, da se zoper obsojenega obtoženca uporabi strožje kazensko določilo, je dopustno samo tedaj, ako obtoženec še živi, ako kaznivost dejanja še ni ugasnila zaradi zastaranja, ako je dan eden izmed pogojev, navedenih v § 390, točki 1 in 2, in razen tega,

1. ako preti res storjenemu hudodelstvu smrtna kazen ali dosmrtna kazen na svobodi, hudodelstvu pa, za katero je bil obtoženec obsojen, samo časna kazen na svobodi,

2. ako preti za res storjeno hudodelstvo najmanj desetletna kazen na svobodi, hudodelstvu, ki je bilo podlaga prve sode, pa preti k večjemu petletna kazen na svobodi,

3. ako je kako dejanje hudodelstvo, obtoženec pa je bil obsojen samo zaradi pregreška, (prestopka) ali

4. ako spada dejanje pod kazensko določilo, po katerem mora nastopiti izguba šarže, na kaznivo dejanje, zaradi katerega je bil obtoženec obsojen, pa ni izrečno zapretna in se v sodbi tudi ni izrekla.

Ta obnovitev se vrši samo na predlog obtožitelja, kateremu je treba za to naročila pristojnega poveljnika (njegovega naslednika v poveljstvu).

§ 392.

Obnovitev kazenskega postopka je predlagati na sodišču, kjer se je izrekla sodba v prvi instanci.

Določila § 324, odstavki 2 do 6, se uporabljajo.

Akti se predložijo, ko je izvršeno potrebno vzprejemanje dokazov, vrhovnemu sodišču deželne brambe. Dokazi se vzprejemajo po predpisih X. poglavja, toda priče je zapriseči, ako niso dane zakonite ovire.

Izvršitev predlaganega vzprejemanja dokazov je opustiti, ako bi bilo po mnenju sodišča prve instance predlog za obnovitev zavrniti zaradi tega, ker ga je predložila neupravičena oseba, ker se v njem ne oznamenjajo razložno in določno okoliščini, ki so podlaga obnovitve, ali ker se je zaprosila v škodo obtožencu po njegovi smrti ali po zastaranju kaznivosti dejanja, katerega je obdolžen, ali končno ker je dan primer, ki je omenjen v § 386, odstavek 3.

§ 393.

Vrhovno sodišče deželne brambe lahko odredi, ako ovedb ne smatra za zadostne, da bi razsodilo o dopustnosti obnovitve, dopolnitev aktov tudi izven seje in lahko zahteva pojasnila od sodišča prve instance ali od pristojnega poveljnika.

O predlogu za obnovitev odloča vrhovno sodišče deželne brambe v nejavni seji senata (67, točka 1), ko je sprejelo poročilo za poročevalca postavljenega svetnika in zaslišalo generalnega vojaškega pravdnika, praviloma (§ 394) s sklepom.

Ako sklene vrhovno sodišče deželne brambe obnovitev, se lahko posluži tudi svoje pravice delegiranja.

Ako je civilno kazensko sodišče pristojno za ukazati obnovitev in izvršiti novi postopek po § 386,

odstavek 2, se mora vrhovno sodišče deželne brambe omejiti na izrek, da je obnovitev dopustna ali nedopustna. Pri tem mora dati svoji odločbi v podstavo obtožencu ugodnejše vojaško kazensko pravo ali civilno kazensko pravo. Ako razsodi vrhovno sodišče deželne brambe, da je obnovitev dopustna, pošlje akte pristojnemu civilnemu kazenskemu sodišču. Brez takega sklepa vrhovnega sodišča deželne brambe, ki izreka pripustnost obnovitve, je nedopustno zaukazati obnovitev po civilnem kazenskemu sodišču.

§ 394.

Vrhovno sodišče deželne brambe lahko, ako je sklenilo obnoviti kazenski postopek v prid obsojencu, zaslišavši generalnega vojaškega pravdnika, takoj izreče sodbo, s katero se obtoženec oprosti ali se ugotovi predlogu, da se uporabi milejši kazenski postavek, ali da se odstrani v prvi sodbi izrečena pravna posledica.

Novo sodbo naj naznani obtožencu sodišče prve instance.

Tisto osebo, ki je prosila za obnovitev, ter poškodovanca in zasebnega tožnika je obvestiti o odločbi vrhovnega sodišča deželne brambe.

Oproščenec ali njegovi svojci (§ 389) lahko zahtevajo objavo razsodbe v uradnem listu ali na svoje stroške tudi v drugih javnih listih.

§ 395.

Niti vložba prošnje za zaukaz obnovitve niti predlog, da se zaukaže, ali zaukaz sam ne ovirajo izvršitve sodbe, toda ako se zaprosi ali predlaga obnovitev v prid obsojencu, lahko pristojni poveljnik zaukaže, da se odloži izvršitev kazni dotlej, da odloči vrhovno sodišče deželne brambe, ako je po pravici pričakovati, da se sodba ovrže.

Z istimi pogoji lahko vrhovno sodišče deželne brambe, kadar zaukaže obnovitev, odredi, da se odloži izvršitev kazni dotlej, da se izreče nova razsodba v prvi instanci (§§ 397 in 400).

§ 396.

Za obnovljeno stvar je pristojen tisti poveljnik, ki je v prvotnem postopku izvrševal pravice pristojnega poveljnika v prvi instanci, ali njegov naslednik v poveljstvu. Samo ako je o dejanju, o katerem se pokaže, da spada v področje divizijskega sodišča,

sodilo brigadno sodišče, je pristojen oznamenjenemu pristojnemu poveljniku neposrednje predpostavljeni poveljnik.

To velja tudi, ako je brigadno sodišče bilo sodilo o osebi, za katero ni več pristojno brigadno sodišče v zmislu § 20, točka 1, ker se je med tem časom izpremenilo njeno osebno službeno stališče.

§ 397.

Stvar stopi z obnovitvijo praviloma (§ 304) v stanje poizvedbenega postopka. Ta postopek naj vodi ali dopolni vojaški pravdnik (sodni častnik) ali sodišče (§ 143) po odločbi, ki dovoljuje obnovev, in po novih dokazih. Predpisi, ki veljajo zato, da se ustavi poizvedbeni postopek in dvigne obtožba, se uporabljajo tudi tukaj. Ako se postopek ustavi, ima to isto moč kakor sodba, s katero se oprosti obtoženec. Ako se konča postopek, ker se je ustavil, ne da bi se vršila glavna razprava, imajo obdolženec ali njegovi svojci (§ 389) pravico zahtevati razglas, da se je ustavil postopek, v uradnem listu ali na svoje stroške tudi v drugih javnih listih. Ako obnovev ni bila zaukazana gledé vseh kaznivih dejanj, zaradi katerih je bil obtoženec obsojen, mora vrhovno sodišče deželne brambe določiti kazen na novo, ako se je postopek končal, ne da se bila vršila glavna razprava.

§ 398.

Ako pride do nove glavne razprave, je na njeno pripravo in na njeno opravo zmislu primerno uporabljati določila XVII. in XVIII. poglavja z nastopnimi razlikami.

Vojno sodišče je sestaviti po šarži, ki jo je imel obtoženec ob času prejšnje razzodbe, razen če bi tačasna višja šarža zahtevala drugo sestavo.

Navzočnost obtoženca pri novi razpravi je potrebna samo tedaj, ako se je obnovev zaukazala v njegovo škodo ali ako smatra sodišče, da je njegov prihod neobhodno potreben. Drugače se lahko dá zastopati tudi po zagovorniku.

Ako obtoženec ni prišel na glavno razpravo, se lahko njegova izpovedba prečita iz aktov. Tudi iz povedbe soudeležencev, prič in izvedencev se lahko prečitajo iz aktov, ako so dani pogoji § 288.

§ 399.

Ako se je obnovev dovolila v prid umrlemu ali ako je obsojenec, v čigar prid se je dovolila obnovev, umrl pred koncem obnovljenega postopka, je zaukazati javno razpravo, primerno uporabljaje za glavno razpravo veljajoče predpise, ako se mora o obnovljeni kazenski stvari vnovič odločiti s sodbo.

V § 389, odstavek 1, oznamenjene osebe imajo pravico za umrlega obtoženca izbrati zagovornika za to razpravo. Ako se ne poslužijo te pravice, je uradoma postaviti zagovornika. Ta zagovornik ima v razpravi vse pravice, ki jih ima obdolženec v glavni razpravi.

§ 400.

Na podstavi uspeha glavne razprave izreče vojno sodišče novo sodbo, ki ali prejšnjo sodbo ohrani v moči ali vnovič razzodi o stvari s tem, da docela ali deloma ovrže prvo sodbo.

Z novo sodbo se more zaukazati, naj se odloži po prvi sodbi ukrenjena izvršitev kazni dotlej, da se pravnomočno konča obnovitveni postopek, samo tedaj, ako je vojno sodišče razveljavilo prejšnjo sodbo.

Ako se z novo sodbo obtoženec obsodi, se je, odmerjaje kazen, primerno ozirati na že prestano kazen, tako da se z obema kaznima skupaj ne sme nikdar preseči za hujše kaznivo dejanje zapretena najvišja kazen.

Ako se je obnovev dovolila samo v prid obtožencu, mu ne more nova razzodba prisoditi hujše kazni, nego mu jo je bila naložila prva razzodba.

Zoper novo sodbo so dovoljeni isti pravni pomočki, kakor zoper vsako drugo sodbo.

§ 401.

Vrhovno sodišče deželne brambe ima pravico, zaslišavši generalnega vojaškega pravdnika, izredno in ne da bi bilo vezano na pogoje, predpisane v § 388, odrediti obnovev kazenskega postopka v prid obsojencu, ako se mu pojavijo,

1. kadar se začasno posvetuje o ničnostni pritožbi, ali po javni razpravi o njej ali, kadar se posvetuje o prizivu ali

2. kadar se posvetuje o poročilu, podanem po § 383, odstavek 1, ali končno

3. kadar preskuša akte na poseben predlog generalnega vojaškega pravdnika, važni pomisleki zoper pravilnost dejanskih stvari, danih sodbi v podstavo, ki se tudi ne odstranijo s posameznimi ovedbami, ki jih je morda zaukazalo vrhovno sodišče deželne brambe.

Vrhovno sodišče deželne brambe lahko v takih primerih brez ozira na sestavo senata (§ 67, točka 1 ali 2) tudi takoj izreče novo sodbo, s katero se obdolženec oprosti ali se uporabi nanj milejši kazenski postavek; toda za to je treba soglasnosti in privoljenja generalnega vojaškega pravdnika. Zaradi razglasitve sodbe in zaradi objave oprostilne sodbe veljajo predpisi § 394, odstavka 3 in 4.

Predloge zasebnikov, ki merijo na to, da bi se dosegla ena izmed spredaj omenjenih odločb vrhovnega sodišča deželne brambe, morajo pristojni poveljniki ali sodišča, pri katerih se vlagajo, zavračati, tudi se ne smejo nikdar narediti za predmet pretresovanja v ustni razpravi vrhovnega sodišča deželne brambe.

Predloge pristojnih poveljnikov je pošiljati generalnemu vojaškemu pravdniku, ki predlaga, da se akti preskusijo, ako jih smatra za osnovane.

§ 402.

Kazenski postopek se lahko vnovič začne ali nadaljuje na zaukaz pristojnega poveljnika (§ 137), preden zastara, neodvisno od pogojev in formalnosti obnovitve, ki so v sprednjih paragrafih:

1. ako je pristojni poveljnik, preden se je dvignila obtožba, ali ovadbo zavrnil ali poizvedbeni postopek ustavil ali ako se je postopek odložil,

2. ako zasebni tožnik, ki je še upravičen staviti zahtevo po kazenskosoednem preganjanju, to zahteva, dočim se je v prejšnjem postopku preganjanje ustavilo ali izrekla oprostilna sodba zgolj zaradi tega, ker ni bilo potrebne zahteve zasebnega tožnika,

3. ako je pristojni poveljnik odredil izločitev posameznih kaznivih dejanj iz postopka v zmislu § 37, odstavek 2, ako se je obtožitelju, ko se je končal kazenski postopek, po § 303 ali § 304 pridržalo zasledovanje zaradi posameznih kaznivih dejanj ali ako se šele pozneje pojavijo razlogi suma

kakega drugega prej storjenega kaznivega dejanja obsojenca (§ 311).

Določila § 16 se uporabljajo zmislu primerno. Ali naj se vrši postopek pred vojnimi ali pred civilnim kazenskim sodiščem, ko je nehala deželno-brambovska kazenskosoedna oblast, se ravna po določenih kazenskih pravnih redov, veljajočih za ta sodišča.

XXII. Poglavlje.

Ovedba škode. Vračevanje v hrambo vzeti predmetov.

§ 403.

Iz kaznivega dejanja nastalo škodo in druge za zasebnopravne posledice važne postranske okolnosti je poizvedovati samo tedaj in toliko, kadar in kolikor je potrebno to dognati zaradi pravilne uporabe kazenskih določil.

§ 404.

Ako se je našla stvar, o kateri se prepriča razsojajoče sodišče, da je poškodovančeva ali da je bila iz njegovega imetja odtegnjena na nezakonit način, med imetnostimi obdolženca, sokrivca, udeleženca ali podpomočnika ali na takem kraju, kamor so jo dele te osebe samo v hrambo, ukaže razsojajoče sodišče, da je stvar vrniti, ko je postala sodba pravnomočna. Z izrečnim privoljenjem obdolženca pa se lahko na zahtevanje poškodovanca stvar izroči tudi takoj.

Poškodovancu odtegnjeni predmeti se lahko vrnejo tudi pred glavno razpravo po vojaškem pravdniku ali sodnem častniku, v sodnem poizvedbenem postopku s privoljenjem obtožitelja po preiskovalnem sodniku, ako jih ni potrebno hraniti za dokaz proti obdolžencu, sokrivcu, udeležencu ali podpomočniku in ako je obdolženec s tem zadovoljen.

Na privoljenje obdolženca (odstavka 1 in 2), pa se ni treba ozirati, ako je za predmete, odtegnjene poškodovancu, nevarno, da se izpridijo, ako je njihovo vzdrževanje združeno s stroški ali ako poškodovanec te predmete nujno potrebuje in ako v vseh teh primerih obdolženec ne more nikakor verjetno uveljaviti pravne zahteve po teh predmetih.

§ 405.

Ako je prišlo odtegnjeno blago že v roke tretji osebi, ki se ni udeležila kaznivega dejanja, na način, ki je veljaven za prenos lastnine, ali v zastavo, je odločba o zahtevi, mereči na vrnitev blaga, pridržana civilni pravdi.

Isto velja, ako je last odtegnjenega predmeta sporna med več poškodovanci ali ako poškodovanec ne more takoj zadostno dokazati svoje pravice. V takih primerih se je zaradi nadaljnega razpolaganja s predmetom dogovoriti s pristojnim civilnim sodiščem.

§ 406.

Ako se najde pri obdolžencu, kakor se popolnoma kaže, tuje blago, čigar lastnika ne more ali noče povedati, in ako se v primerni dobi ne zglozi nikdo s pravico do lastnine, ga je izročiti civilnemu kazenskemu sodišču, ki mora postopati tako, kakor da bi to blago prihajalo od kazenskega postopka, ki je tekel na njem.

§ 407.

Druge nego v §§ 404 do 406 imenovane predmete, ki so v času kazenskega postopka prišli v hrambo sodišča, vojaškega pravdnika (sodnega častnika) ali poveljstva deželne brambe, morajo ta oblastva, kolikor ne nasprotujejo druga zakonita določila, dati prejšnjemu imetniku nazaj, čim niso več potrebni za namene postopka.

XXIII. Poglavje.

Stroški kazenskega postopka.

§ 408.

Stroške kazenskega postopka in izvršitve kazni plača državni zaklad.

To določilo se ne uporablja na stroške, ki so nastali s tem, da se je izbral zagovornik ali da je bil zastopan poškodovanec ali zasebni tožnik.

Vse razprave v kazenskih stvareh, naj jih opravljajo kakršna koli oblastva, in vse nanje nanašajoče se vloge so pristojbin in poštnine proste.

§ 409.

Pristojbine aktivnih vojaških oseb, ki se pokličejo za sodelovanje v kazenskem postopku, se določijo s posebnimi predpisi.

Civilnim osebam, ki se zaslišijo za priče ali izvedence ali privzamejo za tolmače, všteti neaktivne vojaške osebe, je na zahtevanje izplačati na račun državnega zaklada iste pristojbine, ki jim gredo po predpisih, veljajočih za civilna kazenska sodišča.

Pričnine je treba zglositi, ker sicer prestandejo, ob zasliševanju ali najkasneje dva dneva potem, pristojbine izvedencev in tolmačev pa najkasneje 14 dni potem, ko so oddali svoje mnenje ali ko so se porabliali. Zasebni tožnik nima pravice do pričnin.

Oznamenjene pristojbine je izplačati takoj po zasliševanju ali po rabi, ali ako se to ne more zgoditi takoj brez krivde upravičenega prejemnika, mu jih je poslati v najkrajši dobi in vsekakor brez stroškov.

Zoper določitev pristojbin je dopustna pritožba na sodišče višje instance v 14 dneh po obvestilu. Vrhovno sodišče deželne brambe odloča o pritožbi izven seje.

§ 410.

Aktivnim vojaškim osebam ne pristojta nagrada za zagovarjanje; za njihove druge pristojbine je merodajen § 409, odstavek 1.

Uradoma postavljenemu zagovorniku, ki ne pripada aktivnim vojaškim osebam, je na njegovo zahtevanje povrniti na račun državnega zaklada v resnici izplačane izdatke v gotovini, ki so bili potrebni; do nadaljnjih stroškov nima pravice.

Ako se obtoženec in njegov izbrani zagovornik nista zedinila o stroških opravljenega zagovarjanja, je dano vsakemu delu na voljo zaprositi na sodišču, na katerem je tekla kazenska stvar v prvi instanci, da se določijo ti stroški. Zoper določitev stroškov se lahko obe stranki pritožita na sodišče višje instance v 14 dneh po obvestilu. Vrhovno sodišče deželne brambe odloča o pritožbi izven seje.

Stroške zastopnika poškodovanca ali zasebnega tožnika odmerja civilno kazensko sodišče, ki mora postopati tako, kakor da bi se bilo zastopstvo vršilo pred civilnim kazenskim sodiščem.

§ 411.

Za plačilo rablja, ki ga privzame sodišče deželne brambe za izvršitev smrtne kazni na vešalih, so merodajne pristojbine, določene po civilnih predpisih.

XXIV. Poglavje.

Izvrševanje sodb.

§ 412.

Vsakega, kdor je s sodbo oproščen, ter vsakega obtoženca, kateremu se je v sodbi zaračunal preiskovalni zapor za kazen, je izpustiti, če je priprt, v prostost takoj po razglasitvi sodbe, razen če bi bilo zaradi vložitve rednega pravnega pomočka ali zaradi drugih zakonitih razlogov potrebno ga imeti nadalje priprtega.

§ 413.

Vsako sodbo, glasečo se na kazen, ki se še izvrši, je praviloma nemudoma izvršiti, ko je pristojni poveljnik pristavil izvršilni pristavek in ko se je naznanil obtožencu.

Izvršitev sodbe ukrene sodišče na podstavi izvršilnega zaukaza pristojnega poveljnika.

Zaukazu izvršitve in izvršitvi kazenske sodbe ne nasprotuje okolnost, da je še pridržano preganjanje zaradi kakega drugega kaznivega dejanja (§§ 37, 303 in 304). Samo ako preti temu dejanju smrtna kazen ali dosmrtna ječa, se mora z izvršilnim zaukazom in z izvršitvijo kazenske sodbe, izrečene s takim pridržkom, čakati dotlej, da postane odločba o njej pravnomočna.

§ 414.

Na sodbi je treba zaznamovati, da se je razglasil izvršilni pristavek, in dan ukrenjenega ali začetega izvrševanja kazni ali, da se je zaprti obtoženec na podlagi sodbe izpustil v prostost. Prav tako je na sodbi narediti razvidno, da se je kazen odložila po zakonu ali da se je dovolil odlog po § 419.

Ako se mora pripreti zaradi kazenske sodbe ena izmed oseb, omenjenih v § 157, odstavek 3 in 4, njenemu neposrednjemu predstojniku nemudoma vročiti prepis sodbe, ki je postala pravnomočna.

§ 415.

Umobolnim ali osebam, ki se jih je lotila začasna huda bolezen, ter nosečim ženskim osebam se z izvršilnim pristavkom pristojnega poveljnika opremljena smrtna sodba ne sme niti naznaniti niti na njih izvršiti, preden ne ozdravijo.

Odlog naznanila in izvršitve zaukaže pristojni poveljnik, zaslišavši vojaškega pravdnika in voditelja sodišča.

§ 416.

Smrtna sodba se izvrši naslednje jutro po dnevu, katerega se je obsojencu naznanil izvršilni zaukaz pristojnega poveljnika in se mu je pri tem razodelo, da se kazen na njem izvrši, ker ni bil pomiloščen. To razodene voditelj sodišča v navzočnosti vojaškega pravdnika in zapisnikarja.

Obsojencu je po tem razodetju prideliti dušnega pastirja njegovega veroizpovedanja, ako si ga ne izbere sam.

Pristop k obsojencu je dovoliti razen tistim, ki so po svojem službenem stanu poklicani za to, samo njegovim svojem in tistim osebam, ki jih želi sam videti ali z njimi govoriti.

Izvršitev smrtne sodbe ne sme priti niti na nedeljo ali praznik niti na tak dan, ki je po veroizpovedanju obsojenca praznik.

Ako bi ne bilo mogoče izvršiti smrtne kazni na vešalih, ker ni mogoče pravočasno pritegniti rablja, ali zaradi drugih ovir, je pristojni poveljnik pooblaščen to vrsto smrtne kazni izpremeniti tako, da se dotičnik ustreli.

§ 417.

Čas, ki ga je na kazen na svobodi obsojena oseba prebila v zaporu, odkar se je razglasila kazenska sodba prve instance (§ 312), je vračunati v čas kazni v toliko, kolikor se je nastop kazni zavlekel z okolnostmi, ki so neodvisne od obsojenčeve volje, zlasti tudi s tem, če so se pravnega pomočka priprijele take osebe, ki so bile za to upravičene, tudi proti njegovi volji. Vračuni se razen tega tudi tedaj, ako je imel v prid obsojencu vloženi pravni pomoček tudi le deloma uspeh. Prav tako je vračunati v čas kazni čas, ki ga je na kazen na svobodi obsojena oseba prebila v zaporu od pravnomočnosti sodbe do ukrepa izvršitve, ako pravni pomoček, ki se ga je poprijela, ni imel uspeha.

§ 418.

Izvršitev kazni na svobodi je odložiti, ako je obsojena oseba obolela na umu, dotlej, da ozdravi.

Isto velja pri drugih boleznih, ako se je od izvršitve kazni na svobodi bati za obsojenca bližnje smrtné nevarnosti.

§ 419.

Pristojni poveljnik lahko tudi izven primerov §§ 127, odstavek 2, in 423 iz ozirov vojaške službe zaukaže odlog kazni na svobodi, ki ne presega enega leta, na osem tednov najdalje.

Pri kazni na svobodi, ki ne presega dobe enega leta, lahko pristojni poveljnik dovoli odlog kazni do osem tednov, ako je dokazano, da bi takojšna izvršitev kazni povzročila obsojencu ali njegovi rodbini veliko škodo, ki ne ustreza namenu kazni, in ako se ni bati, da bi obsojenec pobežnil.

Minister za deželno bran lahko zaukaže odlog vsake kazni na svobodi, ki ne presega dobe dveh let, tudi čez osem tednov in tudi iz drugih nego v odstavkih 1 in 2 omenjenih važnih razlogov.

Dovolitev odloga se lahko naredi odvisna od zavarovanja ali od drugih pogojev, če se ni dovolila iz ozirov vojaške službe.

§ 420.

Izvrševanje kazni na svobodi se praviloma (§§ 395, 400, odstavek 2, in 423) ne sme prekiniti.

Ako se pa začne zoper obsojenca, dokler prestopa kazni na svobodi, poizvedbeni postopek zaradi novopojavljenega kaznivega dejanja, za katero preti smrtna kazen ali dosmrtna ječa, je takoj prenehati z izvrševanjem kazni na svobodi in zoper obdolženca postopati v zmislu XII. poglavja. Ako se obtoženec pravnomočno obsodi na smrt ali v dosmrtno ječo, je izvršiti to kazen brez ozira na prej prisojeno in še ne izvršeno kazen na svobodi.

Izjemoma lahko zaukaže pri kaznih na svobodi, ki ne presegajo enega leta, pristojni poveljnik, pri dalje trajajočih kaznih na svobodi pa minister za deželno bran tudi iz drugih jako važnih razlogov, da se prekine izvrševanje kazni. Da se prekine za več nego osem tednov, sme dovoliti samo minister za deželno bran. Dovolitev se lahko naredi odvisna, ako se dovoli na prošnjo obsojenca, v vsakem primeru od zavarovanja ali od drugih pogojev. Časa, v katerem je izvrševanje kazni prekinjeno, ni vračunati v dobo kazni.

Čas, ki ga je obsojenec med izvrševanjem kazni prebil v bolnici, je vračunati v kazen, razen ako bi bil obsojenec bolezen povzročil ali podaljšal ali jo samo hl nil z namenom, da bi zabranil izvršitev kazni.

§ 421.

Sodbe na izgubo šarže se izvršujejo s tem, da se razglasi izvršilni pristavek pristojnega poveljnika.

§ 422.

Način, kako je izvrševati smrtné kazni in kazni na svobodi in kako je izterjovati denarne kazni, določajo posebni predpisi.

Zaradi izvrševanja drugih nego v sprednjem odstavku in v § 421 navedenih kazni se je dogovoriti, če jih kazensko sodišče ne more neposrednje izvršiti, s tistimi oblastmi, v kojih področje spadajo za to potrebni ukrepi.

§ 423.

Ako nastanejo dvomi o razlaganju kazenske sodbe ali o preračunu prisojene kazni ali ako se ugovarja zoper odločbo pristojnega poveljnika o pristojnosti izvršitve kazni, se je obrniti na vrhovno sodišče deželne brambor zaradi odločbe. Pristojni poveljnik lahko zaukaže, da se med tem časom izvršitev kazni odloži ali prekine.

§ 424.

Ako se pojavijo potem, ko je kazenska sodba dobila pravno moč, olajšujoči razlogi, ki jih ob času razsodbe še ni bilo ali ki vsaj niso bili znani in ki bi sicer ne bili povzročili uporabe milejše vrste kazni ali milejšega kazenskega postavka, pač pa očitno milejšo odmero kazni, mora sodišče, na katerem se je razsodilo v prvi instanci, čim se prepriča, da so dani taki olajšujoči razlogi, predlagati vrhovnemu sodišču deželne brambor, da se kazen primerno olajša. To sodišče odloči brez razprave, zaslišavši generalnega vojaškega pravdnika.

§ 425.

Milostno izpregledati kazen ali olajšati kazen ima pravico samo Njegovo Veličanstvo (§§ 445 in 477).

Prošnje za milost nimajo odložive moči.

XXV. Poglavje.

Postopek zoper odsotne in ubegle.

§ 426.

Ako je kaznivega dejanja, ki naj ga kaznuje deželnoobrambovsko sodišče, obdolžena oseba odsotna ali je ubegla in ako se zaradi tega ne more postaviti pred kazensko uradno dejanje, se mora vendar na zaukaz pristojnega poveljnika skrbno in natančno ovedeti, kakšno je dejanje, in ugotoviti dokazila in za ta namen se lahko tudi uvede pravdniški ali sodni poizvedbeni postopek.

Priče in izvedence je zapriseči, ako ni zakonitih ovir.

Nenavzoča oseba, koje bivališče je znano, se lahko obvesti o teku in uspehu postopka, ako se more to zgoditi brez težave in izgube časa.

Šele kadar ni več opor za nadaljnje poizvedovanje, je prenehati s postopkom dotlej, da se postavi obdolženec na zaukaz pristojnega poveljnika pred sodišče.

§ 427.

Ako je obdolženec pobegnil ali ako se nenavzoča oseba obdolži kaznivega dejanja z okolnostmi, ki bi po § 171 opravičevale, da se zaukaže zavarovalni zapor, morajo poveljstva, katerim je naročeno poizvedovanje in zasledovanje kaznivih dejanj, da zasačijo obdolženca, po okolnostih opraviti tudi hišne raziskave ali poslati zaprosila drugim poveljstvom, oblastvom in organom, v kojih področju bi se ga utegnulo zasačiti.

Za nadaljnji ukrep in za staležno ravnanje z vojaškimi osebami, ki so pobegnile iz aktivnega službovanja ali ki so sumne pobega, so merodajni vojaški službeni predpisi.

§ 428.

Tiralnice (iskalni listi) se smejo izdajati zoper begunce in zoper take nenavzoče osebe, kojih bivališče je neznano, samo tedaj, kadar so nujno sumne hudodelstva.

Zoper tiste, ki so obdolženi samo pregreška, ni izdati tiralnice; poveljstvom in oblastvom pa se lahko pošlje popis njihove osebe v namen, da lahko

o tem obvestijo oblastvo, ki je izdalo popis osebe, ako najdejo obdolženca.

Zoper osebe, ki so v prostosti, ki so obsojene na kazen na svobodi, pa so pobegnile pred nastopom kazni, potem zoper osebe, ki so ušle iz preiskovalnega ali kazenskega zapora, se lahko v vsakem primeru izdajajo tiralnice.

Tiralnice (popise oseb) izdaja pristojni poveljnik ali z njegovim privoljenjem sodišče. Ako kdo pobegne iz kazenskega zapora, lahko izda tiralnico tudi poveljstvo vojaške jetnišnice, ako naj se itak z njim ne ravna kakor z begunom (dezerterjem).

§ 429.

V vsaki tiralnici je imenovati kaznivo dejanje, katerega je postal zasledovanec sumen ali zaradi katerega je bil obsojen, njegovo osebo je kolikor mogoče natančno popisati in priložiti zaprosilo, poslano vsem poveljstvom, sodiščem, varnostnim oblastvom in organom, naj ga primejo in priženejo.

Tiralnice je razširjati po obstoječih predpisih in jih zlasti kar najhitreje naznaniti vsem vojaškim in varnostnim oblastvom in nadzornim organom okolič. Po potrebi je ukreniti, da se tiralnice tudi dalje razširijo in po okolnostih, da se razglasé po javnih listih.

Kakor s tiralnicami tako je ravnati tudi s popisom in razglasitvijo ukradenih ali uropanih stvari ali predmetov izvršene goljufije, začetega ponarejanja javnih kreditnih papirjev ali novcev itd.

Ako se tiče tak popis predmetov večje vrednosti ali take kakovosti, da je upanje, da se, ako se oznani, zasledi storilec sam ali da se zabrani nadaljnje zlo ali da se tistemu, ki trpi škodo, preskrbi odškodnina, je treba to takoj naznaniti. Pri popisu ponarejenih javnih kreditnih papirjev ali kovanih novcev pa se mora najprej podati naznanilo oblastvom in zavodom, imenovanim v § 223, in počakati na njihovo privolenje.

§ 430.

Čim odpadejo vzroki, ki so povzročili tiralnico ali popis, je nemudoma ukreniti, da se prekliče.

§ 431.

Ako se je nadejati, da bi se mogla doseči izročitve v inozemstvu nahajajočega se obdolženca po

obstojećih državnih pogodbah ali drugih dogovorih, se mora sodišče s poveljem pristojnega poveljnika obrniti na ministra za deželno bran.

§ 432.

S tem, da obdolženec ni prišel, naj se ne za-
držuje postopek zoper navzoče soobdolžence.

Ako se v takih primerih predmeti, ki morejo
služiti za dokaz zoper obdolžence, vrnejo lastnikom,
se lahko lastniki pozovejo, da ohranijo dokazila
kolikor moči v stanju, sposobnem za poznejše
vzprejemanje dokazov, in da jih na zahtevanje zopet
predložijo. Hkratu je aktom priložiti natančen popis
vrnjenih predmetov.

XXVI. Poglavje.

Naglosodni postopek.

§ 433.

V tistih primerih hudodelstva kršenja pokor-
ščine (subordinacije), upora, strahopetnosti, motenja
discipline in reda, neupravičenega nabiranja in ogle-
dovanja, v katerih lahko po določilih vojaškega kazen-
skega prava nastopi naglosodni postopek, ne da bi
se poprej razglasilo naglo sodstvo, gre pristojnemu
poveljniku pri divizijskem sodišču, da zaukaže ta
postopek.

§ 434.

Pristojni poveljnik pri divizijskem sodišču od-
loča tudi o potrebnosti razglasiti naglo sodstvo za
podrejene mu vojaške zveze in osebe in zaukaže po
tem uvedbo naglosodnega postopka v tistih primerih
hudodelstva puntanja, ubega, zapeljevanja ali pri-
pomaganja, da se kršijo s prisego obljubljene vojaške
službene dolžnosti, potem punta in širečega se ro-
panja, v katerih lahko nastopi ta postopek po dolo-
čilih vojaškega kazenskega prava, ko se je prej
razglasil.

§ 435.

Razen primerov, omenjenih v vojaškem kazen-
skem pravu, lahko nastopi naglosodni postopek samo,
ko se je poprej razglasilo naglo sodstvo, za hudo-
delstva umora, ropa, zažiga in javnega nasilstva

s hudobnim poškodovanjem tuje lastnine, ki se izvrše
po tej razglasitvi.

Razglasitev naglega sodstva je v teh primerih
pripustna samo tedaj, kadar se navedena hudo-
delstva nevarno širijo, tako da je potreben strašilen
vzгляд, da se zabrani oškodovanje discipline ali
nevarnost za javno varnost ali nadaljnje širjenje
kaznivih dejanj, ki groze vojni moči.

Odločba o potrebnosti razglasitve naglega
sodstva pristojna ministru za deželno bran, ki lahko
za posebne razmere prenese pooblastilo za to na
posamezne pristojne poveljnike pri divizijskem so-
dišču.

V takih primerih je oznameniti vojaško zvezo
ali okraj, za katerega nastopi naglosodni postopek.

§ 436.

Ako se razglasi naglo sodstvo za posamezne
vojaške zveze, ostanejo gledé pristojnosti poveljnika
obča načela III. poglavja neizpremenjena; ako se pa
zaukaže razglasitev naglega sodstva za določen okraj,
mora minister za deželno bran hkratu določiti po-
veljnika, ki je pristojen za primere naglega sodstva,
dogajajoče se v tem okraju. Ta poveljnik je potem
sam pristojen za take primere, izključivši pristojnega
poveljnika rednega postopka.

Izmed več poveljnikov, ki so morda poklicani
zaukazati naglosodni postopek v danem primeru, je
tisti sam pristojen, v čigar okraju je bil obdolženec
prijet ali kateremu je bil obdolženec izročen.

§ 437.

Pristojni poveljnik mora s poveljem ukreniti,
da se razglasi naglo sodstvo.

To povelje mora obsegati:

1. oznamenilo hudodelstev, zaradi katerih se
je zaukazalo naglo sodstvo, in vojaških zvez ali
okrajev, za katere se je zaukazalo.

2. svarilo storiti taka hudodelstva in

3. zapretilo, da se bode vsak, ki se po razgla-
sitvi zakrivi takega hudodelstva, sodil po naglem
sodstvu in kaznoval s smrtjo; pri tem je oznameniti
vrsto smrtnih kazni.

Povelje se mora razglasiti tako, kakor je pred-
pisano v vojaških službenih predpisih, in s tem, da

se prečita pred moštvo, ki je postavljeno v potni opremi. Povelje se lahko vrhutega naznani političnim oblastvom in občinskim predstojnikom, da ga javno razglasé. Ako je namenu primerno, se lahko razglasi tudi še z javnimi lepaki ali z objavo v javnih listih.

Da se je razglasilo naglo sodstvo, mora pristojni poveljnik v vseh primerih (§ 434 in § 435) nemudoma, ako mogoče, brzojavno naznani mini-stru za deželno bran.

§ 438.

Naglosodni postopek se v danem primeru zaukaže s pismenim poveljem pristojnega poveljnika, ki je naslovljeno na vojaškega pravdnika in v katerem je natančno oznameniti tako obdolženca kakor tudi dejanje, katerega je obdolžen.

Kadar se zaukaže naglosodni postopek, se mora pristojni poveljnik držati pravila, da se samo take osebe, stoječe pod deželno-brambovsko kazensko-sodno oblastjo, postavijo pred naglo sodstvo, ki so bile ali zasačene na dejanju samem ali kojih krivda se bode dala, kakor je povsem pričakovati, dokazati brez odloga.

Ovedbe, ki so morda potrebne za pripravo odločbe pristojnega poveljnika, ne smejo trajati čez osemindvajset ur.

V § 415, odstavek 1, imenovane osebe se ne smejo postaviti pred naglosodno sodišče.

Ako se je zoper obdolženca zaukazal redni postopek, ni več dopustno zaradi istega dejanja zaukazati naglosodni postopek.

§ 439.

Za izvršitev naglosodnega postopka je pristojno naglosodno sodišče, ki se zbere na divizijskem sodišču, in sicer brez ozira na druge kazenske stvari, ki morda tekó zoper obdolženca na rednih sodiščih.

Naglosodno sodišče je sestavljeno iz istih oseb kakor vojno sodišče pri divizijskih sodiščih z razliko, da je ude naglosodnega sodišča v vsakem primeru vzeti iz skupine častnikov vojaškega stanu, razen častnika za pravosodno službo, ki vodi razpravo. Držati se določenega vrstnega reda pri komandiranju teh udov naglosodnega sodišča je potrebno samo toliko, kolikor se more goditi brez zamude.

Naglosodno sodišče lahko postavi svoj sedež po preudarku pristojnega poveljnika v vsakem kraju okraja, za katerega se je razglasilo naglo sodstvo.

§ 440.

Uvedbo naglosodnega postopka ukrene vojaški pravdnik s tem, da prejeta povelje pristojnega poveljnika takoj izroči divizijskemu sodišču. To sodišče mora takoj, ko mu je došlo povelje, z največjo hitrostjo ukreniti, da se sestane naglosodno sodišče in da se preskrbi za varnost naglosodnega sodišča in za eventualno izvršitev smrtne kazni potrebna straža in izvršilni oddelek, in skrbeti za to, da je na kraju, ki je določen za to, da se vrši naglo sodstvo, pripravljeno potrebno uradno orodje, da so navzoči dušni pastir, zdravnik in eventualno tudi rabelj in da nobena ovira ne bode zadrževala izvršitve smrtne kazni, ako bi se prisodila.

§ 441.

Formalnega poizvedbenega postopka ni in obtožnica se ne izroči, pač pa je celi postopek od začetka do konca izvršiti pred zbranim naglosodnim sodiščem in, kolikor mogoče, ne da bi se pretrgal.

Obdolženca je postaviti pred naglosodno sodišče takoj, ko se je zbralo.

Vojaškemu pravdniku je naloženo za razpravo potrebne dokaze spraviti na mesto, zlasti tudi, ako treba, neposrednje pozvati poškodovance, priče in izvedence ali ukreniti tudi, da se privedejo.

Naglo sodstvo se lahko vrši ob vsaki uri in tudi pod milim nebom.

Najdaljša doba postopka zoper posameznega obdolženca, vštevši razsodbo, se določa na trikrat štiriindvajset ur in to dobo je računati od časa, ko se je obdolženec postavil pred naglosodno sodišče. Ako se ni moči držati te dobe, mora nastopiti redni postopek.

§ 442.

Postopek pred naglosodnim sodiščem je izvršiti, ogibaje se vseh obširnosti zmislu primerno uporabljaje v XVIII. poglavju obsežene predpise, kolikor v nastopnem niso določene razlike.

Obdolženec si lahko izbere zagovornika (V. poglavje) in poučiti ga mora o tej pravici vojaški

pravdnik takoj, ko se je zaukazal naglosodni postopek, vsekakor pa, preden se postavi pred naglosodno sodišče. Ako se obdolženec ne posluži te pravice ali ako ni mogoče izbranega zagovornika takoj privzeti na razpravo, mora sodišče uradoma postaviti zagovornika. Ako za ta namen ni takoj na razpolaganje pripravne prava večje osebe, je določiti častnika vojaškega stanu za zagovornika.

§ 443.

Namesto da bi se prečitala obtožnica, začne vojaški pravdnik razpravo z opisom dejanskih stvari, katerih se dolži obdolženec.

Postopek se mora praviloma omejiti na dokaz dejanja, zaradi katerega se je začel naglosodni postopek; raztegne pa se lahko na predlog vojaškega pravdnika tudi na druga dejanja, ki so podvržena naglosodnemu postopku, ako se s tem ni bati zamude (§ 441, zadnji odstavek), ki bi onemogočila naglosodni postopek. Na druga kazniva dejanja obtoženčeva se ni ozirati.

Izsleditve sokrivcev in udeležnikov sicer ni znamenarjati, toda zaradi tega se ne sme odložiti razsodba in izvršitev sodbe zoper obtoženca.

Ko je dokazovanje sklenjeno, mora vojaški pravdnik razvijati njega uspehe in staviti svoj predlog. Obdolženec in njegov zagovornik morata na to odgovoriti in, ako se zdi vojaškemu pravdniku na to še kaj odgovoriti, gre obtožencu in njegovemu zagovorniku vsakčas pravica zadnje izjave.

§ 444.

Nato izjavi predsednik, da je razprava sklenjena in dá obtoženca odvesti; potem začne naglosodno sodišče sklepati v nejavnem posvetovanju, drže se predpisov §§ 74 do 79, 302, odstavek 1 in 305.

Ako se soglasno proglasi, da je obdolženec kriv kaznivega dejanja, podvrženega naglosodnemu postopku, mora naglosodno sodišče hkratu z razsodbo razsoditi na smrtno kazen.

Zoper obtožence, ki ob času storjenega dejanja še niso dopolnili 20. leta starosti, je namesto smrtne kazni na večalnih razsoditi na hudo ječo od deset do dvajset let, namesto smrtne kazni s strelom na ječo ali hudo ječo od pet do deset let. Razen tega lahko naglosodno sodišče, ako je z izvršitvijo smrtne kazni na enem ali več tistih, ki so najbolj kaznivi, podan strašilni zgled, ki je potreben, da se napravi mir in

red, iz važnih razlogov zoper v manjši meri udeležene namesto smrtne kazni razsodi na prej omenjene kazni na svobodi. Dalje se kazen ne olajša na podstavi pravice izredne polajšave kazni po § 309, zadnji odstavek. Namesto smrtne kazni s strelom se more razsoditi na hudo ječo samo tedaj, kadar preti kaznivemu dejanju huda ječa, če ni tistih posebnih znakov, ki so pogoj, da se prisodi smrtna kazen.

Ako nastopi zaradi kaznivega dejanja, podvrženega naglosodnemu postopku, eden izmed pogojev, ki so omenjeni v § 306, točka 1, 2 in 4, mora naglosodno sodišče s sodbo razsoditi, da se obdolženec oprosti.

§ 445.

Sodba se sestavi pismeno.

Da postane sodba pravnomočna, je treba, da jo potrdi pristojni poveljnik; v ta namen naj jo predsednik in voditelj razprave z akti vred takoj, ko se je izrekla, prinese temu poveljniku ali mu jo pošlje, če ne biva v kraju.

Njegovo Veličanstvo lahko na pristojnega poveljnika prenese pravico milostno premeniti smrtno kazen.

Ako smatra pristojni poveljnik, da sodbe naglosodnega sodišča iz pravnih razlogov ni potrditi, kar more pismeno utemeljiti, mora nadalje ukreniti, da se uvede redni postopek, ter sklepati, ali je pustiti obdolženca dalje v preiskovalnem zaporu.

§ 446.

Pravnomočno sodbo je s potrdilnim pristavkom, ki ga pristavi sodbi pristojni poveljnik, in z eventualno pomilostitvijo vred nemudoma javno razglasiti obtožencu. Isto se mora zgoditi z odločbo pristojnega poveljnika, izdano po § 445, zadnji odstavek.

Zoper sodbo naglosodnega sodišča ni pravnega pomočka in prošnja za milost, ki jo je vložil zoper njo kdorkoli, nima odložive moči.

Ako se je obtoženec obsodil na smrt in se ni pomilostil, se mu po razglasitvi sodbe, ako je to mogoče, prideli duhovnik in smrtna kazen se izvrši po primerni dobi za pripravo na smrt, praviloma v dveh urah.

Po razglasitvi oprostilne sodbe, ko jo je potrdil pristojni poveljnik, je izpustiti obtoženca v prostost,

ako ni zakonitih razlogov, zaradi katerih bi bilo potreba, da ostane dalje priprto.

§ 447.

Ako se naglosodno sodišče ne smatra za pristojno, ako se kazenska sodba ne more izreči samo zaradi tega, ker ni soglasnosti sodnikov, ali ako so zoper obdolženca dani sicer nujni razlogi suma, da je storil kaznivo dejanje, katerega se dolži, dokaz njegove krivde pa se ne more dognati v zakoniti dobi (§ 441, zadnji odstavek), ako se med razpravo pokaže, da je obdolženec v enem izmed stanj, omenjenih v § 415, končno ako se v zakoniti dobi sploh ne more izreči sodba, sklene naglosodno sodišče, da se ne vrši nadaljnji naglosodni postopek.

Sklep naglosodnega sodišča je naznaniti obtožencu in predložiti pristojnemu poveljniku, ki mora potem ukreniti, kar je potrebno, da se uvede redni postopek, in hkratu skleniti, ali naj ostane obdolženec dalje priprto ali ne.

§ 448.

O razpravi pred naglosodnim sodiščem je pisati zapisnike po predpisu §§ 314 do 316, toda njihova vsebina naj se omejuje na najbitvenejše stvari razprave. Zapisnike morata podpisati voditelj razprave in zapisnikar.

§ 449.

Odpraviti razglašeno naglo sodstvo ima v primerih § 434 pravico pristojni poveljnik, ki ga je zaukazal, in minister za deželno bran, v primerih § 435 pa ta minister in pristojni poveljnik, ki ga je morda pooblastil razglasiti naglo sodstvo.

Odpravo naglega sodstva je takoj izreči, ako je odpal vzrok, ki je povzročil uvedbo naglega sodstva, zlasti ako se je že z izvršitvijo smrtno kazni na enem ali več krivcih postavil potreben strašilni zgled, in razglasiti jo je vsakčas prav tako, kakor se je razglasilo naglo sodstvo.

V vseh še tekočih kazenskih stvareh, vtevši tiste, v katerih so se izrekle smrtno sodbe, pa se še niso izvršile, se mora odprava naglega sodstva naznaniti obdolžencu in pristojni poveljnik mora začeti poizvedbeni postopek; nato se izvrši nadaljnji

postopek po občih predpisih tega kazenskega pravnega reda.

§ 450.

Vse v naglosodnem postopku izrečene sodbe z razpravnimi akti vred je najdalje v štirinajstih dneh po izvršitvi sodbe predložiti ministru za deželno bran, da jih preskusi generalni vojaški pravdnik, ki naj stavi predloge, ki se mu zdé potrebni.

Ako se pokažejo razlogi za obnovitev postopka, je o tem razpravljati po predpisu XXI. poglavja.

XXVII. Poglavje.

Uredba sodnih oblastev in postopek v vojni.

1. Naslov.

Obča določila.

§ 451.

Zaukazi spredaj stoječih poglavij veljajo tudi v vojni, ako to poglavje ne obsega razlikujočih se predpisov.

§ 452.

Za vojno dani predpisi se morajo uporabljati:

1. pri vseh mobilnih poveljstvih, krdelih, oddelkih in zavodih, ki so uvrščeni v armado v vojni, od časa, ko zapusté postajo mobilizacije, do njihove demobilizacije,

2. na utrjenih mestih, danih v vojno oborožbo, ki so v področju vojskujoče se armade (korov) ali so zaradi sovražnih groženj postavljena v vojno stanje. Začetek in konec teh razmer mora razglasiti poveljnik utrjenega mesta.

2. Naslov.

Obseg vojaške kazenskosoodne oblasti.

§ 453.

Poveljstva, krдела, oddelki, zavodi in posamezne osebe skupne vojne moči ali kr. ogr. deželne brambe, ki so po vojni *ordre de bataille* ali po svoji stalni vojni razdelitvi podrejeni vojaškemu divizijskemu

poveljniku ali poveljniku deželne brambe (§ 8, odstavek 1), kateremu je po § 459, odstavek 1, podeljena pravica kazenskega zasledovanja, so pod deželnobrambovsko kazenskosočno oblastjo, dokler traja ta razdelitev. Narobe so poveljstva, krdela, oddelki, zavodi in posamezne osebe c. kr. deželne brambe (§ 8, odstavek 1), ki so enako podrejeni vojaškemu divizijskemu poveljniku ali poveljniku skupne vojske ali kr. ogr. deželne brambe, kateremu je po § 459, odstavek 1, vojaških kazenskih pravnih redov za skupno vojno moč ali za kr. ogr. deželno brambo podeljena pravica kazenskega zasledovanja, ali z isto pravico opremljenemu poveljniku ene ali več vojnih ladij (§§ 455, B in 459, odstavek 1, vojaškega pravnega reda za skupno vojno moč), dokler traja ta razdelitev, pod vojno kazenskosočno oblastjo ali pod kazenskosočno oblastjo kr. ogr. deželne brambe.

Poveljstva, krdela, oddelki, zavodi in posamezne osebe skupne vojne moči ali kr. ogr. deželne brambe (§ 8, odstavek 1), ki se zaradi vojnih dogodkov odkomandirajo od svoje zveze ali pridejo od njih proč in pridejo s tem pod povelje enega izmed pristojnih poveljnikov c. kr. deželne brambe, omenjenih v odstavku 1, stopijo za dobo tega razmerja pod deželnobrambovsko kazenskosočno oblast. Nasprotno stopijo poveljstva, krdela, oddelki, zavodi in posamezne osebe c. kr. deželne brambe (§ 8, odstavek 1), ki se zaradi vojnih dogodkov odkomandirajo ali pridejo proč od svoje zveze in pridejo s tem pod povelje enega izmed pristojnih poveljnikov skupne vojne moči, omenjenih v odstavku 1, ali takega poveljnika kr. ogr. deželne brambe (§ 8, odstavek 1), za dobo tega razmerja pod vojno kazenskosočno oblast ali pod kazenskosočno oblast kr. ogr. deželne brambe.

Ako pa ima poveljnik takega krdela sam pravice pristojnega poveljnika, se ne izpremeni kazenskosočna oblast.

§ 454.

Najvišji poveljujoči poveljnik lahko postavi pod deželnobrambovsko kazenskosočno oblast osebe, ki sicer niso pod vojaško kazenskosočno oblastjo in se zasačijo v sovražnikovi deželi v področju oblasti mobilizovanih krdel (poveljstev) ali njihovih zaveznikov:

1. zaradi kaznivih dejanj, ki jih storé v tem področju oblasti,

2. brez ozira na kraj storjenega dejanja zaradi hudodelstva neupravičenega nabiranja, zapeljevanja

in pripomaganja, da se kršijo s prisego obljubljene vojaške službene dolžnosti, ogledovanja in drugih sporazumov s sovražnikom ali drugačnih dejanj, ki imajo namen škodovati oboroženi moči ali njenim zaveznim krdelom ali koristiti sovražniku, nadalje zaradi zapeljevanja, naj se ne sluša vojaško pozivno povelje, ali zaradi kaznivega dejanja, storjenega s takimi čini, ki ga je strožje kaznovati.

3. Naslov.

Uredba sodnih oblastev v vojni.

§ 455.

Poveljniki, ki imajo pravico kazenskega zasledovanja, so v vojni:

vojaški divizijski poveljnik deželne brambe,

imenovani poveljnik trdnjave (vojnega pristana), v kateri naj nastopi po § 452, točka 2, vojni postopek,

korni poveljnik,

armadni poveljnik,

načelnik poveljstva armadnih etap,

armadni vrhovni poveljnik.

§ 456.

Pristojnost v § 455 imenovanih poveljnikov se razteza po svojem stvarnem obsegu na vsa kazniva dejanja, ki so odkazana sodiščem deželne brambe v odločbo (§§ 20 in 21).

§ 457.

Pristojnost poveljnikov v vojni se razteza po svojem osebnem obsegu na vse njim vojaško podrejene ali k njihovemu poveljnemu področju spada joče osebe, ki so postavljene pod deželnobrambovsko kazenskosočno oblast, izvzemši tiste, ki so po zakonu ali po zaukazu najvišjega poveljnika (armadnega vrhovnega poveljnika, armadnega poveljnika, samostojno delujočega kornega poveljnika) v zmislu § 459, odstavka 1 in 2, odkazana drugemu pristojnemu poveljniku.

Njihova pristojnost se razteza nadalje na njihovu povelju ne podrejene, pod deželnobrambovsko kazenskosočno oblastjo stoječe osebe, ki se zasačijo v njihovem poveljnem področju, ako se sicer pristojni poveljnik ne dá lahko doseči, potem na tiste osebe, ki se zasačijo v njihovem poveljnem področju in so

po posebnem zankazu najvišjega poveljujočega poveljnika (§ 454) postavljene pod deželnoobrambovsko kazenskoscodno oblast.

Imenovani poveljnik trdnjave (vojnega pristana), korni poveljnik, armadni poveljnik, načelnik poveljstva armadnih etap in armadni vrhovni poveljnik izvršujejo pravice pristojnega poveljnika, ako so izpolnjeni drugi pogoji sprednjih odstavkov, tudi čez osebe in v kazenskih primerih, ki so pod vojno kazenskoscodno oblastjo.

Čez polkovnike (zenačence) in vojaške osebe še višjega čina, vseeno ali so pod deželnoobrambovsko ali vojskino kazenskoscodno oblastjo, gredó pravice pristojnega poveljnika praviloma (§§ 459 in 479, odstavek 1), samo najvišjemu poveljujočemu poveljniku pri armadi v vojni in v utrjenem mestu, obkoljenem od sovražnika, samo najvišjemu vojaškemu poveljniku, ki ima pravico kazenskega zasledovanja.

§ 458.

Pristojni poveljniki v vojni morajo v tistih primerih, v katerih izvršujejo po sprednjih določilih pravice pristojnega poveljnika nad osebami in v kazenskih primerih, ki so pod vojno kazenskoscodno oblastjo, postopati po določilih za pristojne poveljnike skupne vojske, torej tudi izbiraše osebe, ki so potrebne za izvršitev poizvedovanja, za zastopanje obtožbe in za odsojanje, ako se morda uporabi določilo § 461, odstavek 3, ravnati se po predpisih vojaškega kazenskega pravnega reda za skupno vojno moč, ako so na razpolaganje po njem potrebne osebe. Isto naj velja za razsojajoča sodišča.

§ 459.

Ako je treba, lahko prenese pri armadi v vojni najvišji poveljujoči poveljnik pravice pristojnega poveljnika z omejitvijo ali brez omejitve v osebnem ali stvarnem oziru tudi na take podrejene mu poveljnike, katerim v zakonu niso izrečno priznane te pravice.

Pri armadi v vojni izvršuje nadalje najvišji poveljujoči poveljnik, v § 33, odstavek 2, ukaznemu potu pridržano pravico omejiti ali raztegniti pristojnost podrejenih mu poveljnikov. Nadalje ima pravico posamezne kazenske primere iz tehničnih razlogov iz svoje pristojnosti ali iz pristojnosti podrejenega poveljnika preodkazati v pristojnost drugega podrejenega poveljnika.

V vseh teh primerih pa je pri armadi v vojni varovati meje med deželnoobrambovsko in vojskino kazenskoscodno oblastjo.

§ 460.

Da se združi kazenski postopek zoper več k pristojnosti različnih poveljnikov spadajočih sobdolžencev in da se odpravi združitev (§ 38), zakaže v mejah kazenske sodne oblasti deželne brambe skupno predstojni poveljnik tudi tedaj, ako se je zoper enega izmed obdolžencev že dvignila obtožba.

Ta poveljnik odloča tudi, kadar se dvomi o pristojnosti več podrejenih mu poveljnikov (§ 39).

§ 461.

Pristojnim poveljnikom se odkáže za oskrbovanje opravi preiskovalca, voditelja razprave in vojaškega pravnika potrebno število častnikov za pravosodne službo.

Hkratu ko se prenesejo pravice pristojnega poveljnika (§ 459, odstavek 1), je dati novopostavljenemu pristojnemu poveljniku na razpolaganje potrebno število častnikov za pravosodno službo.

Predstojni poveljnik se lahko za izvršitev kazenskega postopka zoper osebo, spadajočo k njegovi pristojnosti, ako je treba, posluži tudi častnikov za pravosodno službo, ki so odkazani podrejenemu poveljniku.

§ 462.

V vojni se ne postavljajo preiskovalna sodišča.

Razsojajoča sodišča so v vojni vojna sodišča v vojni.

Sestanejo se samo na poziv pristojnega poveljnika in se imenujejo po njegovem poveljstvu. V zmislu § 458 sestavljena razsojajoča sodišča se oznaenajajo za vojna sodišča vojske v vojni pri tistem poveljstvu, ki ga ima pristojni poveljnik.

§ 463.

Vojno sodišče v vojni je sestavljeno iz istih oseb, kakor vojno sodišče pri divizijskih sodiščih, z razliko, da se morejo udje vojnega sodišča, izvzemši častnika za pravosodno službo, ki posluje za voditelja razprave, v primerih §§ 56 in 58, odstavek 2, jemati popolnoma iz skupine častnikov vojaškega stanu.

Za tujezemske častnike in zenačence (§ 11, točka 9) se sestavi vojno sodišče prav tako kakor za častnike in zenačence oborožene moči.

Določnega vrstnega reda ni pri pozivljanju udov vojnega sodišča.

V sili se lahko izjemoma ud vojnega sodišča deželne brambe nadomesti z udom vojnega sodišča iz drugega dela oborožene moči ali orožništva.

4. Naslov.

Postopek v vojni.

§ 464.

Postopek v vojni se ravna vobče po predpisih o postopku za kazenske stvari, za katere je stvarno pristojno divizijsko sodišče.

Predpise § 80, točka 3, a, odstavek 2, točka 4 in točka 5, odstavka 2 in 3, je v mejah kraljevin in dežel, zastopanih v državnem zboru, uporabljati toliko, kolikor se morejo v vladajočih razmerah izvršiti brez izdatne ovire ali zamude postopka.

§ 465.

Pristojni poveljnik določi hkratu, ko zaukaže poizvedbeni postopek (§ 137), častnika za pravosodno službo, ki naj ga izvrši kakor preiskovalec.

V sili se lahko tudi častnik vojaškega stanu (orožništva) določi za preiskovalca. Tega častnika mora pristojni poveljnik zapriseči, preden prevzame to službo.

Preiskovalec ima vse pravice preiskovalnega sodnika.

§ 466.

V poizvedbenem postopku se je ogibati vseh obširnosti.

Za pisanje zapisnika veljajo določila § 152, odstavek 2.

Sodno pričo je privzeti k poizvedbenim dejanjem samo tedaj, kadar meni pristojni poveljnik, da je to potrebno.

Za vzprejem izvedeniškega izvida in za oddajo mnenja zadošča v vseh primerih en izvedenec. Pri mrliškem ogledu in pri razparanju mrliča se lahko v sili porablja za izvedenca tudi zdravnik, ki je dotičnika zdravil.

Ogled, zasego in hišno ali osebno raziskavo lahko zaukaže pristojni poveljnik tudi izven primerov, oznamenjenih v §§ 132, odstavek 1, in 235, odstavek 1, v nujnih primerih pa preiskovalec, ki jih

tudi izvrši. Pristojni poveljnik ali preiskovalec lahko v nujnih primerih tudi neposrednje odredi, da se privedejo priče.

§ 467.

Vse odredbe in odločbe, ki jih mora v zmislu spredaj stoječih poglavij ukreniti preiskovalno sodišče (voditelj sodišča), ukrene pristojni poveljnik ali se ukrenejo na njegov zaukaz in izdajo na zunaj z označenim „sodišče“ tistega poveljstva — v primerih § 458 kakor sodišče vojske pri tistem poveljstvu —, ki ga ima pristojni poveljnik.

§ 468.

Zoper zaukaze preiskovalca je v štiriindvajsetih urah pripustna pritožba na pristojnega poveljnika. Zoper njegove odredbe in odločbe ni dopusten pravni pomoček.

§ 469.

Postopek se ustavi do začetka glavne razprave na zaukaz pristojnega poveljnika.

§ 470.

Čas, kdaj se dvigne obtožba, ostane v vojni prepuščen preudarku pristojnega poveljnika.

Pristojni poveljnik odloči, da se dvigne obtožba, s pismenim poveljem (§ 242) na častnika za pravosodno službo, ki ga od primera do primera določi, da zastopa obtožbo kakor vojaški pravdnik.

V sili se lahko poveri častniku vojaškega stanu, da zastopa obtožbo. Preden prevzame to službo, ga mora zapriseči pristojni poveljnik.

V ostalem so za dviganje obtožbe merodajna določila, ki so obsežena v XVI. poglavju za postopek pred brigadnimi sodišči, z razliko, da je obtožitelj pismeni kazenski predlog izročiti po § 472 določenemu voditelju razprave, ki mora pristojnemu poveljniku staviti primerne predloge, da se preskrbe potrebna dokazila.

§ 471.

Ako prava večšega zagovornika ni takoj na razpolaganje, se lahko prenese tudi v primerih, v katerih bi bilo po § 90, odstavek 3, postaviti takega za zagovornika, zagovarjanje na častnika vojaškega stanu.

Omejitve § 95, točka 3 in § 98 odpadejo, prav tako omejitve, po kateri v § 91, točka 1, imenovani zagovorniki ne smejo imeti nižje šarže nego obtoženec.

§ 472.

Hkratu ko se dvigne obtožba, določi pristojni poveljnik tudi častnika za pravosodno službo, ki bo moral v glavni razpravi sodelovati kakor voditelj razprave.

Ako ni drugega častnika za pravosodno službo, se lahko postavi za voditelja razprave tudi tisti, ki je bil preiskovalec.

§ 473.

Doba med časom, ko se obtožencu naznani, da se je dvignila obtožba, in med glavno razpravo mora znašati najmanj tri dni, razen če obtoženec izrečno privoli, da se skrajša ta doba.

Pozivanje prič in izvedencev na glavno razpravo ni časovno omejeno po § 247, odstavek 6.

Obtoženec mora najkasneje dne po naznanilu, da se je dvignila obtožba, predlagati, da se preskrbe nova dokazila (§ 250).

§ 474.

Glavna razprava praviloma ni javna; pristop na njo pa je dovoljen poškodovancu in njegovemu zakonitemu zastopniku ter obtoženčevim zaupnikom (§ 260), izvzemši v § 261. omenjeni primer.

Pristojni poveljnik lahko po okolišnih značajih javnost glavne razprave v zmislu § 257.

V takih primerih more vojno sodišče skleniti, da bodi javnost izključena (§ 258) samo, ko je dobilo privoljenje pristojnega poveljnika.

Vojno sodišče ima gledé ogleda, zasege, hišne in osebne raziskave ter privedbe prič iste pravice, ki so po § 466, zadnji odstavek, podeljene pristojnemu poveljniku.

§ 475.

Zoper sodbe vojnih sodišč v vojni niso dopustni redni pravni pomočki. Da postanejo pravnomočne, jim je treba, da jih potrdi pristojni poveljnik, smrtné sodbe pa, izvzemši v § 482, odstavek 3, omenjeni primer, da jih potrdi najvišji poveljujoči poveljnik

pri armadi v vojni, ako ni kakor samostojni poveljnik itak poklican za potrjevanje.

V utrjenem mestu, obkoljenem od sovražnika, ima pravico potrjevati smrtné sodbe najvišji poveljnik, ki ima pravico kazenskega zasledovanja.

§ 476.

Sodbo je takoj, ko se je izrekla, razglasiti in jo nato s kazenskimi akti vred nemudoma predložiti pristojnemu poveljniku.

Preden se odloči o potrditvi kazenske sodbe ali preden pošlje smrtno sodbo dalje, mora dati pristojni poveljnik obtožencu protokolarno zaslišati po častniku za pravosodno službo ali po častniku vojaškega stanu o tem, ali in katere pritožbe ima zoper sodbo in kako jih utemeljuje. Pri tem se lahko obtoženec poslužuje pomoči svojega zagovornika. O navedbah obtoženca lahko dá pristojni poveljnik poizvedovati. Zapisnik in eventualne ovedbene akte je priložiti kazenskemu aktu.

Ako je pristojnemu poveljniku (najvišjemu poveljujočemu poveljniku) na razpolaganje častnik za pravosodno službo, ki ni sodeloval v glavni razpravi, mora, preden se odloči o potrditvi sodbe, zahtevati njegovo pismeno pravno mnenje in ga priložiti aktom.

Kadar predloži smrtno sodbo, se mora pristojni poveljnik pismeno izjaviti o tem, ali so dani razlogi milosti.

§ 477.

Ako je pristojni poveljnik (najvišji poveljujoči poveljnik) zadovoljen s sodbo, postavi nanjo potrdilni pristavek.

Pristojnemu poveljniku (najvišjemu poveljujočemu poveljniku) lahko Njegovo Veličanstvo podeli pravico milostno izpregledati in olajšati kazni.

Potrdilni pristavek in eventualno pomilostitev naj obtožencu naznani voditelj razprave ali drug častnik za pravosodno službo ali predstojno poveljstvo obtoženca; nato je praviloma takoj ukreniti izvršitev kazni.

§ 478.

Ako smatra pristojni poveljnik postopek ali sodbo za nezakonito (§ 358) ali dejanske poistinitve za dvomljive, mora sodbo s kazenskimi akti in s svojim pismenim mnenjem vred predložiti

v odločbo najvišjemu poveljujočemu poveljniku pri armadi v vojni.

Ta mora, ko je dobil mnenje njemu pridelnega častnika za pravosodno službo, odločiti o tem, ali je sodbo poslati pristojnemu poveljniku nazaj, da jo potrdi, ali jo je ovreči.

Odločba, ali je sodbo potrditi ali jo ovreči zaradi danih ničnostnih razlogov (§ 358) ali zaradi dvomljivosti dejanskih poistinitiv, gre najvišjemu poveljujočemu poveljniku tudi tedaj, ako je sam pristojni poveljnik, ali ako gre za smrtno sodbo, ki je njemu predložena v potrditev.

Določila, ki se v sprednjih odstavkih tičejo najvišjega poveljujočega poveljnika, se zmislu primerno uporabljajo tudi na najvišjega poveljnika, ki ima pravico kazenskega zasledovanja v utrjenem mestu, ki je obkoljeno od sovražnika.

§ 479.

Ako se sodba ovrže, je ukreniti izvršitev nove glavne razprave. Najvišji poveljujoči poveljnik se lahko v tem primeru posluži svoje pravice deleževanja, ki jo ima po § 459, odstavek 2, ako se zdi to potrebno ali stvari primerno. To naj velja za pravilo v primeru § 478, odstavek 3, toda s takim deleževanjem ni prizadeta pravica najvišjega poveljujočega poveljnika potrjevati smrtne sodbe.

K vojnemu sodišču, ki se pokliče na novo, se za sodnike ne smejo privzeti tiste osebe, ki so v prejšnji glavni razpravi sodelovale za ude vojnega sodišča.

§ 480.

V § 416, odstavek 1, določeno dobo za izvršitev smrtne kazni lahko pristojni poveljnik skrajša pred sovražnikom, toda obsojencu se morata pustiti najmanj dve uri za pripravo.

O izvršitvi smrtne kazni se mora poročati najvišjemu poveljujočemu poveljniku.

Pristojni poveljnik v vojni lahko dovoli iz ozirov vojaške službe, da se prisojena kazen na svobodi odloži ali prekine, ne da bi bil vezan na omejitve §§ 419 in 420. Z dovoljenjem, da se kazen odloži ali prekine, lahko pristojni poveljnik, ki ima pravico pomiloščevati, obljubi tudi polajšilo kazni ali izpregled kazni za primer, da se dotičnik hlabro vede pred sovražnikom.

§ 481.

Zaukazati naglosodni postopek v primerih, v katerih lahko nastopi po določilih vojaškega kazenskega prava, ne da bi se prej razglasilo naglo sodstvo, so upravičeni v vojni vsi pristojni poveljniki (§§ 455 in 459, odstavek 1). Prav tako jim gre odločba o tem, ali je potrebno razglasiti naglo sodstvo za vojaške zveze in osebe, podrejene njihovem poveljstvu, v tistih primerih, v katerih lahko nastopi naglosodni postopek po določilih vojaškega kazenskega prava, ko se je prej razglasil. V § 457 A, odstavek 4, obsežene omejitve pravic pristojnega poveljstva ne veljajo za naglosodni postopek.

Zaukazati razglasitev naglega sodstva v drugih primerih ter čez določene okraje je upravičen samo najvišji poveljujoči poveljnik pri armadi v vojni, ter v § 475, odstavek 2, oznamljeni poveljnik. Ti poveljniki lahko dadó razglasiti naglo sodstvo zaradi vseh hudodelstev nasproti vsem osebam, ki so pod kazenskosočno oblastjo deželne brambe.

Razglašeno naglo sodstvo se odpravi na zaukaz tistega poveljnika, ki ga je razglasil, to pravico pa ima v vsakem primeru tudi v sprednjem odstavku imenovani poveljnik.

§ 482.

Naglosodno sodišče se sestavi, kakor vojno sodišče v vojni.

Kadar je nevarno odlagati, se lahko v naglosodnem postopku namesto častnika za pravosodno službo (§ 472) poveri vodstvo razprave častniku vojaškega stanu.

Potrjevati smrtne sodbe je upravičen tisti poveljnik, ki je zaukazal naglosodni postopek. Za izvrševanje pravice pomiloščevanja je merodajno določilo § 477, odstavek 2.

V ostalem se ravna naglosodni postopek po predpisih XXVI. poglavja z razlikami, ki so zapovedane z izpremenjeno uredbo sodnih oblastev v vojni.

Vsako razglasitev in odpravo naglega sodstva ter vsako izvršitev naglosodno izrečene smrtne kazni je naznaniti najvišjemu poveljujočemu poveljniku.

§ 483.

Tisti, ki ga je vojno sodišče v vojni obsodilo (pomilostilo) na kazen na svobodi ali na izgubo šarže, in njegov zakoniti zastopnik imata pravico v treh mescih, ko je vojno razmerje sploh nehalo

ali ko je obsojenec za svojo osebo izstopil iz tega razmerja, prositi ministra za deželno bran, naj ukrene uvedbo ničnostne pritožbe za obrambo zakona ali obnovitev v zmislu § 401. V prošnji, ki jo morajo aktivne vojaške osebe vložiti po službenem potu in ki jo morejo aktivne osebe moštva ter v noben činovni razred uvrščeni aktivni gažisti samo ustno dati na zapisnik (§ 324), je treba točke pritožbe natančno oznameniti. Če se pomotoma ozameni predmet prošnje, ne škoduje.

§ 484.

Minister za deželno bran dá kazenski akt, eventualno ko je dobil ovedbe o prošnji, popreskusiti po generalnem vojaškem pravdniku in potem prošnjo ali zavrne kakor neosnovano ali ji ugotovi s tem, da naroči generalnemu vojaškemu pravdniku začeti postopek v zmislu § 376 ali § 401.

Postopek pri ničnostni pritožbi v obrambo zakona se ravna po določilih §§ 377 in 378.

Vrhovno sodišče deželne brambe odloči o obnovitvi postopka po predpisu § 401 pred senatom, ki je sestavljen po § 67, točka 1.

§§ 373, odstavek 3, 379, odstavek 3 in 400, odstavek 4, se uporabljajo.

§ 485.

Kazenski postopek deželnoqrambovskega sodišča, ki teče zoper kako osebo ob času, ko vstopi v razmerje v vojni, je nadaljevati po določilih tega poglavja.

V tem času že izrečena, pa še ne pravno-močna sodba dobi brez ozira na to, ali se je izpodbijala s pravnim pomočkom ali ne, pravno moč s potrdilom po § 475.

Za izvrševanje pravic pristojnega poveljnika je od omenjenega časa naprej poklican pristojni poveljnik mobilne zveze.

V ostalem se uporabljajo na take sodbe določila §§ 475 do 480.

§ 486.

Kazenski postopek, ki teče zoper kako osebo v vojni, je od časa, v katerem je sploh nehalo vojno razmerje, ali je obdolženec za svojo osebo izstopil iz tega razmerja, nadaljevati po določilih, omenjenih v prejšnjih poglavjih. Pravice pristojnega poveljnika izvršuje odlele pristojni poveljnik imobilne zveze.

Ako je pa bila v gori oznamenjenem času sodba že izrečena, pa še ne potrjena, gre potrditev dotlej pristojnemu poveljniku. Ako ta poveljnik smatra, da sodbe ni potrditi, je obtoženca o tem obvestiti. V zakoniti dobi, ki se računi od dneva tega obvestila (§§ 335 in 361), je pripustna ničnostna pritožba in priziv (§ 333). Skrbeti za pravice pristojnega poveljnika je v tem primeru naloženo pristojnemu poveljniku pri divizijskem sodišču imobilne zveze.

Naglosodni postopek, ki teče v času, oznamenjenem o odstavku 1, naj se nadaljuje v rednem postopku (§ 449, zadnji odstavek). Isto velja tudi po končanem naglosodnem postopku, ako potrjena smrtna sodba še ni bila izvršena v tem času.

XXVIII. Poglavje.

Prehodna in sklepna določila.

§ 487.

Ta zakon dobi moč dne, ki ga določi minister za deželno bran, najkasneje pa dve leti po razglasitvi.

§ 488.

Kolikor v tem zakonu niso izrečno določene izjeme, izgube z dnem, katerega dobi moč ta zakon, svojo moč vsa določila drugih zakonov, predpisov in ukazov, ki uravnavajo deželnoqrambovsko kazensko sodstvo, uredbo in postopek sodišč deželne brambe, zlasti tudi predpisi o podrejenosti aktivnih vojaških oseb pod naglosodni postopek civilnih kazenskih sodišč.

Vojaške osebe, ki niso pod kazenskosočno oblastjo kr. ogr. deželne brambe in storé kaznivo dejanje kjerkoli, je za izvršitev kazenskega postopka izročiti sodiščem kr. ogr. deželne brambe, ako je vzajemnost zakonito zajamčena.

Za izvrševanje zavarovalnega in preiskovalnega zapora in za izvrševanje kazni na svobodi se lahko zgradé jetnišnice za deželno brambo.

§ 489.

Kazniva dejanja, ki so bila storjena, preden je dobil ta zakon moč, in za katera je bilo doslej osnovano sodstvo civilnih kazenskih sodišč, za katera

pa so po predpisih tega kazenskega pravnega reda pristojna sodišča deželne brambe, ostanejo tudi nadalje pridržana civilnemu kazenskemu sodstvu.

O tistih kaznivih dejanjih pa, ki so bila storjena, preden je dobil ta zakon moč, in za katera je bilo dotlej osnovano sodstvo deželnobrambovskih sodišč, za katera pa so po predpisih tega kazenskega pravnega reda pristojna civilna kazenska sodišča, naj sodijo ta sodišča po običih kazenskih zakonih, velja-jočih zanja, razen če se je zaradi takega kaznivega dejanja že zaukazala preiskava na sodišču deželne brambe.

Določila sprednjega odstavka veljajo zmislu primerno tudi za primer, če je bila za kaznivo dejanje, ki je bilo storjeno, preden dobi ta kazenski pravni red moč, osnovana kazenskoso-odna oblast deželne brambe, po tem času pa nastopi pristojnost sodišč vojske in narobe.

§ 490.

Za kazenskoso-odne preiskave, ki tečejo na so-diščih deželne brambe dne, katerega dobi ta zakon moč, velja naslednje:

1. Ako do tega dne še ni bil izrečen pravorek v prvi instanci, je kazensko stvar nadaljevati po določitih tega kazenskega pravnega reda. Take kazenske stvari stopijo v stanje poizvedbenega postopka.

2. Ako je bil pred dnevom, katerega dobi ta zakon moč, izrečen pravorek v prvi instanci, se uporabljajo na te kazenske stvari dosedanji predpisi o postopku z razliko, da naj opravi dosedan-ega vojaškega kakor deželnobrambovskega višjega sodišča in vrhovnega vojaškega kakor vrhovnega sodišča deželne brambe izvršuje novo vrhovno vojaško so-dišče deželne brambe v senatu, ki je sestavljen po § 67, točka 1, da zoper njegove odločbe ni dalje pravnega pomočka in da ni vezano na omejitve olajšila kazni, ki so doslej veljale za višje instance deželnobrambovskih sodišč.

3. Ako se v primeru točke 2 ovrže v prvi in-stanci izrečeni pravorek in se stvar odkaže prvi instanci, da še enkrat razsoja o njej, so za nadaljnji postopek merodajna določila tega zakona.

§ 491.

Dopustnost obnove kazenskega postopka je po dnevu, katerega dobi ta kazenski pravni red moč, presojati po njem, tudi če je kazenski postopek bil pravnomočno rešen pred tem dnevom. Tudi na-daljnji postopek se ravna po tem zakonu.

§ 492.

Ako se je izrekla kontumacijska sodba, preden je dobil ta zakon moč, in ako se obsojenec povrne po tem času, se ravna nadaljnji postopek po tem zakonu.

Ediktalno pravdo, ki teče ob času, ko dobi ta zakon moč, je voditi po novem postopku in samo toliko, kolikor je potrebno, da se napravi učin in da se zagotovijo dokazi.

§ 493.

Gledé tega, da se prekine zastaranje kaznivosti, je vsako uradno dejanje, ki ga opravijo pristojni poveljnik in poizvedujoči vojaški pravnik ali sodni častnik zoper storilca zaradi storjenega kaznivega dejanja, enačiti poizvedbenemu dejanju pristojnega sodišča.

§ 494.

Izvršuje kazenskoso-odno oblast nad vojnimi ujetniki in inozemci v vojnih časih in ob vojnih podjetjih se lahko določila tega kazenskega pravnega reda o sestavi sodišč in o postopku izpremené z zaukazom Njegovega Velikanstva.

§ 495.

Izvršiti ta zakon se poverja ministru za deželno bran, ministru za notranje stvari in pravosodnemu ministru.

V kopališču Ischl, 5. dne julija 1912. l.

Franz Josef s. r.

Stürgkh s. r.

Georgi s. r.

Hochenburger s. r.

Heinold s. r.

